SỞ VĂN HÓA VÀ THỂ THAO
THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH

Ở đâu có Gia đình *Ở đó có* Tình yêu

TUYỂN CHỌN CÁC TÁC PHẨM TIÊU BIỂU
TẠI CUỘC THI VIẾT VÀ THUYẾT TRÌNH
Chủ đề: **"GIA ĐÌNH VÀ PHÒNG, CHỐNG BẠO LỰC GIA ĐÌNH"**
NĂM 2024

NHÀ XUẤT BẢN TỔNG HỢP THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH

Ở đâu có
Gia đình
Ở đó có **Tình yêu**

BAN BIÊN TẬP

***Chỉ đạo nội dung*:**

Võ Trọng Nam

Phó Giám đốc Sở Văn hóa và Thể thao
Thành phố Hồ Chí Minh.

***Thực hiện nội dung*:**

Trần Thanh Vương

Trưởng phòng Xây dựng nếp sống văn hóa và gia đình.

*

Lê Ngọc Hân

Giám đốc Thư viện Khoa học Tổng hợp Thành phố.

*

Thái Hoàng Nhạc

Phó Trưởng phòng Xây dựng nếp sống văn hóa và gia đình.

*

Trần Vũ Bảo Ngọc

Chuyên viên phòng Xây dựng nếp sống văn hóa và gia đình.

*

Võ Phước Minh Khoa

Chuyên viên phòng Xây dựng nếp sống văn hóa và gia đình.

*

Cùng ý kiến cố vấn của Ban Giám khảo cuộc thi; sự tham gia cung cấp nội dung, hình ảnh của các tác giả tham gia cuộc thi và sự phối hợp, hỗ trợ của Thư viện Khoa học Tổng hợp Thành phố.

SỞ VĂN HÓA VÀ THỂ THAO
THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH

Ở đâu có Gia đình *Ở đó có* Tình yêu

TUYỂN CHỌN CÁC TÁC PHẨM TIÊU BIỂU
TẠI CUỘC THI VIẾT VÀ THUYẾT TRÌNH
Chủ đề: **"GIA ĐÌNH VÀ PHÒNG, CHỐNG BẠO LỰC GIA ĐÌNH"**
NĂM 2024

NHÀ XUẤT BẢN TỔNG HỢP THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH

LỜI NÓI ĐẦU

Gia đình là nơi trao truyền và góp phần quan trọng để gìn giữ, phát huy giá trị văn hóa dân tộc. Trong quá trình lớn lên cùng lịch sử dân tộc, gia đình Việt Nam không ngừng bồi đắp những truyền thống tốt đẹp, là dòng chảy liên tục và bền vững, tạo nên một diện mạo văn hóa hết sức độc đáo. Hiện nay, dưới tác động mạnh mẽ của công cuộc đổi mới và hội nhập quốc tế, hệ giá trị của gia đình Việt Nam đã và đang có những biến đổi, song những giá trị truyền thống của gia đình vẫn luôn được gìn giữ, trao truyền và lan tỏa, tạo nền tảng vững chắc để xây dựng gia đình hiện đại.

Trong bối cảnh mới, để có thể phát huy sức mạnh văn hóa, con người Việt Nam vào phát triển đất nước phồn vinh, hạnh phúc, gia đình phải là môi trường văn hóa đầu tiên khơi dậy khát vọng phát triển mãnh liệt ở mỗi con người. Với tâm thế đó, Đại hội lần thứ XIII của Đảng xác định một trong những nhiệm vụ quan trọng: "Giữ gìn, phát triển hệ gia đình Việt Nam trong thời kỳ mới"(*). Đồng thời, tiếp tục: "Thực hiện các chuẩn mực văn hóa gia đình Việt Nam ấm no, hạnh phúc,

(*) Đảng Cộng sản Việt Nam: *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII,* NXB Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, 2021, t.I, tr.143.

tiến bộ và văn minh. Đề cao vai trò của gia đình trong nuôi dưỡng, giáo dục thế hệ trẻ"(*); "Tiếp tục xây dựng gia đình kiểu mẫu "ông bà cha mẹ mẫu mực, con cháu thảo hiền, vợ chồng hòa thuận, anh chị em đoàn kết, thương yêu nhau""(**).

Nghị quyết Đại hội đại biểu Đảng bộ Thành phố Hồ Chí Minh lần thứ XI, nhiệm kỳ 2020 – 2025 xác định một trong những mục tiêu tổng quát: "Đẩy mạnh phát triển văn hóa, tiến bộ, công bằng xã hội, nâng cao phúc lợi xã hội, xây dựng gia đình hạnh phúc; vì cả nước, cùng cả nước, vì hạnh phúc của nhân dân"(***). Căn cứ Nghị quyết Đại hội đại biểu Đảng bộ Thành phố Hồ Chí Minh lần thứ XI, nhiệm kỳ 2020 – 2025; Ủy ban nhân dân Thành phố ban hành Quyết định số 1306/QĐ-UBND ngày 15 tháng 4 năm 2021 phê duyệt Đề án "Nghiên cứu xây dựng tiêu chí đánh giá gia đình hạnh phúc ở Thành phố Hồ Chí Minh giai đoạn 2021 – 2030". Thành phố Hồ Chí Minh là địa phương đầu tiên triển khai thực hiện nghiên cứu, xây dựng gia đình hạnh phúc bằng các tiêu chí cụ thể, đảm bảo sự hài hòa giữa điều kiện vật chất và tinh thần, giữa các mối quan hệ trong gia đình, cộng đồng và xã hội nhằm hướng đến xây dựng gia đình Việt Nam no ấm, tiến bộ, hạnh phúc, văn minh.

Nhằm đẩy mạnh công tác tuyên truyền, phổ biến, nâng cao nhận thức, trách nhiệm của các cấp, các ngành và của toàn xã hội về vị trí, vai trò, tầm quan trọng của công tác gia

(*) Đảng Cộng sản Việt Nam: *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII,* NXB Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, 2021, t.I, tr.144.

(**) Đảng Cộng sản Việt Nam: *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII,* NXB Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, 2021, t.I, tr.170.

(***) Văn kiện Đại hội Đại biểu Đảng bộ Thành phố lần thứ XI, nhiệm kỳ 2020-2025, trang 303.

đình và phòng, chống bạo lực gia đình trong sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc; tạo sự lan tỏa và tôn vinh những giá trị tốt đẹp của gia đình, giáo dục đạo đức, lối sống trong gia đình, phòng, chống bạo lực gia đình, xây dựng gia đình no ấm, tiến bộ, hạnh phúc; góp phần xây dựng Thành phố Hồ Chí Minh có chất lượng sống tốt, văn minh, hiện đại, nghĩa tình; Ban Chỉ đạo công tác gia đình Thành phố Hồ Chí Minh tổ chức Cuộc thi viết và thuyết trình chủ đề "Gia đình và Phòng, chống bạo lực gia đình" năm 2024.

Sau ba tháng tuyên truyền và phát động, Cuộc thi viết và thuyết trình chủ đề "Gia đình và Phòng, chống bạo lực gia đình" năm 2024 đã nhận được sự quan tâm, ủng hộ và nhiệt tình tham gia của cán bộ, công chức, viên chức, người lao động, học sinh, sinh viên, lực lượng vũ trang và nhân dân trên địa bàn Thành phố Hồ Chí Minh. Trải qua các vòng chấm thi, Ban Giám khảo cuộc thi đã thống nhất chọn 20 tác phẩm xuất sắc nhất vào vòng chung kết tổ chức vào ngày 20 tháng 6 năm 2024 tại Nhà hát Thành phố.

Qua mỗi tác phẩm, các tác giả đã thể hiện nhiều nội dung đa dạng, phong phú bày tỏ tình cảm yêu thương, kỷ niệm đẹp về gia đình; chia sẻ, tôn vinh những tấm gương làm tốt công tác gia đình; phòng, chống bạo lực gia đình; gương gia đình no ấm, tiến bộ, hạnh phúc; những câu chuyện thật, người thật, việc thật có giá trị gắn kết tình thân giữa các thành viên trong gia đình, đấu tranh, lên án các hành vi bạo lực gia đình; lan tỏa, tôn vinh các giá trị đạo đức, truyền thống tốt đẹp của gia đình. Các tác giả cũng có sự đầu tư trong phần thuyết trình; sử dụng hình ảnh, video clip, âm nhạc, phim ảnh, tiểu phẩm minh họa cho tác phẩm của mình; truyền tải sâu sắc,

chân thật nội dung, thông điệp của cuộc thi, tạo được ấn tượng và cảm xúc cho khán giả.

Tiếp tục nâng cao hiệu quả tuyên truyền về gia đình và phòng, chống bạo lực gia đình, xây dựng gia đình hạnh phúc; Sở Văn hóa và Thể thao tổng hợp, biên tập và phát hành cuốn sách tuyển chọn các tác phẩm tiêu biểu tại Cuộc thi viết và thuyết trình chủ đề "Gia đình và Phòng, chống bạo lực gia đình" năm 2024. Mong rằng cuốn sách này sẽ đem đến cho bạn đọc những góc nhìn đa chiều về hạnh phúc gia đình; để chia sẻ, cảm thông, nhận thức đúng, hành xử đúng để gia đình thật sự là mái ấm yêu thương, là "nơi trở về sau những giông bão", để "Ở đâu có gia đình, ở đó có tình yêu"; góp phần "Xây dựng gia đình Việt Nam no ấm, tiến bộ, hạnh phúc, văn minh làm nền tảng xây dựng cộng đồng hạnh phúc, quốc gia phồn thịnh hạnh phúc".

Trong quá trình biên soạn khó tránh khỏi những thiếu sót, chúng tôi mong nhận được ý kiến đóng góp của bạn đọc để cuốn sách được hoàn thiện hơn trong những lần tái bản tới.

SỞ VĂN HÓA VÀ THỂ THAO
THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH

"Cuộc thi đã truyền đi thông điệp mạnh mẽ, tạo sự lan tỏa và tôn vinh những giá trị tốt đẹp của gia đình, giáo dục đạo đức, lối sống trong gia đình, phòng, chống bạo lực gia đình, xây dựng gia đình no ấm, tiến bộ, hạnh phúc. Ban Tổ chức cuộc thi mong muốn mỗi người dân Thành phố, mỗi thành viên của từng gia đình nhỏ hãy lắng đọng cảm xúc, nhìn nhận lại chính mình, chính gia đình của mình để điều chỉnh từng hành vi cá nhân. Xây dựng gia đình hạnh phúc bằng chính nhận thức và hành động của mỗi người dân để góp phần xây dựng Thành phố Hồ Chí Minh có chất lượng sống tốt, văn minh, hiện đại, nghĩa tình".

Võ Trọng Nam – Phó Giám đốc Sở Văn hóa và Thể thao,
Trưởng Ban Tổ chức cuộc thi

"Những bài viết dâng trào xúc cảm. Những nỗi đau giấu kín trong lòng mỗi thí sinh được bộc bạch để truyền đi thông điệp cho mọi người cảnh tỉnh, không vướng phải như bản thân họ đã từng trải qua. Những câu chuyện trong vòng chung kết đã làm Ban Giám khảo và cả khán giả phải rơi nước mắt. Nhưng trên hết là những cái kết có hậu, sự đoàn tụ của gia đình sau những cay nghiệt của cuộc sống hôn nhân; hay sự thấu hiểu và cảm thông cho người mẹ từng dùng những lằn roi làm đau khổ đứa con của mình..."

Trần Thanh Vương –
Trưởng phòng Xây dựng nếp sống văn hóa và gia đình,
Sở Văn hóa và Thể thao, Phó Trưởng Ban Tổ chức cuộc thi

"Những câu chuyện từ cuộc thi này cần được lan tỏa rộng hơn nữa trong cuộc sống bằng việc nghệ thuật hóa lên các phương tiện thông tin truyền thông, khơi gợi ý tưởng cho các nhà biên kịch viết về gia đình... Chủ đề cuộc thi có thể tổ chức định kỳ để những người trong cuộc được mạnh dạn nói lên tiếng nói của mình về gia đình và bạo lực gia đình ở những góc nhìn khác nhau giúp cho các nhà quản lý và nghiên cứu về gia đình có cái nhìn toàn diện hơn về bức tranh gia đình ở Thành phố Hồ Chí Minh nói riêng và xã hội Việt Nam nói chung. Mỗi chúng ta hãy luôn luôn khắc nhớ:

"Gia đình là nơi không bỏ rơi ai và yêu thương những ai đó vô điều kiện"".

PGS.TS. Đỗ Ngọc Anh,
Nguyên Hiệu trưởng trường Đại học Văn hóa
Thành phố Hồ Chí Minh – Trưởng Ban Giám khảo cuộc thi

"Cùng một chủ đề gia đình, bạo lực gia đình nhưng mỗi câu chuyện là một mảnh ghép chuyên chở một thông điệp mang sắc thái rất riêng, làm cho bảng màu của vòng chung kết đong đầy cảm xúc hỉ, nộ, ái, ố. Rõ ràng, cái niềm vui hạnh phúc thì mỗi người gần giống nhau nhưng nỗi buồn khổ thì mỗi người mỗi cảnh. Cuộc thi đã trở thành diễn đàn lắng nghe các thí sinh bày tỏ thật chân tình nỗi niềm sâu kín trong cuộc đời mình về gia đình... Để cộng đồng chia sẻ, cảm thông, noi gương, học tập, để nhận thức lại cho thật đa chiều về hai chữ giản đơn nhưng để hành xử đúng, tốt và đẹp không hề là điều đơn giản... Hai chữ GIA ĐÌNH".

TS. Trịnh Đăng Khoa,
Phó Hiệu trưởng trường Đại học Văn hóa
Thành phố Hồ Chí Minh – Ban Giám khảo cuộc thi

"Những câu chuyện là những đau đớn, tổn thương từ bạo lực gia đình, là những hạnh phúc từ mái ấm yêu thương, sự quan tâm hết lòng của người thân... Mỗi bài thi là một màu sắc riêng độc đáo, độc đáo nhất từ các câu chuyện người thật việc thật mà người nói cũng rưng rưng, Ban Giám khảo và người nghe cũng ngấn lệ..."

TS. Phạm Thị Thúy,
Phó Trưởng khoa Quản lý Kinh tế Xã hội,
Học viện Hành chính Quốc gia phân hiệu TP.HCM -
Ban Giám khảo cuộc thi

CHỊ TÔI(*)

Võ Thị Lan Duyên(**)

Gia đình không chỉ có mái nhà để trú mưa trú nắng, mà chính là nơi chốn để yêu thương. Ở đấy không chỉ có những vòng tay ấm áp mà còn là điểm tựa vững chắc về tinh thần của mỗi chúng ta, là chiếc nôi tròn trịa để nuôi dưỡng tình yêu thương, vun đắp, giáo dục hình thành nhân cách của mỗi con người từ lúc sinh ra.

Nhưng đáng buồn là trong chính tổ ấm ấy thi thoảng lại xảy ra chuyện bạo hành giữa những người thân với nhau. Nguyên nhân bạo lực gia đình có thể xuất phát từ nhận thức, từ kinh tế hoặc từ tệ nạn xã hội. Nạn nhân của bạo lực gia đình đa phần là người bị yếu thế trong hoàn cảnh nhất định, thường là chồng bạo hành vợ, cha mẹ bạo hành con cái, ít khi thấy vợ bạo hành chồng nhưng nó đã xảy ra ngay trong chính gia đình của tôi.

(*) Giải Nhất tại Cuộc thi viết và thuyết trình chủ đề "Gia đình và Phòng, chống bạo lực gia đình" năm 2024.

(**) Đơn vị: Khu phố 12, phường Hòa Thạnh, quận Tân Phú.

Chị gái tôi sinh năm 1969. Anh rể tôi lớn hơn vợ 9 tuổi. Anh là một cán bộ đương chức. Anh chị có hai con trai, đây là một gia đình lý tưởng mà nhiều người mơ ước. Nhưng không may vào năm 2013 anh bị tai biến mạch máu não, phải nằm viện hai tháng liền để mổ hộp sọ và bắc cầu mạch máu não. Sau đó anh tiếp tục nằm viện để tập Vật lý trị liệu suốt một thời gian dài. Gia đình anh chị hôm qua đang yên ổn, bỗng chốc anh nằm mê man ú ớ trong khi con cái còn thơ dại, chị gái tôi thì gần như gục ngã trước biến cố của gia đình mình. Ban đầu gia đình hai bên có hỗ trợ anh chị nhưng thời gian quá dài nên cuối cùng chỉ còn mình chị chăm sóc anh thôi.

Sự kiên nhẫn có giới hạn, càng ngày chị càng trở nên quạu quọ khi chăm sóc anh, chị cứng cỏi và lạnh lùng, chị cộc cằn hơn bất cứ người vợ nào, chị không còn là chị trước đây nữa. Còn anh? Anh đang là "sếp", anh chỉ nằm mê man có vài tháng mà lại trở thành một phế nhân sau một giấc ngủ say, ngay cả chuyện tiểu tiện cũng phải nhờ vợ đỡ dậy, anh không tự lo được cho mình nữa huống chi làm một ông chủ gia đình bệ vệ như trước đây. Có lúc, anh ước mình có thể chết đi cho chị đỡ nhọc nhằn. Nhưng rồi anh phải sống tiếp, một ngày mới đối với anh không có gì là hạnh phúc. Ban đầu anh có hờn chị, nhưng ngẫm nghĩ lại anh càng thấy thương chị nhiều hơn, anh biết chị đang chịu đựng quá sức với thứ gọi là áp lực cuộc sống hiện tại. Anh cũng nén vào lòng luồng suy nghĩ ấy, bởi anh không diễn tả được hết điều mình đang nghĩ. Anh bị tai biến nặng mà, vùng ngôn ngữ của anh bị tổn thương nên ảnh hưởng đến cả sự phát âm của mình.

Lúc này anh còn yếu lắm, đút anh ăn thì chị phải năn nỉ, đôi khi bực quá chị quát tháo:

- Anh làm ơn nuốt nhanh nhanh một chút được không? Em còn biết bao nhiêu chuyện phải làm. Anh mấy mươi tuổi rồi mà bây giờ đút ăn anh lại nhễu nhão thức ăn như con nít vậy hả! Trời ơi...

Mỗi khi tắm cho anh, chị tìm đủ mọi tư thế để lôi anh xềnh xệch, lúc này anh mập mạp hơn chị, chị quá vất vả để đưa anh vào nhà tắm:

- Anh chịu khó nhích người, gắng gượng lên chút xíu để phụ với em chứ. Anh cứ nằm ì ra như vầy em bồng bế anh sao nổi? Sao số tôi khổ quá vậy hả trời!

Nghe chị nói vậy nước mắt anh trào ra. Anh cũng muốn nhích người lên lắm chứ, nhưng mọi giác quan của anh cứ trơ lì ra, tay chân lủng lẳng trên người mình mà cứ như là của ai vậy. Giá mà mọi thứ trở lại như ngày xưa, anh cảm thấy bất lực với bản thân quá...

Và, anh rất đau khổ khi nằm trên giường bệnh mà nghe chị quát tháo con cái mỗi ngày:

- Ba thì bệnh nằm một chỗ, tụi con không phụ được gì cho mẹ thì ít ra phải tự lo được cho bản thân chứ, hay tụi con muốn để mẹ chết quách cho rồi?

Cuộc sống quá áp lực, chị không có đủ kiên nhẫn để mềm mỏng nhẹ nhàng với chồng con nữa. Anh có thấy chị cáu gắt chứ, có thấy chị mạnh tay khi lau mát cho anh chứ, bởi vì anh hiểu bao nhiêu thứ đều cần đến đôi tay của chị, đôi bàn tay mà hồi mới yêu nhau anh xin mãi mới nắm được

nó... Lén nhìn vợ, anh thấy mới đây thôi mà chị tiều tụy quá, tóc chị xác xơ, da mặt chị sạm nám, chị không còn trau chuốt được cho bản thân nữa vì tất cả chị đã dồn hết vào lo cho anh rồi.

Khi sử dụng xe gắn máy thì chị nhấn ga thật mạnh, chạy thật nhanh, không màng đến mạng sống của mình nữa. Có lần chị lên Sài Gòn nhờ tôi chở đi thắp nhang đủ 10 ngôi chùa để cầu phúc cho anh, cầu mong cho gia đình mình tai qua nạn khỏi. Tôi không biết bề trên có độ trì cho chị không, chỉ thấy dáng dấp của chị mình đáng thương quá.

Tôi nhớ vào ngày Mùng 1 Tết năm đó, ba má tôi đề nghị đưa anh về họp mặt cho đông đủ tất cả thành viên ngày đầu năm mới. Khi chở anh về phải có người ngồi phía sau ôm chặt để anh khỏi ngã, bế anh xuống xe rồi dìu anh vào nhà, nói chung anh là một phế nhân thật sự. Cả nhà đang họp mặt đông đủ, ăn uống vui vẻ, bỗng dưng chị nghẹn giọng nói với ba má :

- Tết năm sau con không đưa anh Minh về nữa đâu, ai cũng lành lặn khỏe mạnh sao có mình anh Minh bệnh tật ốm yếu như vầy hoài, con tủi thân quá ba má ơi...

Rồi chị nhất định chở chồng đi, không tiếp tục vui xuân gì nữa hết. Cả nhà đều rưng rức vào ngày đầu năm mới, thương chị. Má tôi - cũng là má của chị – một người đàn bà học hành rất ít, chữ nghĩa chưa đầy lá mít, nhiều lần chứng kiến con gái mình chăm sóc chồng nó ra sao, má tôi cảm nhận được hết. Rồi má tôi dành ra vài ngày, mà không phải, má đã dành ra rất rất nhiều ngày để thủ thỉ bên tai chị tôi:

- Chi à, vợ chồng là ràng buộc thiêng liêng, là nợ duyên từ nhiều kiếp trước mới được chung chăn chung gối với nhau như vầy. Giờ thằng Minh đổ bệnh, con phải là bờ vai để nó nương tựa vào, để nó còn có niềm vui mà sống tiếp... Đổi lại, nếu con là người bệnh, con sẽ cảm nhận được sự quan trọng của một ánh mắt trìu mến khi đút cháo cho mình, bàn tay ấm áp đỡ mình ngồi dậy, nụ cười động viên đối với người bệnh to tát đến chừng nào...

Giờ con chăm sóc chồng thiệt tử tế, nghĩa là con đang gieo trồng trái ngọt cho mùa sau, tích phước đức cho mình, con nghe má đi, hãy tận tụy hết lòng với nó, Trời Phật sẽ nhìn thấu tâm can của con...

Con không cần dạy dỗ con cái bằng lý thuyết, con cứ chăm sóc chu đáo cho ba tụi nhỏ, tự nhiên con cái nhìn vào sẽ hiểu được và sẽ trân quý con thôi, đó là cách dạy con thực tế nhất...

Với anh, má tôi cũng động viên:

- Minh à, má biết là con cảm nhận được tất cả mọi thứ xung quanh, chỉ vì con không diễn đạt được hết ý của mình thôi. Ngày trước con là trụ cột gia đình, gánh vác mọi thứ, không may con đổ bệnh nên vợ của con mất cân bằng, nó túng quẫn về tinh thần, chưa chuẩn bị sẵn sàng tâm lý để đón nhận chuyện này thành ra nó cáu gắt, bốp chát với mọi thứ kể cả đối với con. Con phải hiểu tâm lý hiện tại của vợ và đừng buồn giận nó tội nghiệp nghen con...

Con thương vợ và các con thì cố gắng ăn uống tập tành cho mau khỏe lại, tự chăm sóc được cho bản thân con là hạnh phúc lắm rồi. Hàng ngày con cứ tìm cách thể hiện tình cảm

với vợ mình cho nó nguôi ngoai dần, từ từ mọi thứ sẽ ổn thôi con, sông có khúc người có lúc...

Vậy đó, má tôi nói nhiều lắm, nói nhiều ngày lắm. Những lời của má cứ ngấm dần vào chị. Chị đã hiểu được mấu chốt vấn đề nằm ở đâu, chị mang ơn má rất nhiều. Chị bắt đầu thích nghi được với hoàn cảnh, chị nhẹ nhàng với anh hơn, chị cũng không còn la mắng con cái nữa. Mà ngộ lắm, từ khi chị tôi thay đổi tích cực, anh tôi ngày một tươi tỉnh ra, sức khỏe hồi phục rõ rệt.

Có lần, nhân lúc chị đút anh ăn, anh ghì khuôn mặt của vợ lại gần rồi hôn hai cái lên gò má vợ, chỉ có bấy nhiêu mà chị gái tôi khoe khắp xóm, à nói cho chính xác là khoe khắp cả nước:

- Nay anh Minh biết hun con rồi ba má ơi!!!

- Hồi trưa này cậu Tám hun mợ đó con ơi!!!

Chị đi đâu cũng quày quả về thật nhanh kẻo anh trông ngóng, có thức ăn ngon chị đều gói ghém về cho anh, chị sợ anh ở riết trong nhà rồi sinh ra thèm món này món nọ. Chị tắm gội cho anh mỗi ngày rất thơm tho, cắt tỉa móng tay móng chân cho anh như chăm con mọn vậy. Chị cũng tranh thủ nói chuyện với anh thật nhiều, chị hay trêu đùa anh và chị tìm thấy niềm hạnh phúc sóng sánh trong đôi mắt ngấn lệ của anh. Còn anh, xem chị như một Bồ tát, răm rắp nghe lời từ cái ăn giấc ngủ đến giờ giấc tập tành, anh ngoan ngoãn như một đứa trẻ lên ba đón nhận sự chăm sóc đặc biệt của mẹ hiền...

11 năm trôi qua như một cái chớp mắt, chị luôn ân cần tận tụy chăm sóc anh với niềm hạnh phúc đong đầy. Anh

Minh của hôm nào còn nằm mê man, còn ú ớ nói chuyện không tròn chữ nay khuôn mặt đã tươi tỉnh, cười nói luyên thuyên mỗi khi có ai ghé thăm. Tuy bị lệch nửa người nhưng anh đã tự đi lại được xung quanh sân nhà dù còn phải vịn vào cây gậy. Anh có thể đã tự đi vệ sinh, đã biết lấy cơm canh để ăn khi vợ đi vắng chưa về kịp, điều này xem như là một kỳ tích.

Sau khi anh bệnh, người ta làm hồ sơ cho anh hưởng lương hưu, vì là cán bộ đương chức nên lương của anh khá cao, đủ để trang trải mọi chi phí cho bản thân anh và thậm chí hàng tháng còn thừa trong thẻ ATM. Con trai lớn của anh chị đã tốt nghiệp Đại học Y dược, đang công tác tại bệnh viện tỉnh; con trai nhỏ thì đang học Đại học năm thứ 2, một thời gian nữa thôi con sẽ là bác sĩ răng hàm mặt. Nhờ chí thú làm ăn mà công việc của chị gái tôi thuận lợi, có được khoản tiền tích lũy cho gia đình, chị tôi mua thêm được một căn nhà có khoảng sân rộng rãi, khu vườn thật mát mẻ để anh hít thở không khí trong lành và tập tành đi lại cho khuây khỏa. Hai con của chị cũng rất ngoan ngoãn, có trách nhiệm với gia đình, thời gian rảnh biết đỡ đần công việc cho mẹ, biết thay mẹ chăm sóc ba cho mẹ nghỉ ngơi...

Chị tôi trẻ dần ra, biết đi làm tóc, biết trang điểm đi dự tiệc và sắm cho mình vài bộ áo đẹp đẽ tinh tươm cho bằng chị bằng em. Từ một người phụ nữ không giỏi giang, chị gái tôi bỗng chốc trở thành người phụ nữ ba đảm đang, hàng xóm ai cũng khen chị, chị tự tin và trưởng thành hẳn ra. Tôi hay nói đùa: "Thời thế tạo anh hùng chính là đây!" Gia đình tôi vui lắm, niềm vui không diễn tả hết bằng lời.

Tạm gọi là cơn ác mộng đã qua, suýt tí nữa vào năm đau buồn 2013 chị gái tôi trở thành người bạo hành gia đình cả về thể chất lẫn tinh thần, mà nạn nhân chính là anh rể tôi. Mỗi khi gia đình lớn của chúng tôi họp mặt nhau, tôi đều lén quan sát và thấy rằng anh chị tôi đang thực sự hạnh phúc. Tôi thầm cám ơn Thiên sứ - là má của tôi đã hóa giải được vấn đề của anh chị tôi, đã làm công tác tư tưởng để chị gái tôi hiểu được ranh giới phải dừng lại, để còn kịp chấn chỉnh lại sai trái mà chính bản thân mình cũng không nhận ra. Có chữ nghĩa gì nhiều đâu, má tôi chỉ có tình thương yêu, sự chân thành và lòng bao dung của người mẹ đã cảm hóa được đứa con là chị gái tôi.

Từ lúc anh ngã bệnh, chị tôi một mình chèo chống gia đình trước cơn phong ba bão táp, vừa tận tụy chăm anh, vừa lo cho hai đứa con trai đang tuổi ăn tuổi học, vừa phải đảm bảo kinh tế gia đình nữa. Vậy mà, 11 năm trôi qua tức là hơn 4.000 ngày đêm chị luôn kề cận bên anh, đều tăm tắp...

Cám ơn chị đã là một người vợ tào khang, đã hy sinh thanh xuân của mình để vun vén cho tổ ấm nhỏ có được những trái ngọt như ngày hôm nay, mặc dù có những khoảnh khắc anh đau lòng vì cách hành xử của chị, nhưng hơn ai hết anh vẫn thấu hiểu được những áp lực quá lớn mà chị đã phải trải qua. Hiểu được những cung bậc cảm xúc ở chị, chị em trong nhà tôi càng thương chị nhiều hơn...

Tôi xem chị như một tấm gương để mình chấn chỉnh lại bản thân, tuy không phải là một kỷ niệm đẹp đẽ khi nhắc lại nhưng câu chuyện của chị có thể xem là một bài học để mình tránh va vấp khi chạm phải. Tôi trân trọng cảm xúc của chị,

kể cả những cảm xúc tiêu cực dẫn đến hành động tiêu cực. Quan trọng là chị tôi đã vượt qua được chướng ngại vật để gìn giữ một gia đình trọn vẹn như hiện nay.

Khi xảy ra chuyện bạo hành trong gia đình, tôi nghĩ chỉ có tình yêu thương mới có thể cảm hóa được người đang có hành vi bạo lực đối với người thân. Và hạnh phúc sẽ tỏa sáng trong gia đình không có bạo lực. Việc phòng, chống bạo lực gia đình là nhiệm vụ của mỗi cá nhân và toàn xã hội. Nạn nhân của bạo lực gia đình rất đáng thương nhưng trong một số trường hợp người gây ra bạo lực gia đình cũng đáng thương không kém, CHỊ TÔI là một ví dụ.

HẠNH PHÚC KHI TA BẰNG LÒNG VỚI THỰC TẠI![*]

Bùi Thị Huệ[**]

Người ta thường nói: *"Hạnh phúc là đường đi chứ không phải là đích đến"*; với tôi, trải qua năm tháng thanh xuân tôi nào hiểu, ngôn từ không gì mỹ miều nhưng chỉ chạm đến trái tim khi ta đã bước qua nửa cuộc đời. Và một chân lý nửa đời sau tôi luôn khắc nhớ: *"Ngày hôm qua đã là quá khứ, ngày mai là một điều bí mật, còn hôm nay là một món quà"*.

Khi đôi mươi, người ta thường có nhiều ước mơ, kỳ vọng, cứ mãi quanh quẩn với câu hỏi *"Làm thế nào để biến ước mơ thành sự thật?"*. Rồi ta lại tưởng tượng đến tương lai, khi nào mình có một công việc ổn định? Khi nào mình kết hôn? Người chồng lý tưởng của mình là ai? Anh ấy đang ở đâu?

(*) Giải Nhì tại Cuộc thi viết và thuyết trình chủ đề "Gia đình và Phòng, chống bạo lực gia đình" năm 2024.

(**) Đơn vị: Trường THCS Thạnh Mỹ Lợi, thành phố Thủ Đức.

Bao lâu nữa mình mới có thể kết thúc những năm tháng học hành cực nhọc thế này? Bốn năm thôi mà lâu vô tận... Một thời trẻ con và khờ dại, ta cứ đuổi theo ước mơ, kiếm tìm hạnh phúc nhưng mơ hồ về nó, mong cầu nó trong tưởng tượng, sống với ý nghĩa "ngày sau, tháng sau, năm sau... ta sẽ hạnh phúc". Tôi là cô gái của bao hoài bão ấy, một thuở mộng mơ cứ thế trôi đi mỗi ngày hạnh phúc mà mình không hề hay biết. Các chị chung phòng ký túc xá thường nói: "Con Huệ nó nhìn đời màu hồng, sau này sẽ khó sống lắm đây".

Rồi màu thời gian đã nhuộm, mái tóc bắt đầu lốm đốm hai màu, U30 chợt đến. Hơn mười năm thanh xuân đã qua, tôi vẫn chưa tìm được hạnh phúc cho riêng mình. Mình đã có gia đình, điều mình ước ao đã thành hiện thực, con đã đủ trai, gái, công việc ổn định, đã là viên chức Nhà nước - điều mà ngày xưa đi học tôi vẫn hằng mơ ước. Nhưng tại sao bản thân luôn lo lắng, khó chịu, trách móc mọi người. Bởi tính cầu toàn và mong muốn có một người chồng hoàn hảo nên tôi rất khó chịu mỗi khi chồng đi nhậu nhẹt vui vẻ với bạn bè. Mỗi lần chồng làm gì không vừa ý là tôi nói lời gay gắt với anh; không những vậy, tôi còn hay quay qua trách ba mẹ chồng giáo dục, dạy bảo chồng chưa tốt... Mọi xung đột từ đó diễn ra thường xuyên khi tôi sinh bé thứ nhất. Cứ nghĩ rằng mình sẽ thay đổi được chồng, chân lý mà đến giờ tôi mới nhận ra - ta không thay thể thay đổi người khác mà chỉ có thay đổi chính mình. Chúng tôi thường cãi nhau, bất đồng quan điểm về cách nuôi dạy con, cách kinh doanh, cách sống, tư tưởng và các quan điểm sống... Thêm vào đó, gia đình chồng có thành kiến với con dâu, đối với họ tôi là người dữ dằn, dám nói lại chồng và ba mẹ chồng, đi làm suốt ngày chẳng phụ

giúp được gì, lười làm việc nhà... Tôi cứ lấy gia đình mình là khuôn mẫu: Ba mẹ tôi cho con ăn học đến nơi đến chốn, có trình độ và học vấn cao, công việc ổn định, gia đình nề nếp... để so sánh với gia đình bên chồng. Đó chính là nguyên nhân mọi đau khổ của bản thân. Tất cả những bức xúc, tức tối tôi dồn hết vào chồng và những đứa con của mình, tôi hay bực bội, la mắng khi con làm điều sai, khi con học kết quả không tốt. Tôi cũng thường xuyên cãi nhau lớn tiếng với chồng...

Qua đến một ngày tháng 5 năm 2020, con gái 2 tuổi của tôi bị bỏng nặng do sơ suất của người lớn trong nhà. 30 ngày chiến đấu cùng con để giành lại sự sống tại bệnh viện Nhi Đồng 2, tôi mới tỉnh giấc mơ hạnh phúc của mình. Nhìn con chịu đựng nỗi đau rát mà không khóc, chỉ có những giọt nước mắt, những cái rên rỉ, bàn tay nắm chặt thanh giường để kìm nén cơn đau, lòng tôi như tim đổ máu. Vết thương chạy từ bụng đến đùi. Con ngồi hẳn vào nồi canh mà ba mới nhấc xuống, bỏng cấp độ 2, vết thương rộng, lan cả phần da vùng kín khiến việc đi tiểu tiện rất rát và chảy máu, khó lành. Cứ cách hai ngày bé phải tắm bỏng một lần, mỗi lần tắm bỏng là không thể nào diễn tả được nỗi đau của con, con gào thét, la hét, vùng vẫy, run sợ... Tôi phải nén cơn đau, mạnh mẽ thật sự để giữ chặt con, giúp bác sĩ tháo băng, chà rửa vết thương, các vết đóng mày đều phải được gỡ hết ra, tắm sạch sẽ lớp da non, thoa thuốc vào dày đặc rồi băng bó kín vết thương để không bị nhiễm trùng. Mỗi lần tắm xong, con bị khủng hoảng tinh thần, ám ảnh trong cả giấc mơ. Tuy vậy, con rất ngoan, chỉ cần cô y tá hỏi "Khải Nhi đâu?" là con tự giác đưa tay ra cho cô chích thuốc, biết thân biết phận hay sao mà con không khóc. Kháng sinh chích vào tay con không có tác dụng, một

tuần trôi qua con vẫn sốt, bác sĩ phải thay đổi phương pháp điều trị, tăng liều lượng và độ mạnh của kháng sinh bằng con đường truyền dịch. Đến đây thì con bị tụt men tiêu hóa do tác dụng phụ của kháng sinh, tiêu chảy cấp bắt đầu tấn công. Cứ như vậy ngày qua ngày, tôi gạt mọi suy nghĩ tiêu cực, chỉ tập trung vào con. Mỗi sáng thức dậy, tôi kéo chân con co duỗi liên tục sau một đêm con ngủ không cử động. Biết là con đau lắm, con khóc gào lên, nhưng phải chấp nhận, mẹ giờ như một cô y tá, thấy con đau cũng phải làm, miệng nói an ủi "sẽ nhẹ nhàng thôi, con yên tâm" mà nước mắt mẹ cứ rơi không kiềm chế được.

Sau 15 ngày, mẹ tập cho con những bước đi đầu tiên khi áp dụng vật lý trị liệu mỗi sáng. Bằng kiến thức mình sẵn có, thêm dặn dò của bác sĩ, tôi hiểu phải tập cho con lại ngay khi da đang hồi phục, nếu không con sẽ đi có tật khi đã lành hẳn. Vậy là sau bữa ăn sáng, tôi rủ con đi, đem cái võng con nằm ra xa, nói con đi đến võng để được nằm. Những bước đi khòm lưng, không dám thẳng chân do sợ đau của con nhích từng chút. Nước mắt con rơi, con khóc, da con rớm máu, tôi vẫn nén nỗi đau để động viên con bước tiếp. Chồng tôi vì xót con đã không đồng ý cách làm của tôi nhưng anh ấy đâu có hiểu, một là bây giờ, hai là mãi mãi con sẽ không đi đứng được bình thường như mọi người. Và cứ thế, sáng và chiều mẹ cùng con lại tập đi với sự cổ vũ của rất nhiều cô chú, ông bà nuôi bệnh tại bệnh viện.

Mỗi đêm nằm ngủ, chứng kiến những đứa trẻ từ mấy tháng tuổi đến 15 tuổi bị bỏng la khóc liên tục, tôi chợt nghĩ "giờ chỉ cần ba mẹ con được ngủ chung giường trong căn

phòng mát mẻ ở nhà đã là niềm hạnh phúc lớn lao lắm rồi!" - Điều mà trước đây tôi chưa biết quý trọng, cho là hiển nhiên, giờ thành mơ ước. Tôi lấy lại niềm tin, sự mạnh mẽ, yêu đời, tự tìm hạnh phúc trong nỗi đau: Con gái mình vẫn may mắn là vết bỏng không phải ở mặt, đó là niềm an ủi lớn nhất lúc này của một người mẹ. Con cũng may là bỏng cấp độ 2, vẫn còn chữa được, con của mình không phải bệnh nan y, con ngoan và nghe lời, biết thương mẹ. Trong hoạn nạn mới cảm nhận hết được tình yêu thương, quan tâm của ông bà, cô bác, cậu dì, của họ hàng, đồng nghiệp, bạn bè... Thì ra, hạnh phúc đâu chỉ có sự ngọt ngào, mà còn có cả những nỗi đau. Trong nỗi đau, con người ta mới cảm nhận hết giá trị của hạnh phúc. Bằng lòng với những gì mình đang có, đó mới là hạnh phúc. Tôi lấy niềm vui, động lực sống từ nụ cười của con, suy nghĩ tích cực của mình, sáng sớm đi ra đi vào cổng bệnh viện, mua hai tờ vé số giúp ông lão già yếu ngồi một chỗ, thầm cám ơn ông đem đến một cơ hội cho mình, giúp đỡ ông phần nào, cầu mong ông sống tốt: được ăn ngon, ngủ ngon sau giờ làm. Cứ chiều chiều tôi lấy điện thoại ra dò vé số (điều mà trước đây tôi rất ghét, tôi đã từng quan niệm: mua vé số giống như chơi cờ bạc vậy). Cô gái nuôi bệnh chung phòng hỏi: "Em thấy chị ngày nào cũng dò vé số, có trúng không mà chị vui quá vậy?". Thực ra là có trúng đâu, mà sao tâm tôi thấy vui lắm! Tôi tự tạo niềm vui cho mình bằng nhiều cách, và đây cũng là một ví dụ. Giúp đỡ người khác cũng là một niềm vui, tôi mua quần áo mới cho con gái, lại mua thêm cho cô bé chung phòng lớn hơn con mình 3 tuổi (bé đó 5 tuổi), do thấy hai chị em thường chơi chung với nhau rất dễ thương. Vậy là tôi như có hai cô con gái, cô bé này chỉ theo mẹ vào nuôi em

bị bỏng do điện, chứ bé bình thường. Con tôi ăn gì là tôi mua cho bé món đó, con tôi có bộ đồ mới nào là bé đó có đồ đó, mặc đồng phục như hai chị em ruột vậy. Những ngày đó thật hạnh phúc. Cũng nhờ bé mà con tôi đi được xa hơn, vui chơi quên nỗi đau của mình, trong công viên bệnh viện như một nhà trẻ với đầy đủ trò chơi, các con rất thích. "Giúp người là giúp mình" - câu nói này luôn đúng.

Rồi dần dần lưng con đi thẳng, vết thương lành dần, nhưng cũng còn 20% da ở đùi trong không lành nổi. Dịch Covid sắp bùng nổ, bác sĩ cho về nhà tự thay băng, tự tắm rửa, tự bôi thuốc, mỗi tuần tái khám một lần. Tôi lại trở thành bác sĩ gia đình của con, phần da hai bên đùi băng bó đến đúng 3 tháng sau mới liền hẳn, bởi cơ chế lành vết thương của con đã hết, cần có thời gian ăn uống bồi bổ mới tiếp tục chữa khỏi. Vậy là 4 năm đã trôi qua, từ khi ấy, tôi thay đổi hẳn. Hạnh phúc mỗi khi được nhìn thấy hai con khỏe mạnh, khi mỗi sáng thức dậy thấy mình còn sống, còn được chăm sóc, được nhìn con lớn khôn mỗi ngày; hạnh phúc khi mình còn khỏe mạnh; hạnh phúc khi mình kiếm được tiền trang trải cuộc sống, có được công việc mình thích, có nhà để về... Tôi không còn kỳ vọng về chồng như trước, mà ngược lại, tôi chấp nhận những khuyết điểm, thiếu sót của anh, tôi nhìn cuộc sống tương đối đơn giản, lấy những ưu điểm của chồng làm điểm tựa để vun vén hạnh phúc gia đình. Tôi thường xuyên đưa hai con đi nhiều nơi: xem phim, siêu thị, công viên, sở thú, khám phá những vùng đất mới... để gắn kết tình cảm gia đình. Những chuyến đi này chồng tôi thường ít khi tham gia, bởi đặc thù công việc của anh ấy là kinh doanh, khung giờ không giống giờ hành chính như tôi và con, hơn

nữa một phần tính cách anh ấy không thích đi du lịch, không thích đến nơi ồn ào, náo nhiệt. Nhưng điều đó không còn ảnh hưởng đến suy nghĩ của tôi về anh - điều mà trước đây tôi coi là nhược điểm to lớn không thể chấp nhận được.

Chỉ khi bằng lòng với thực tại, con người ta mới thật sự hạnh phúc. Với tôi, hạnh phúc là có người để yêu thương, có nhà để về, có việc để làm, có sức khỏe để chăm lo gia đình. Và tôi lại trở thành tuyên truyền viên lan tỏa hạnh phúc khi vô tình dạy thay cho một đồng nghiệp nghỉ bệnh, bài văn hôm đó có tựa đề "Phải chăng chỉ có ngọt ngào mới làm nên hạnh phúc?" - sách *Ngữ văn 6 - Chân trời sáng tạo*, tôi chợt thấy sao bài viết giống mình quá vậy. Và cơ hội chia sẻ, lan tỏa hạnh phúc của tôi đã đến, truyền tải được cho các em nhiều điều bình thường, giản dị nhưng nó mới là hạnh phúc, mà có thể chưa ai nói với các em kiểu đó. "Dù con có học yếu nhất nhì lớp thì con hãy khoan tự ti, mặc cảm, hãy nghĩ mình biết chữ đã là may mắn hơn 1/5 dân số thế giới mù chữ; mình khỏe mạnh đã là hạnh phúc hơn bao nhiêu bạn cùng lứa tuổi đang đấu tranh giành giật sự sống trên giường bệnh mỗi ngày; mình có cái ăn, cái mặc đã là may mắn hơn biết bao nhiêu trẻ em đang đói khát... Vậy nên đừng nhìn những bạn học giỏi mà buồn phiền, thay vào đó hãy cố gắng, mình hôm nay hơn mình của hôm qua là hạnh phúc lắm rồi!". "Hay nếu suốt ngày bị ba mẹ la mắng cảm thấy ghét gia đình, không muốn về nhà, hãy suy nghĩ thoáng hơn nha con, được sống với cả ba lẫn mẹ là con đã hạnh phúc hơn các bạn trong lớp mình đang thiếu thốn tình thương của ba mẹ. Khi bị la mắng con hãy nghĩ ba mẹ vẫn còn khỏe mạnh, có khỏe mới có sức để la con,

đó là niềm hạnh phúc rất lớn của con rồi đấy. Lỡ như ba mẹ bệnh ai là người nuôi con, con có được tiếp tục đến trường nữa không, rồi ai chăm sóc ba mẹ... Và hãy xem lại, chỉnh lại mình mỗi ngày một chút để ba mẹ vui...". "Con đang bệnh tiểu đường - may mắn thay, đó là bệnh mãn tính, sống chung với nó chứ nó không làm mình đau đớn như những cái bệnh nan y (ung thư chẳng hạn), và chỉ cần mình hạn chế nước ngọt, ăn đúng bữa, giảm tinh bột, giảm đường là con sẽ khỏe mạnh như các bạn cả đời luôn đó. Mình bệnh nhưng không bị hành đó là niềm hạnh phúc của con và của gia đình. Nên cố gắng thực hiện kiêng cữ, đừng nhìn các bạn mà mình thèm ăn, bởi bạn chưa bệnh, nhưng nếu ăn uống thiếu khoa học thì bạn tương lai sẽ bệnh. Vậy nên con có thể lan tỏa cảm nhận của mình để bạn bè xung quanh giảm ăn ngọt, giảm thức ăn nhanh, giảm nước ngọt...". Hạnh phúc luôn ở quanh ta đừng đi đâu xa nhé!

Tôi lan tỏa đến các em, nhân chứng của bệnh nhân ung thư sống lạc quan, yêu đời là bạn đồng nghiệp. Cô ấy là giáo viên dạy Sử, từ khi phát hiện ung thư cô đã mổ cắt ruột ba lần, lần cuối cùng bác sĩ nói: "Nếu ruột còn quá ngắn, không có chức năng hấp thu nước thì sẽ phải đặt hậu môn giả suốt đời". Cô chấp nhận rủi ro, nhưng may mắn thay, ca mổ thành công, cô hồi phục dần. Cô học thật nhiều kiến thức về ung thư, chế độ dinh dưỡng cho người bệnh, cô luôn tìm hạnh phúc trong nỗi đau: Mình may mắn hơn nhiều người sáng ra khỏi nhà mãi mãi không quay trở về bởi tai nạn giao thông, may mắn hơn cả các nạn nhân COVID-19 đã qua đời đột ngột trong mùa dịch... Nhờ tinh thần thép ấy mà nay cô đã đi

dạy lại, cô công tác tại một trường Trung học cơ sở ở thành phố Thủ Đức của chúng ta.

Khi lan tỏa hạnh phúc đến học trò thân thương, nhìn các em mắt sáng ngời khi học được tình yêu lớn nhất: hãy yêu bản thân mình, hình hài của mình do ba mẹ ban tặng, cơ thể mình là của mình, hôm nay khỏe mạnh mình phải biết cảm ơn nó, cảm ơn thân thể ta, cảm ơn tâm hồn ta luôn đón nhận những cái tươi mới, đầy năng lượng mỗi ngày, tránh xa những tệ nạn gây hại cho cơ thể mình: thuốc lá, ma túy, nghiện game... Biết yêu quý cơ thể mình chính là tình yêu mình dành tặng ba mẹ mình đấy. Bởi ba mẹ nào cũng mong muốn con mình luôn khỏe mạnh, sống hạnh phúc.

Lời nói ngọt ngào, cái nhìn trìu mến, sự quan tâm ân cần, chu đáo, việc làm nghĩa cử (từ thiện, giúp đỡ hoàn cảnh khó khăn)... đều là những điều đẹp đẽ đem đến hạnh phúc cho bản thân và người khác. Nhưng hạnh phúc không chỉ có ngọt ngào mà nó còn hiện diện khi ta vượt qua nỗi đau, trong nỗi đau ta cũng tìm được hạnh phúc. Hạnh phúc khi ta bằng lòng với thực tại, bạn nhé!

NHỮNG DẤU LẰN ROI(*)

Lê Thị Bích Hà(**)

Trong cuộc đời mỗi đứa trẻ, nỗi đau lớn nhất có lẽ là phải chứng kiến cảnh cha mẹ mỗi người một ngả. Nỗi đau ấy càng lớn hơn khi chúng còn quá bé để được hỏi "Con chọn sống với ai, cha hay mẹ?" trong một phiên tòa khi kết thúc một cuộc hôn nhân. Tôi rời cha khi chưa đủ lớn để nhớ mặt cha là như thế nào. Chỉ biết rằng cha mẹ tôi chia tay nhau vì mẹ tôi không thể chịu nổi những trận đòn triền miên của cha. Tôi lang bạt theo mẹ kiếm sống, lớn lên cùng những đòn roi của mẹ. Khi tôi được biết cha mình là ai thì cũng là lúc tôi phải chịu thêm nỗi đau ghẻ lạnh giằng xé tâm hồn.

Tuổi thơ của tôi là đòn roi và nước mắt, tôi không thể nhớ mình đã bị bao nhiêu trận đòn lớn nhỏ, chỉ biết nó nhiều gần bằng những bữa cơm tôi ăn. Có trận nhỏ, có trận lớn, có trận thập tử nhất sinh và những trận đòn ấy đều đến từ một người duy nhất: mẹ tôi. Mẹ cho rằng tôi là nguồn gốc mọi

(*) Giải Nhì tại Cuộc thi viết và thuyết trình chủ đề "Gia đình và Phòng, chống bạo lực gia đình" năm 2024.

(**) Đơn vị: Cơ sở cai nghiện ma túy số 2 - Lực lượng TNXP TP. HCM.

đau khổ, bất hạnh của mẹ nên mẹ sẵn sàng trút hết mọi cơn giận lên tôi. Trận đòn đầu đời khiến tôi nhớ nhất là khi tôi 5 tuổi, đang theo học mẫu giáo trường làng. Lúc đó mẹ tôi là công nhân của một công ty lâm nghiệp ở vùng núi của tỉnh Quảng Nam. Hằng ngày, mẹ chở tôi đến trường trên chiếc xe đạp cũ, hết buổi thì mẹ đến đón tôi về. Những năm đầu thập niên 80 của thế kỷ trước cuộc sống còn rất khó khăn, không có phương tiện liên lạc như bây giờ. Hôm ấy, mẹ chở tôi đến trường như mọi ngày rồi quay về đi làm. Lũ trẻ chúng tôi túm tụm trước lớp để đợi cô giáo nhưng không biết cô ốm hay vì lý do nào đó mà cô không đến. Khi mặt trời lên cao, một đứa trong lớp rủ chúng tôi về nhà nó chơi. Tôi theo các bạn lang thang trong các con ngõ nhỏ, ăn các quả dại ven đường rồi về nhà chúng hái quả trong vườn, mãi chơi không biết đói, không biết sớm không biết trưa nên không quay lại lớp để mẹ đón về. Mẹ đến tìm tôi không thấy, bà phải đi hỏi những nhà quanh trường mới tìm được tôi, muộn luôn buổi làm chiều, bà trút cơn giận lên tôi. Những hàng cây ven đường mọi ngày đáng yêu trong mắt tôi nay trở thành công cụ để mẹ bẻ chúng quất vào người tôi. Một tay mẹ dắt xe, một tay mẹ cầm roi vụt ngang vụt dọc vào cơ thể tôi, gãy roi này mẹ bẻ roi khác. Cơ thể non nớt của đứa trẻ 5 tuổi không chịu nổi sức mạnh vùn vụt của từng nhát roi, da tôi tước ra, rớm máu. Vừa đi tôi vừa khóc lóc van xin, nhưng mẹ tôi càng đánh càng hăng, roi bẻ nhiều hơn, nhát vụt dày hơn và mạnh hơn. Chưa bao giờ tôi thấy đường về nhà xa đến thế, tôi muốn ngất lịm trên con đường ấy. Về đến cổng công ty cũng là lúc trời đã xế chiều, bác làm cùng công ty với mẹ thấy tôi tả tơi như vậy bèn bế tôi về nhà bác, tôi ước trời đừng tối để tôi khỏi phải về nhà.

Nhưng tôi không thể ở nhà bác mãi được, bác bảo tôi về kẻo mẹ lại giận lên đánh nữa. Trời nhá nhem tối, tôi rón rén về nhà trong nỗi đau đớn và sợ hãi. Dường như mẹ đã nguôi cơn giận, mẹ bảo tôi đi tắm. Tôi vừa dội nước lên thì toàn thân bỏng rát vì da thịt chằng chịt vết rách, tôi xối vội vài ca nước rồi thay quần áo để vào nhà. Tôi ngồi vào mâm cơm mẹ nấu, nhưng đau đớn cơ thể khiến tôi không thể nào nuốt được dù tôi rất đói vì bữa trưa vẫn còn chưa được ăn gì. Buổi tối, tôi không thể nằm xuống chiếc giường quen thuộc vì ngày xưa không có nệm, chiếc chiếu mỏng và vạt giường cứng trong khi toàn thân tôi sưng tấy, tôi phải nằm sấp co hai đầu gối lên và chống hai khuỷu tay xuống giường cho đỡ bị đau. Những ngày sau đó, nước từ các vết xước cứ thế rỉ ra, dính vào quần áo tôi, thịt da tôi sưng phồng, tím ngắt. Kỷ niệm để tôi khắc ghi đầu tiên trong đời là những dấu lằn roi.

Sau trận đòn ấy là triền miên các trận đòn khác nối tiếp nhau. Thời buổi khó khăn nên đứa trẻ nào cũng phải phụ cha mẹ việc nhà, còn tôi thì trở thành lao động chính cùng mẹ. Mẹ bán hàng rong lo quang gánh ngoài đường, mọi việc trong nhà tôi cáng đáng hết, từ rau cỏ chăn lợn đến chuẩn bị hàng cho mẹ đi bán, mùa nào thức ấy. Những ngày hè tôi đạp xe xuống tận Hội An hoặc các làng chài mua rong biển về làm rau câu, mùa đông thì tôi nấu xôi bắp, khi thì bánh bèo, khi thì chè, cháo v.v... Nhà không có giếng tôi phải đi gánh nước ở giếng làng, lưng tôi còng xuống vì những gánh nặng từ bé. Để có vật liệu đun tôi phải đi quét lá dương liễu ngoài đồi cát. Tôi gầy gò, đen nhẻm với nỗi khắc khổ hằn rõ trên cơ thể một đứa trẻ. Tôi quần quật từ sáng đến đêm nhưng những vất vả đó vẫn không đáng sợ bằng những trận

đòn. Mẹ tôi về, không lý do nọ thì lý do kia, khi thì bị dồn vào góc bếp, mồ hôi tôi nhễ nhại vì nóng, vì sợ, khi thì bị dồn xuống gầm giường, hoặc chui trong gầm bàn, khi thì bị đuổi chạy quanh nhà. Đũa cả, cây củi, cán cuốc, đòn gánh hoặc bất kỳ thứ gì mẹ vớ được đều có thể phang tới tấp vào tôi. Có lúc mẹ phang cả cái bơm xe đạp vào ống chân tôi, cơn đau khiến tôi chết lặng, bất động tựa vào vách nhà như một cái xác không hồn. Thân thể tôi khi nhỏ chưa bao giờ thôi dấu lằn roi, trận này chưa kịp mờ thì dấu khác đã hằn lên. Có những trận đòn khiến tay tôi co quắp, tưởng rằng lớn lên không thể thẳng ra được nữa. Có lần tôi đang ngồi, mẹ ném khúc đòn kê chẻ củi vào tôi, khúc gỗ to vuông vức bay qua đầu tôi lạnh cả gáy mà chỉ cần một tí xíu nữa thôi nó trúng vào đầu thì hôm đó đã thành ngày giỗ của tôi. Đau khổ nhất đối với tôi là nhiều lần mẹ bắt tôi phải cởi bỏ hết quần áo mỗi khi bà đánh đòn khiến tôi càng xấu hổ với bạn bè. Có lần quê tôi mùa gặt, trời thường hay mưa giông, nhà tôi đi phơi nhờ lúa bên sân hàng xóm, mẹ bảo tôi trông chừng có mưa thì gọi mẹ để mẹ ngủ trưa. Tôi mải chơi cùng bọn trẻ không để ý, cơn mưa đến nhanh làm ướt lúa, mẹ không đánh, chỉ chửi tôi thậm tệ rồi xúc cho tôi hai bao lúa đầy không buộc miệng, bắt tôi gánh về nhà. Lúc đấy tôi mới vừa cao bằng đôi gánh, hai bao lúa to nặng, đường xa, tôi khóc xin mẹ vì biết mình không gánh được, nhà tôi ở vùng đất cát, mỗi bước đi chân lún càng sâu. Mẹ tôi trừng mắt giơ đòn gánh định phang vào tôi, hoảng quá tôi đặt vội đôi gánh lên vai, dù nặng đến mức lưng tôi trĩu xuống nhưng tôi không thể đặt đôi gánh để nghỉ dọc đường vì sợ bao lúa ngã đổ ra đất. Tôi về đến nhà mặt xanh mét vì mệt và sợ.

Đã nhiều lần không chịu nổi mẹ, tôi nuôi ý định bỏ nhà ra đi, tôi xếp mấy bộ quần áo vào cái bịch rồi đợi lúc mẹ đi bán hàng thì bỏ trốn. Nhà tôi cách đường quốc lộ không xa, xe khách trên đường chạy nườm nượp. Tôi tính nếu đi vào miền Nam tôi phải đứng bên trái đường, rồi vẫy nhờ chiếc xe nào đó, nếu họ không cho đi xa thì xin đi từng đoạn, kiểu gì cũng vào được đến miền Nam. Nhưng rồi tôi nghĩ lại, nếu tôi đi như thế thì phải bỏ học, tôi đã nuôi quyết tâm thay đổi số phận bằng con đường học hành mà ra đi như thế thì mãi mãi tôi sẽ không thể thực hiện được ước mơ của mình. Vả lại trong người không có giấy tờ gì, không có đồng bạc nào thì sống làm sao. Chưa kể mẹ tôi bán hàng rong dọc trên con đường đó, chẳng may nếu mẹ bắt được thì tôi sẽ không còn đường sống, cuối cùng tôi cam chịu ở lại. Tôi nuôi ý định thoát ly bằng con đường khác: vào Đại học, tôi đếm tháng, đếm ngày, cầu mong cho thời gian trôi qua thật nhanh để tôi sớm rời khỏi nơi được gọi là nhà.

Khi tôi lớn dần lên thì cũng là lúc những trận đòn roi thể xác được nối dài thêm bởi những trận bạo hành tinh thần. Những lời chửi rủa nặng nề, tục tĩu bủa vây lấy tôi, rằng tôi là nguyên nhân mọi nỗi khổ của mẹ. Nhiều buổi trưa tôi đi học về muộn, nhà im ắng, mẹ đã đi nằm, tôi vào bếp không thấy cơm canh, tôi hỏi mẹ thì được bà trả lời: "Cơm tao ăn rồi, còn bao nhiêu tao đổ cho chó nó ăn để nó còn giữ nhà, loại như mày ăn làm gì cho phí, mày không bằng con chó đâu!". Cơn đói hôm ấy trong tôi được lấp đầy bằng những uất hận, tủi hờn. Một lần nọ, quê tôi mùa tháng Mười lũ lụt triền miên, là tháng đói khổ chỉ có cơm độn sắn khoai và ăn với mắm. Chiều ấy tôi đi học về, trời mưa tầm tã, khi rẽ sang đường, tôi nhìn

thấy chiếc xe đạp của mẹ dựng trước một quán bún. Tôi vừa ướt, vừa đói, mùi thức ăn từ quán bay ra thơm phức, bụng tôi cồn lên vì thèm. Tôi rón rén dựng xe, ghé mắt nhìn vào trong quán, tôi thấy mẹ đang ngồi ăn, tôi gọi: "Mẹ!" Một vài người trong quán cũng đổ dồn ánh mắt vào tôi. Mẹ tôi ngọt ngào: "Vào đây con, con ăn bún nhé!". Không có từ ngữ nào có thể tả được niềm vui của tôi lúc đó. Tôi cởi vội tấm nilong che mưa trên người rồi rón rén ngồi vào bàn. Mẹ mua cho tôi một tô bún, lần đầu tiên trong đời tôi được ăn quán và cũng là lần đầu tiên tôi thấy thái độ ân cần niềm nở của mẹ. Tôi húp đến giọt nước cuối cùng trong tô, vị ngon của nó theo tôi trên suốt đường về. Đến nhà, tôi vừa dựng xe vào vách thì mẹ tôi trở lại người mẹ như mọi ngày, bao nhiêu ngôn từ cay nghiệt bà đay nghiến tôi không thương tiếc, cuối cùng mẹ chốt lại một câu: "Từ nay tao cấm mày, có thấy tao ở trong quán cũng không được thò mặt vào, nghe chưa!". Thì ra mẹ ngọt ngào với tôi ở quán là vì ở đó đang đông khách, bà chỉ "diễn" chứ không phải thương tôi thật lòng. Tôi như muốn ói cả tô bún vừa ăn, vị ngon của nó nhanh chóng bị những câu chì chiết làm cho đắng chát, nghẹn ngào.

Làng tôi thời ấy thỉnh thoảng có những người tự tử, nhiều nhất là những anh chị vừa qua tuổi dậy thì. Mỗi khi xóm làng nhao nhao bàn tán về cái chết của ai đó thì mẹ lại xẳng lên với tôi: "Còn mày nữa, sao mày không đi chết luôn đi, uống thuốc sâu, treo cổ hoặc nhảy sông mà chết đi chứ sống làm gì cho tốn cơm!". Tôi đang tuổi dậy thì, không người thân chia sẻ, chơi vơi với chính mình. Mẹ bắt tôi nghỉ học đi làm thuê kiếm tiền về cho mẹ, học hành làm gì tốn kém. Năm tôi lớp 7, mẹ tịch thu xe đạp, ép tôi nghỉ học. Tôi đành đi bộ

đến trường. Tôi đi đường tắt qua bến sông trước nhà, dòng nước gợi trong tôi câu nói của mẹ, tôi bỏ dép, đặt cặp sách sát mép nước, định gieo mình tự tử. Nhưng không, tôi phải sống, phải chứng minh với mẹ rằng tôi phải hơn một con chó, rằng cơm cho tôi ăn không phí như mẹ nói. Tôi lặng lẽ tiếp tục đến trường trong tủi hờn của số phận. Tôi xin mẹ cho tôi được học đến hết lớp 9, đến lớp 9 tôi lại xin khất cho học hết cấp 3. Hết cấp 3 tôi xin mẹ cho đi thi Đại học, may mắn là tôi thi vừa đủ điểm đỗ vì chẳng có thời gian để học hành. Tôi vào Đại học không có người hỗ trợ, tự làm thuê trang trải qua ngày, chỉ có những cánh thư mang lời chửi rủa của mẹ vẫn theo tôi vào tận đến giảng đường.

Còn cha tôi, sau khi ly hôn mẹ tôi ông đã kết hôn với người phụ nữ khác. Ông xem tôi như người dưng nước lã, mặc kệ tôi chơi vơi trong mọi khó khăn của đời mình. Ông nâng niu, ẵm bồng, chăm sóc những đứa em tôi, còn tôi ông xem như một kẻ thừa. Tôi quyết tâm giải thoát đời mình bằng việc học, và tôi đã làm được. Thời gian cứ thế trôi đi, những vết lằn roi trong tôi đã lặn, nhiều vết sẹo trên da thịt cũng đã mờ đi nhưng những tổn thương trong tâm hồn mãi mãi suốt đời không thể nào lành lặn được. Đã hơn 40 tuổi đời, nhiều đêm trong cơn mơ, tôi vẫn hốt hoảng la hét, thấy mình như nghẹt thở vì đang bị mẹ đuổi đánh. Mỗi khi đọc báo hay xem truyền hình, xem mạng xã hội, thấy các em bé bị bạo hành, bị đòn roi đến mức tật nguyền, thậm chí có em còn bị tước đi mạng sống từ chính những người thân yêu thì những vết roi năm xưa của tôi lại như sống dậy, như đang cứa vào thịt da nỗi đau quá khứ. Những trận đòn roi, những lời đay nghiến vùi dập tuổi thơ tôi. Gia đình - đó là hai tiếng thiêng liêng mà bất cứ ai

sinh ra đều cần, đều yêu và đều muốn gắn bó, nhưng với tôi, đó là nơi chất chứa những đau buồn, ngày ngày mong sớm rời xa nó và khi đã rời xa tôi không có cảm giác mong muốn quay về. Bạo lực không giải quyết được bất kỳ điều gì ngoài đem lại những tổn thương sâu sắc cho người trong cuộc. Thời gian có thể làm lành mọi nỗi đau thể xác, vết thương trên thịt da dẫu có nặng nề đến mấy rồi cũng có ngày khép miệng nhưng tổn thương tinh thần thì suốt đời ám ảnh, suốt đời dằn vặt và mãi mãi còn đó nỗi đau. Hơn ai hết, tôi hiểu được rằng trên cuộc đời này, điều con người cần nhất không phải là vật chất đủ đầy mà thứ họ cần nhất là tình yêu thương đến từ chính gia đình của họ - thứ mà dẫu có thật nhiều tiền cũng không thể nào mua được.

Phương thuốc thời gian có thể không chữa lành những vết thương trong tâm hồn nhưng qua thời gian tôi đã lớn lên, đã đóng nhiều vai trong chính cuộc đời mình trong đó có vai người mẹ, tôi đã đủ bao dung, thấu hiểu nhiều điều. Tôi không hờn trách mẹ, tôi đã thứ tha cho những đòn roi thời thơ ấu để mẹ cùng tôi có những năm tháng bình lặng lúc tuổi già. Tôi hiểu sự cay nghiệt mẹ dành cho tôi một phần là do tính cách của mẹ, một phần cũng bởi những khó khăn trong cuộc sống đem lại, một phần khác nữa là vì những đau khổ trong năm tháng hôn nhân của mẹ do cha tôi gây ra nên khi nhìn tôi giống cha như đúc mẹ càng uất hận. Tôi tự an ủi mình vì đã lựa chọn được con đường sáng trong khi cuộc đời có những lúc rơi vào bế tắc cùng cực. Những tháng ngày này, tôi chỉ mong mẹ khỏe mạnh, vui vẻ với tuổi già của mình vì tôi biết có những khi nghĩ lại, chắc mẹ cũng đã rất đau lòng khi đã từng làm tổn thương tôi.

GIA TÀI CỦA MÁ CHỒNG TÔI(*)

Lê Thị Rỉ(**)

(Nguồn ảnh: Sưu tầm Internet)

Gia tài của má chồng tôi không ít không nhiều, không phải vàng vòng chi hết - Là bốn đứa con, đủ trai đủ gái, số lượng đồng đều.

(*) Giải Ba tại Cuộc thi viết và thuyết trình chủ đề "Gia đình và Phòng, chống bạo lực gia đình" năm 2024.

(**) Đơn vị: Bệnh viện Da liễu TP. HCM.

Trước năm 1975 ba má làm nghề giáo, ba nghỉ dạy trước má, ngày mình về nhà thì má cũng không còn đi dạy nữa. Nghe kể, tính má không thích đeo vàng, chỉ thích sắm ít món nữ trang bằng cẩm thạch, thời sau đó bán không được. Có nhiêu vàng bà nội đi cưới má, má xách đem bán sạch sẽ nuôi bốn cái tàu há mồm đang tuổi ăn tuổi lớn của má. Má nói với ba, cho tụi nó ăn học để có cái nghề, sau này muốn sắm gì cũng được.

Má kể, má không biết chạy xe, có lần má đi bộ đến trường để dạy vào buổi sáng, bị vấp té. Trưa nhân tiện đón thằng con trai kế út đi học về, má chỉ cho nó xem chỗ má té rồi rờ lên tay, lúc đó mới phát hiện cái vòng cẩm thạch má đeo bể mất từ sáng mà má không hay. Má tiếc rẻ, phải biết lượm lại, bán mắc rẻ cũng được chút tiền. Thằng con thương má, sau này đi làm khá giả, nó sắm lại cho má cái vòng cẩm thạch khác, lên nước lý xanh thật đẹp.

Rồi bẵng một thời gian sau nữa, má về hưu ngồi xích lô đi chợ, một chiếc honda đâm vào xe chở má, lại té xe và lại bể mất chiếc vòng. Bây giờ mỗi lần nhìn chiếc vòng trên tay bà chị chồng đang đeo, má cứ chắt lưỡi, nói cái số của má không đeo được cẩm thạch nên thôi không muốn đeo nữa, chứ nếu muốn tụi con mua cho má liền.

Bởi vậy, có lần má kể, hàng xóm so bì, nói con má có hiếu quá, sắm sửa đủ thứ cho ba má rồi cho ba má đi chơi đủ chỗ. Má nói hồi đó phải cực thế nào giờ này mới được con cái phụng dưỡng như vậy. Nhớ hồi trường má đang dạy sau một năm hoạt động thì đổi tên và chỉ còn dạy cấp 1 và 2, má một lần nữa phải chuyển trường, về Quận 1. Không biết đi xe, má

phải dậy sớm, về trễ để đón xe bus đi làm. Đi dạy má bỏ theo cái áo bà ba trong giỏ để hết giờ sớm thì má thay áo ngắn, xẹt qua chợ Cầu Muối mua đủ thứ rau củ quả khuân theo xe bus về nhà. Bốn chị em lớn lên bằng bắp bung, khoai luộc, bằng mớ chả bắp má chiên, bằng nồi phở ít thịt mà độn thêm khoai tây cà rốt do má chịu cực mua sỉ cho rẻ và cho bầy con đủ chất.

Rồi má có dâu, có rể, má nuôi con gái, con dâu đi đẻ, nuôi cháu nội cháu ngoại bằng một tình thương đồng đều. Con dâu con trai cãi lộn, má bênh con dâu nạt đè con trai má, để đến bây giờ mỗi lần má nằm bệnh viện, không ai biết cái đứa hay ngủ đêm là hai đứa con dâu của má hết. Má lo là một chuyện, cái chính là do giáo dục và nếp sống của ba má, vì ba má rất có hiếu với nội ngoại nên giờ không chỉ có mấy đứa con hay dâu rể mà cả mấy đứa cháu nội, ngoại cũng đều chăm từng chút cho ba má. Còn nhớ, hai đứa con dâu của má mỗi lần sinh con ở cữ đều do má chăm chứ không cần về ngoại, má lúc đó còn khỏe nên chăm lo từng bữa cơm cho bà đẻ. Khi con dâu đi làm lại, ba má cũng phụ nhau giữ cháu cho đến lúc tụi nhỏ đến tuổi đi nhà trẻ.

Thương má, má luôn hãnh diện với mớ gia tài mà dưới công chăm sóc, bảo bọc của má giờ đã nhiều gấp đôi, bởi không chỉ có con trai, con gái, giờ má đã có thêm dâu, rể đề huề, mặc dù mớ gia tài của má đã bắt đầu già nua lẩm cẩm. Ông con lớn của má càng già càng khó tính, hay cằn nhằn lắm nhưng tuyệt đối anh ấy không bao giờ cãi ba má nửa lời. Con gái út thì hay tha về cho ba má đủ thứ máy móc, tinh dầu vớ vẩn để diệt khuẩn với làm sạch không khí chi đó. Thằng con

kế út thì mấy bữa về nhà lại mở tủ lạnh, thấy hết yaourt, các thứ má thích lại đi mua về. Chị gái lớn về tắm cho má, má lại cười với ba: "Thấy có con gái sướng không?" mặc dù lát chiều con gái út về chơi, hỏi ai tắm, má lại trả lời chắc nịch: "Ba tắm chứ ai!".

Lắm khi con cái của má bận rộn thì việc chăm sóc má khi khỏe cũng như khi bệnh lại có thêm dâu rể, cháu chắt đỡ đần nên tuổi già của má thật bình an.

Tuổi cao, nói giống nhạc sĩ Nguyên Chương trong nhạc phẩm *Những gì còn lại* mươi năm sau người ta sẽ nói chuyện trong quá khứ. Má quên nhiều nhưng cái gì thuộc về chuyên môn ký ức thì đố có quên. Ngồi buồn buồn má vẫn lẩm nhẩm đọc thơ. Nhớ những ngày gần ngày nhà giáo, học trò của má tới thăm má ngồi chật kín một góc nhà, thầy và trò tóc bạc như nhau. Có bác học trò của má năm nào cũng đi xe lăn tới, rồi cô trò ngồi ôm nhau khóc mừng, rồi có những năm học trò còn cao tuổi hơn má vì thời đó má có dạy lớp bổ túc, ôm đàn ngồi hát cho má nghe. Con ngồi đó ngưỡng mộ tình cảm cô trò của má. Má nói hồi xưa đi dạy má thương học trò nghèo bụng đói meo đến lớp. Giờ các cô chú anh chị học trò của má năm nào cũng về thăm má.

Đó là những lúc má chưa nói cười trong trí nhớ không quen. Còn sau này nghe tiếng bấm chuông, má cứ giục ra mở cửa cho học trò má vô, để rồi biết không phải học trò, má lại ngồi nhìn ra cửa trông, tới khuya mới chịu vô ngủ. Có nhiều lúc cả nhà thức đêm cùng má vì má cứ thức chờ cô Hiệu trưởng của má đến chơi. Má bây giờ đã 89 tuổi rồi, má có biết đâu cô Hiệu trưởng của má đã về nơi yên nghỉ.

Gội đầu cho má, thấy tóc má bạc nhiều, chọc má là "bạch phát lão bà", rồi hỏi má biết con nói gì không, má hứ cái cóc, nói tui dân Hán Nôm mà nó đi hỏi đố, là tóc bạc trắng chứ chi. Giờ má sống trong ký ức nhiều hơn hiện tại, vậy chớ lâu lâu cũng nhớ ngoắc con lại hỏi vợ, chồng tụi nó có khỏe không, đứa nào về hưu rồi có tiền xài không, thiếu má cho, dù giờ má không biết có hoặc còn bao nhiêu tiền.

Má có một người tình trăm năm ít ai có được. Mấy đứa cháu gái cứ đi theo hỏi bí kíp của má, má cười nói của trời cho, nhưng có một câu mà má nói làm con nhớ mãi, vợ chồng là phải tương kính như tân nha con.

Giờ thì má an nhiên sống trong hạnh phúc tuổi già, giữa cái gia tài má đã mất công tạo dựng. Ở cái tuổi quên nhiều hơn nhớ, may là má không đủ nhớ để biết được rằng mùa xuân này, gia tài của má đã mất đi ¼ rồi má ơi. Những "gia tài" còn lại của má nói em ấy đi để chuẩn bị nhà cửa đón má khi má trăm tuổi già. Điều mong mỏi nhất của mấy đứa còn lại là má được khỏe để còn được chăm sóc má, vui cùng má.

Về làm con của má ngót nghét gần ba mươi năm, những yêu thương của má và những kỷ niệm buồn vui từ khi má còn trẻ khỏe đến lúc già nua lụm cụm vẫn là những ký ức đẹp trong đời tôi, để rồi có một mong ước rằng nếu có kiếp sau vẫn mong gặp được má chồng như má.

BẾP LỬA GIA ĐÌNH YÊU THƯƠNG(*)

Trần Thị Thủy Linh(**)

"Mẹ ơi, nhà bà ngoại ngày xưa nấu ăn bằng gì vậy?" Câu hỏi nhẹ nhàng từ cô con gái nhỏ khơi dậy trong lòng tôi bao cảm xúc dâng trào. Ký ức về một gian bếp ấm áp, ánh lửa le lói trên vách lá, chứa đựng bao tình yêu thương, hiện lên rõ nét trong tâm trí. Hình bóng mẹ tôi, nghiêng mình trong buổi chiều cuối thu, mang theo sự ấm áp và bình yên.

Gian bếp ấy, với mùi bùn đất, mùi ẩm mục của cỏ, hương lúa mới và mùi thơm của rơm rạ, trấu, lúa lép đầu mùa, cùng với cảm giác ấm cúng từ những thứ được lượm nhặt hay quét dưới gốc của những cây trồng rải rác quanh nhà, tàu lá dừa hay mo nang từ những cây dừa trồng ven bờ rạch của chùa, thanh củi xoài, mận, và lá chuối khô... tất cả đều khắc

(*) Giải Ba tại Cuộc thi viết và thuyết trình chủ đề "Gia đình và Phòng, chống bạo lực gia đình" năm 2024.

(**) Đơn vị: Trường Tiểu học Lương Thế Vinh, Quận 1, TP. HCM.

sâu trong tâm trí tôi. Mỗi lần nhóm bếp, những lá khô được sắp xếp cẩn thận dưới đáy nồi, chúng cháy lên lẹ tẹ, tỏa ra hơi nóng và khói nhè nhẹ, lan tỏa khắp không gian bếp nhỏ. Tiếng lách tách nhẹ nhàng của lá cháy, mùi khói thơm nồng nàn phảng phất, gợi nhớ về sự giản dị, mộc mạc của cuộc sống thôn quê. Mỗi lần lửa bén từ những tấm lá khô, chúng tôi được mẹ nhắc nhở về việc trân trọng những gì mình có, dù là nhỏ nhất. Những bữa cơm đạm bạc, canh rau muống thêm vài con cá khô, dù giản dị nhưng ấm áp tình thương, nuôi dưỡng tâm hồn chúng tôi lớn lên mỗi ngày, mạnh mẽ và giàu lòng biết ơn.

Bếp lửa hồng ấy đã là người bạn đồng hành suốt tuổi thơ tôi, khắc sâu hình bóng của mẹ - người phụ nữ vô cùng đặc biệt trong đời tôi. Mỗi lần nhìn thấy ánh lửa, tôi lại nhớ về tình yêu vô điều kiện, sự hiện diện ấm áp của mẹ trong từng khoảnh khắc cuộc sống. Mẹ đã dành cả đời mình cho gian bếp hồng ấy. Trong khuôn viên ấm áp của gian bếp hồng, mẹ tôi không chỉ truyền đạt những bí quyết nấu nướng mà còn dạy chúng tôi những bài học quý giá về việc gìn giữ hạnh phúc gia đình. Qua từng động tác, từng lời nói hàng ngày bên lò lửa, mẹ như đang khéo léo gửi gắm những tư tưởng và giá trị sống, những nguyên tắc cốt lõi để xây dựng một gia đình hòa thuận và yêu thương.

Một trong những bí quyết mẹ dạy là *"Sự lắng nghe và chia sẻ"*. Mẹ nhấn mạnh tầm quan trọng của việc mở lòng lắng nghe nhau, dành thời gian chia sẻ về ngày dài đã qua. Những buổi tối quây quần bên bếp lửa, mẹ luôn khích lệ mỗi người trong chúng tôi bày tỏ suy nghĩ, cảm xúc của mình. Qua đó,

mẹ dạy chúng tôi cách thấu hiểu và đồng cảm, giữ cho mối quan hệ trong gia đình luôn mạnh mẽ và gắn kết.

Bí quyết thứ hai là "*Sự kiên nhẫn và tha thứ*". Mẹ dạy rằng trong mọi quan hệ, dù là anh chị em hay vợ chồng, không tránh khỏi những lúc hiểu lầm và mâu thuẫn. Nhưng chìa khóa của hạnh phúc là sự kiên nhẫn, biết lắng nghe và sẵn lòng tha thứ.

Mẹ thường nói, giống như cách mẹ chăm sóc bếp lửa, đôi khi cần phải thổi bớt đi những than củi cháy quá mức để ngọn lửa không bị tắt, cuộc sống gia đình cũng cần có sự điều chỉnh và cảm thông lẫn nhau để luôn ấm áp, hạnh phúc.

Bí quyết thứ ba mẹ chia sẻ là "*Tạo ra truyền thống gia đình*". Mẹ tôi coi trọng việc tạo dựng và duy trì những truyền thống riêng, như việc tụ họp cùng nhau vào mỗi buổi tối, những bữa cơm gia đình, hay các ngày lễ, Tết. Những truyền thống này không chỉ là cơ hội để kết nối mọi người, mà còn là dịp để truyền đạt giá trị, lịch sử gia đình, từ đó tạo nên một nền tảng vững chắc cho tình thân và sự đoàn kết.

Cuối cùng, mẹ nhấn mạnh vào "*Tình yêu và sự quan tâm không điều kiện*". Mẹ dạy rằng, tình yêu thương gia đình là nguồn năng lượng mạnh mẽ nhất, có khả năng chữa lành mọi vết thương và vượt qua mọi khó khăn. Bằng cách quan tâm đến nhau mỗi ngày, dù chỉ là những việc nhỏ nhặt như chuẩn bị bữa ăn, chia sẻ một cái ôm, hoặc một lời hỏi han ân cần, mẹ tôi đã dạy chúng tôi cách yêu thương một cách trọn vẹn và vô điều kiện.

Trong hành trình từ thời thơ ấu đến những ngày tháng trưởng thành, tôi đã mang theo mình bầu không khí ấm áp

của ngôi nhà nhỏ, nơi mẹ là ngọn hải đăng soi sáng. Lời mẹ dạy, như những viên ngọc quý, được tôi ấp ủ và gìn giữ kỹ lưỡng trong từng bước đi, từng quyết định của cuộc đời.

Tôi lập gia đình ở tuổi không còn trẻ. Ngày trọng đại đưa con gái về nhà chồng, trong khoảnh khắc đầy xúc động, mẹ đã nắm tay tôi, ánh mắt trìu mến dành cho đứa con gái của mình, dịu dàng nói: "Giờ con đã là người của một gia đình khác, hãy nhớ rằng hạnh phúc gia đình là thứ phải được gìn giữ và chăm sóc mỗi ngày".

Trong hành trình chung sống, không phải lúc nào cũng trải đầy hoa hồng. Bên cạnh những giây phút ngọt ngào, cũng có lúc sóng gió ập đến, khiến cho những lời nói không còn ngọt ngào, những hành động không còn nhẹ nhàng. Trong những lúc ấy, tôi thường tìm về với mẹ, nơi bình yên để tìm kiếm sự an ủi và lời khuyên.

Mẹ, với sự kiên nhẫn và lòng yêu thương vô bờ, luôn là bến đỗ vững chắc cho tôi. Mẹ nhẹ nhàng nhưng mạnh mẽ nhắc nhở tôi về tầm quan trọng của việc giữ gìn hòa khí, nhấn mạnh việc không bao giờ để mâu thuẫn biến thành hành động tiêu cực, nhất là bạo lực gia đình, vốn có thể làm tổn thương sâu sắc đến tấm lòng và tình cảm của những người thân yêu.

Sau 22 năm chung sống, hôn nhân của chúng tôi đã trải qua bao thăng trầm, để rồi cùng nhau đến được bến bờ của hạnh phúc, nơi mà tình yêu thương và sự chia sẻ là chất keo gắn kết không thể tách rời. Trong ngôi nhà nhỏ của chúng tôi, tiếng cười luôn vang vọng, là minh chứng cho một cuộc sống gia đình đầy ấm áp và hạnh phúc. Chúng tôi đã được ban tặng một món quà vô giá, một bé gái xinh xắn, là bông

hoa đẹp nhất trong vườn tình yêu của hai vợ chồng. Cô bé mang đến cho chúng tôi niềm vui vô bờ, là nguồn cảm hứng để chúng tôi tiếp tục xây dựng và vun đắp cho tổ ấm này.

Hai vợ chồng tôi đã tìm được tiếng nói chung trong mọi vấn đề của cuộc sống, từ những chuyện nhỏ nhặt nhất cho đến những quyết định quan trọng. Chúng tôi học cách lắng nghe và hiểu nhau hơn qua mỗi ngày, mỗi giờ. Sự tôn trọng và cởi mở trong giao tiếp giúp chúng tôi vượt qua mọi khó khăn, thách thức. Trong ngôi nhà của chúng tôi, không khí luôn tràn ngập tiếng cười và sự vui vẻ. Dù là buổi sáng sớm khi ánh nắng ban mai chiếu qua ô cửa, hay buổi tối khi cả gia đình quây quần bên mâm cơm ấm cúng, tiếng cười luôn là điểm sáng, làm ấm lòng mỗi thành viên. Chúng tôi tạo ra những truyền thống gia đình đặc biệt, như những buổi picnic cuối tuần, những buổi tối kể chuyện hay cùng nhau làm bánh, tất cả đều mang đến niềm vui và gắn kết chúng tôi lại với nhau.

Hơn hết, chúng tôi đã cùng nhau xây dựng một không gian đầy yêu thương, nơi mà mỗi thành viên đều cảm thấy được chấp nhận, được yêu quý và trân trọng. Chúng tôi dạy con gái mình về giá trị của tình yêu, sự kiên nhẫn và lòng biết ơn, hy vọng rằng cô bé sẽ mang theo những bài học này và áp dụng trong cuộc sống của mình.

Cuộc sống hôn nhân hạnh phúc của chúng tôi không phải là không có những khó khăn, nhưng chính những thách thức đó đã giúp chúng tôi trở nên mạnh mẽ hơn, yêu thương nhau sâu đậm hơn. Chúng tôi tin rằng, với tình yêu và sự tôn trọng lẫn nhau, không có gì là không thể vượt qua.

Và quan trọng nhất, chúng tôi luôn nhớ rằng mỗi ngày trôi qua là một cơ hội để yêu thương, để chăm sóc và để trân trọng gia đình mình.

Và đối với tôi, tôi nhận ra rằng, có một bài học vô cùng quan trọng về việc xây dựng và bảo vệ hạnh phúc gia đình, đó là làm thế nào để ngăn chặn bạo lực gia đình, một vấn đề mà không gia đình nào mong muốn nhưng luôn có thể xảy ra nếu không được phòng ngừa một cách khôn ngoan.

Thứ nhất: Sự kiên nhẫn và lắng nghe là chìa khóa. Trong mọi tình huống, dù khó khăn đến mấy, hãy cố gắng bình tĩnh và dành thời gian lắng nghe đối phương. Việc này giúp chúng ta hiểu rõ nguyên nhân của mâu thuẫn, từ đó tìm ra giải pháp hợp lý mà không cần đến sự xung đột.

Thứ hai: Khi căng thẳng xảy ra, hãy tạo ra khoảng lặng. Đôi khi, việc tạm thời rời khỏi không gian chung, cho cả hai có thời gian để suy nghĩ và tự điều chỉnh cảm xúc, có thể giúp giảm bớt căng thẳng và tránh được những lời nói hoặc hành động tổn thương.

Thứ ba: Tầm quan trọng của việc chia sẻ cảm xúc một cách chân thành và mở lòng. Một cuộc trò chuyện mở lòng, nơi mỗi người đều được tự do bày tỏ cảm xúc và suy nghĩ của mình, có thể tạo nên sự thấu hiểu và cảm thông, giảm thiểu mâu thuẫn.

Cuối cùng, tôi nhận ra rằng, việc tìm kiếm sự hỗ trợ từ bên ngoài, như tư vấn hôn nhân hoặc hỗ trợ tâm lý, không phải là dấu hiệu của sự yếu đuối mà là bước đi thông minh nhằm bảo vệ hạnh phúc gia đình. Mỗi gia đình có thể gặp

phải khó khăn, nhưng quan trọng là cách chúng ta đối diện và giải quyết vấn đề một cách lành mạnh.

Khi ánh đèn trong ngôi nhà nhỏ tỏa ra ánh sáng ấm áp của tình thân, tôi lại nhớ về bếp lửa hồng của mẹ, nơi chứa đựng bao bài học quý báu mà mẹ đã truyền lại. Mỗi ngọn lửa nhỏ từ bếp lửa ấy, không chỉ ấm nồng bằng hơi ấm mà còn ấm nồng bằng tình yêu thương, kiên nhẫn và sự hy sinh. Chính những bài học ấy, đã trở thành nền tảng vững chắc giúp chúng tôi xây dựng nên một cuộc sống hôn nhân đầy hạnh phúc và yêu thương như ngày hôm nay.

Sau 22 năm chung sống, tôi và người bạn đời của mình đã cùng nhau tạo dựng nên một tổ ấm, nơi lúc nào cũng tràn ngập tiếng cười và sự vui vẻ. Nhưng quan trọng hơn cả, chúng tôi đã học được cách tìm ra tiếng nói chung, biết lắng nghe và hiểu nhau, dựa trên bài học từ bếp lửa hồng của mẹ - rằng tình yêu thương và sự kiên nhẫn là chìa khóa của mọi hạnh phúc.

Con gái nhỏ của chúng tôi, món quà vô giá từ cuộc đời, hàng ngày đều được bao bọc trong tình yêu thương và sự quan tâm. Chúng tôi dạy con về giá trị của tình thân, sự chia sẻ và biết ơn, tất cả bắt nguồn từ những giáo huấn mà mẹ đã dạy tôi từ nhỏ bên bếp lửa hồng.

Giờ đây, khi nhìn lại hành trình đã qua, tôi biết rằng mỗi bước đi, mỗi quyết định của chúng tôi đều chứa đựng tinh thần của những lời mẹ dạy. Chúng tôi tự hào về cuộc sống mà mình đã chọn, một cuộc sống đầy ắp tiếng cười và hạnh phúc, một cuộc sống mà ở đó, bếp lửa hồng của mẹ luôn là nguồn cảm hứng và sức mạnh để chúng tôi vững bước.

Kết thúc câu chuyện này, tôi muốn gửi lời cảm ơn sâu sắc tới mẹ - người đã dạy tôi biết yêu thương và sống có trách nhiệm. Những bài học quý giá bên bếp lửa hồng ấy không chỉ giúp tôi tạo dựng nên một gia đình hạnh phúc mà còn là ánh sáng soi đường cho tôi trong mọi quyết định của cuộc đời. Và chúng tôi sẽ tiếp tục truyền bá lửa hồng ấy cho thế hệ sau, giữ cho ngọn lửa tình yêu và hạnh phúc mãi ấm nồng trong tim mỗi người.

BA, MẸ VÀ GIA ĐÌNH(*)

Nguyễn Lương Lệ Ái(**)

Truyền thống văn hóa tốt đẹp của người Việt Nam là luôn kính nhớ về công ơn của cha mẹ:

"Ơn Cha nặng lắm ai ơi
Nghĩa Mẹ bằng trời chín tháng cưu mang."

Ngày nay, giống như nhiều quốc gia trên thế giới, Việt Nam cũng dành một ngày trong năm để tôn vinh những người làm cha mẹ. Đó là "Ngày của Mẹ" - Chủ nhật thứ hai của tháng Năm và "Ngày của Cha"- Chủ nhật thứ ba của tháng Sáu. Ngày dành riêng cho cha dường như bình lặng hơn ngày của mẹ, giống như tính cách của cha vậy. Những đứa con sinh ra từ mẹ, sống gần mẹ, lớn lên nhờ bầu sữa mẹ, chịu ảnh hưởng từ mẹ nhiều hơn, có phải vì thế mà con chưa thật sự hiểu cha chăng?

(*) Giải Ba tại Cuộc thi viết và thuyết trình chủ đề "Gia đình và Phòng, chống bạo lực gia đình" năm 2024.

(**) Đơn vị: Trường Tiểu học Từ Đức, thành phố Thủ Đức.

Ba tôi sinh ra và lớn lên ở miền sông nước Tây Nam Bộ. Cha mẹ mất sớm khi ba tôi chưa tròn mười tuổi. Về ở với ông bà nội đến năm 16 tuổi thì ông bà nội mất, ba tôi lưu lạc lên Sài Gòn phụ việc cho một gia đình người Hoa tốt bụng ở Chợ Lớn những năm 60. Được gia đình chủ thương cho đi học lái xe nên ba tôi cũng có được cái nghề.

Ba tôi thuộc dạng người ít nói. Ba học không nhiều, nhưng kiến thức của ba thì... dạt dào. Và nói như bây giờ là ba có kỹ năng sống khá tốt. Ba tôi luôn tạo được niềm tin, uy tín cũng như sự nể trọng nơi người xung quanh. Lớn lên, tôi mới hiểu thế nào là chữ TÍN và tôi cũng học được chữ tín đó nơi ba tôi.

Hoàn cảnh của mẹ cũng không khá hơn ba tôi. Mẹ tôi mồ côi mẹ khi vừa tròn chín tuổi. Mẹ và hai anh lớn ở với ông bà nội ở Cầu Kinh, Quận 6, được nuôi cho ăn học. Và chính nơi Cầu Kinh (nhà bà nội gần nhà chị Tư của ba), ba và mẹ đã gặp nhau.

Mẹ tôi được bà nội cho đi học. Mẹ cũng được học đến lớp Chín (Đệ tứ). Ở trong xóm nghèo ở Cầu Kinh, mẹ là người duy nhất đậu vào trường Mạc Đĩnh Chi danh giá vào thập niên 68 lúc bấy giờ. Học xong lớp Chín, bà nội cho đi làm, phụ buôn bán, vì con gái học chi cho nhiều!

Ba mẹ tôi lấy nhau từ hai bàn tay trắng. Ba tôi có nghề tài xế xe taxi, sau đó chuyển qua chạy xe lam. Mẹ tôi thì vừa tuổi đôi mươi, học hành dang dở. Dù khó khăn, dù gia đình nghèo nhưng mẹ tôi vẫn cùng với ba chăm chút cho gia đình nhỏ. Mẹ vừa lo nội trợ vừa lo cho chúng tôi ăn học. Tôi chào đời khi đất nước vừa giải phóng được vài tháng, gia đình rất

khó khăn. Bốn chị em chúng tôi đều trong độ tuổi mới lớn, tuổi ăn tuổi học. Có năm mỗi đứa học 4 cấp, gánh nặng oằn lên đôi vai của ba và mẹ. Ba tôi chạy xe lam tuyến đường từ xã lên Sài Gòn nên mọi việc ở nhà đều do mẹ tôi gánh vác hết.

Ở nhà, mẹ theo người quen ra chợ tập buôn bán lặt vặt nên cũng có đồng vô đồng ra. Vài năm sau, mẹ về nhà buôn bán. Nhà chúng tôi gần chợ, sát bên Tổ gạo. Thời đất nước khó khăn, bao cấp, Tổ gạo phát gạo và bánh mì theo tiêu chuẩn. Lúc này, mẹ mua lại sổ gạo của những người khó khăn cần tiền để kiếm lời. Gia đình chúng tôi không giàu có hơn nhưng nhờ những buổi chạy chợ của mẹ cùng đồng lương ít ỏi của ba mang về mà lúc ấy chúng tôi chưa phải ăn cơm độn bữa nào. Những bữa cơm gia đình luôn đầm ấm, chan hòa tình yêu thương trong căn nhà nhỏ. Đó chính là nếp nhà tôi, dù bận rộn đến đâu cũng phải về cùng nhau bữa cơm. Ba tôi chạy xe lam, đến trưa về tạt qua nhà ăn cơm với chúng tôi. Tối, ba cũng về để cùng nhau ăn bữa cơm gia đình. Ba tôi ăn uống cũng khó chịu lắm. Bữa cơm phải có canh, rau. Mẹ tôi nấu ăn không xuất sắc nhưng với chúng tôi thời ấy, đó là cả một "thiên đường" ẩm thực, là những món ăn ngon nhất mà chúng tôi từng ăn, vì nó được nấu và nêm nếm bằng tất cả tình yêu thương và sự nhẫn nại mẹ tôi dành trong đó. Tuổi thơ chúng tôi làm gì có những món ăn vặt hay những món sang trọng, chỉ là bữa cơm đủ ba món: mặn, canh, rau đậm nét truyền thống Việt Nam. Món mặn nào phải kết hợp với món canh, rau nào. Tôi vẫn nhớ mãi món mắm cá lóc chưng thơm nồng. Mẹ mua khứa mắm cá lóc về, phải tự tay bằm rồi trộn với thịt nạc (cũng phải tự bằm), thêm trứng vịt, củ hành... rồi đem chưng. Món này phải ăn với canh khoai mỡ. Nếu bữa ăn không vừa ý ba tôi là lại có "chiến

tranh" lạnh xảy ra. Những bực bội bên ngoài, ba tôi đem về trút hết lên người vợ và những đứa con khờ dại. Thời ấy làm gì có việc phòng, chống bạo lực gia đình mạnh mẽ như bây giờ nên mâu thuẫn gia đình chỉ có đóng cửa dạy nhau. Chúng tôi thương mẹ lắm, luôn xúi mẹ bỏ ba. Nhưng làm sao bỏ được khi một nách bốn đứa con, không có lấy người thân nội ngoại nào hỗ trợ.

Trong những bữa cơm, ba tôi thường nhắc chúng tôi cách sống, cách làm người sao cho phải đạo. Ba tôi không học nhiều, nhưng biết những điều hay lẽ phải và có cả một kho kiến thức sống. Ba luôn khuyến khích chị em chúng tôi phải cố gắng học, để mai này làm người có ích, có nghề nghiệp sinh sống. Vào mỗi tối, ba đều hỏi đến bài vở chúng tôi, đứa nào chưa xong mà đi chơi là lên bộ ván nằm ăn roi. Chúng tôi đang chơi gần nhà, hễ nghe tiếng xe ba là nhanh chân chạy về, kiếm việc gì đó làm, kiếm bài mà học. Ba tôi khá gia trưởng, mọi việc trong nhà đều do ba tôi quyết định, mẹ tôi hiền lành ít nói, trở nên nhu nhược, thụ động. Mỗi lần ba tôi giận lên là cả nhà im thin thít, còn mẹ tôi chỉ biết khóc rấm rứt. Ba tôi không nhậu nhẹt, cờ bạc bê tha nhưng tính tình ông rất nóng nảy. Mỗi lần ông mắng vợ, chửi con là chúng tôi cảm giác cuộc sống thật tồi tệ và bế tắc. Đôi lần, ông đánh cả mẹ. Còn việc chúng tôi bị ăn đòn là thường xuyên. Có lần thấy ba tôi giận vô cớ, chị em chúng tôi lúc đó cỡ 12, 14 tuổi đã cãi lại, lý sự với ba tôi về cái sự vô lý đó. Ba liền nhốt hai chị em ra ngoài sân sau, không cho vào nhà ngủ. Trước khi nhốt, ba tôi vẫn đưa mền, gối cho hai chị em. Nếu như là bây giờ, chắc ba tôi sẽ được mời lên phường nộp phạt thường xuyên vì bạo lực gia đình!

Tuổi thơ của chúng tôi lớn lên tràn ngập tình yêu thương gia đình nhưng cũng đầy những va chạm khắc nghiệt của cuộc sống gia đình. Trong tôi vẫn in hình bóng người cha đầy nghiêm khắc, ít thể hiện tình cảm với vợ, con. Những tình cảm của ông luôn thể hiện qua những hành động, những việc làm nho nhỏ. Tôi vẫn nhớ vào dịp Trung thu hàng năm, ba thường đạp xe chở tôi ra thị trấn để mua vài cái bánh Trung thu về cho chúng tôi biết được hương vị của bánh. Hay mỗi lần ba tôi chạy xe về là luôn có những bịch bánh, những món ăn mới lạ mà ông muốn cho cả nhà thử. Đó là những giờ hạnh phúc vẫn in mãi trong ký ức tuổi thơ chúng tôi.

Ba tôi sống giản dị, không cầu kỳ. Ba không thích chụp hình và cũng không làm sinh nhật. Có lần, chị em chúng tôi mua bánh sinh nhật cho ba. Ba tôi thờ ơ bảo ngắn gọn: "Bày đặt. Tốn kém. Đừng mua nữa!" Và những năm sau, chị em chúng tôi cũng cứ hồn nhiên không mua, không làm nữa!

Gia đình chúng tôi cũng ít chụp hình. Ba tôi chỉ giải thích: "Quan trọng là mình sống tốt, vui vẻ cùng nhau!" Nên chắc tấm hình có đầy đủ cả nhà thì chỉ có tấm lúc chúng tôi còn nhỏ và hình chụp cùng nhau trong đám cưới chị tôi.

Đặc biệt, ba tôi rất coi trọng các ngày giỗ, lễ Tết. Ba tôi nhớ nằm lòng các ngày giỗ ông bà. Ông luôn tự tay vào bếp để làm những món ăn đơn giản ở quê mà ngày xưa ông bà thích. Ông cùng cô Tư (chị gái của ba) chuẩn bị gói bánh tét, bánh ít, nấu chè từ mấy hôm trước. Ông dậy từ khi gà gáy tiếng đầu tiên và tất nhiên chẳng ai dám ngủ nướng. Qua những ngày giỗ, chúng tôi đã học được nhiều điều. Từ việc nấu nướng,

bày biện lên bàn thờ và phải thắp nhang thành kính để nhớ ơn ông bà thế nào. Còn những ngày gần Tết, có lẽ lòng ba tôi là rộn ràng, nôn nao Tết nhất. Ba bắt đầu dọn dẹp, lặt lá mai từ rằm tháng Chạp và sau đó là chiến dịch dọn, làm sạch đồ đạc trong nhà. Đến tối 29 Tết, chúng tôi vẫn còn ì ạch rửa nhà, rửa cửa. Đêm Giao thừa những năm còn được đốt pháo, ba tôi luôn là người đem pháo ra đốt. Nhà nhà đua nhau đốt dây pháo thật dài. Còn nhà tôi, năm nào ba tôi cũng chỉ mua hai phong pháo để đốt. Ba tôi bảo: "Vậy là vui rồi, đốt pháo là đốt tiền, khói bụi không tốt!" Việc cúng giao thừa và các ngày quan trọng khác, ba tôi cũng luôn chu đáo và thành kính. Và luôn kề vai sát cánh với ba tôi trên mọi "chiến trường" và nhẫn nại theo ba đó là tôi!

Ngoài việc giống ngoại hình và tính cách, lại còn cần mẫn theo ba tôi học hỏi, vì thế tôi là người được ba thương nhất. Và tôi học hỏi ở ba không chỉ là người giỏi giang, tháo vát mà ba luôn sống lạc quan, công bằng và nghiêm túc. Chị em tôi tự hào về ba lắm. Ba tôi ít nói, nhưng khi ba nói, những lời của ba làm tôi nhớ mãi: "Ba mẹ chỉ mong tụi con sống đạo đức, làm con ngoan và học hành chăm chỉ". Những lời của ba là nguồn động lực để chúng tôi cố gắng hơn.

Ngày tôi tốt nghiệp ra trường và bắt đầu đi dạy học, mái tóc của ông đã ngả sang màu muối tiêu, tìm mãi cũng chỉ được một ít tiêu, còn lại toàn là muối... mặn chát!

Vốn ít nói, ít khi nào tôi kể chuyện ở trường cho ba tôi nghe. Ba tôi vẫn cứ băn khoăn, nhắc mãi việc tôi không vào ngành y. Ông hay hỏi một câu mà tôi luôn thấy ngập tràn tình yêu thương, lo lắng ở đó: "Ở trường có ai ăn hiếp con

không?" Tôi cố gắng làm ba vui bằng những nụ cười. Tôi giấu những chuyện không vui ở trường vì sợ ba lo lắng...

Khi tôi lập gia đình, tôi thấy được sự hạnh phúc ngập tràn trong ánh mắt của ba tôi. Khi cuộc hôn nhân của tôi tan vỡ sau đó, nhìn tôi bận rộn sớm hôm với con nhỏ, ánh mắt của ba tôi không giấu được nét buồn bã, tôi nghe được cả tiếng thở dài của ba mà cảm thấy lỗi mình quá lớn. Giờ đây khi tôi vấp ngã, tôi sẽ phải tự đứng dậy và đi tiếp bằng đôi chân của mình, nhưng về lại với ba mẹ, tôi lại được an ủi, nâng đỡ, chở che như ngày nào. Tôi gượng dậy, dần đứng vững được và lấy lại con người thực sự của mình. Đó không phải là một chuyện đơn giản! Ba tôi là nhân tố quyết định rất lớn trong việc tôi tìm lại chính tôi. Nhờ ba, tôi có động lực để bước đi tiếp trên đường đời.

Những tháng ngày đi làm, lăn lộn với cuộc sống, chạy theo những niềm vui mới đã khiến tôi dần lãng quên những bữa cơm gia đình, quên cả lưng cha, lưng mẹ ngày một còng xuống, mái tóc hôm nay đã đậm màu muối. Tôi chỉ biết nhận mà chưa bao giờ biết cho đi, quên đi việc quan tâm đến cha mẹ lúc đau ốm. Vậy mà nhiều khi tôi cứ tự nhiên nhận những hy sinh đó của cha, của mẹ mà chẳng hề bận tâm suy nghĩ, cứ xem như đó là chuyện đương nhiên. Tôi thật vô tâm biết bao!

Những sợi tóc ngày càng bạc của ba, chẳng phải là vì lo lắng cho cuộc sống của chúng tôi sao? Nhìn bàn tay mẹ chai sần, thô kệch, tôi thấy yêu mẹ vô cùng. Mỗi lần nhớ mái tóc ba bạc đi, bàn tay mẹ sần sùi, thì lòng tôi lại quặn đau xót xa (tôi muốn khóc nhưng tôi không quen khóc vì hình như tôi

cũng giống ba, ít thể hiện tình cảm). Ba mẹ tôi không bao giờ muốn làm phiền đến con cái, kể cả khi bị bệnh, không bao giờ muốn làm gánh nặng trên đôi vai con. Và lâu dần sự quan tâm dành cho ba mẹ trở nên thưa dần. Những ngày lễ dành cho Cha, cho Mẹ, ngày sinh nhật, ngày lễ... chúng tôi đã để những lời yêu thương ít ỏi trôi qua trong lặng lẽ.

Thời gian dần dần trôi, chúng tôi lớn lên như một quy luật rất tự nhiên của cuộc sống. Một điều xem ra nghịch lý là khi tôi càng lớn lên, thì tôi càng nhận ra những khuyết điểm, những thiếu sót nơi ba mẹ mình. Đã không ít lần tôi cảm thấy bực dọc, khó chịu và thậm chí là không thể chấp nhận với những thiếu sót đó... Và đã bao lần tôi cũng đã bỏ qua ánh nhìn buồn bã của mẹ, tiếng thở dài của ba...

Chị em tôi cũng dần quên những đòn roi, những lời mắng chửi, những "bạo hành" thời thơ ấu. Đôi lúc, vì cạn nghĩ, chị em tôi cùng đem lòng hận thù ba mình. Nhưng sau này, khi lớn lên, chúng tôi đã dần hiểu những điều tốt đẹp mà ba mẹ đã đem lại cho mình. "Thương cho roi cho vọt". Chính những khó khăn, những đòn roi, những lời cay nghiệt, "bạo lực" của người ba, tấm lòng mềm yếu, chở che, nhẫn nhịn của người mẹ đã dung hòa mà chúng tôi đã thành người có ích, đã nên người, đã thành "nhân" như ngày hôm nay. Trong bốn chị em thì ba chị em tôi đều đi dạy học, đều làm thầy, làm cô. Những ngày ba tôi còn sống, mỗi khi có ai hỏi về con cái, tôi luôn cảm nhận được và thấy được, nghe được những câu trả lời chứa đầy sự tự hào và nét mặt rạng rỡ in hằn trên khuôn mặt khắc khổ của người cha già.

Ba tôi đã vội rời xa chúng tôi thật nhẹ nhàng, chắc ông thấy được sự cần thiết (nên) cho chúng tôi sự tự lập, tự bước đi vì đã đủ lông, đủ cánh? Và có lẽ, ở đâu đó, ông đang mỉm cười, một nụ cười hạnh phúc, mãn nguyện.

Ba mẹ tôi đã hy sinh cuộc đời mình, để chúng tôi được phát triển cả về mặt thể chất và nhân cách làm người, để rồi ngày hôm nay chúng tôi có được những hành trang tốt nhất để hướng tới tương lai. Ba mẹ luôn bên tôi những lúc tôi hạnh phúc nhất, cũng như những lúc tôi khó khăn nhất. Công ơn sâu sắc đó, trọn một đời này tôi không biết lấy gì để đền đáp.

Công Cha nghĩa Mẹ cao vời
Nhọc nhằn chẳng quản suốt đời vì ta
Nên người con phải xót xa
Đáp đền nghĩa nặng như là trời cao
Đội ơn chín chữ cù lao
Sanh thành kể mấy non cao cho vừa.

Ngày hôm nay được làm một con người đứng giữa thế gian này, được khôn lớn, được giáo dục và được sống hạnh phúc, tôi vô cùng biết ơn ba mẹ tôi. Ba ơi, có lẽ từ trước đến giờ con chưa bao giờ nói lời yêu thương cho ba, nói lời yêu dành cho mẹ. Nhưng mà trong lòng con, con luôn cảm thấy thật hạnh phúc và tự hào về ba, về mẹ của chúng con! Mỗi lần nghĩ về ba, về mẹ, nơi trái tim con vẫn nhói lên một nỗi đau không thành lời!

Những đòn roi, những lời mắng chửi, những bạo hành thời thơ ấu của chị em chúng tôi có lẽ đã hằn sâu vào tâm trí.

Nghĩ lại theo hướng tích cực để chị em tôi vượt qua mọi khó khăn và trở thành người hữu ích hiện nay, thì in hằn trong chúng tôi là vết thương lòng chỉ mờ dần theo năm tháng chứ không hề biến mất.

Như vậy, bạo lực gia đình không chỉ gây ra tổn thương về thể xác mà còn ảnh hưởng sâu sắc đến tâm lý của nạn nhân, đặc biệt là phụ nữ và trẻ em. Hậu quả của nó không chỉ dừng lại ở những vết thương hở mà còn là những vết thương lòng không dễ lành. Nó phá hủy không gian an toàn mà mỗi gia đình cần có, gieo rắc nỗi sợ hãi và ám ảnh, làm giảm chất lượng cuộc sống và cản trở sự phát triển lành mạnh của trẻ em. Không những thế, tình trạng bạo lực gia đình còn tạo nên những hệ lụy vô cùng phức tạp về an ninh trật tự.

Hành vi bạo lực gia đình, những đòn roi, những lời mắng chửi... trong gia đình Việt Nam vẫn còn khá nhiều. Trong bối cảnh hiện nay, bất bình đẳng giới vẫn được coi là nguyên nhân chính của bạo lực gia đình. Từ tư tưởng gia trưởng, nhiều ông chồng vẫn coi việc bạo hành vợ là thể hiện "nam tính", khẳng định vai trò "trụ cột" trong gia đình của mình. Chúng ta cần tăng cường công tác tuyên truyền, giáo dục làm cho mọi người nhận thức rõ tính cấp bách và thách thức về bạo lực gia đình để đấu tranh ngăn chặn, tiến tới xóa bỏ các hành vi bạo lực và có những lớp học giải quyết mâu thuẫn gia đình.

Ngày nay khi xã hội ngày càng phát triển, chúng ta đang xây dựng cuộc sống văn minh, tiến bộ, gia đình hạnh phúc thì vấn đề phòng, chống bạo lực gia đình đang nhận được rất nhiều sự quan tâm.

Tại trường nơi tôi đang công tác, hằng năm chúng tôi đều được cán bộ chuyên trách, cộng tác viên hoạt động trong lĩnh vực gia đình và phòng, chống bạo lực gia đình tuyên truyền về Luật Phòng, chống bạo lực gia đình, Luật Bình đẳng giới nhằm nâng cao nhận thức tiến tới chuyển đổi hành vi của bản thân về bạo lực gia đình.

Với vai trò là giáo viên, tôi giảng dạy, giáo dục các em về lòng nhân ái, chia sẻ, thương yêu, gắn bó với nhau; tuyệt đối không được phân biệt giới tính, luôn hòa đồng, đoàn kết cùng nhau tham gia những hoạt động của lớp, trường để tạo nên những gắn kết tốt đẹp. Tôi cũng rèn luyện để bản thân là tấm gương sáng trong giảng dạy, tránh trách phạt bằng đòn roi, và hạn chế cả những lời mắng nhiếc, nhục mạ nhằm tránh gây tổn thương cho các em về thể xác lẫn tâm hồn.

Khi xảy ra mâu thuẫn, chúng ta nên tìm cách giải quyết vấn đề thông qua đối thoại một cách bình tĩnh và văn minh, tránh để những mâu thuẫn nhỏ bé biến thành những hành động không thể kiểm soát được. Bằng cách này, chúng ta có thể bảo vệ hạnh phúc gia đình và góp phần xây dựng một xã hội văn minh và an toàn cho mọi người. Hãy nhớ rằng, mỗi hành động nhỏ của chúng ta đều có thể tạo ra sự thay đổi lớn trong cuộc sống của những người xung quanh chúng ta. Hãy cùng nhau tạo dựng một tương lai không có bạo lực, nơi mỗi gia đình đều có thể sống trong hòa bình và yêu thương.

Tại địa phương nơi gia đình tôi sinh sống, chúng tôi cũng được tuyên truyền, phổ biến Luật Phòng, chống bạo lực gia đình để có thể hiểu rõ, nắm vững nội dung của Luật, từ đó hiểu được những quyền hạn, trách nhiệm của mình đã được

quy định trong Luật... Trong gia đình tôi hiện nay, bản thân tôi cũng phải trau dồi đạo đức để là tấm gương cho con về cách cư xử hòa nhã, yêu thương, tránh dùng bạo lực với con. Khuyến khích con tham gia những hoạt động tích cực, thân thiện để phát triển bản thân. Giáo dục con phải kính trọng, yêu thương, chăm sóc ông bà; cha mẹ... Tiếp tục giữ gìn tiếp nối những giá trị truyền thống của gia đình: Hiếu học, lao động cần cù, nề nếp lễ giáo, kính trên, nhường dưới, bản chất lương thiện, hướng đến cái đẹp tâm hồn...

Trong gia đình hiện nay, tôi cũng sắp xếp để mỗi ngày cùng nhau ăn bữa cơm gia đình; quan tâm, hỏi thăm sức khỏe, trò chuyện, chia sẻ niềm vui, nỗi buồn cùng nhau... Nếu mỗi gia đình đều có ý thức phòng, chống bạo lực, xây dựng môi trường gia đình vui vẻ và hạnh phúc thì xã hội sẽ trật tự, sẽ không có bạo lực, sẽ hạnh phúc. Xây dựng được một xã hội bình đẳng, no ấm và hạnh phúc. Để tình cảm gia đình luôn bền vững thì mỗi người cần có ý thức và trách nhiệm gìn giữ, bồi đắp cho nhau từ những điều nhỏ nhất. Gia đình chỉ thực sự được gọi là tổ ấm khi nó có đầy đủ tình yêu thương giữa các thành viên, sự bình an, và sự đồng thuận, chia sẻ, giúp đỡ giữa những người trong gia đình.

Tôn vinh những giá trị văn hóa nhân văn sâu sắc về truyền thống của gia đình Việt Nam, đẩy mạnh tuyên truyền, vận động mọi người thực hiện nếp sống văn minh, văn hóa ứng xử trong gia đình, cộng đồng, kế thừa truyền thống tốt đẹp của gia đình Việt Nam, tiếp thu có chọn lọc các giá trị mới. Cùng hướng tới gia đình hạnh phúc, không có bạo lực trong gia đình.

(Nguồn ảnh: Sưu tầm Internet)

Bạo lực gia đình là hành vi tiêu cực đi ngược lại những giá trị chuẩn mực về đạo đức, văn hóa tốt đẹp của người Việt Nam, để lại những hậu quả nặng nề. Hãy cùng nhau thắp sáng ngọn lửa tình yêu trong trái tim mọi người, để mỗi ngày trôi qua là một ngày hạnh phúc và an lành. Hãy kêu gọi chống lại bạo lực gia đình, nâng cao tinh thần đoàn kết để xây dựng một xã hội không còn bạo lực gia đình, nơi mỗi người thay đổi ý thức, thay đổi bản thân, thay đổi tư duy, và quyết tâm tạo nên một gia đình no ấm, tiến bộ, hạnh phúc, văn minh.

Hãy cùng chung tay vì một xã hội nói không với bạo lực gia đình!

CẬU ÚT VÀ HÀNH TRÌNH YÊU THƯƠNG![*]

Trần Thị Tuyết Mi[**]

Hạnh phúc là gì vậy nhỉ?
Mà sao ai cũng kiếm tìm.
("Hạnh phúc là gì?" – Phan Thu Hà)

Đối với mỗi người, hạnh phúc là có nơi để về, được ăn ngon, mặc đẹp, có công việc tốt, được tự do khám phá muôn nơi,... Với tôi, hạnh phúc không đến từ những thứ vật chất hay những thành tựu to lớn, mà xuất phát từ tình yêu thương và sự quan tâm của người thân.

(*) Giải Khuyến khích tại Cuộc thi viết và thuyết trình chủ đề "Gia đình và Phòng, chống bạo lực gia đình" năm 2024.

(**) Đơn vị: Trường THCS Lê Văn Tám, quận Bình Thạnh.

Bởi vì tôi là một đứa trẻ mồ côi. Năm tôi gần một tuổi, ba mẹ qua đời vì tai nạn giao thông. Bà ngoại đã nuôi dưỡng tôi. Đến khi lên chín tuổi, bà cũng rời xa tôi vì căn bệnh ung thư quái ác. Từ đó, dì và cậu tiếp tục cưu mang tôi theo khả năng của mỗi người. Nhưng đặc biệt và chủ yếu nhất là cậu Út.

Cậu Út của tôi năm nay bốn mươi hai tuổi, tuy không quá già nhưng mái tóc đã nhuốm màu muối tiêu vì những suy nghĩ, lo toan trong cuộc sống. Cậu có hai người con đang tuổi đi học. Công việc của cậu là chạy xe chở hàng đi các tỉnh.

Hành trình yêu thương của cậu dành cho tôi sẽ không bao giờ kể hết, nhưng tôi xin chia sẻ một vài kỷ niệm:

Lúc bà ngoại còn sống, bà là người lo chính cho tôi, lâu lâu cậu ghé thăm bà, cậu sẽ cho tiền hoặc mua đồ ăn ngon cho tôi. Lúc ấy, thật vui khi đang ngủ mà có người dúi tiền vào tay mình. Và tôi đã dành dụm số tiền đó để đi học hoặc bỏ ống heo. Từ khi bà mất, cậu chăm sóc và lo lắng cho tôi nhiều hơn. Nhưng không bao giờ cậu than thở điều gì vì sợ cháu suy nghĩ rồi tủi thân, ảnh hưởng đến việc học.

Mỗi khi đến năm học mới, cậu dẫn tôi đi mua sách vở, một đôi giày, bộ quần áo mới để đi học. Cậu nói: "Ráng học nha con, cậu sẽ ráng lo, xưa ngoại nghèo, con cái đông, nhà khó khăn vô cùng nên cậu không được học nhiều. Bây giờ, phải vất vả mưu sinh". Lời dặn của cậu, giúp tôi có thêm nhiều động lực vượt qua những khó khăn trong quá trình học tập của mình.

Cậu luôn dạy tôi cách sống lương thiện, sống phải biết nghĩ cho người khác, đặt giá trị đạo đức lên hàng đầu. Còn

rèn cho tôi cách sống tự lập, không dựa dẫm để sau này vững chãi với sóng gió cuộc đời. Lời dạy dỗ của cậu giúp tôi xây dựng một nền tảng vững chắc cho cuộc sống của mình.

Có những khi mệt mỏi, tủi thân khi không còn ba mẹ, tôi đăng tâm trạng buồn lên mạng xã hội nói về mong muốn có mẹ bên cạnh. Cậu đã nhắn tin cho tôi số điện thoại của cậu và dòng nội dung: "Muốn gặp mẹ thì gọi vào số này". Lúc ấy, trong lòng tôi chợt dâng trào sự xúc động đầy hạnh phúc. Và từ đó, tôi hiểu rằng mỗi bước tôi đi trong cuộc đời đều có sự dõi theo của cậu. Điều này tôi thấy cậu rất tâm lý và thương tôi.

Học hết cấp ba, tôi xuống Sài Gòn thi Đại học. Khi tôi thi xong mỗi môn, cậu đều gọi hỏi thăm xem làm bài thế nào. Sau thời gian chờ đợi kết quả, may mắn là tôi đã đậu Đại học. Cậu luôn rất tự hào về tôi và lấy tôi làm tấm gương cho các con của cậu. Ngoài ra, cậu còn đi khoe với bà con, hàng xóm và bạn bè về những thành tích mà tôi đã đạt được. Cậu cũng chưa bao giờ đánh tôi, mà chỉ dùng lời lẽ để nhắc nhở, dạy dỗ tôi.

Rồi cũng có ngày chợt ngộ
Hạnh phúc thật giản đơn thôi
Chính là khi ta được sống
Được yêu thương giữa cuộc đời.

("Hạnh phúc là gì?" – Phan Thu Hà)

Trong suốt 4 năm tôi ở Sài Gòn đi học, cậu vẫn hay gọi hỏi thăm và cho tiền sinh hoạt. Tôi cũng đi làm kiếm thêm để cậu bớt áp lực. Đến năm học thứ ba, không may cậu thất nghiệp.

Lúc này, tôi nhờ cậu đứng ra bảo lãnh để tôi có thể vay tiền cho sinh viên đi học. Nhưng cậu không đồng ý. Tôi giận cậu lắm vì nghĩ cậu không tin tưởng nên không đứng ra bảo lãnh cho tôi. Sau đó, cậu gửi cho tôi một tin nhắn thoại với nội dung: "Cậu Út bảo lãnh vay tiền sinh viên cho con thì cũng tốt. Nhưng cậu Út với mấy cậu muốn cố gắng lo chi phí cho con để học cho tốt. Để con không nghĩ sau này ra trường mà con phải trả nợ nữa! Với mấy cậu muốn con không phải tủi thân khi ba mẹ không còn, mà vẫn có mái ấm gia đình như các bạn". Sau khi nghe đoạn tin nhắn này của cậu, tôi biết mình đã nghĩ sai về cậu. Tôi cảm thấy hối hận vô cùng.

Tuy không còn ba mẹ bên cạnh nhưng tôi luôn cảm thấy thật may mắn và hạnh phúc khi có những người thân như cậu đã yêu thương tôi vô điều kiện, cho tôi một gia đình ấm áp. Giờ đây, với sự nỗ lực của mình, tôi đã có một công việc ổn định, đủ để nuôi sống bản thân và chăm lo cho hai em con của cậu như cách cậu đã yêu thương và chăm lo cho tôi ngày xưa. Cậu như người cha thứ hai của tôi vậy! Vì cậu đã bù đắp cho tôi những thiếu hụt về tình cảm ba mẹ, giúp tôi trưởng thành và có một cuộc sống tốt đẹp.

Qua câu chuyện của bản thân, tôi đã học được ở cậu Út tấm lòng yêu thương mọi người, sống tự lập và tử tế. Tôi muốn nhắn nhủ rằng: "Mỗi người thân trong gia đình đều có vai trò và vị trí quan trọng riêng, góp phần tạo nên một gia đình hạnh phúc và ấm áp. Chúng ta cần trân trọng, yêu thương và biết ơn những người thân trong gia đình, bởi đó là những người luôn ở bên cạnh ta, cùng ta chia sẻ mọi cay đắng, ngọt bùi trong cuộc sống."

Là một giáo viên Giáo dục công dân, qua mỗi bài học đạo đức tôi đều truyền đạt những câu chuyện về sự tử tế, về lòng yêu thương con người đến các em học sinh. Đồng thời, tôi luôn dành tình cảm đặc biệt cho các em học sinh có hoàn cảnh bất hạnh mồ côi, thiếu tình thương của ba mẹ.

Tôi sẽ tích cực hơn nữa khi tham gia các hoạt động vì cộng đồng, đặc biệt là thăm hỏi, tặng quà cho các em mồ côi, khuyết tật ở các mái ấm, nhà tình thương. Tôi mong rằng, những đứa trẻ chịu nhiều tổn thương sẽ may mắn được người thân trong gia đình và cộng đồng yêu thương, giúp đỡ một cách tốt nhất như tôi. Và cũng mong các em luôn có ý chí vươn lên để giúp bản thân, gia đình và xã hội như một cách trả ơn cho cuộc đời này vì đã không bỏ rơi nhau.

Cha mẹ sinh ra con
Cậu là người nuôi lớn
Tuy vẫn còn thiếu thốn
Nhưng hạnh phúc đong đầy

Hạnh phúc là ước muốn
Của những người bất hạnh
Nhưng riêng con thì khác
Con có cậu trong đời.

(Tự bạch)

VẾT SẸO THỜI GIAN(*)

Nguyễn Thị Lan Châu(**)

Tôi năm nay 44 tuổi, hiện là công chức Nhà nước. Tôi đã từng là nạn nhân của bạo lực gia đình trong thời gian dài. Nỗi đau mà tôi đã từng nếm trải, nó đi qua hàng ngày. Cho đến bây giờ vẫn còn những di chứng để lại, nó mãi mãi theo tôi và có thể bộc phát bất cứ lúc nào.

Tôi còn nhớ lúc nhỏ, vì chăm hai em nhỏ, mẹ đã gửi tôi cho cậu mợ nuôi. Đến năm tôi 6 tuổi, chuẩn bị vào học lớp 1, mẹ rước tôi về ở cùng để cho tôi đi học. Khi vừa về ở cùng với ba mẹ hơn một tuần, vì ba tôi đi làm đã hai ngày không về, nên mẹ tôi tức giận đập phá đồ đạc trong nhà. Khi đã thấm mệt, mẹ nằm nghỉ trên chiếc chõng tre. Lúc này mẹ kêu tôi đem bình trà lại cho mẹ. Cứ nghĩ mẹ mệt, muốn uống nước, thế là tôi đem bình trà và một chiếc tách lại cho mẹ. Nhưng khi vừa nhận bình trà từ tay tôi, mẹ liền đập bể tan tành, mảnh vỡ của bình trà đã ghim vào bắp đùi của tôi. Nhưng

(*) Giải Khuyến khích tại Cuộc thi viết và thuyết trình chủ đề "Gia đình và Phòng, chống bạo lực gia đình" năm 2024.

(**) Đơn vị: Phòng Văn hóa và Thông tin huyện Củ Chi.

mẹ không quan tâm đến tôi đã bị gì. Vì đau quá và thấy chân bị chảy máu nhiều, tôi chạy ra sân và khóc to. Lúc này, người bác ở cạnh nhà thấy tôi bị chảy máu nhiều và có một vết rách dài trên đùi, còn mẹ tôi thì đang nóng giận và nằm khóc, bác liền chở tôi đến trạm xá gần nhà cầm máu và khâu lại vết thương. Và đó là vết sẹo đầu tiên trên cơ thể tôi. *Vết sẹo đầu tiên trên bắp đùi.*

Và những năm sau đó, cứ hễ mẹ giận ba là lại đem tôi ra trút những trận đòn lên người tôi. Vì tôi là chị cả, nên bất cứ việc gì từ công việc nhà cho đến là người để trút giận, tôi đều là đứa phải gánh chịu. Dù còn rất nhỏ tuổi, nhưng tôi đã phải gánh hết những công việc nội trợ trong gia đình từ nấu cơm, giặt giũ, xách nước... Nhưng những việc đó cũng chưa là gì đối với nỗi đau mà năm 17 tuổi tôi gánh chịu.

Vào một buổi tối năm tôi 17 tuổi, lúc đó tôi đang học lớp 11, mẹ chở tôi đi hết nhà người này đến nhà người khác, từ ngõ ngách này đến ngõ ngách khác để tìm ba tôi nhưng vẫn không được. Tối đó về rất muộn, vì quá buồn ngủ nên tôi đã đi ngủ mà không học bài. Do ngày hôm sau là thi môn cuối cùng giữa học kỳ 2, nên sáng hôm sau tôi dậy rất sớm để học bài. Khi đến giờ đi thi, vì sợ quên bài nên tôi đã không ăn sáng. Đến trưa khi thi xong, về đến nhà dù bụng đói, nhưng vì quá buồn ngủ nên tôi vào phòng nằm ngủ thiếp đi lúc nào không hay. Đang say ngủ, không biết vì lý do gì mà mẹ nhào vào phòng tôi, tay cầm cây roi tre quất tới tấp vào người tôi. Tôi không hiểu chuyện gì, bật dậy chạy đi tìm lối thoát và người trợ giúp. Tôi chạy qua nhà cậu Út để tìm sự giúp đỡ, nhưng không có ai ở đó. Lúc này để tránh những cái quất roi như

trời giáng từ mẹ, tôi chạy quanh chiếc bàn vuông ở nhà cậu. Chạy mấy vòng, mẹ không đánh được tôi, thấy trên bàn có một chiếc kéo, mẹ tiện tay lấy phang thẳng vào người tôi. Vì là bàn gỗ, mặt bàn rất trơn, nên chiếc kéo vụt đi trên bàn rất nhanh và mạnh, hai mũi kéo cắm thẳng vào ngay hông (gần bụng) tôi. Tôi chưa kịp định hình là chuyện gì, chỉ cảm thấy trên người có chất gì chảy xuống nghe mát mát, nhìn xuống bụng thì thấy cái kéo đang dính trên người. Theo quán tính tôi đã tự tay rút chiếc kéo ra khỏi người mình. Lúc này, hai vòi máu chợt phun ra như phông-tên phóng nước, tôi bất tỉnh, ngã quỵ xuống. Đúng lúc này, cậu mợ tôi vừa bước vào thấy vậy đã hô hoán lên rồi đưa tôi qua trạm y tế gần đó để cấp cứu. Khi ở trạm y tế, bác sĩ băng bó, cầm máu cho tôi và xác định tôi đã bị thủng ruột, cần phải chuyển gấp lên bệnh viện tuyến trên để phẫu thuật.

Vì lúc đó ở trạm không có xe cấp cứu, cậu mợ đã thuê xe taxi đang đậu ở gần đó chở gấp tôi đến bệnh viện Nhân dân Gia Định. Trên đường đi, tôi vẫn tỉnh táo nhưng bụng đau rất nhiều. Khi vừa đến bệnh viện, vào phòng cấp cứu, cơn đau của tôi ngày càng dữ dội và lúc này miệng tôi sùi bọt mép, mắt trợn ngược, tay chân co quắp. Tôi còn nhớ như in lúc ấy, là một thiếu nữ 17 tuổi, đã biết mắc cỡ, khi miệng tôi sùi bọt mép, mắt trợn ngược, tay chân co quắp, tôi đã suy nghĩ trong đầu là mọi người xung quanh nhìn vào mình sẽ thấy rất ghê và sợ. Nhưng dù trong đầu rất tỉnh táo nhưng bản thân tôi lại không điều khiển được mắt, miệng và tay chân của mình. Bệnh viện đã bật báo động đỏ và ngay tức khắc đẩy tôi vào phòng mổ. Khi tỉnh dậy, tôi thấy mình nằm trong phòng chăm sóc đặc biệt, xung quanh là máy móc, dây

nhợ gắn đầy trên người. Phòng này chỉ có một vài bệnh nhân nặng ở đó và có bác sĩ, y tá chăm sóc 24/24, người nhà không được vào.

Tỉnh dậy với chằng chịt những vết mổ, đau đớn đến nỗi không thể cựa mình, tôi đã suy nghĩ về cuộc đời mình, về những gì đã trải qua đối với mình. Bản thân tôi lúc ấy không còn thiết tha để sống tiếp. Và thế là tôi đã tự tay rút ống nhựa trong suốt được nối trực tiếp từ máy đến mũi và chạy thẳng xuống bụng của tôi. Sau vài phút vật vã, khó thở, tôi được bác sĩ phát hiện kịp thời. Khi gắn ống lại cho tôi, bác sĩ đã mắng tôi rất nhiều và bảo một câu là: "Bộ muốn chết hả?". Lúc này, trong dạ tôi cũng âm thầm trả lời: "Vâng, tôi đang rất muốn chết".

Khi sức khỏe tôi đã ổn định, bác sĩ cho ra phòng thường nằm, được người nhà chăm sóc. Lúc này mẹ đến bệnh viện chăm sóc tôi. Mẹ đã khóc rất nhiều và mẹ cũng xin lỗi tôi rất nhiều. Tôi thương mẹ, thấy mẹ khóc tôi cũng hết giận mẹ. Sau này về nhà, tôi được cậu mợ kể lại là tôi bị thủng ruột non và bác sĩ có nói với cậu mợ tôi là "Cô này sống được là may mắn lắm đó," và có thắc mắc là "tại sao 2, 3 giờ chiều rồi mà trong ruột không có thức ăn, nếu mà trong ruột có thức ăn thì khi bị thủng ruột, thức ăn trào ra ổ bụng nhiều sẽ gây mức độ nguy hiểm rất cao và nhanh".

Trải qua cuộc phẫu thuật, trên bụng tôi có vô số vết thương được khâu vá, băng bó. Một vết mổ bên hông bụng cạnh hai mũi kéo đâm vào để hút chất dịch ra, một vết mổ mở chính giữa thành bụng phía dưới ngực kéo xuống đi ngang qua rốn, độ dài hơn một gang tay người lớn. Khi được xuất

viện về nhà, bác sĩ có căn dặn tôi là: "Sau này, con rất dễ bị tắt đường ruột, nên ăn uống cho cẩn thận, nhai kỹ, ăn loãng, nếu có dấu hiệu gì, bị đau bụng là phải đi bệnh viện liền, không được ỷ y, chậm trễ". Và thế là những vết thương, vết sẹo đó theo mãi bên tôi.

Sau này tôi lại có thêm nhiều vết sẹo nữa vì những lần phẫu thuật do biến chứng, bệnh tật.

Trải qua những năm sau đó, dù tôi không còn bị mẹ đánh bằng những trận đòn roi như trước, nhưng có những lúc tôi vẫn còn nhận những cái tát vào mặt, những cái ký đầu như trời giáng những lúc mẹ nóng giận hoặc làm trái ý mẹ. Quãng thời gian đó, có những lúc tưởng chừng như tôi đã nghỉ học. Đã mấy lần mẹ kêu tôi nghỉ học ở nhà phụ buôn bán với mẹ. Có lúc tôi đã nghỉ học một tuần rồi, nhưng rồi nghĩ đến tương lai, nhớ bạn bè, thầy cô, tôi đã cố gắng xin mẹ cho tiếp tục được học. Thế là tôi đã đậu tốt nghiệp cấp 3 và đăng ký thi vào một trường Trung cấp ở khu vực gần nhà cho tiện việc học và giúp đi chợ, buôn bán phụ mẹ.

Rồi đến năm 20 tuổi, dù còn 6 tháng nữa mới tốt nghiệp và nhận bằng Trung cấp chuyên nghiệp, trong một dịp tình cờ tham gia lực lượng dân quân nữ tự vệ, tập luyện đi điều lệnh để diễu hành tại Dinh Độc Lập, tôi được chú Chủ tịch phường giúp đỡ và nhận vào làm việc với chức danh Bảo vệ chăm sóc trẻ em (cán bộ bán chuyên trách). Cứ tưởng cuộc đời mình sẽ sớm bước sang trang mới, nhưng không, dù đã đi làm việc nhưng tôi vẫn bị mẹ quản thúc và cũng có đôi lúc còn bị ăn đòn. Có lần, chú Chủ tịch đi ngang nhà thấy được cảnh mẹ đánh tôi, hôm sau khi gặp mẹ tôi ở Ủy ban nhân dân

phường, chú vỗ vai mẹ tôi và nói: "Mai mốt đừng có đánh con gái tui nữa nha, con gái của tui nó ốm yếu, dễ thương gần chết mà cứ đánh nó hoài, với lại nó lớn rồi mà, 20 tuổi rồi còn gì". Thế là chiều đó đi làm về tôi lại bị mẹ đánh cho một trận vì cho là tôi lên phường mách lẻo. Rồi có rất rất nhiều lần mẹ cứ chì chiết trong đầu tôi là "mày giống thằng cha mày", nào là "tao đi coi bói rồi, thầy bói nói tao sau này con cái bất hiếu, không có đứa nào thương tao hết, không có đứa nào nuôi tao hết"... muôn kiểu chì chiết khác.

Rồi 1, 2 năm sau khi tôi đi làm, có một lần ba mẹ tôi cãi nhau, ba tôi đập phá hết đồ đạc trong nhà. Trong lúc tức giận, mẹ tôi lấy điện thoại gọi số 113 báo tin là ba hành hung mẹ, nhờ công an can thiệp. Khoảng 10 phút sau, một đoàn công tác là các anh công an và một, hai chị làm ở phụ nữ phường (cũng là đồng nghiệp với tôi) đến nhà hòa giải. Khi gặp mặt tôi, họ ngỡ ngàng và hỏi tôi là: "Ba, mẹ Châu hả?". Thế là thời gian sau này, trong những lần đánh giá kết quả cuối năm ở cơ quan, họ đều nhận xét tôi chưa tốt về việc vận động gia đình chấp hành chủ trương, pháp luật. Và cũng từ lần đó, ba tôi vĩnh viễn không còn ở chung với gia đình tôi. Ba và mẹ tôi cũng đã ly hôn nhau kể từ lần đó. Lúc vừa cầm tờ giấy ly hôn, mẹ tôi khóc và nói với tôi rằng: "Từ nay mấy mẹ con mình hết khổ rồi, mẹ cũng sẽ không có chồng nữa, chỉ tập trung lo cho tụi con thôi". Nhưng không, chỉ vài tháng sau, mẹ tôi được bạn bè rủ rê đi chơi, nhảy đầm, hát karaoke. Trong khoảng mấy tháng sau đó là những đêm mẹ không về nhà, đến sáng mẹ mới về để chuẩn bị chợ búa buôn bán. Thời gian đó, ba chị em tôi phải đùm bọc, chăm sóc lẫn nhau vào ban đêm. Có lúc nửa đêm, em gái kế tôi

bị đau bụng dữ dội phải vào viện cấp cứu. Tôi là người chở em đi, chăm sóc cho em mà mẹ tôi không hay biết. Rồi đứa em gái út của tôi mới học lớp 9, vì không có sự quản thúc của mẹ, thường xuyên trốn học đi chơi với bạn, kết quả là mang thai ngoài ý muốn khi vừa tròn 17 và 18 tuổi đã làm mẹ. Trong những lần em đi khám thai và đi sinh, đều do một tay tôi chăm sóc, lo lắng ngay cả tiền đóng viện phí. Nhưng rồi khi cháu tôi vừa tròn tháng, em gái tôi đã bỏ nhà đi theo bạn trai. Thế là tôi vừa là dì, vừa làm mẹ, chăm sóc, nuôi nấng một đứa trẻ sơ sinh. Lúc đó, mẹ tôi bỏ mặc chúng tôi mà lao theo tình yêu mới của mẹ, ít khi có mặt ở nhà. Cũng trong thời gian đó, mẹ tôi đã nhiều lần cầm sổ hồng nhà đi vay ngân hàng. Lần thứ nhất, mẹ vay 10 triệu (lúc đó vàng chỉ có 400.000 đến 500.000 đồng/chỉ), lãi là do tôi đóng, cứ 6 tháng là tôi phải đóng 600.000 đồng tiền lãi. Đóng hơn hai năm, tôi đã cố gắng làm nhiều việc, tham gia nhiều hội thi để lấy giải, tôi gom góp đủ tiền để trả gốc cho ngân hàng. Ngày nhận sổ về, tôi chở mẹ đi lấy. Nhưng rồi chỉ một tháng sau, mẹ tôi lại tiếp tục làm hồ sơ vay thêm 10 triệu. Người trả lãi vẫn là tôi. Tôi đã còng lưng ra trả lãi thêm hai năm, lúc đó tôi gom góp được 7 triệu đồng (kể cả bán đi những chiếc nhẫn vàng 18k nhỏ xíu), lúc đáo hạn ngân hàng tôi phải mượn của các chị ở cơ quan thêm 3 triệu. Tôi nhờ ngân hàng làm lại hồ sơ giúp tôi vay 3 triệu để tôi trả lại cho các chị. Tôi lại chở mẹ đi làm thủ tục, nhưng khi ra về mẹ nói với tôi là mẹ đã làm hồ sơ vay chẵn luôn 10 triệu. Tôi đã khóc rất nhiều và nói với mẹ rằng: "Con đã gom góp để trả bớt ngân hàng, để không phải còng lưng trả lãi, vậy mà mẹ lại làm thế với con". Và thế là tôi đã ăn một cái bạt tai từ mẹ ngay ở ngoài đường. Mẹ nói

với tôi: "Tao mắc nợ mắc nần, mượn bạc 12, mày có tiền sao không đưa tao trả nợ mà mày làm như vậy. Đây là nhà của tao, sổ của tao, tao muốn làm gì thì làm, mày không có quyền sanh sát trong gia đình này".

Và thế là những năm sau đó, tôi vẫn cứ tiếp tục trả lãi ngân hàng cho mẹ. Mỗi lần hễ bực dọc chuyện gì, mẹ lại chì chiết tôi, nào là "mày là bà nội trong cái nhà này", "riết rồi mày muốn sanh sát cái nhà này", "mày muốn chiếm nhà tao phải không?"... Cứ hễ đi đâu, nói với ai mẹ cũng bảo là tôi đi làm nhưng chưa bao giờ mẹ cầm được một đồng bạc nào từ tôi. Bao nhiêu năm, tôi đã phải nghe những lời chì chiết như thế từ mẹ, bao nhiêu năm, tôi phải chịu đựng bạo lực từ mẹ, từ thể xác cho đến tinh thần.

Ở trong chính căn nhà của mình mà tôi cảm thấy như ngục tù, không cảm nhận được hạnh phúc của gia đình. Rất nhiều lần tôi nghĩ sẽ bỏ nhà này đi để mặc mẹ làm gì thì làm, nhiều lần tôi muốn giải thoát cho mình. Nhưng vì thương cháu, thương em, tôi làm không được. Rồi tôi có bạn trai tìm hiểu, theo đuổi. Nhưng rồi hết người này đến người khác, họ đều ra đi và không quay trở lại vì vô tình chứng kiến được những lời chì chiết của mẹ dành cho tôi và vì biết được hoàn cảnh của gia đình tôi. Có những người rất thương tôi, nhưng rồi cũng đành phải dứt áo ra đi.

Chính vì lo toan cho gia đình, cho các em, cháu, tôi đã bỏ lỡ những cơ hội nâng cao trình độ. Giai đoạn từ năm 2001 đến năm 2015, do việc tách, nhập theo chủ trương của Nhà nước, tôi đã kinh qua nhiều công việc như: Bảo vệ chăm sóc trẻ em; Dân số - Gia đình và Trẻ em; Bình đẳng giới - Trẻ em.

Dù bản thân làm rất tốt những công việc đó ở cơ quan, chỉ tiêu lúc nào cũng đạt, hơn 10 năm dẫn đầu công tác thi đua khối phường, nhưng ở gia đình mình tôi lại không thể giúp gia đình mình ổn định và không có tiếng nói chung cùng mẹ; giữa mẹ và tôi lúc nào cũng có sợi dây ngăn cách vô hình.

Năm 2005 cơ may đến với tôi, Sở Văn hóa và Thể thao Thành phố có văn bản triển khai xuống các quận, huyện, xã, phường tổ chức đào tạo chuyên ngành Cao đẳng Quản lý văn hóa, kinh phí lớp học do Sở và quận, huyện chi trả. Và thế là tôi có cơ hội để tiếp cận bậc Cao đẳng. Năm 2009, tôi tốt nghiệp Cao đẳng chuyên ngành Quản lý văn hóa trường Cao đẳng Văn hóa nghệ thuật TP.HCM; năm 2012, tôi tốt nghiệp hệ liên thông Đại học trường Đại học Văn hóa Thành phố Hồ Chí Minh. Và cũng từ đó cuộc đời tôi bước sang trang mới.

Trải qua bao nhiêu thăng trầm, đau khổ của cuộc đời, trên người tôi giờ đây đầy rẫy những vết sẹo, to có, nhỏ có. Khi tôi sinh con, những vết sẹo trên bụng là mối nguy hiểm cho tôi. Cả hai lần sinh là hai lần bác sĩ bảo tôi là ca sinh rất đặc biệt và khó khăn. Cơ địa tôi khó sinh thường và đặc biệt không sinh mổ được (vì tôi có một điểm ruột dính vào thành bụng). Cả hai lần sinh, đầu con tôi đều bị hút ra. Trong đó, đứa đầu bị hút rất nặng, tróc cả da đầu và cho đến bây giờ vẫn thấy cái ngấn trắng hình vòng tròn trên đầu. Tuy là vậy, nhưng tôi chưa bao giờ oán hận mẹ tôi.

Khi đã là mẹ của hai đứa con, với tình yêu thương bao la vô bờ bến dành cho những đứa con của mình, tôi mới cảm nhận được sâu sắc về tình mẫu tử thiêng liêng. Mẹ là người có thể thay thế bất kỳ ai. Nhưng không ai có thể thay thế được mẹ.

Chúng ta không bao giờ biết được tình yêu bao la mà cha mẹ dành cho mình cho tới khi chúng ta trở thành những ông bố, bà mẹ thực sự. Lúc này, tôi đã gỡ được khúc mắc trong lòng và gỡ bỏ được sợi dây ngăn cách giữa tôi và mẹ. Tôi thương và hiểu mẹ nhiều hơn. Trong sâu thẳm, mẹ vẫn rất thương tôi, nhưng vì những gánh nặng, những vất vả, những đau khổ của cuộc sống gia đình mà trong những lúc nóng giận mẹ đã vô tình tạo ra vết sẹo cho con mình. Khi gỡ bỏ những khoảng cách, tôi lại càng thương mẹ nhiều hơn. Tôi thương mẹ vì những vất vả, đau khổ mẹ đã phải gánh chịu, những vất vả vì những lúc mưu sinh, lo toan cho các con.

Hiện nay, tôi có một gia đình hạnh phúc, có hai đứa con xinh đẹp, hiền ngoan. Và tôi cũng thấy mãn nguyện với những gì mình đã làm cho em, cho cháu và cho cả mẹ. Những cố gắng của tôi đã giúp cho em tôi và cháu tôi đều tốt nghiệp Đại học, có việc làm ổn định. Những việc làm của tôi đã giúp giữ được căn nhà của mẹ tôi mà không phải bán đi để trả nợ; để rồi hôm nay chị em chúng tôi có một nơi để về đó là nhà, là gia đình lớn, là nguồn cội. Chính nhờ những việc làm của tôi mà ngày nay, mẹ đã thay đổi và rất thương tôi, thương các con, thương các cháu; các anh, các chị trong họ hàng đều quý mến và thương tôi.

Tôi cảm ơn môi trường làm việc tốt, có các anh chị, cô chú đồng nghiệp tốt đã dìu dắt, giúp đỡ tôi vượt qua những khó khăn của cuộc đời. Và cũng chính vì cảm nhận được những nỗi đau của gia đình từ nhỏ mà tôi đã biết được cách sắp xếp, thu xếp yêu thương cho gia đình mình. Gia đình lớn của tôi đã đi vào quỹ đạo của tình thương, gia đình nhỏ của tôi tràn ngập những tiếng cười và niềm hạnh phúc.

Tôi kể về cuộc đời của mình ra đây không phải vì oán hận mẹ hay tìm sự thương cảm, mà tôi muốn truyền những thông điệp của mình đến những bạn trẻ, những gia đình trẻ rằng: Mọi thứ thay đổi chúng ta, nhưng chúng ta luôn bắt đầu và kết thúc mọi thứ bằng sự quan tâm của gia đình. Sự quan tâm không chỉ bắt nguồn từ ông, bà, cha, mẹ mà có thể bắt nguồn từ bất cứ một thành viên nào trong gia đình. Cho dù có là ở trong hoàn cảnh nào đi nữa, nhưng có một thành viên trong gia đình là điểm tựa, là sự gắn kết, là sự soi đường thì chúng ta sẽ thấy được ánh dương ở cuối con đường hoặc có thể là dọc đường yêu thương. Cho dù có gặp bất cứ muôn vàn khó khăn nào thì gia đình là nơi tiếp thêm cho ta sức lực và niềm tin để bước vững chắc trên đường đời. Không một gia đình nào là hoàn hảo, vẫn có những chiến tranh, xung đột xảy ra trong gia đình, nhưng cho đến cuối cùng gia đình vẫn là gia đình... nơi tình yêu thương luôn hiện hữu.

Để có được hạnh phúc, hãy nhớ rằng: "Chồng giận thì vợ chớ có lại gần; vợ giận chồng chớ có đi xa; chồng giận, vợ giận thì phải có một người xuống nước, làm hòa". Còn đối với các con, cha mẹ hãy là những người bạn đồng hành bên con, hãy tạo cho con những tiếng cười, sự đầm ấm, yêu thương. Hãy để tình yêu thương sưởi ấm ngôi nhà của bạn.

Hơn hết "Gia đình là một món quà - thứ tồn tại mãi mãi trên cuộc đời này". Chúng ta không có quyền lựa chọn gia đình cho mình, nhưng một gia đình có hạnh phúc hay không là do ta quyết định.

Gia đình là chiếc nôi giữ gìn những giá trị truyền thống tốt đẹp của dân tộc cho thế hệ sau

Hãy cùng nhau chắp cánh cho những ước mơ và tạo nên một ngôi nhà hạnh phúc
(Nguồn ảnh: Sưu tầm Internet)

Tuy nhiên việc cưng chiều con quá mức và đáp ứng mọi đòi hỏi vô lý của con cũng sẽ gây ra nhiều hệ lụy sau này. Con sẽ ỷ lại, dựa dẫm vào cha mẹ dù bất cứ việc gì. Con sẽ không có ý thức tự tạo lập và định hướng cho tương lai sau này. Vì vậy, cha mẹ hãy là những người bạn, người đồng hành bên con, tạo cho con thói quen biết chia sẻ cảm xúc của bản thân mỗi khi con buồn hay vui; biết chia sẻ những tình huống, những cuộc gặp gỡ trong ngày và nêu ra nhận định của con về những cuộc gặp gỡ đó để có thể kịp thời định hướng cho con những điều đúng đắn.

Bản thân tôi không oán trách bất hạnh của cuộc đời. Mà từng bước nỗ lực thay đổi số phận của bản thân, gia đình. Tôi chưa từng có xu hướng hỏi là tại sao như này, tại sao như thế kia. Tôi yêu mẹ của tôi. Mặc dù có nhiều lần trong cơn nóng giận, mẹ vô tình tạo ra những vết sẹo trên người tôi. Nhưng tôi sẽ không bao giờ quên được có những lúc mẹ yêu tôi, chăm sóc, lo lắng cho tôi.

Con người ta, ai cũng có số phận cả. Không ai biết trước được sẽ như thế nào. Tôi mạnh dạn đứng đây để kể về cuộc đời mình không phải để tìm sự thương cảm. Mà tôi muốn dùng cuộc đời đầy gian nan của mình khích lệ mọi người dũng cảm vượt qua khó khăn, dùng hành động để theo đuổi ước mơ.

Cuộc đời thật sự có thể thay đổi. Nếu như hiện tại các bạn đang rơi vào khó khăn của cuộc đời, xin đừng dễ dàng từ bỏ. Bạn phải biết thứ đánh bại chúng ta không phải là gian khổ của cuộc sống mà là sự lựa chọn của chính mình. Dù sinh ra với tuyệt vọng cũng phải sống cho đến khi có hy vọng.

Mấy vụ án mạng gia đình thời gian gần đây ở Hải Dương, Thái Bình đã gióng lên hồi chuông báo động bi ai. Liên tiếp các vụ án mạng gia đình đau đớn khiến nhiều người lo lắng về tình cảm trong gia đình ngày nay. Sau vụ việc nam sinh lớp 12 bị đánh tử vong ở Hải Dương, chắc hẳn người cha ấy trong buồng giam đang dằn vặt, ân hận đến nhường nào khi chính tay mình đã tước đi mạng sống của con trai chỉ vì một khoảnh khắc nông nổi, bực tức không kiểm soát được hành vi. Con đã mất, cha đi tù, cả đời sống trong dằn vặt, và mẹ em sẽ ra sao? Án mạng gia đình thật đau đớn!

Người trong gia đình cần được yêu thương, chia sẻ và thấu cảm nhiều hơn để tránh những mâu thuẫn dù nhỏ. Xã hội ngày nay phát triển nhanh, cha mẹ, con cái có thể thuộc hai hệ tư tưởng, lớn lên trong hai thế giới hoàn toàn khác nhau, cách suy nghĩ cũng có thể khác. Trong khi đó, thời gian nói chuyện, chia sẻ, sinh hoạt cùng nhau giảm nhiều. Bởi vậy mà xa càng xa, tình thương có nhiều nhưng lại hiểu nhầm thành không, đôi khi thái quá lại thành sự ích kỷ.

Cha mẹ chính là tấm gương, người thầy đầu tiên của con cái. Muốn con cư xử đúng và có trách nhiệm với hành động của mình, cha mẹ sẽ là người thầy mà con dõi theo mỗi ngày. Đừng vô tình trở thành tấm gương xấu cho con trẻ.

Khi tôi tỉnh dậy, người đầu tiên tôi gặp được đó là mẹ. Mẹ tôi đã tiều tụy đi rất nhiều. Mẹ đã khóc rất nhiều. Mẹ đã chăm sóc, lo lắng khi tôi còn ở trong bệnh viện.

Bây giờ, đã gần 30 năm rồi mà mỗi lần nghĩ đến cái lần ấy thì bản thân tôi rất là xúc động. Đây cũng là một trong những cái lý do mà mấy mươi năm nay, tôi rất là cố gắng để sống

hạnh phúc và vui vẻ. Bởi vì chỉ cần được sống, được hít thở không khí, được nhìn thấy bầu trời, được ở bên cạnh những người yêu thương mình thì đó là một cái điều may mắn rồi.

Những vấn đề ở trong công việc và trong cuộc sống, những xung đột không đáng có hoặc là những xui xẻo mà mình gặp phải thì nó cũng ảnh hưởng tới mình, bởi vì mình vẫn là người. Nhưng mà nó chỉ có ảnh hưởng tới mình một tí thôi, bởi vì mình hiểu cái gì là quan trọng nhất và cái gì là cái đáng để cho mình quan tâm. Và đây cũng là một trong những cái lý do mà mình muốn sống một cuộc đời có ý nghĩa và làm được những điều có ích, không chỉ là cho bản thân mình mà có thể là cho người khác nữa. Đương nhiên, không phải lúc nào mình cũng làm được, nhưng mà ít nhất đó là cái mà mình mong muốn hướng đến. Nhiều người chúng ta, nhất là những bạn trẻ thường nghĩ là cuộc sống vô hạn. Nghĩ là mình sẽ sống mãi cho nên đã phung phí cuộc đời cho những thứ không đáng. Nhưng mà chúng ta đâu có biết được là cuộc sống có thể kết thúc bất cứ lúc nào. Và khi cuộc sống kết thúc thì điều mà bạn nuối tiếc nhất là cái gì. Với mình thì chắc chắn là thời gian mà mình dành cho những người thân yêu, những ước mơ còn dang dở mà chưa thực hiện được, những khoảnh khắc vui vẻ và hạnh phúc bên người thân, gia đình. Vậy nên, mỗi ngày khi thức dậy, mình rất là trân trọng những khoảnh khắc, thời gian quý báu đó, và tự nhủ với bản thân là mình sẽ sống hạnh phúc và có ích nhất, vì ngày mai có thể là ngày cuối.

NHÀ ẤM – THẤM TÌNH(*)

Nguyễn Đình Lài(**)

"Ba là cây nến vàng
Mẹ là cây nến xanh
Con là cây nến hồng
Ba ngọn nến lung linh
Thắp sáng một gia đình."

Bất cứ trẻ nhỏ nào cũng thuộc lời bài hát *Ba ngọn nến lung linh* này và thường xuyên ríu rít hát ngân vang trong mỗi mái ấm gia đình mình. Không phải ngẫu nhiên mà nhạc sĩ Ngọc Lễ lại so sánh cây nến thắp sáng với những thành viên trong gia đình. Mỗi người một màu sắc. Sắc màu vàng được ví như người cha bởi màu vàng tượng trưng cho sự ấm áp của ánh nắng mặt trời, màu của lửa, là nguồn năng lượng sôi động, tích cực, vững chãi, xứng đáng là trụ cột gia

(*) Giải Khuyến khích tại Cuộc thi viết và thuyết trình chủ đề "Gia đình và Phòng, chống bạo lực gia đình" năm 2024.

(**) Đơn vị: Trường THCS Bình Trị Đông, quận Bình Tân.

đình. Mẹ - người vun vén mọi chuyện trong nhà, người giữ hòm chìa khóa, nhà có ấm êm là phụ thuộc vào tài khéo léo, đảm đang của mẹ và màu xanh là màu ví von nói về mẹ. Màu của sự điềm tĩnh, yên bình. Từ bầu trời thiên thanh đến nền nước lấp lánh ở đại dương, màu xanh luôn mang đến cho mỗi người cảm giác nhẹ nhàng, thư thái thì không ai ngoài mẹ rồi. Và cuối cùng màu hồng – tượng trưng cho đứa con thân yêu. Màu hồng - đây là màu sắc đầy sự ngọt ngào và vô cùng dễ thương, thể hiện cho tình yêu hồn nhiên của con trẻ. Với những sắc màu tươi tắn, ngọt ngào: vàng, xanh, hồng đã vẽ nên bức tranh gia đình bằng gam màu ấm áp, yêu thương và vô cùng hạnh phúc!

Thật vậy, hai tiếng GIA ĐÌNH là vô cùng thiêng liêng. Gia đình – nơi đó có cha, có mẹ, có người thân yêu luôn chờ đón ta trở về, luôn là chốn yên bình, bến đỗ bình an, là điểm tựa yêu thương. Dẫu bôn ba bươn chải muôn nơi nhưng những ngày giỗ, lễ, Tết, ai cũng mong được quây quần, sum vầy bên mâm cơm cùng với người thân trò chuyện rôm rả, kể chuyện mưu sinh vất vả từng ngày.

Để được gọi là một gia đình thì xuất phát điểm là từ tình yêu đôi lứa của cha, của mẹ. Thuở ban đầu, cha mẹ gặp gỡ nhau, phải lòng nhau, tìm hiểu nhau để rồi cau thắm chỉ hồng, kết tóc se duyên nên nghĩa vợ chồng. Tháng ngày trôi qua, tình yêu tươi đẹp của vợ chồng sẽ đơm hoa kết trái là những đứa con bụ bẫm, xinh xắn, hồng hào. Từ đó tạo ra một gia đình hoàn hảo có cha, có mẹ và có con.

Được sống trong một gia đình hạnh phúc là mong muốn của tất cả mọi người. Nên ở phạm vi bài viết này, tôi xin chia

sẻ một vài quan điểm về một gia đình hạnh phúc. Dưới góc nhìn của một người phụ nữ, tôi không khai thác, không xoáy vào nỗi đau của một gia đình tan vỡ. Bởi cuộc ly hôn, chia tay nào mà chẳng đầy nước mắt, đau thương. Có nhiều nguyên nhân ly hôn khác nhau. Khi hai người đã từng thề non hẹn biển, hứa trăm năm hạnh phúc bên nhau đến đầu bạc răng long nhưng thực tại họ lại không giữ trọn được lời thề hẹn trong ngày cưới ấy. Hậu quả "Cơm chẳng lành, canh chẳng ngọt", hôn nhân rạn nứt, gãy gánh, đổ vỡ. Lỗi ở người chồng, người vợ, hay đứa con? Hay lỗi của tất cả những thành viên trong gia đình?

Với tôi, nếu mỗi thành viên trong gia đình biết làm tốt vai trò và trách nhiệm trong yêu thương thì gia đình luôn rộn vang tiếng cười. Người chồng, người vợ biết làm mới nhau, nghĩ cho nhau sẽ tạo ra hôn nhân vững bền. Vậy người chồng, người vợ và đứa con nên làm gì, cư xử như thế nào, để tạo nên một gia đình hạnh phúc đây?

Quan niệm về gia đình hạnh phúc với châm ngôn: "Đàn ông xây nhà – đàn bà xây tổ ấm" được nhiều người ủng hộ? Còn tôi, tôi cho rằng:

Đàn ông xây nhà - đàn bà xây tổ ấm. Nếu người chồng đồng tình với suy nghĩ định kiến này thì hiển nhiên anh ta giao trọn mọi việc nhà cho người vợ và ràng buộc với cách nghĩ hạn hẹp rằng việc nhà là nghĩa vụ của người vợ. Nếu người chồng cứng nhắc tuân thủ sự phân công rạch ròi ấy thì chắc chắn người vợ sẽ chán chường, quá tải công việc do không nhận được sự sẻ chia trong việc trông nom, quản lý gia đình với những việc không tên, lặt vặt trong nhà. Rồi chưa kể

ở thế kỷ 21 này, người phụ nữ còn phải đảm đương cả việc đi làm, chứ không quanh quẩn ở xó bếp, phải chăm sóc gia đình mọi mặt thì liệu tay yếu chân mềm phải làm tròn tốt cả hai việc "xây nhà", "xây tổ ấm" có xuể không? Nếu người vợ bản lĩnh, giỏi giang biết sắp xếp thì vẫn làm tốt cả hai việc. Nhưng cái họ phải từ bỏ là thời gian dành riêng cho bản thân, từ bỏ hình ảnh của chính mình thời thiếu nữ tươi xinh chỉ để tập trung cho công việc và thời gian chăm sóc gia đình. Và tháng ngày trôi qua, liệu người phụ nữ có còn trụ nổi hay là như quả bóng căng phồng rồi nổ bùm. Hậu quả là gia đình đổ vỡ.

Đàn ông xây nhà - đàn bà xây tổ ấm. Nếu người vợ cổ vũ cho suy nghĩ này thì gia đình cũng chẳng mấy ấm êm. Bởi tất cả áp lực về kiếm tiền, về công danh sự nghiệp thì người chồng phải gồng gánh. Các khoản tiền sinh hoạt, chi tiêu, cơm, gạo, nước, học hành của con cái,... đều đè nặng lên vai người chồng rồi còn phải bảo vệ, bao bọc, che chở vợ con vì mình là trụ cột, là người "xây nhà" mà. Điều đó, tháng ngày trôi qua dễ làm người chồng căng thẳng, áp lực, stress rồi về đến nhà con khóc, vợ cáu, tiền thiếu trước hụt sau, chạy ăn từng bữa thì liệu gia đình còn rộn tiếng cười được chăng?

Đàn ông xây nhà - đàn bà xây tổ ấm. Đó là phải hiểu đúng bản chất của vấn đề trên cơ sở thấu hiểu, chia sẻ, tôn trọng, cùng nhau tương trợ, giúp đỡ, gánh vác tất cả công việc gia đình từ việc giáo dục con cái, việc nhà, việc nội trợ bếp núc. Chứ tình cảm gia đình không được đánh giá bằng các "định kiến" về vai trò của người vợ là chỉ ở quanh quẩn trong nhà nội trợ, chỉ là người nâng khăn sửa túi cho chồng, ủi phẳng là những bộ com-lê cho chồng đi làm, luôn phải là người đứng

sau chồng để dạ dạ vâng vâng; hoặc "định kiến" về vai trò của người chồng buộc phải ra ngoài xã hội, làm việc lớn lao, đi làm về là được vợ cung phụng như ông hoàng, được vợ cơm bưng nước rót chứ hiển nhiên không vào bếp làm những việc tẹp nhẹp, vụn vặt của đàn bà con gái như nấu cơm, giặt giũ, rửa chén, lau nhà... Muốn gia đình hạnh phúc thì người chồng người vợ phải luôn đặt mình vào vị trí của nhau, khi "Chồng giận thì vợ bớt lời", khi vợ giận thì chồng nên tìm hiểu nguyên nhân. Vợ chồng sống cùng nhau trọn đời nên cần có lòng vị tha, bao dung, kiên nhẫn và phải luôn trò chuyện, chia sẻ để có thể hiểu được đối phương.

Quan niệm về "Đàn ông xây nhà - đàn bà xây tổ ấm" trong thế kỷ 21 này vẫn là vấn đề được mỗi cặp vợ chồng nhìn và thực hiện theo hướng khác nhau, tùy hoàn cảnh. Dẫu nhìn theo hướng nào thì với tôi tiêu chí gia đình hạnh phúc ở thời kỳ công nghệ số 4.0 sẽ là "NHÀ ẤM – THẤM TÌNH".

"NHÀ ẤM – THẤM TÌNH" là cha mẹ phải là gương sáng cho con. Con trẻ hằng ngày nhận được sự chỉ bảo, hướng dẫn có tính định hướng giáo dục của cha mẹ, ông bà và các thành viên lớn tuổi khác, đồng thời cũng quan sát và bắt chước những lời nói, cử chỉ của người lớn với nhau. Do đó gia đình chỉ trở thành môi trường giáo dục tốt, khi các hành vi và lời nói của cha mẹ, người lớn có tính mẫu mực, làm gương và quan trọng nhất là gia đình phải có sự nhất trí, thống nhất ý kiến và hành động giáo dục con cái giữa cha với mẹ, giữa ông bà với cha mẹ.

"NHÀ ẤM – THẤM TÌNH" là gia đình phải là nơi có một bầu không khí thấm nhuần tình yêu. Gia đình

không phải là quán trọ mà người chồng, người vợ sáng xách giỏ đi, tối về ngủ, cuối tháng thảy một ít tiền chi tiêu cho gia đình. Gia đình là tổ ấm yêu thương. Ở đó có tiếng cười vui của tất cả các thành viên trong gia đình. Ở đó có nụ cười giòn giã của cha sau một ngày làm việc vất vả trở về, có ánh mắt trìu mến của mẹ nhìn con khi con làm được một việc tốt, có sự ríu rít của con trẻ kể chuyện hôm nay con đã làm quen với một bạn mới, con bị bạn chọc ghẹo, con ăn cơm bán trú không ngon như cơm mẹ nấu, v.v...

"NHÀ ẤM – THẤM TÌNH" là cha mẹ đồng lòng xây bến đỗ bình yên. Con được ra đời trong tình yêu thương của cha mẹ. Ngày nay khoa học đã cho thấy, ngay từ trong bào thai là con đã có thể cảm nhận được rất sớm về tình yêu của cha mẹ dành cho con. Nếu con ra đời ngoài mong muốn thì thai nhi sẽ cảm nhận được sự từ chối, không muốn nhìn nhận con của người cha, người mẹ và thai nhi thường có các biểu hiện phản ứng lại như thu mình lại, thậm chí có tiếng rên trong cung lòng người mẹ. Nếu cha mẹ là người có trách nhiệm thì hãy chuẩn bị đầy đủ rồi hãy tạo ra con. Bến đỗ bình yên là nơi chia sẻ yêu thương giữa các thành viên, là trường học đầu tiên của con trẻ. Các thành viên trong gia đình phải dành nhiều thời gian cho nhau, chăm sóc nhau. Dù công việc có bận rộn gấp mấy cũng phải tổ chức sinh nhật cho tất cả các thành viên trong gia đình. Có những bữa cơm quây quần bên nhau với món ngon mẹ nấu để "chồng chan vợ húp gật đầu khen ngon". Vào cuối tuần thì có những ngày nghỉ tuyệt vời bên nhau. Vào những kỳ nghỉ lễ thì có những chuyến đi du lịch thú vị với nhau. Nếu gia đình là một nơi đầy tình thương yêu, an toàn và hạnh phúc thì ai cũng mong mỗi chiều được

trở về bên mâm cơm. Nhưng thực tế ngày nay đã có không ít người lại sợ về ngôi nhà của mình, bạo lực gia đình lại có chiều hướng gia tăng. Cũng từ đó, tình cảm giữa các thành viên trong gia đình ngày càng vơi dần đi và ở nhiều người, gia đình không còn là bến đỗ bình yên nữa. Đau lòng thay!

"NHÀ ẤM – THẤM TÌNH" là con cái hiếu thảo với cha mẹ. Đó là đạo lý của người Việt Nam ngàn đời nay. Lễ Vu lan báo hiếu, thật hạnh phúc biết bao khi ta được cài lên ngực áo một đóa hoa hồng đỏ - niềm tự hào, hãnh diện và may mắn trong bao người khi ta còn đủ cả cha mẹ, họ ở bên ta, là nguồn sức mạnh cho ta. Ta có cả bầu trời yêu thương để cảm nhận niềm hạnh phúc và tự nhủ rằng hãy luôn biết chăm sóc, phụng dưỡng, làm vui lòng cha mẹ. Còn ai mất cả cha và mẹ, giờ là con mồ côi rồi, mẹ cha đã khuất bóng thì sẽ cài lên ngực bông hồng trắng. Một tâm trạng nặng trĩu, đau thương, nước mắt cứ rơi khi viếng lễ chùa. Bởi họ đã mất đi thứ quý giá nhất trên đời. Bông hồng đỏ, bông hồng trắng chỉ là lễ nghi nhắc nhở bổn phận làm con trong gia đình. Hãy sống hiếu thảo, yêu thương, phụng dưỡng cha mẹ thì chắc chắn ngôi nhà ta luôn ấm áp và thấm đẫm hạnh phúc.

Dẫu biết rằng thực tại vẫn còn đó nhiều cha mẹ bị hắt hủi, không người chăm sóc, sống cô đơn trong tuổi già, không nơi nương tựa khi bị con cái bỏ rơi.

Dẫu biết rằng vẫn còn đó nạn bạo hành gia đình, đặc biệt là nhiều phụ nữ vẫn chưa được tôn trọng và yêu thương xứng đáng với phẩm giá con người.

Vẫn còn đó, những cặp vợ chồng trẻ ly hôn ngày càng tăng cao và hậu quả là con trẻ thất học, bỏ nhà đi bụi đời - số lượng

này ngày càng nhiều. Cũng không phải ngẫu nhiên mà tội phạm trong độ tuổi vị thành niên ngày càng nhiều. Phần lớn những trẻ này đều xuất thân từ những gia đình bất hòa, ly tán và đổ vỡ. Cùng với những mâu thuẫn và khủng hoảng gia đình, báo chí với những con số thống kê cho thấy nạn phá thai càng ngày càng nghiêm trọng, dù các em vẫn trong độ tuổi cắp sách đến trường và hậu quả tất yếu về thể lý, hành động phá thai đã để lại những vết thương tâm lý sâu hoắm nơi các em thì liệu các em có đủ mạnh mẽ vượt qua để tương lai xây dựng một gia đình hạnh phúc.

Dẫu biết rằng vẫn còn đó...

Hạnh phúc chỉ nở hoa khi mỗi thành viên trong gia đình biết nghĩ về nhau, nghĩ cho nhau và sống trọn vẹn từng khoảnh khắc bên nhau.

Khi gia đình là nơi để về!

Khi gia đình ở trong tim ta!

Khi gia đình là ánh sáng dẫn đường ta đi!

Ta tự tin bước đến thành công.

Ta tự tin tạo ra hạnh phúc.

Ta tự tin lan tỏa yêu thương.

"NHÀ ẤM – THẤM TÌNH": Bên cạnh tôi, tôi thấy có rất nhiều gia đình tỏa sáng khi biết nghĩ suy theo cách "Nhà ấm – Thấm tình" để tạo nên một gia đình hạnh phúc trong cách sống và cách giáo dục con cái. Dù họ ở ngành nghề nào, lao động trí óc hay tay chân, tầng lớp trí thức hay lao động thì họ đã gặp gỡ nhau ở điểm ngọt ngào: ĐÓ LÀ GIA ĐÌNH

HẠNH PHÚC! Dù suy nghĩ, lối sống, tính cách khác nhau và cũng có những lúc giận hờn nhưng họ vẫn nắm chặt tay nhau hạnh phúc trên con đường hôn nhân suốt những năm tháng dài đã qua.

NÓI VỚI EM(*)

Đào Đức Thiện(**)

Em thân mến!

Thế là đã qua cơn nóng giận, giờ em đã bình tâm lại, nên anh có đôi dòng tâm sự cùng em.

Dư âm của ngày hôm trước vẫn còn lắng đọng trong bực dọc, anh không muốn nhớ lại chuyện này nhưng đây là vấn đề hạnh phúc gia đình lâu dài nên cần trao đổi với em.

Tối hôm đó, em luôn miệng quát tháo trong khi bé Hà co ro run rẩy:

- Con gái gì mà suốt ngày cứ ôm chiếc điện thoại!

- Con gái gì không làm việc gì cả!

- Con không lo học rồi sau này khổ nghe chưa!

Toàn là những lời lẽ nặng nề.

(*) Tác phẩm vào vòng chung kết Cuộc thi viết và thuyết trình chủ đề "Gia đình và Phòng, chống bạo lực gia đình" năm 2024.

(**) Đơn vị: Ủy ban MTTQ Việt Nam phường Tân Định, Quận 1.

- Ba không có nói đỡ lời gì cho con được sao? - Bé Hà vừa khóc vừa đi xuống nhà dưới.

Làm sao anh nói được khi trong cơn nóng giận em không dễ nghe anh nói, còn anh cũng khó kiềm chế để dùng lời lẽ vừa phải để phân tích. Rồi em lại trách:

- Con hư tại ba. Hồi đó tại anh mà bé Hà bỏ bơi năng khiếu!

Nhắc lại lớp bơi năng khiếu làm anh nhớ lại cảnh em vừa hùng hục đi dọc hồ bơi vừa thét:

- Bơi nhanh lên! Bơi nhanh lên!...

Còn bé Hà thì vừa bơi vừa khóc.

Anh còn nhớ cảnh các phụ huynh cầm ván tập bơi đánh con nghe "bốp, bốp", vì cái tội con bơi không nhanh bằng bạn. Anh còn nhớ cảnh một cậu bé gầy còm gương mặt rất sáng đang cố hết sức lực để bơi nhưng cũng không đuổi kịp người về nhất. Cậu bé vừa trèo lên bờ hồ đứng chưa kịp thở thì "bốp" - một cái tát như trời giáng vào mặt cậu bé mà người tát đó là ba của em, vì cái tội em bơi thua bạn. Cậu bé rơi tỏm xuống hồ!

Đó là cách dạy con không đúng em à, chỉ làm các con thêm sợ hãi, chứ không phải là động lực. Đâu phải cứ dùng bạo lực như vậy thì trẻ mới đạt theo yêu cầu phụ huynh mong muốn. Đâu phải đứa trẻ nào cũng có năng khiếu, điều kiện về thể hình như Ánh Viên đạt thành tích bơi lội cực kỳ ấn tượng vẻ vang. Đứa trẻ có thích môn năng khiếu nào cũng phải có sở thích say mê của bản thân, chứ còn thúc ép kè kè như vậy hóa ra là cực hình, là đày đọa con mình mà em cứ ngỡ là tốt.

Em ơi, không phải anh không muốn con tiến bộ. Nhưng với kiểu dùng biện pháp mạnh vậy thật là không có kết quả mà còn ngược lại. Con sẽ đâm ra sợ chứ không phải là thích. Có nhiều phụ huynh ép con như vậy nên ảnh hưởng đến việc học của cháu, có nhiều cháu qua kỳ thi chuyển cấp vào lớp 10 không theo được trường mong muốn nên phụ huynh không vui, đâm ra trách con...

Đó là lý do anh không đồng tình cách dạy con như vậy. Con mình đâu phải có tiềm tàng năng khiếu như kình ngư Ánh Viên đâu? Mà em cứ thúc ép gây căng thẳng cho con mãi cũng đâu có mang lại kết quả gì hơn.

Anh nhớ ngày con 5 tuổi chúng mình cho con đi học bơi để có sức khỏe, có kỹ năng phòng khi gặp trường hợp khẩn cấp trên sông nước còn có thể thoát nạn được. Anh nhớ ngày con bơi được, đứng nước được, ngày con lên bục nhận huy chương đôi mắt em ánh lên niềm hạnh phúc lâng lâng của người mẹ. Nhớ những lần con được tuyên dương trước toàn trường, được nhận học bổng vì thành tích bơi lội thì cả nhà đều vui, tự hào...

Thế nhưng hai ba năm sau, con càng lớn thì tiêu chuẩn vận động viên càng cao để đáp ứng nhu cầu rèn luyện vận động viên đỉnh cao cho Thành phố, cho đất nước. Con mình bây giờ không còn đủ sức nữa, bên cạnh đó các môn học trong nhà trường cũng ngày càng nhiều, càng khó, mà con mình có sức học tốt. Vậy mà em cứ khăng khăng bắt con phải cố hết sức lực để bơi dù con nhiều lần khóc vì không theo nổi giáo án. Lúc này mỗi ngày đến hồ bơi không còn là niềm vui nữa. Có khi con đang bị bệnh, trời đang mưa gió, con cũng phải

đến hồ bơi. Anh có ý kiến phải tìm biện pháp thích ứng cho con chứ không thể nào bằng cách thúc giục nặng nề. Nhưng em vẫn chưa tiếp thu.

Anh có thái độ vậy nên có phụ huynh cho rằng anh là hâm, tự kỷ, con hư tại ba... Còn bây giờ kết quả lớp bơi của Bo (anh bé Hà) thế nào chắc em cũng thấy.

Hiện giờ con mình đang tập trung cho việc vừa học thi học sinh giỏi thành phố, vừa học các môn cho kỳ thi giữa kỳ, rất khó cân bằng một lúc được cả hai. Nhiều lúc học mệt, con vừa học vừa nghe nhạc thì em lại gào lên điệp khúc mà anh và con phải nghe hết ngày này qua ngày nọ: "Suốt ngày điện thoại. Học đi, con gái gì mà...", thậm chí còn dọa tịch thu điện thoại.

Bức xúc nên bé Hà muốn trình bày cho mẹ rõ, đôi lúc hơi hỗn, thì em lại càng thêm to tiếng. Em ơi, em thương con muốn cho con tốt, nên người, nhưng cái cách cứ la mắng ào ào vậy thì phản tác dụng, chỉ làm con thêm khủng hoảng. Tính nóng nảy của em khi trao đổi vấn đề anh đã thấy từ khi mới quen em, nhưng anh nghĩ là sẽ thuyết phục được em.

Em nhớ lại đi, những lần anh khuyên hai mẹ con thì có khi em giận hờn không nói chuyện cả ngày, có lúc đến mấy ngày. Không khí nặng nề bao trùm cả căn nhà, có đáng vậy không em? Trong khi các con cần tâm trí sức lực để lo việc học, anh cần không gian yên tĩnh để lấy lại cân bằng sau giờ làm việc đầy áp lực tại cơ quan...

Anh rất sợ cảnh gia đình không hạnh phúc, nên trước khi tiến tới hôn nhân anh cứ đắn đo băn khoăn mãi. Lúc ấy em

Nguyễn Quang Tùng là sinh viên khoa Báo chí trường Đại học Khoa học Xã hội - Nhân văn đến cơ quan thực tập do anh hướng dẫn biết vậy nên đã tặng quà cưới cho vợ chồng mình là cặp ly có hình trái tim để chúng mình khi uống nước phải nhớ đến. Bên cạnh đó là tập *Cẩm nang hạnh phúc gia đình* do Tùng tuyển chọn những bài trên sách, báo, tạp chí. Trong *Lời chúc hỷ* mở đầu quyển cẩm nang Tùng có viết: "Việc bắt đầu chung sống giữa hai người rất phức tạp. Anh chị là người trưởng thành, em nghĩ anh chị hiểu rõ điều đó hơn cả em. Có đôi lúc chúng ta không biết ứng xử như thế nào khi nảy sinh những phiền phức xung quanh mối quan hệ này. Lúc đó chúng ta phải làm gì để ngăn chặn điều tồi tệ có thể xảy ra? Cũng có khi chúng ta biết phải làm gì nhưng lại không kiềm chế được bản thân, để điều tồi tệ có thể xảy ra. Lúc đó chúng ta phải giải quyết như thế nào để cứu vãn tình hình? Những bài báo, những tham luận, nghiên cứu sau đây mà em cố gắng tập hợp hy vọng có thể giúp anh chị giải quyết những vấn đề này"...

May mà em đã hiểu chuyện nên tình trạng này đã bớt đi rất nhiều. Em đã bớt nóng nảy, đối xử với con hài hòa giữa cứng rắn và dịu dàng. Bé Hà đã làm tốt bài thi học sinh giỏi thành phố và các kỳ thi giữa kỳ trong trường đều đạt điểm cao. Được như vậy anh phải cùng cô chủ nhiệm tư vấn, hỗ trợ phương pháp học tập trong mùa thi, động viên con vượt qua giai đoạn căng thẳng. Do đó phải giải quyết vấn đề bằng tâm lý một cách khoa học, khéo léo mới giúp con không bỏ cuộc giữa chừng.

Các con rất thương mẹ vất vả phải đưa đón đi học hàng ngày bằng tất cả tình thương trách nhiệm của người mẹ, thương mẹ chăm lo các bữa ăn trong gia đình không chỉ đầy đủ chất dinh dưỡng mà còn ngon miệng nữa. Lúc bà nội còn sống, một tay em lo chăm sóc bà bệnh tật già yếu để chồng con yên tâm lo việc học, việc làm. Gương sáng ấy trong xóm ai cũng khen em con dâu hiếu thảo.

Anh rất cám ơn, quý trọng những bữa cơm đầm ấm, cả gia đình cùng đoàn tụ nói chuyện, chia sẻ buồn vui trong ngày. Anh rất trân trọng những giây phút cả nhà cùng đi chơi, chụp ảnh trong các dịp lễ, Tết, đi du lịch... Những buổi gia đình mình cùng tham gia hoạt động tại tổ dân phố, khu phố và phường, quận. Những giấy khen Gia đình văn hóa, Gia đình hạnh phúc tiêu biểu... là những động viên gia đình mình cùng đồng tâm hợp lực trong việc xây dựng cuộc sống tốt đẹp.

Anh mong rằng gia đình mình sẽ không còn những trận cãi vã vì bất đồng quan điểm trong cách dạy con. Anh thông cảm cùng em những lúc công việc bộn bề quá không tránh khỏi càm ràm, cằn nhằn. Anh biết em rất vất vả trước đứa con gái vốn có cá tính từ nhỏ, nay đang độ tuổi trăng tròn đẹp nhất đời người, nhưng cũng hay ngang bướng, trái tính trái nết là đặc điểm của lứa tuổi dậy thì. Hãy ráng bình tĩnh, sáng suốt để có cách giáo dục con cho hiệu quả nha em!

Vợ chồng mình không có của cải gì nhiều, nhưng chúng mình có tấm lòng, có tình thương cho con. Đó là thứ của cải quý giá làm hành trang cùng các con đi đến tương lai.

Anh mơ một ngày vợ chồng mình mặc trang phục trang trọng trong ngày cưới nắm tay tiễn con gái về nhà chồng thật

hạnh phúc. Anh mơ về con trai lớn của mình sẽ thành đạt, có công ăn việc làm phù hợp, cống hiến thật nhiều cho xã hội. Lúc đó dù đi đâu, dù thế nào, các con vẫn luôn trong lòng nhắc đến hai tiếng: "Mẹ ơi!".

CHỊ TÔI...(*)

Lâm Ngọc Hạnh(**)

Chị tôi sinh ra vào những năm 70 của thế kỷ XX trong một gia đình nông dân ở vùng quê nghèo thuộc miền Tây sông nước.

Là con gái đầu lòng nên chị sớm vất vả từ khi lên chín, lên mười tuổi: giữ em, nấu cơm, xách nước, giặt giũ quần áo cho cả nhà... Mười tuổi, chị đã biết cắt lá môn, lá chuối, luộc khoai đi bán kiếm tiền. Gia đình nghèo nên chị chỉ học hết lớp 8 thì nghỉ ở nhà phụ giúp ba mẹ. Một phần cũng do xã hội "trọng nam khinh nữ" đã ăn sâu và tồn tại trong tư tưởng, trong đời sống xã hội ta hàng nghìn năm cho đến nay. Tôi hay nghe bà ngoại nói "con gái ăn cơm nguội, ở nhà ngoài...", "học chi nhiều, mốt cũng theo chồng, học cho biết đọc biết viết được rồi...".

Khi tôi lên mười thì chị Hai đã là một thiếu nữ mười tám xinh tươi, chị hiền dịu, cũng có những hoài bão, những ước

(*) Tác phẩm vào vòng chung kết Cuộc thi viết và thuyết trình chủ đề "Gia đình và Phòng, chống bạo lực gia đình" năm 2024.

(**) Đơn vị: Trường THPT chuyên NKTDTT Nguyễn Thị Định, Quận 8.

mơ về một tấm chồng "hiền lương nhân ái", một gia đình hạnh phúc như bao cô thiếu nữ khác. Trong mắt tôi, chị đẹp lắm, nét đẹp tự nhiên không son phấn và đặc biệt chị có rất nhiều người theo đuổi. Chị cũng thầm thương người anh trai cùng xóm, anh ấy lịch lãm, học thức đúng với mẫu người mà chị chọn và anh ấy cũng có tình ý với chị. Ông bà ngoại biết chuyện và có ngỏ lời với anh ấy về thưa ba mẹ mang trầu cau sang cưới chị, nhưng gia đình anh ấy không chấp nhận chị Hai vì họ chê gia đình chị nghèo không "môn đăng hộ đối". Có lẽ đây là cú sốc đầu đời của người con gái. Tôi thấy chị khóc...

Rồi thông qua mai mối, chị Hai nghe theo lời ông bà ngoại và ba mẹ đi lấy chồng, một người chồng xa lạ, một gia đình không chê xuất thân nghèo hèn của chị Hai. Chị đã khóc rất nhiều nhưng đành chấp nhận vì người chị thương không thể cãi lời cha mẹ mà cưới chị. Rồi anh ấy cũng cưới vợ "môn đăng hộ đối" theo ý cha mẹ của anh ấy...

Lúc đó tôi còn thơ ngây có hiểu gì đâu, chỉ nghe bà ngoại nói với mẹ và mấy dì: "Con Hương lấy chồng về chợ, gia đình cũng khá, mà nó vốn giỏi quán xuyến việc nhà, buôn bán lanh lẹ nên cũng yên tâm".

Sau đám cưới, tôi cũng không hiểu chuyện gì đã xảy ra. Chỉ thấy chị Hai lâu lâu lại xách giỏ đồ trốn bên chồng về nhà mẹ, chị khóc lóc, năn nỉ xin ba mẹ cho mình được về ở nhà luôn không về bên chồng nữa. Nhưng mỗi lần về như vậy khoảng một tuần thì anh rể tôi lại dẫn mẹ anh ấy vô "lạy lục, van xin" (bà ngoại tôi hay nói như thế) cho chị Hai trở về bên đó. Mỗi lần như vậy thì bà ngoại tôi đều nói "phận gái mười

hai bến nước...", "đàn ông mà...", hay "xấu chàng hổ thiếp". Rồi đâu lại vào đấy, chị Hai cứ bỏ đi rồi anh rể lại rước về.

Thời gian lặng lẽ trôi qua, rồi tôi khôn lớn, lên Thành phố Hồ Chí Minh học tập, làm việc và lấy chồng ở đấy. Chị em tôi cũng ít gặp và trò chuyện...

... 3 giờ khuya, một ngày tôi không nhớ rõ của năm 2009, tôi nhận được cuộc gọi từ một số lạ. Đầu dây bên kia giọng run run: "Chị đang trên xe đò lên Thành phố, chắc khoảng 6 giờ sáng chị tới bến xe miền Tây, khi nào tới chị gọi..." Tôi đoán là chị đang khóc, chị dặn dò tôi rất cẩn thận: "Không được nói cho ai biết chuyện chị lên Thành phố, hay chuyện chị đã gọi cho em, kể cả mẹ..."

Tôi đón chị tại bến xe miền Tây, tôi không thể tin vào mắt mình. Chị tôi đây sao... một người phụ nữ với đôi mắt sưng húp (chắc chị đã khóc suốt đêm), khuôn mặt gầy gò, đen sạm. Chị khá già so với tuổi bốn mươi của mình. Nhìn những vết bầm tím trên mặt chị mà tôi không cầm được nước mắt. Rồi tôi dắt chị đi tìm thuê được một căn phòng ở cư xá Phú Lâm A từ một người quen của tôi.

Và chị kể: ...Tối hôm ấy anh rể đi nhậu về rượt đuổi đánh chị, không ai can ngăn được nên mẹ chồng của chị kêu chị trốn đi... Suốt đêm chị không ngủ, chị trốn phía sau hè, chờ anh rể ngủ say lẻn về nhà lấy mấy bộ đồ rồi đi lên đây. Và đây không phải là lần đầu tiên chị bị anh rể đuổi đánh, chị đã phải chịu đựng việc anh rể "thượng cẳng chân hạ cẳng tay" gần hai chục năm nay rồi. Giờ đứa con đầu lòng của chị cũng đã lớn, biết tự chăm sóc bản thân nên chị cũng yên tâm gửi cho bà nội trông.

Sáng sớm ngày hôm sau, tôi nhận một cuộc gọi từ anh rể, anh ấy nói trong đau khổ là chị Hai đã giận anh và bỏ đi đâu từ hôm qua tới giờ, nhờ tôi thông báo cho anh ấy nếu chị Hai có liên lạc với tôi. Tôi cũng "dạ, vâng" để anh ấy cúp máy và tôi cũng không quên nhắn một lời cảnh cáo với anh ấy "nếu em phát hiện anh có bất kỳ hành động bạo lực nào với chị Hai, em sẽ báo công an". Nghe câu này anh rể tôi có vẻ giận lắm.

Chị kể: Hồi mới cưới về được mấy ngày anh ấy đã hành hạ chị không thương tiếc, cứ mỗi lần đi nhậu về là anh ấy tìm cớ gây chuyện đánh chị. Mẹ chồng chị cũng đứng ra bênh vực nhưng vô ích, chỉ biết kêu chị đi trốn để khỏi phải chịu đòn đau. Mỗi lần như vậy là chị trốn ở sau hè hay có khi trốn ở nhà hàng xóm, đợi anh rể ngủ rồi lẻn về. Hàng xóm thương tình cho chị vào trốn, nhưng có lần anh rể phát hiện mắng họ một trận tơi bời và nắm đầu chị kéo về...

Ông bà ta thường nói "phụ nữ hơn nhau ở tấm chồng". Thật đau xót cho chị đã lấy "nhầm chồng". Tại sao lại như thế, chị có làm gì sai, biết bao nhiêu câu hỏi trong đầu tôi nhưng không có lời giải đáp. Phải chăng sự nhịn nhục, cam chịu số phận của chị đã vô tình tiếp tay và dung túng cho những hành động sai trái của anh rể.

Chị kể tiếp: Sáng nào chị cũng ra chợ bán còn anh rể thì chẳng những không phụ bán với chị mà la cà hết chỗ này đến chỗ kia: cà phê, bài bạc, đá gà... Hết tiền thì tới chỗ chị bán lấy tiền, hôm nào không đưa đủ tiền cho anh rể coi như hôm đó về nhà no đòn. Cũng có hôm may mắn anh rể ăn bài hay cá độ thắng thì coi như chị được thoát nạn. Giờ thì tôi mới hiểu vì

sao đám cưới chưa được bao lâu thì chị Hai lại bỏ trốn về nhà khóc với mẹ, van xin mẹ cho chị được về nhà ở.

Nhưng cái xã hội thời đó khắc nghiệt lắm, nó không cho người phụ nữ cái quyền được lựa chọn cuộc sống cho riêng mình. Nó ràng buộc người phụ nữ vào khuôn khổ của lễ giáo: "xuất giá tòng phu", nếu mà bỏ về nhà mẹ đẻ như thế thì xóm giềng gièm pha, dị nghị đủ điều, làm sao chị và gia đình tôi sống nổi. Chị buộc phải chấp nhận sống cùng một người chồng vũ phu, bạc bẽo, chị không có con đường nào khác để lựa chọn, chị đành phải cam chịu và nhẫn nhịn.

Nghe chị kể mà tôi không cầm được nước mắt, tôi chợt nhớ lại ngày đám cưới của anh Ba tôi, cả nhà đều thấy mặt chị bị bầm tím, mọi người có dò hỏi thì chị bảo là chị sơ ý bị trúng cái tủ. Thì ra là chị bị anh rể đánh mà chị không muốn làm mọi người mất vui trong ngày cưới của anh Ba nên nói dối. Chị có thể bị anh rể đánh vì bất cứ lý do gì, kể cả vì có ai đó trong gia đình dòng họ của chị làm anh ấy phật lòng.

Thậm chí chị kể, có lần anh rể còn dẫn cả nhân tình về nhà, ra oai đánh đập chị. Cũng may còn có mẹ chồng đuổi người nhân tình của anh rể tôi đi, bà ấy tuyên bố chỉ chấp nhận chị Hai tôi là dâu. Đau đớn hơn, lúc chị sinh con mới được vài tháng là anh đã bắt đầu hành hạ chị. Nửa đêm, chị đang dỗ con, anh rể đi nhậu về không ngủ được lấy cả chai nước đông đá trong tủ lạnh đánh từ trên đỉnh đầu đánh xuống mặc cho chị vừa ẵm con vừa khóc lóc, mặc cho mẹ chồng chị gào thét bên ngoài anh vẫn không ngừng tay. Chị đau lắm, chị muốn chết cho xong nhưng nghĩ đến đứa con mới chào đời, nghĩ đến ba mẹ... chị lại nuốt nước mắt chịu đựng.

Tôi cũng đã từng hờn trách chị tại sao ngày cưới của tôi chị không theo đoàn xe đón dâu đưa tôi về nhà chồng. Giờ thì tôi đã hiểu và thương chị vô cùng, tôi tự trách mình sao lại vô tình, không quan tâm đến chị. Chắc có lẽ những lúc ấy chị cô độc, bơ vơ và tủi phận lắm. Anh rể tôi lúc nào cũng "quần là áo lượt", ăn mặc sang trọng. Còn chị thì lúc nào cũng như một "ôsin" không hơn không kém. Chị hầu như không có lấy cho mình một bộ đồ nào coi là đẹp để đi dự đám tiệc cả, trừ những bộ đồ bộ chị mặc đi bán hằng ngày. Hầu như các buổi đám tiệc được mời đều do anh rể tôi đi, chị Hai không bao giờ xuất hiện trong các buổi tiệc đó với lý do là "bận bán buôn".

Sau khi nghe câu chuyện của chị, tôi đã giải thích và động viên chị phải mạnh mẽ hơn, phải tự đấu tranh giành lại lẽ phải, giành lại sự bình đẳng cho bản thân. Câu chuyện này bây giờ không còn là chuyện riêng của chị hay nội bộ gia đình chúng ta mà nó là một vấn nạn xã hội cần phải lên án và được bài trừ, xóa bỏ. Không đơn giản sự cam chịu của chị sẽ mang đến hạnh phúc cho chị và gia đình. Chị càng im lặng, che giấu, càng nhẫn nhịn sẽ càng tạo thêm động lực cho anh rể phạm sai lỗi với chị. Chỉ có chị mới giúp được chị thoát khỏi tình cảnh như hiện nay. Chị phải phản kháng không tạo cơ hội cho anh rể bạo lực với chị. Chị phải báo cho mọi người biết để hỗ trợ cho chị. Thậm chí chị cũng phải nhờ đến sự can thiệp của pháp luật nếu cần. Em sẽ hỗ trợ và tư vấn cho chị khi cần thiết. Nghe tôi giải thích, chị cũng đã hiểu và hứa cùng tôi làm sao để anh rể nhận ra sai lầm của mình. Thay đổi được anh ấy cũng là thay đổi cho cuộc sống của chị và gia đình.

Hai ngày sau khi chị tôi lên Thành phố thì anh rể tôi cũng tìm lên đến tận đây. Biết không thể né tránh nên chị em tôi bàn bạc sẽ gặp anh rể và có một buổi nói chuyện thật nghiêm túc giữa bốn chị em tôi (chị Hai, anh Ba, tôi, thằng út) và anh rể. Buổi nói chuyện hết sức căng thẳng, kéo dài mấy tiếng đồng hồ. Ngồi trong quán cà phê, đông người nên anh rể tôi cũng có phần e dè. Tại đây, dưới sự động viên của anh em tôi, chị Hai đã mạnh dạn nói lên suy nghĩ và đưa ra yêu sách cho anh rể để bảo vệ bản thân mình. Có thể nói đây là một cuộc "cách mạng" trong cuộc đời của chị.

Nếu như trước đây, trong những buổi nói chuyện giữa những người lớn hai bên gia đình thì chị chỉ được phép lắng nghe, rồi dạ vâng. Thì hôm nay, trong buổi nói chuyện này, chị có thể tự bào chữa cho bản thân, vạch ra những lỗi lầm, sai trái, sự tệ bạc của anh rể đối với mình. Anh rể cũng xin lỗi vì bấy lâu nay đã đối xử tệ bạc với chị, và hứa từ nay dù xảy ra bất cứ chuyện gì cũng không "động tay động chân" đối với chị. Anh em tôi cũng cảnh cáo sẽ không nể tình nếu như anh rể còn tiếp tục đánh chị Hai. Anh Ba tôi còn sắm cho chị Hai cái điện thoại có thể quay phim và chụp ảnh để làm bằng chứng kiện anh rể ra tòa. Anh Ba tôi dặn dò và hướng dẫn chị Hai sử dụng điện thoại ngay trước mặt anh rể để anh ấy nghe mà e dè chuyện ăn hiếp chị tôi. Anh em tôi cũng bày tỏ thành ý của mình cho anh rể biết. Chúng tôi luôn mong muốn hòa giải nhưng anh em tôi sẽ không tiếp tục dung túng cho những hành động thô bạo của anh rể nữa. Và chúng tôi khẳng định sẽ nhờ pháp luật can thiệp.

Có thể nói, chỉ một buổi nói chuyện như thế mà hiệu quả gấp mấy lần so với những buổi gặp mặt của những người lớn

hai bên gia đình trước đây. Ngày xưa, những buổi nói chuyện của người lớn hai bên gia đình không ăn thua gì, anh rể tôi vẫn chứng nào tật nấy, bản tính hung hăng vẫn không thay đổi. Nghe chị Hai tôi nói, từ sau buổi nói chuyện đó, anh rể tôi thay đổi rất nhiều. Anh đã chí thú làm ăn, quan tâm chị nhiều hơn. Điều đáng mừng nhất là anh không còn "động tay, động chân", tác động vật lý lên người chị Hai, mặc dù bản tính hung hăng vẫn còn tồn tại. Không những thế, mỗi lần họ hàng, bạn bè mời tiệc tùng anh đều dẫn chị đi theo. Thỉnh thoảng, anh còn dắt chị lên Thành phố thăm anh em tôi. Anh rể còn đưa tiền cho tôi đi sắm đồ cho chị đi tiệc. Nhìn vào ánh mắt của chị tôi thấy được niềm hạnh phúc đang trào dâng trong lòng.

"Yêu thương, tôn trọng và bình đẳng" là thông điệp mà tôi muốn gửi đến mỗi gia đình sau câu chuyện của chị tôi. Hãy lấy nó làm tiêu chí để xây dựng một gia đình hạnh phúc. Hãy "lắng nghe và quan sát" để tạo ra hạnh phúc dài lâu, gia đình êm ấm.

NGƯỜI PHỤ NỮ 15 NĂM TRỌN VẸN "KIẾP TÒNG PHU"(*)

Đặng Thị Kim Ngân(**)

Có bao giờ mọi người tự hỏi: Hạnh phúc gia đình là gì? Hạnh phúc gia đình đối với mỗi người sẽ được hiểu theo nhiều khía cạnh khác nhau. Một gia đình hạnh phúc có thể là phải đầy đủ về mặt vật chất, không cần lo lắng cơm áo gạo tiền, là mọi người trong gia đình khỏe mạnh, có công việc ổn định, hoặc là gia đình có đầy đủ ba mẹ, luôn chung sống hòa thuận, biết quan tâm lẫn nhau mới là hạnh phúc. Hạnh phúc có khi không phải tìm kiếm đâu xa xôi, mà đôi khi hạnh phúc ở ngay cạnh bản thân mỗi người, đó là khi chúng ta có cha có mẹ, có nụ cười trong những bữa cơm, là vợ chồng hòa thuận, hiếu thảo với cha mẹ, cùng ngồi bên nhau trong những bữa cơm gia đình ấm áp, cùng chia sẻ những lo toan trong

(*) Tác phẩm vào vòng chung kết Cuộc thi viết và thuyết trình chủ đề "Gia đình và Phòng, chống bạo lực gia đình" năm 2024.

(**) Đơn vị: Trường THCS Tùng Thiện Vương, Quận 8.

cuộc sống bộn bề, là những tháng ngày hai vợ chồng nắm tay nhau vượt qua thử thách của cuộc sống và thời gian, là khi cùng nhau chăm sóc những đứa con, dắt chúng tập đi và nhìn chúng bước trên con đường đời mà chúng chọn. Gia đình hạnh phúc có đôi khi chỉ là được bên nhau qua những ngày mưa cũng như những ngày gió, thấy nhau vẫn ở cạnh bên...

Đôi khi trong cuộc sống, khi chúng ta đối mặt với khó khăn và thách thức, nơi chúng ta tìm đến để có sức mạnh và niềm tin không phải là nơi nào xa xôi, đó chính là tình cảm gia đình. Gia đình không chỉ là một cộng đồng sống chung, mà còn là nơi bồi dưỡng nhân cách và hình thành tâm hồn con người. Tình cảm gia đình, đặc biệt là tình mẫu tử, tình phụ tử, tình anh em, tình nghĩa vợ chồng là những yếu tố thiêng liêng gắn kết mọi thành viên, giúp mỗi chúng ta vượt qua nghịch cảnh, khó khăn, thử thách. Không phải ai sinh ra trong cuộc đời đều có số phận may mắn, có những phận đời nghiệt ngã, nhưng họ vẫn mạnh mẽ kiên cường, vượt lên số phận, khiến bao nhiêu người cảm phục. Tôi vẫn nhớ mãi câu chuyện về người vợ dành 15 năm để chăm sóc chồng của mình, một câu chuyện mà khi nghe ai cũng phải nghẹn ngào, xúc động. Câu chuyện đời thường nhưng ai cũng sẽ nghĩ rằng đây là một câu chuyện bước ra từ thế giới cổ tích nào đó - câu chuyện về gia đình của chị Nguyễn Thị Thu Trang (quê Phú Thọ). Hôn nhân của anh chị bắt đầu cách đây 16 năm. Năm 2008, anh Trung từ quê nhà Yên Bái, xuống Việt Trì (Phú Thọ) theo học một lớp chụp ảnh. Anh gặp chị, thời điểm đó đang là cô thu ngân xinh xắn của tiệm, rồi hai người đem lòng thương yêu nhau. Một năm sau, anh chị tiến đến hôn nhân, dọn về ở chung một nhà. Cuộc sống hôn nhân chỉ kéo dài

vỏn vẹn 3 tháng trước khi tai họa ập đến. Tai nạn giao thông đã cướp đi người chồng khỏe mạnh và hết mực thương yêu chị để rồi suốt 15 năm qua, chị phải gồng gánh vừa bươn chải cuộc sống, vừa chăm sóc cho anh.

Một buổi chiều tan làm, chị gửi tin cho chồng, nhắn anh tới đón về nhà. 30 phút sau, trước cửa tiệm ảnh xảy ra một vụ tai nạn giao thông. Một người đàn ông ngoại quốc điều khiển xe ô tô đâm trúng người đi xe máy. Dân cư xung quanh ào chạy tới, đỡ nạn nhân dậy đưa đi cấp cứu.

Bên trong tiệm, chưa thấy chồng đến, chị hơi lo lắng. Nghe người ta bàn tán về vụ tai nạn, chị không mảy may quan tâm vì nghĩ đó không phải chồng mình, nhưng lòng chị như có lửa đốt. Lúc sau, một nhân viên hớt hải chạy vào báo: "Chị Trang ơi, anh Trung bị tai nạn nằm ngất xỉu giữa đường". Chị chết lặng, vội chạy ra thì anh đã bất tỉnh nhân sự.

Bi kịch của cuộc đời chị bắt đầu từ đây. Suốt ba tháng ròng ở viện chăm chồng, nhưng bác sĩ kết luận anh Trung bị chấn thương sọ não, tứ chi mất khả năng vận động. Không khuất phục số phận, chị mang chồng đi nhiều nơi ở Phú Thọ, Yên Bái mong cứu vãn tình hình, nhưng đều không khả quan. Khoảng hơn một năm sau, chị mang chồng xuống Hà Nội đến bệnh viện Châm cứu Trung ương với hy vọng cuối cùng có thể giúp chồng đi được vài bước hoặc nói được vài ba câu, nhưng hy vọng bao nhiêu thì chị lại càng thất vọng bấy nhiêu. Trong hoàn cảnh éo le ấy, cả hai lại chẳng có nơi để về nên chị Trang quyết định ở lại Hà Nội tìm việc, chăm chồng.

Không ít lần, người khác xúi chị bỏ chồng, thế nhưng với chị, suốt bao năm gắn bó chị Trang không nỡ. Ngày này qua

ngày khác cũng đã được 15 năm, chị vẫn kề cận chăm sóc cho anh, vẫn chờ đợi một ngày nào đó phép mầu xảy ra, chồng chị rồi sẽ khỏe lại.

Trong một xã hội vật chất như ngày nay, cuộc sống cơm áo gạo tiền với một người bình thường ở Hà Nội đã khó khăn. Với một người vừa phải chăm chồng nằm liệt giường như chị, vừa phải đi làm kiếm tiền để trang trải cho cuộc sống, tôi tự hỏi động lực nào để chị Trang gắn bó cuộc đời mình với người chồng không có khả năng lao động, chị phải mạnh mẽ, kiên cường như thế nào để vượt lên số phận của mình. Đó chỉ có thể là sự yêu thương, quý mến nhau thật lòng. Hạnh phúc của chị sẽ không giống với bất kỳ người phụ nữ nào khác, không phải là nhà cao, cửa rộng, không phải là những món quà giá trị mà đơn giản chỉ là được chăm sóc chồng, thấy được nụ cười của anh hằng ngày. Có lẽ thứ tình cảm thiêng liêng, tình nghĩa vợ chồng mà chị dành cho anh là thứ giúp chị vượt qua thời gian dài, vượt qua nghịch cảnh để có thể vừa lo cuộc sống mưu sinh, vừa có thể chăm lo cho anh.

Dáng người nhỏ bé, cân nặng chỉ nhỉnh hơn 30kg nhưng hàng ngày chị Trang làm đủ thứ công việc để chăm lo cho chồng. Mọi sinh hoạt cá nhân từ miếng ăn đến giấc ngủ của anh đều do một tay chị làm hết trong 16 năm qua. Lịch trình mỗi ngày của chị, ấy là sáng dậy sớm vệ sinh cá nhân, massage cho chồng, đi mua đồ ăn sáng rồi đút cho chồng ăn xong xuôi. Nếu còn thừa, chị sẽ ăn nốt, hoặc nhịn đói đi làm. Đến trưa, chị tất tả về nhà cơm nước cho anh, rồi lại chạy lên cơ quan cho kịp giờ làm chiều. Dù nắng hay mưa thì sau giờ làm, phải đến 21-22 giờ chị mới về đến phòng trọ. Nhiều đêm, chị chăm sóc anh, chẳng thể chợp mắt nổi. Sáng hôm sau, dù mệt, chị vẫn phải đi làm.

Với chị Trang, có lẽ cuộc sống đã an bài với chị như vậy. Chị tự nguyện chăm lo, yêu thương anh vô điều kiện. Chị vẫn mong một ngày nào đó chồng có thể hồi phục lại - chuyện có lẽ là rất khó nhưng chị vẫn mong một phép mầu đến với anh. Ở căn phòng nhỏ có một tình yêu thương lớn, là tình cảm vợ chồng trăm năm của chị dành cho anh, là tình cảm của người vợ lam lũ bao năm qua, tình cảm không lay chuyển theo thời gian, bao năm qua chị vẫn một lòng với anh. Bản thân chị Trang cũng không biết đó có phải là tình yêu không, nhưng với chị, đó là duyên nợ. Đã là duyên nợ của cuộc đời, nên sau này dù có chuyện gì xảy ra thì chị cũng sẽ không bao giờ buông tay chồng mình. Chị không có ước mơ cho riêng mình, vì chị nói cuộc đời chị đến giờ không còn gì phải hối tiếc. Chị có một người chồng luôn bên cạnh nghe chị tâm sự đủ thứ chuyện. Mỗi ngày đi làm về, vẫn được nhìn thấy anh khỏe mạnh, không ốm đau gì, cười đùa với vợ, dù tiếng cười đó không tròn trĩnh, vô thức thôi cũng là niềm vui, hạnh phúc đối với chị, hạnh phúc của chị chỉ đơn giản như thế. Dù con đường phía trước vẫn còn nhiều chông gai, nhưng với sự hy sinh và tình yêu đặc biệt mà chị Trang dành cho anh. Hy vọng rằng vợ chồng chị Trang sẽ tiếp tục đồng hành, cùng nhau cố gắng để vượt qua những thử thách, hy vọng một ngày nào đó không xa phép mầu sẽ đến với chị và anh.

Câu chuyện của chị Trang chạm đến trái tim của nhiều người và giúp chúng ta suy ngẫm lại rất nhiều về cuộc sống gia đình. Hôn nhân là kết quả của một quá trình gặp nhau, yêu nhau và kết duyên thành vợ chồng. Bất kỳ ai cũng mong muốn cuộc sống hôn nhân của mình được ấm êm, hạnh phúc, nhưng không phải cuộc hôn nhân nào cũng như ước muốn. Trong

cuộc sống hôn nhân, ngoài tình yêu thương, cái nghĩa chính là chất keo gắn kết vợ chồng lâu dài với nhau. Nghĩa thường đi liền với trách nhiệm, bổn phận, nên theo thời gian, nghĩa càng sâu, tình càng nặng. Vì điều này mà nhiều cặp vợ chồng chấp nhận hy sinh cái tôi của mỗi người, biết nhún nhường, lắng nghe, thấu hiểu để cùng bạn đời vượt qua sóng gió, vun đắp hạnh phúc. Và sự thật rằng, thứ tình cảm cao cả này rất đáng được coi trọng và nâng niu. Dù có trong bất kỳ hoàn cảnh nào, miễn tình yêu vẫn còn mãi xanh, ân nghĩa vợ chồng ắt cũng sẽ son sắt, bền chặt. Duyên là cái cớ để gặp gỡ, nợ là sự gắn kết bền lâu. Duyên nợ vợ chồng là một trong những điều ý nghĩa nhất của cuộc đời mà mỗi người đều nên trân quý. Hạnh phúc gia đình của mỗi người, mỗi gia đình rất khác nhau. Trong xã hội ngày nay, đa số cho rằng một gia đình hạnh phúc cần có điều kiện vật chất đầy đủ, thậm chí là giàu sang. Ngược lại, cũng có số đông cho rằng một gia đình hạnh phúc không nhất thiết phải có kinh tế tài chính cao mà chỉ cần mọi người trong gia đình biết yêu thương nhau, lo lắng, chăm sóc và chia sẻ nghĩa vụ, tình cảm, ý nghĩ cho nhau là đủ đầy hạnh phúc. Tôi mong rằng ai cũng hiểu và trân quý giá trị của hạnh phúc gia đình. Hạnh phúc không tự nhiên mà có. Để có gia đình hạnh phúc, đòi hỏi mỗi thành viên trong gia đình cùng phải vun đắp qua thời gian. Tôi mong rằng là vợ chồng thì ai cũng sẽ luôn nhớ yêu thương, tôn trọng nhau. Dù có sóng gió ập đến cũng đừng nghĩ đến chuyện buông tay mà hãy cùng nhau nắm chặt tay vượt qua những khó khăn, thử thách như câu chuyện của chị Trang - một câu chuyện cổ tích giữa đời thường.

HẠNH PHÚC GIỮA ĐỜI THƯỜNG CỦA NGƯỜI THƯƠNG BINH(*)

Đặng Thị Lý(**)

***Lời nói đầu**: Vợ chồng anh thương binh 1/4 Nguyễn Hải Quý và chị Lê Hồng Ngọc ở tại số 165/4 Phan Đình Phùng, phường 1, quận Phú Nhuận. Người thương binh ở chiến trường Campuchia này ba lần bị mìn nổ, pháo dập bể cột sống, đứt tủy, liệt nửa người... Năm 1985, bác sĩ chẩn đoán anh Quý chỉ sống được 5 năm, nhưng bằng tình yêu của người vợ thủy chung, son sắt, trọn nghĩa, vẹn tình, chị đã đồng hành cùng với anh gần 40 năm qua. Đây là câu chuyện có thật, thật đến không ngờ, không hư cấu, không phóng đại sự việc.*

(*) Tác phẩm vào vòng chung kết Cuộc thi viết và thuyết trình chủ đề "Gia đình và Phòng, chống bạo lực gia đình" năm 2024.

(**) Đơn vị: Ủy ban MTTQ Việt Nam quận Phú Nhuận.

Tôi đến thăm gia đình anh thương binh 1/4 Nguyễn Hải Quý và chị Lê Hồng Ngọc vào đúng dịp kỷ niệm ngày Thương binh liệt sĩ 27/7 và cũng thật bất ngờ khi biết hôm nay cũng chính là ngày sinh nhật anh Quý (27/7/1962).

Anh Hải Quý sinh ra và lớn lên ở Châu Thành - Long An, trong những lần lên thăm bà con ở phường Nguyễn Thái Bình, Quận 1, Thành phố Hồ Chí Minh anh đã quen biết và thầm thương cô giáo mầm non Lê Hồng Ngọc. Với cả hai, anh chị đều là mối tình đầu của nhau. Tình cảm dần thắm thiết, họ đã hứa hẹn sống trọn đời bên nhau.

Giống như người cha cùng là bộ đội đã hy sinh anh dũng trong cuộc Tổng tiến công và nổi dậy Xuân Mậu Thân năm 1968, năm 1983 anh Quý lên đường nhập ngũ, thực hiện nhiệm vụ thiêng liêng bảo vệ Tổ quốc. Họ chia tay nhau với lời hứa anh đi ba năm rồi về. Anh được phân công về Quân đoàn 4, Sư đoàn 7, Trung đoàn 165, Tiểu đoàn 5 (Tiểu đoàn bộ). Năm ấy, chiến trường biên giới Tây Nam bước vào giai đoạn cực kỳ khốc liệt, anh được cử sang Campuchia cùng với các đơn vị bạn phục vụ chiến trường kéo dài đến giữa năm 1985. Trong một lần hành quân, xe vận tải cùng vũ khí tiến vào căn cứ giặc, đơn vị anh lọt vào trận địa phục kích của lính Pol Pot, xe anh cán phải mìn do lính Pol Pot đặt. Một tiếng nổ kinh hoàng vang lên, người lái xe chết ngay tại chỗ, chiếc xe đứt lìa làm đôi, cả đơn vị anh hy sinh hết. Còn anh, sức công phá của quả mìn quăng anh lên trên cao 30m rồi rơi xuống một hố sình, bùn lầy chôn sống anh từ phần chân ngập đến cổ, chỉ chừa phần đầu anh. Đồng đội đi tìm xác anh, thật diệu

kỳ - anh vẫn còn sống. Khi đưa anh về trạm xá thứ nhất tại Campuchia để sơ cứu thì pháo của quân Pol Pot lại dập ngay bên cạnh trạm xá, bác sĩ, y tá bị thương và chết nhưng anh vẫn còn sống. Đồng đội lại tiếp tục đưa anh về trạm quân y tuyến sau, chuẩn bị sơ cứu thì pháo của quân Pol Pot lại dập nã ngay trước cửa trạm xá, mọi thứ nổ tung, đổ nát nhưng anh vẫn còn sống. Tình hình của anh lúc này rất nguy kịch, đơn vị quyết định đưa anh từ Campuchia trở về Việt Nam bằng máy bay quân đội. Ngay thắt lưng, một phần cột xương sống đã bị bể vụn, máu mủ đã làm sinh sôi giòi lúc nhúc ngay trên vết thương của anh. Anh đang ở bên bờ vực thẳm của sự sống và cái chết. Anh hôn mê bất tỉnh với vết thương quá nặng... Khi tỉnh lại anh thấy mình nằm trong bệnh viện Quân y 175 cùng với các thương binh khác.

"Cuộc đời mình đã chấm hết"... luôn là những suy nghĩ thường trực trong anh. Những ngày ở bệnh viện dài tưởng như vô tận, những ý nghĩ bi quan thường xuyên len lỏi trong trong đầu anh; còn cô giáo Hồng Ngọc vẫn ở nhà mòn mỏi đợi chờ anh về. Chị mong một lá thư, một thông tin về anh, mong ngày hội ngộ, thấp thỏm, khắc khoải một mình. Thấy mọi người đều về mà không thấy anh, chị đi hỏi thăm đồng đội anh, mọi người trả lời nếu không thấy anh về, một là anh đã chết, hai là mất tích. Chị vẫn nuôi hy vọng: mất tích mà thấy xác mới gọi là chết, nếu mất tích mà chưa thấy xác, thì vẫn còn sống. Chị đi khắp nơi để hỏi thăm mới hay tin có người tên Nguyễn Hải Quý đang nằm điều trị tại bệnh viện Quân y 175. Chị vội vã đi tìm anh. Bước chân vào từng giường bệnh binh, chị nhìn từng giường tìm người thân, không phải anh Quý. Giường thứ 26 vẫn không phải là anh. Đến giường thứ

27, nhìn thấy một thương binh nước da xanh xao, trên mình đắp một tấm drap trắng, tay trái truyền máu, chị đến gần và hỏi: "Anh có phải anh Hai Quý không?".

Người thương binh này ngước hai mắt nhìn chị giây lát rồi lắc nhẹ đầu: "Không phải, chị ạ!". Với ánh mắt thất vọng, chị quay lưng bước đi, nhưng linh cảm mách bảo chị đó chính là anh Quý và chị quay lại, bỗng nhìn thấy hai hàng nước mắt người thương binh chảy dài trên má. Không còn nghi ngờ gì nữa, chị kêu lên:"Anh Quý! Anh là anh Quý". Khi đọc bệnh án của anh, chị mới biết:

Thương binh: Nguyễn Hải Quý - sinh ngày 27/7/1962.

Cấp bậc: Trung sĩ - Chức vụ: Tiểu đội trưởng.

Xếp loại thương tật: 1/4.

Giám định y khoa: Bể cột sống đứt tủy, liệt hai chi dưới, rối loạn cơ trăn, trọng thương nặng cột sống thân sau và bể xương chậu do mìn.

Chị đau đớn, hai mắt hoa lên, hai tai lùng bùng và hai chân ngã quỵ. Chị biết rằng, anh vẫn chờ chị. Điều kỳ diệu nào khiến người thương binh trẻ này trải qua ba lần mìn nổ, pháo dập mà vẫn còn sống. Đó chính là lời hứa của chị khi hai người chia tay nhau để anh đi vào chiến trường: "Em sẽ chờ anh khi kết thúc chiến tranh, dù là lành lặn hay thương tật, anh cũng phải còn sống và trở về". Giây phút gặp được nhau, mừng tủi cũng đã qua đi, nhìn hoàn cảnh của mình hiện giờ, người thương binh mới 23 tuổi này không muốn chị Ngọc phải khổ vì mình, anh thay đổi quan điểm, muốn chấm dứt tình yêu với chị Ngọc: "Em về lấy chồng khác đi, không nên

vì anh mà phí hoài tuổi xuân". Chị Ngọc ngay lập tức trả lời mạnh mẽ: "Không thể vì anh bệnh tật mà em bỏ anh đi, chỉ nghĩ cho riêng em. Em sẽ là người vợ trọn tình, trọn nghĩa, sẽ ở bên anh, chăm sóc anh và đi cùng anh đến cuối đất cùng trời". Anh Quý chỉ biết khóc vì cảm động, những giọt nước mắt lần nữa lại chảy trên gương mặt anh. Người ta bảo cười là vui, cười là hạnh phúc, cười tươi làm cuộc sống vui vẻ hơn, có ý nghĩa hơn. Nhưng đôi khi, những giọt nước mắt cũng là một minh chứng cho những hạnh phúc.

Đầu năm 1989, anh Quý được đưa về Trại an dưỡng thương binh nặng ở Long Đất, Long Hải, tỉnh Bà Rịa - Vũng Tàu. Cô giáo Ngọc cũng gác việc dạy học lại đi theo anh đến Trại an dưỡng thương binh, nuôi anh suốt ba năm. Năm 1992 Thành phố cấp cho anh chị căn nhà 165/4 Phan Đăng Lưu, phường 1, quận Phú Nhuận. Từ đây, hai anh chị sớm tối có nhau. Trong căn nhà nhỏ của anh chị, tôi cảm nhận được hạnh phúc thật bình dị trong cách chị chăm sóc anh, xưng hô với anh, cách chị bài trí những vật dụng xung quanh như gối tựa để sẵn sàng dựa lưng cho đỡ mỏi khi anh ngồi dậy, khăn ướt để lau mát khi trời quá nóng hoặc khi anh bị sốt, một chiếc tivi nhỏ để anh có thể xem tin tức... Chị cho biết: "Chúng tôi vẫn xưng anh, em như hồi mới lấy nhau. Anh ấy sống tình cảm lắm. Anh hay động viên tôi để hai vợ chồng vượt qua khó khăn. Mỗi lần như vậy, tôi lại càng cảm thấy thương chồng nhiều hơn". Theo lời chị Ngọc, sức khỏe của anh Quý ngày một yếu, trước còn có thể ngồi xe lăn nhưng hơn chục năm nay chỉ nằm một chỗ. Anh bị liệt từ lưng trở xuống, việc vệ sinh cá nhân của anh phải nhờ chị Ngọc làm tất cả, việc đi tiểu phải đặt ống thông tiểu cho nước chảy ra trong

bịch, hàng ngày chị Ngọc phải lấy nước tiểu ra, còn đại tiện thì phải đeo găng lấy ra cho anh. Những chất thải này không ai dám đụng đến thì chị làm hàng ngày mà chẳng hề than vãn. Công việc mất nhiều thời gian và đòi hỏi người thân lúc nào cũng phải ở bên cạnh. Bao nhiêu năm trôi qua, chị Ngọc cứ âm thầm thức khuya, dậy sớm như thế, chăm sóc cho chồng từng miếng ăn giấc ngủ. Đêm lại giật mình khi chồng kêu đau, việc chăm sóc ngày càng vất vả hơn. Hỏi nghị lực nào để vững vàng gần 40 năm qua, chị chỉ mỉm cười, nhẹ tênh bảo: "Chỉ vì yêu anh, anh Quý còn may mắn là trở về được chứ bao người còn nằm lại chiến trường. Vì thế cứ vui mà sống để động viên nhau, công việc của tôi thì chẳng có gì, thức khuya dậy sớm cũng quen rồi. Thấm vào đâu so với những đau đớn, mất mát của chồng tôi mà kể".

Khi nghe tôi khẽ thì thầm vào tai chị câu ca dao "*Yêu anh cốt rũ xương mòn. Yêu anh đến thác vẫn còn yêu anh",* hai chị em cùng cười vang khiến anh Quý không hiểu cười về điều gì.

Nhìn cách chị nâng đỡ, chăm chút anh trên giường bệnh mới thấy tình yêu của chị dành cho anh. Chị tâm sự: "Người bị bệnh thường hay tự ti, buồn bã, cáu kỉnh; người bị bại liệt còn bi quan hơn rất nhiều nên khi chồng bị bệnh, điều đầu tiên tôi luôn tự nhủ là phải "chín bỏ làm mười" trong mọi việc. Sự nhẫn nhịn cùng với các hành động quan tâm, chăm sóc chu đáo của vợ và người thân sẽ là nguồn động lực mạnh mẽ để người chồng trở nên lạc quan cũng như hợp tác điều trị bệnh tật. Từng ấy năm chăm chồng, chị còn thuộc hết các tên thuốc và liều dùng mà chồng phải uống, bệnh viện và nhà thuốc gần nhà, chị đều là khách hàng quen thuộc. Và như

thế, một cách tự nhiên, chị Ngọc đã trở thành "bác sĩ" riêng của chồng, sẵn sàng túc trực và chăm sóc chồng 24/24.

Người bị bệnh cũng thường khó tính trong ăn uống và phải có chế độ riêng, kiêng khem cẩn thận. Khi chăm chồng chị Ngọc lại phải tham khảo cả chế độ dinh dưỡng phù hợp và thay đổi những *"bữa ăn đặc biệt"* theo lời khuyên của bác sĩ. Trong bữa ăn, chị luôn kiếm cớ để nói những câu chuyện dông dài, giúp anh vui vẻ mà ăn ngon miệng. Chị bảo, bữa ăn gia đình luôn đem đến cảm giác ấm cúng nên khi tạo được không khí vui vẻ, người ốm có thể vơi bớt buồn phiền, mặc cảm bệnh tật.

Chị cũng rất ý tứ khi đi ra ngoài đường, không bao giờ ăn diện, mặc đẹp, không son phấn, lúc nào cũng bình thường để anh tin: chị mãi mãi thuộc về anh - tóc chị dài thì để chính anh cắt tóc cho chị. Đám cưới của người thân, chị cũng ăn mặc bình thường và để tự tay anh Quý chải tóc, cài trâm cho chị đi...

Hai vợ chồng anh, chị không có con nên gần 40 năm trôi qua, mọi sinh hoạt cá nhân của anh đều nhờ vào một tay chị. "Cũng đôi lúc tôi chạnh lòng vì không có một bờ vai nương tựa, chia sẻ như người ta. Cũng không ít người ngỏ lời đến với tôi, thế nhưng tôi thấy sự vất vả của mình không là gì so với những đau đớn từ hậu quả chiến tranh mà anh đang chịu đựng lại khiến tôi thương anh nhiều hơn, tiếp thêm động lực trong cuộc sống", chị Ngọc chia sẻ.

Trở về cuộc sống đời thường, những người lính năm xưa mang trên mình vết thương của chiến tranh. Năm tháng đi qua, vượt lên nỗi đau về thể xác, trong ánh mắt họ vẫn toát

lên niềm tin vào cuộc sống bởi đằng sau họ luôn có bàn tay chăm sóc của những người phụ nữ tần tảo sớm khuya, những người đã nguyện dâng hiến cả cuộc đời mình để đem lại niềm vui, niềm hạnh phúc cho những người đã xả thân vì độc lập, tự do của Tổ quốc. Chiến tranh đã cướp đi một phần cơ thể, cướp đi sức xuân và tuổi trẻ của người thanh niên ngày nào, anh biết chị thèm có một đứa con vô cùng, dẫu biết lấy anh, chị không bao giờ thực hiện được thiên chức làm vợ, làm mẹ nhưng lại cho anh Quý nhận ra một giá trị lớn lao và đáng trân trọng nhất, đó là tình yêu, là người vợ đã vì anh mà hết lòng thương yêu, chăm sóc. Sức sống thần kỳ, mãnh liệt này chính là nhờ người vợ thủy chung, son sắt. Anh luôn tâm nguyện rằng: Hải Quý này sinh ra đúng ngày Thương binh liệt sĩ 27/7, thì khi chết xin được chết đúng ngày 27/7.

Trong câu chuyện giữa chúng tôi, chị không thích nói nhiều về những công việc, khó khăn của mình. Trên khuôn mặt người phụ nữ ấy lúc nào cũng túc trực một nụ cười rạng rỡ mà nếu không được nói trước có lẽ ít ai biết được những gian truân, cơ cực mà chị đã trải qua bao năm, mặc dù chị biết lấy anh thì không được làm vợ, làm mẹ đúng nghĩa, chấp nhận hy sinh tuổi xuân của mình chăm sóc cho người chồng bị liệt là điều rất thiệt thòi. Cái lý của chị Ngọc là anh Quý đã vì đất nước, vì nhân dân hy sinh thân thể không tiếc, chị sẽ vì anh hy sinh trọn đời không hề hối hận.

Tôi rời nhà anh Quý khi trời đã quá trưa. Nắng vàng và vòm trời cao rộng. Ngoài đường Phan Đăng Lưu xe cộ vẫn hối hả ngược xuôi. Nơi đây, mạch sống vẫn căng đầy, tình yêu của người thương binh, đặc biệt là đức hy sinh, sự cao

thượng của người phụ nữ khiến tình yêu đơm hoa, kết trái để thế hệ mai sau viết tiếp những bài ca anh hùng về người lính, về người phụ nữ Việt Nam trung hậu, đảm đang. Tôi cũng được biết rằng chị đã được chọn dự họp mặt vợ các thương binh tiêu biểu do Thành đoàn Thành phố Hồ Chí Minh tổ chức năm 1996.

Kết thúc bài viết này trong lòng tôi luôn dành cho anh chị một tình cảm và niềm kính phục.

"BẠO LỰC TRONG GIA ĐÌNH TRÍ THỨC – NỖI ĐAU SAU VỎ BỌC HẠNH PHÚC"(*)

Dương Đỗ Thục Quyên(**)

I. Ý nghĩa và sự cần thiết của chuyên đề

Gia đình luôn được xem là tổ ấm của mỗi người, nơi mà chúng ta luôn cảm thấy được bao bọc, chở che mỗi khi được trở về. Nhưng, cuộc sống gia đình, đặc biệt là cuộc sống vợ chồng không phải lúc nào cũng hạnh phúc, ấm êm; nhiều gia đình không tránh khỏi đau xót khi bị ám ảnh bởi bạo lực gia đình. Nhắc đến bạo lực gia đình, có thể nói đây là một vấn nạn mang tính toàn cầu, nó để lại nhiều hậu quả nghiêm trọng, nhất là đối với phụ nữ và trẻ em, không chỉ gây hậu quả về thể chất, tâm lý cho bản thân phụ nữ,

(*) Tác phẩm vào vòng chung kết Cuộc thi viết và thuyết trình chủ đề "Gia đình và Phòng, chống bạo lực gia đình" năm 2024.

(**) Đơn vị: Bệnh viện An Bình, Quận 5.

trẻ em, mà còn vi phạm nghiêm trọng đến các quyền của con người.

Trong xã hội hiện nay, bạo lực gia đình diễn ra dưới nhiều hình thức khác nhau như đánh đập, hành hạ, gây thương tích cho nạn nhân, cưỡng hiếp, khủng bố tinh thần, cô lập nạn nhân trước những mối quan hệ gia đình và xã hội, bao vây kinh tế, kiểm soát tiền bạc. Hành vi bạo lực đó gây ra những tiêu cực về mặt thể chất và cả tinh thần, khiến họ mang tâm trạng nặng nề. Tình trạng này kéo dài nhiều năm dẫn đến người vợ, người mẹ bị trầm cảm, sống khép kín, không muốn duy trì sự sống, họ tìm đến cái chết như một sự giải thoát.

Trong khuôn khổ bài viết này, tác giả viết về vấn đề bạo lực trong gia đình trí thức. Đây là kiểu bạo lực gia đình không chỉ là sự ứng xử bằng nắm đấm, đòi roi của người chồng đối với vợ, mà còn là sự khủng bố tinh thần như lăng mạ hoặc im lặng kiểu "chiến tranh lạnh" với nhau. Trong những gia đình này, vợ chồng đều có học thức, có địa vị xã hội nên cố che giấu đi những tổn thương bên trong, tạo vẻ bên ngoài là ra cuộc sống gia đình hạnh phúc.

Ngoài ra, một động cơ khác làm bùng nổ tình trạng bạo lực trong các gia đình trí thức là sự cam chịu từ phía nạn nhân, ở đây thường là phía người vợ. Mang nặng lối suy nghĩ cổ hủ "xấu chàng hổ thiếp", nên tuy bị đánh đập hoặc tra tấn tinh thần nhưng họ vẫn im lặng, chịu đựng một mình. Chính vì thế, đôi khi chính quyền và các tổ chức xã hội không thể biết và lên tiếng can thiệp.

Một điều rất thương tâm là, những đứa trẻ sống trong gia đình thường xuyên bị bạo lực, các con lớn lên đã mang

theo một nỗi ám ảnh tinh thần khi chứng kiến được hết sự đau khổ và nỗi khiếp sợ của mẹ. Nên chăng, những người làm cha, làm mẹ hãy giữ cho con mình có một tuổi thơ trọn vẹn, để các em có thể sống đúng với lứa tuổi của mình, đừng vì lỗi lầm của người lớn gây ra mà làm ảnh hưởng đến tâm lý con trẻ.

Chính vì thế, trong bài viết này, tác giả nêu lên thực trạng của nạn bạo lực trong gia đình trí thức, tác hại và biện pháp để những nạn nhân của bạo lực hãy dũng cảm lên tiếng, đấu tranh chống lại bạo lực gia đình. Vì giữ gìn gia đình hạnh phúc không phải là sự cam chịu mà là sự chia sẻ, đồng cảm.

II. Nguyên nhân và thực trạng bạo lực trong gia đình trí thức

1. Nguyên nhân bạo lực trong gia đình trí thức

1.1. Ý thức và thói quen của người chồng

Sự ảnh hưởng của nền văn hóa phong kiến với những quan niệm mang đậm màu sắc định kiến giới, thể hiện trong đời sống xã hội như: tư tưởng trọng nam khinh nữ, chồng chúa vợ tôi. Những quan niệm này khiến nhiều người chồng cho rằng họ đóng vai trò là trụ cột trong gia đình, có quyền quyết định mọi việc quan trọng. Họ luôn có tư tưởng mình là "tiếng nói" trong gia đình nên quyền "dạy vợ", coi đánh vợ, giáo dục tư tưởng vợ như để thể hiện quyền lực. Đối với những người đàn ông trí thức – là người hiểu biết về bình đẳng giới nhưng vẫn còn có tư tưởng gia trưởng, áp đặt. Thói quen chỉ đạo trong cơ quan, công sở vận dụng vào đời sống

gia đình. Nhưng họ không hiểu rằng, quan hệ cơ quan là quan hệ công việc, có người chỉ đạo và người thừa hành. Còn trong quan hệ gia đình, sợi dây gắn kết là tình cảm. Do vậy, càng là người trí thức thì hình thức bạo hành càng tinh vi, phức tạp, âm ỉ và thiên nhiều về bạo lực tinh thần. Do vậy, nỗi đau của người bị bạo hành càng sâu kín và khó nói hơn.

1.2. Ý thức và thói quen cam chịu của người vợ

Nhận thức của chính bản thân người vợ bị chồng bạo hành còn hạn chế, thiếu thẳng thắn, còn cam chịu. Những người phụ nữ này luôn mang tư tưởng "vạch áo cho người xem lưng" hay sợ hàng xóm, bạn bè chê cười, ảnh hưởng tới con cái, danh dự gia đình, công việc của vợ, chồng đặc biệt là đối với người phụ nữ lệ thuộc kinh tế. Chính những suy nghĩ này của người vợ dẫn đến việc rất nhiều vụ bạo hành từ thể xác đến tinh thần mà chính họ là nạn nhân, khi được cộng đồng xã hội phát hiện ra thì đã rất muộn màng. Một điều rất quan trọng nữa chính sự cam chịu, không tố giác, không đấu tranh chống lại bạo lực; đó là sự tiếp tay cho nạn bạo lực có cơ hội cơ hội tồn tại và gia tăng.

1.3. Mặt xã hội

Tình trạng bất bình đẳng giới còn tồn tại trong gia đình và ngoài xã hội. Chính sự bất bình đẳng sâu sắc trong quan hệ giới là nguyên nhân sâu xa và xuyên suốt các vụ bạo lực trong gia đình. Trong rất nhiều gia đình, sự phân công vị thế và vai trò của người phụ nữ vẫn còn mang tính truyền thống. Người phụ nữ không có quyền quyết định và tiếng nói trong gia đình, họ luôn là nạn nhân của nạn bạo lực gia đình do người chồng gây ra khi có mâu thuẫn hay xung đột.

Với các gia đình trí thức, phạm vi giao tiếp xã hội của họ rộng. Người chồng đi làm có điều kiện tiếp xúc, gặp gỡ với nhiều người trẻ đẹp, tài năng, dần dần nảy sinh nhu cầu tình cảm mới mà quên mất vai trò, trách nhiệm của người chồng, người cha, đánh mất niềm tin và sự chia sẻ, thông cảm cho nhau. Điều đó không những tạo nên áp lực trong mối quan hệ vợ chồng, mà còn là mầm mống dẫn đến ngoại tình và bạo lực gia đình.

1.4. Quản lý Nhà nước

Các cấp chính quyền từ trung ương đến địa phương do chưa xây dựng được phương án điều tra thực trạng bạo lực gia đình một cách đồng bộ và sâu rộng nên chưa có giải pháp cụ thể. Công cụ để giảm bớt bạo lực gia đình hiện nay chủ yếu tập trung vào công tác tuyên truyền, giáo dục. Tại các địa phương, nơi có hành vi bạo lực gia đình diễn ra, việc thiết lập và vận hành cơ chế phòng, chống bạo lực gia đình chưa hiệu quả. Còn rất nhiều hành vi bạo lực gia đình đang diễn ra trong cộng đồng xã hội chưa bị phát hiện và ngăn chặn kịp thời, nên rất nhiều hành vi khi phát hiện thì hậu quả xảy ra đã rất nghiêm trọng và muộn màng. Ngoài ra, quan niệm bạo lực gia đình là chuyện riêng của từng gia đình vẫn còn tồn tại, vì vậy mà việc xử lý và phát hiện nhằm ngăn chặn bạo lực xảy ra vẫn còn gặp rất nhiều khó khăn và bất cập.

2. Thực trạng bạo lực trong gia đình trí thức

Khi nhắc đến bạo lực gia đình, người ta thường nghĩ đến đánh đập, hành hạ, gây thương tích. Hình thức bạo hành này dễ phát hiện và ngăn chặn. Tuy nhiên, loại bạo lực nguy hiểm, khó đấu tranh hơn, đó là bạo lực tinh thần. Nó rất khó

ngăn chặn vì không để lại tang chứng, vật chứng trên cơ thể nạn nhân. Điều đáng nói là càng ở trong gia đình trí thức thì người bị bạo lực gia đình càng khó nói ra nỗi đau bằng lời do tâm lý muốn giữ thể diện, do e ngại ảnh hưởng đến người thân, mặc cảm với bạn bè, cơ quan, đồng nghiệp. Người chồng bạo hành có học thức thường tỏ ra ăn năn, tìm cách vỗ về, hứa hẹn sửa đổi khiến ngọn lửa hy vọng nhen nhóm trong lòng người vợ, nhưng rồi lại chứng nào tật nấy.

Trong các gia đình trí thức, nơi hội tụ đủ mọi mặt tích cực của đời sống như: học vấn, địa vị, bằng cấp, tiền bạc thì hành vi bạo lực càng tinh vi hơn. Điểm chung của những người phụ nữ bị bạo hành gia đình là sợ ly hôn vì thương con, sợ ảnh hưởng đến cuộc sống và tương lai của con cái, đồng thời họ gặp phải rào cản từ người thân, gia đình. Đối với những phụ nữ trí thức, tưởng rằng nhận thức cao sẽ giúp họ mạnh mẽ hơn để giải thoát cho bản thân, nhưng không hẳn như vậy. Phần nhiều, họ vẫn âm thầm chịu đựng vì sĩ diện. Khi vợ chồng xảy ra mâu thuẫn, họ cho rằng vẫn có thể chấp nhận được để giữ cuộc hôn nhân của mình.

Bên cạnh đó, người phụ nữ thành đạt và có địa vị trong xã hội thường ngại ly hôn bởi họ sợ mang tiếng bị thất bại trong hôn nhân, sợ mọi người xung quanh đàm tiếu rằng có sự nghiệp thành công thì gia đình đổ vỡ. Trong các gia đình này, bạo lực thường thiên về tinh thần với nhiều phương thức. Có thể kể đến là bạo lực ngôn từ, dùng những lời lẽ thóa mạ, lăng nhục, chửi mắng, xúc phạm những người thân trong gia đình, mà nhiều nhất là bạo lực tinh thần của người chồng đối với người vợ.

Hình 1: Nắm đấm vô hình
(Nguồn: *Báo Pháp luật Việt Nam*, Hương Ngọc, 2/7/2023)

Một trường hợp mà tác giả biết, day dứt, trăn trở và vô cùng đau xót. Đó là câu chuyện của cô bạn của tác giả. Hai vợ chồng cô ấy đều là người có học thức và địa vị xã hội, chồng là giám đốc công ty xây dựng, vợ là bác sĩ nha khoa. Người chồng có quan hệ ngoài luồng với nhân viên, anh ta thường xuyên đánh mắng và đòi ly hôn để chung sống với người tình. Người vợ vì uy tín của gia đình nhất quyết không chịu ly hôn và luôn nhẫn nhịn khi bị những cái tát vô cớ. Con gái thường xuyên chứng kiến cảnh ba đánh mẹ trong bữa cơm gia đình. Trong thời gian đó, bạn của tác giả đã bị suy nhược thần kinh một cách nghiêm trọng do những tra tấn về tinh thần, thể xác do chồng gây ra. Có một lần, hai mẹ con nói chuyện với nhau:

- Con gái: "Mẹ ơi, con thấy mẹ khổ quá, hay là mẹ ly hôn đi mẹ".

- Mẹ: "Tại sao con nói như vậy, con không còn thương ba nữa hả?"

- Con gái: "Con còn thương ba lắm, nhưng mà mẹ ơi, ba rồi sẽ có vợ khác, ba cũng sẽ có những đứa con khác, ba sẽ quên con nhanh thôi".

Người mẹ ngậm ngùi, đau xót và bất lực, không thể nói nên lời... Câu nói của con gái, là tận cùng của sự tuyệt vọng khi chứng kiến bạo lực gia đình diễn ra hằng ngày. Là một người vợ, cũng là người mẹ nữa, tác giả đồng cảm với nỗi đau của bạn mình và thương cho đứa bé. Rồi con sẽ sống ra sao đây, con sẽ nhìn đời bằng cặp mắt màu hồng hay là lăng kính đen tối. Và xã hội ngoài kia, còn bao nhiêu đứa trẻ sống như vậy nữa, bao nhiêu gia đình như vậy nữa?

Khi nghiên cứu về vấn đề bạo lực gia đình, tác giả đã đọc được câu chuyện về người chồng là hiệu trưởng trường Trung học. Người vợ là giáo viên trong ngôi trường mà chồng mình là hiệu trưởng. Cặp đôi ấy luôn diễn vẻ đạo mạo và hạnh phúc trước mọi người, nhưng ẩn khuất phía sau là nỗi đau người vợ hàng đêm phải chịu đựng bởi sự ngược đãi về tinh thần một cách tinh vi và tàn nhẫn đó là bắt vợ, con phải viết bản kiểm điểm, tự tát vào mặt mình trước những tình huống mà người chồng nhận định là vợ, con làm sai. Người hiệu trưởng này vận dụng cách quản lý công việc vào cuộc sống gia đình. Trước những sự việc gây hiểu lầm, chưa thông suốt, nên chăng là sự chia sẻ, cảm thông và thấu hiểu thay vì những bản kiểm điểm khô khan như xem người thân của mình là tội phạm.

III. Tác hại của bạo lực gia đình

Là phụ nữ, ai cũng mong gặp được người chồng yêu thương, cuộc sống hạnh phúc luôn là niềm ao ước của

người làm vợ, làm mẹ. Tuy nhiên, khi sống trong gia đình có nạn bạo lực, người phụ nữ sẽ gánh chịu các hệ lụy từ bị nhục mạ, tổn thương tinh thần dẫn đến ly thân, ly hôn. Họ luôn có cảm giác lo sợ, buồn bã, không chắc chắn về tương lai, mất quyền nuôi con, khó khăn về kinh tế. Bạo lực trong các gia đình trí thức thường diễn ra âm thầm, lặng lẽ. Đa số người phụ nữ thường chịu đựng, không thổ lộ, không chia sẻ với gia đình, bạn bè, đồng nghiệp vì nghĩ đó là chuyện riêng tư của gia đình. Họ che giấu không muốn để ai biết chuyện, không muốn giải thoát khỏi cuộc sống hôn nhân như địa ngục bởi rất nhiều ràng buộc, day dứt vì con cái, vì danh dự cha mẹ, vì công việc, vì danh dự của bản thân, vì định kiến xã hội. Sự im lặng nhẫn nhịn này sẽ khiến cho bạo lực ngày càng gia tăng, thậm chí khiến cho nạn nhân thiệt mạng.

Với trẻ em, một trong những nỗi sợ hãi lớn nhất là phải chứng kiến cảnh cha mẹ cãi cọ, đánh mắng nhau. Nhiều em phải sống xa cha mẹ, phải bỏ học, lang thang, rơi vào tệ nạn xã hội, vi phạm pháp luật. Chúng rơi vào cảm giác tuyệt vọng, bất lực, không ít đứa trẻ phải chống chọi với sự cô độc, trầm cảm. Bạo lực gia đình sẽ để lại trong tâm hồn non nớt của trẻ thơ những nỗi đau dai dẳng, ảnh hưởng đến việc hình thành nhân cách của trẻ về sau. Đã có rất nhiều trường hợp trẻ em sống trong các gia đình có bạo lực gia đình dễ trở thành nạn nhân của hành vi này hoặc khi lớn lên dễ sử dụng bạo lực đối với người khác.

Hình 2: Bạo lực gia đình ảnh hưởng đến con trẻ
(Nguồn: Báo *VOV2*, Thanh Hương, 23/3/2023)

Những hành vi bạo hành diễn ra trước mặt những đứa trẻ còn non nớt, ngây thơ, biến chúng thành nạn nhân, chịu tổn thương trong tâm hồn trong suốt cuộc đời. Thật xót xa khi những ánh mắt thơ dại phải nhìn thấy cảnh bố đánh mẹ, có thể điều đó còn ám ảnh hơn khi chính chúng bị đánh. Nỗi đau về thể xác có thể nguôi ngoai theo thời gian, nhưng những tổn thương trong tâm hồn sẽ rất khó chữa lành, dù qua bao năm tháng.

Như đã phân tích ở trên, tác hại của bạo lực gia đình gây ra là vô cùng lớn với người bị bạo hành và con cái. Vậy còn người gây ra những bạo hành đối với vợ, con mình thì sao? Không chỉ nạn nhân mà người gây ra hành vi bạo lực gia đình cũng chịu một số hậu quả như: phá hỏng mối quan hệ giữa mình và các thành viên khác trong gia đình, phá vỡ hôn nhân. Sau mỗi hành vi bạo lực có thể sẽ để lại tâm lý ám ảnh, ăn năn, hối lỗi, giày vò. Đặc biệt, người bạo lực gia đình còn có thể đối mặt với mức xử phạt vi phạm hành chính hoặc nặng hơn có thể phải chịu trách nhiệm hình sự.

Bạo lực gia đình để lại nhiều hậu quả nghiêm trọng tới xã hội và gia đình. Do đó, việc xóa bỏ bạo lực gia đình không phải là trách nhiệm của riêng ai mà đòi hỏi có sự phối hợp của các cấp, các ngành, các tổ chức chính trị xã hội và các quốc gia trong phòng, chống bạo lực gia đình.

IV. Giải pháp phòng chống bạo lực gia đình

1. Đừng im lặng khi bị bạo lực

Hiện nay, tình trạng người bị bạo hành thường chọn cách hành xử là im lặng, chịu đựng. Đây là một cách giải quyết lệch lạc, làm cho tình trạng bạo lực gia đình ngày càng gia tăng. Những người vợ bị bạo lực phải biết rằng, bạo lực gia đình là một hành vi vi phạm pháp luật. Nó gây ảnh hưởng đến chính bản thân mình và tác hại đến sự phát triển tâm lý của con trẻ. Do đó, hãy giãi bày tâm sự, chia sẻ những dồn nén với người thân trong gia đình, hoặc người láng giềng đáng tin cậy, người có uy tín trong cộng đồng dân cư để được đồng cảm, giúp đỡ tạo cơ hội được giải thoát bản thân và không để con mình sống trong gia đình bị bạo lực. Thay vì im lặng, hãy sáng suốt ghi nhận lại bằng chứng, thời gian diễn ra bạo lực để làm căn cứ nếu có kiện tụng trước tòa.

2. Huy động nội lực của bản thân người bị hại

Bản thân người vợ bị bạo hành hơn ai hết phải nhận thức sâu sắc về tính phi đạo lý của hành vi bạo lực gia đình. Nếu bản thân họ không nhận thức đúng mức về tính phi đạo lý của hành vi bạo lực gia đình, dẫn đến tình trạng âm thầm chấp nhận và cam chịu. Họ không có ý thức phản kháng để tự bảo vệ mình thì rất khó để cộng đồng can thiệp. Bên cạnh đó, càng rất khó để can thiệp bằng con đường pháp lý. Thậm chí, người vợ vì một số

nguyên nhân chủ quan như lo nghĩ cho danh dự gia đình, sự yên ổn cho con cái... họ đứng về phía người chồng gây ra bạo hành đối với mình, nhằm vô hiệu hóa sự can thiệp của pháp luật.

Do vậy, người phụ nữ cần nâng cao vị thế của mình trong gia đình, tránh bị lệ thuộc quá nhiều vào chồng nhất là về kinh tế. Người phụ nữ, người vợ trí thức không ngừng học tập, phát huy năng lực bản thân để được xã hội công nhận. Hơn hết là sự tôn trọng từ phía người chồng và chính bản thân họ là chỗ dựa cho con cái.

3. Nâng cao nhận thức của nam giới trong xã hội

Nâng cao nhận thức về giới và xóa bỏ những định kiến bằng cách tổ chức truyền thông rộng rãi dưới nhiều hình thức. Mở các lớp tập huấn với nội dung lồng ghép phòng, chống bạo lực gia đình với các chương trình chăm sóc sức khỏe. Nhấn mạnh vai trò, trách nhiệm, bổn phận của người chồng, người vợ trong gia đình. Mỗi cá nhân phải quan tâm đến gia đình, tránh sự ích kỷ cá nhân dẫn đến việc áp đặt ý chí lên người khác. Chồng và vợ phải có vai trò như nhau trong việc hình thành gia đình và nuôi dạy con cái, phải tôn trọng ý kiến, nguyện vọng của các thành viên trong gia đình.

4. Đẩy mạnh vai trò của các tổ chức đoàn thể ở địa phương

Người phụ nữ cần xây dựng thêm các mối quan hệ xã hội, tham gia các tổ chức đoàn thể để được chia sẻ, động viên và giúp đỡ kịp thời giải quyết các vấn đề phát sinh trong cuộc sống. Các hội viên, thành viên trong các tổ chức đoàn thể đóng vai trò quan trọng trong việc thực hiện tuyên truyền, hỗ trợ và tận dụng triệt để nguồn lực của địa phương để áp dụng

và thực thi Luật Phòng, chống bạo lực gia đình một cách tốt nhất. Để thực hiện được vai trò này, các hội viên phải phát hiện ra những vấn đề bạo lực gia đình từ giai đoạn sớm để kịp thời can thiệp, bảo vệ những nạn nhân bị bạo lực gia đình.

5. Hoàn chỉnh hệ thống pháp luật

Một trong những giải pháp hết sức quan trọng và căn cơ là hoàn chỉnh hệ thống pháp luật. Việc xây dựng và ban hành văn bản quy phạm pháp luật liên quan đến hoạt động về phòng, chống bạo lực gia đình là hết sức cần thiết và sẽ góp phần quan trọng vào việc nâng cao nhận thức, trách nhiệm cũng như thái độ ứng xử của mỗi cá nhân, gia đình, cộng đồng dân cư và cơ quan nhà nước, tổ chức đoàn thể, góp phần bảo vệ hạnh phúc, sự phát triển lành mạnh của mỗi gia đình. Xử lý nghiêm các đối tượng có hành vi bạo lực gia đình theo đúng quy định của pháp luật, đồng thời răn đe, phòng ngừa những đối tượng khác. Ở đây không chỉ là xử lý mà còn nhằm mục đích khác đó là giáo dục, ngăn chặn, phòng ngừa bạo lực trong gia đình, để người người tuân thủ pháp luật và pháp luật thực sự bảo vệ lợi ích của mỗi người.

6. Tư vấn pháp luật và tư vấn tâm lý về phòng, chống bạo lực gia đình, thực hiện bình đẳng giới

Đẩy mạnh các hoạt động tư vấn pháp luật, tư vấn tâm lý, góp phần tạo kiến thức, nhận định đúng và hướng giải quyết cho người bị bạo lực. Tư vấn pháp luật về phòng, chống bạo lực gia đình, thực hiện bình đẳng giới sẽ mang lại nhiều lợi ích giúp định hướng hành vi ứng xử cho các cá nhân theo khuôn khổ pháp luật. Hoạt động tư vấn diễn ra với rất nhiều hình thức khác nhau: tư vấn qua điện thoại, tư vấn trực tiếp, tư

vấn qua mạng xã hội. Qua đó, giúp cho các đối tượng được tư vấn hiểu về quyền và lợi ích hợp pháp của mình khi gặp phải tình trạng bạo lực gia đình.

7. Xây dựng môi trường văn hóa trong cộng đồng dân cư

Bạo lực gia đình là một vấn nạn của xã hội, thể hiện lối sống thiếu trách nhiệm, việc ứng xử thiếu văn hóa trong gia đình, phản ánh sự suy thoái về đạo đức. Với tính tự giác, mỗi cá nhân trong xây dựng môi trường văn hóa phải chủ động điều chỉnh các hoạt động, hành vi của mình theo các chuẩn mực đạo đức. Mặt khác, khi mỗi cá nhân, thành viên trong xã hội luôn được định hướng bằng những tiêu chí tốt đẹp sẽ khơi dậy lòng tự trọng của con người để hướng đến chân - thiện - mỹ, biết xấu hổ khi đã có những hành vi thô bạo hay bạo hành gây tổn thương đến người thân của mình.

V. Kết luận

Cuối cùng, tác giả muốn nói là, gia đình là nơi để yêu thương, che chở, ủi an ta trước bao nhiêu giông bão của cuộc đời, chứ gia đình không phải là địa ngục trần gian. Mặt khác, quan hệ gia đình là một vấn đề tế nhị, vì nhìn vào cuộc sống bên ngoài khó lòng mà đoán được gia đình có êm ấm, hạnh phúc hay không nếu người trong cuộc không lên tiếng. Bạo lực trong các gia đình trí thức như một cơn sóng ngầm âm ỉ và nặng nề. Hầu như trong tất cả các vụ bạo lực gia đình, người phụ nữ phải chịu hậu quả nặng nề nhất. Bạo lực gia đình nói chung và bạo lực trong gia đình trí thức nói riêng dù ở bất kỳ hình thức nào đều không thể chấp nhận được. Do đó, phòng, chống bạo lực gia đình là trách nhiệm của các cấp, các ngành, mọi gia đình và toàn xã hội..

Xây dựng gia đình ấm no, hạnh phúc và bền vững là mong muốn, khát vọng của nhiều người. Tất nhiên, trong cuộc sống gia đình, kể cả tầng lớp trí thức hay bất kỳ tầng lớp nào đều không tránh khỏi những xung đột. Vấn đề đặt ra là trong bất kỳ hoàn cảnh nào, mỗi gia đình phải giữ chuẩn mực truyền thống, chăm lo, vun đắp những giá trị tinh thần cao quý, vì gia đình có hạnh phúc thì xã hội mới vững bền.

Tài liệu tham khảo:

1. Các quy định:

Luật Phòng, chống bạo lực gia đình số 13/2022/QH15 được Quốc hội thông qua ngày 14 tháng 12 năm 2022, có hiệu lực từ ngày 1 tháng 7 năm 2023.

2. Bài viết trên các trang mạng chính thống:

- Hương Ngọc, 2023, *Những "nắm đấm" vô hình*, báo Pháp luật Việt Nam (Cơ quan của Bộ Tư pháp).

- Lao động, 2010, *Bạo hành trong gia đình: Càng trí thức càng tinh vi*, Hội Liên hiệp Phụ nữ Việt Nam.

- Thanh Hương, 2023, *Bạo lực gia đình: Những vết đen trong tâm hồn con trẻ*, Kênh Văn hóa – Xã hội thuộc Đài Tiếng nói Việt Nam.

- Nguyễn Thị Hồng Thủy, 2015, *Bạo lực gia đình và những hệ quả của nó*, tạp chí Nghiên cứu khoa học, 9/11/2015.

GIA ĐÌNH LÀ TẾ BÀO CỦA XÃ HỘI, BA THẾ HỆ SỐNG CHUNG GỒM ÔNG BÀ, CHA MẸ, DÂU, CON, CHÁU NỘI, CHÁU NGOẠI(*)

Trần Thị Trảng(**)

Gia đình là tế bào của xã hội. Nhất là ngày nay, chúng ta đang chung tay xây dựng xã hội văn minh, tiến bộ. Vì vậy, từng gia đình cần phải có cuộc sống hạnh phúc, ấm êm. Tình trạng bạo lực gia đình dứt khoát không thể tồn tại, dù bạo lực trực tiếp hay gián tiếp đều ảnh hưởng xấu đến hạnh phúc gia đình và trật tự xã hội.

(*) Tác phẩm vào vòng chung kết Cuộc thi viết và thuyết trình chủ đề "Gia đình và Phòng, chống bạo lực gia đình" năm 2024.

(**) Đơn vị: Ủy ban nhân dân phường 9, quận Tân Bình.

Khi nhận được kế hoạch tổ chức cuộc thi với chủ đề "Gia đình và Phòng, chống bạo lực gia đình" năm 2024, tôi vui vẻ tham gia. Tất nhiên, không tham vọng đạt giải, vì trình độ còn nhiều hạn chế làm sao sánh với tài năng của tất cả nhà văn, nhà báo ở mọi miền đất nước. Tôi chỉ muốn giới thiệu về gia đình mình mà thôi.

Ba mẹ tôi người Từ Sơn, quê hương quan họ Bắc Ninh. Năm 1937 vào Nam mang theo hai người con: một trai 9 tuổi, một gái 6 tuổi. Vào Nam thì sinh thêm ba người con gái. Tất cả đều ở tại số A3/2 Liên Tỉnh 19, xã Gia Lộc, quận Trảng Bàng, tỉnh Tây Ninh. Ba tôi làm thợ mộc đóng bàn ghế rất đẹp. Mẹ tôi chăm con và nội trợ. Gia đình nhỏ sống quây quần bên nhau rất là hòa thuận. Người thời ấy ai cũng nhìn hình ảnh ba mẹ tôi làm mẫu để giáo dục con cái trong gia đình. Ai có con dựng vợ gả chồng đều nhờ ba mẹ tôi làm chủ hôn. Họ nhờ mẹ tôi trải chiếu cho cặp vợ chồng mới cưới, với mong muốn cặp vợ chồng đó cũng sẽ giống như ba mẹ tôi, cả đời chẳng hề cãi nhau (duy tâm mà). Thật vậy, từ khi hiểu biết tôi chưa hề thấy bố mẹ to tiếng hoặc đánh mắng con bao giờ. Năm anh chị em tôi trên kính dưới nhường, trên bảo dưới nghe. Mười ba năm sau anh Cả tôi cưới vợ. Chị dâu và bốn người em chồng cư xử như chị em ruột thịt, rất yêu thương nhau. Anh Cả tôi, tối nào cũng họp bốn người em cùng chị dâu, yêu cầu kể lại những việc đã làm trong ngày, có vâng lời cha mẹ không, các em có nghe lời chị không, chị có nhường em không? Dù không có vấn đề gì to tát, anh Cả vẫn nhắc chị dâu: hôm nay nhà có bánh xèo, nước chấm không cần ớt. Các em còn nhỏ không ăn cay được. Nếu muốn ăn phải làm riêng. Có hôm trời mưa, các

em chạy ra sân rút quần áo (quần áo phơi trên sào tre). Anh cũng nhắc chị dâu và chị Hai không nên để các em làm. Các em còn bé chạy vội nhỡ ngã thì khốn hoặc mưa lớn bị cảm lạnh thì sao? Từ việc lớn đến việc bé anh đều nhắc chị dâu và chị Hai. Mỗi đêm trước khi đi ngủ anh đều họp các em lại để kiểm điểm những việc đã làm trong ngày. Việc làm ấy dần hình thành trong chị em chúng tôi và trở thành thói quen không bỏ được. Khi anh 25 tuổi bị bắt đi lính Tây. Anh trốn vào vùng giải phóng tận chiến khu Bời Lời. Thế là anh thoát ly gia đình từ đó, để lại vợ và ba con nhỏ. Chị dâu tôi khi ấy mới 24 tuổi. Ngày hòa bình lập lại năm 1954 anh được tổ chức phân công hoạt động ngoại thành với chức Bí thư Chi bộ thị trấn Trảng Bàng. Địch theo dõi bắt anh. Anh hy sinh tháng 12/1956 khi mới 28 tuổi đời. Chị dâu tôi lúc ấy cũng chỉ 27 tuổi. Chị ở với ba mẹ tôi nuôi con đến khi mất (1991). Chị em tôi có thói quen đi đâu về có quà luôn chia đều cho các cháu. Chiến tranh ngày càng ác liệt, nhất là từ khi Luật số 10/59 ra đời. Chính quyền quốc gia tuyên bố thà giết nhầm còn hơn bỏ sót. Mẹ tôi hy sinh năm 1969 được công nhận Liệt sĩ, sau này được truy tặng danh hiệu Mẹ Việt Nam Anh hùng. Bốn năm sau, ba tôi cũng ra đi do vết thương tái phát (1974). Xương thịt của anh Cả trải dài khắp đất nước. Chị Hai và chị Ba tôi làm giao liên. Chị Hai bị ảnh hưởng chất độc da cam rồi mất (1987). Thế là trên đời này chỉ còn ba chị em tôi sống đùm bọc lẫn nhau. Chị Ba thoát ly gia đình. Tôi và em Út làm giao liên cho C51 do đồng chí Năm Lý phụ trách. Sau này chị Ba và em Út tôi lập gia đình. Mỗi gia đình nhỏ đều có 4 con. Chị Ba tôi có một gái, ba trai. Em Út tôi cũng có ba trai, một gái. Nhờ truyền thống gia đình từ nhỏ

được anh Cả giáo dục, nên chị em tôi có thói quen đùm bọc và dạy dỗ nhau. Dù bây giờ tất cả các cháu tôi đã xây dựng gia đình, cùng ở gần nhau. Anh rể và em rể tôi đều mất sớm, khi các con của chị và em gái còn đi học. Chị và em gái tôi cũng rất vất vả, bữa cháo bữa rau, đùm bọc nhau, "lá lành đùm lá rách"... Khi chị và em đi làm, tôi thường quán xuyến việc nhà. Tôi đi dạy học nên có thời gian nhiều hơn chị và em. Chị tôi trước giải phóng đi dạy. Sau năm 1975 là nhân viên văn phòng. Em tôi là nữ hộ sinh nên giờ giấc không thoáng như tôi. Khi đất nước thống nhất, em tham gia công tác địa phương đến tháng 3/2024 thì chấm dứt nhiệm vụ. Nhờ ơn đức Tổ tiên, các cháu trai không hề biết hút thuốc, không nhậu nhẹt bê tha, tất cả các cháu trai và gái của chị và em gái tôi đều là kỹ sư điện tử, tốt nghiệp Đại học Bách khoa Thành phố Hồ Chí Minh, có việc làm ổn định, kể cả các cháu dâu cũng rất ngoan hiền. Chị và em tôi được tuyên dương cấp Thành phố về nuôi dạy con tốt, gia đình hòa thuận hạnh phúc. Chị em tôi có việc gì đều bàn bạc với nhau, kể cả việc dựng vợ gả chồng cho các con. Tôi độc thân nhưng cũng được tham gia ý kiến. Từ các con bây giờ cho đến các cháu nội ngoại muốn học, chọn ngành nghề nào tùy thích, gia đình không bao giờ áp đặt theo ý mình, chỉ phân tích để con cháu hiểu mà thôi. Trong xóm, khu phố khi nói về gia đình chị em tôi ai cũng nể phục. Tôi cũng rất tự hào về gia đình mình. Đối với xóm làng sẵn sàng giúp đỡ trong khả năng của mình mà không tính toán thiệt hơn. Khi một thành viên trong gia đình bị ốm, thì chỉ 10 phút sau tất cả các thành viên khác trong đại gia đình đều biết tin, kéo nhau đi thăm như bệnh trầm trọng lắm. Gia đình tôi cũng trải qua những

đau thương mất mát. Khi một thành viên qua đời, gia đình thống nhất không kèn trống, không tụng kinh gõ mõ, không rải giấy vàng mã, vừa tốn kém lại không ích lợi gì. Cưới hỏi cũng không xem tuổi, xem ngày, cứ thứ Bảy, Chủ nhật là được. Khi chết cũng không để quá ba ngày.

Giáo dục con cháu, chưa bao giờ sử dụng cụm từ: "Sao ngu vậy?". Như thế, vô tình sẽ làm tổn thương tinh thần các con cháu. Tất nhiên chị em tôi cũng không tiếc lời khen ngợi con cháu dù chỉ là một tiến bộ nhỏ. Tuyệt đối không bạo lực về thể chất như dùng roi vọt hoặc bắt phạt bằng hình thức nhịn đói, như vậy dã man lắm. Cũng không sử dụng án treo "hăm dọa", chiều nay về sẽ biết. Lời hăm dọa đó khác nào khủng bố tinh thần, làm các cháu lo sợ những điều không may sẽ đến với mình. Chị em chúng tôi luôn gương mẫu trước mặt con cháu. Không gì đau khổ cho bằng chị em trong gia đình mà không thuận thảo, nói xấu nhau. Con cháu sẽ nghĩ gì khi cha mẹ không làm gương? Nói về gia đình nhỏ của chị và em tôi, có lúc cũng xảy ra mâu thuẫn. Song cách giải quyết cũng khá "vui". Thường khi vợ giận chồng hay ngược lại, chị hoặc em tôi thường viết thư bỏ vào túi của chồng (vợ). Tất nhiên ông chồng (hoặc vợ) khi mặc áo sẽ phát hiện, đọc và hồi âm lại. Nếu bên nào cảm thấy mình vô lý sẽ làm hòa bằng cách rủ nhau đi xem phim. Anh rể tôi ghiền xem phim lắm. Em rể tôi lại thích xem ca nhạc. Mỗi lần như vậy tôi cũng được tháp tùng đi theo. Anh rể và em rể tôi là hai người xa lạ nhưng cách dạy con khá đồng quy. Chưa bao giờ hai rể của cha mẹ tôi đánh hoặc hăm dọa con cái. Đi làm về lại chơi đùa với con, cứ như là bạn vậy. Cả hai đều không rượu chè, cờ bạc, hút hít, đề đóm gì cả.

Tiếc thay, hai người rể ra đi sớm quá, nên không kịp nhìn thấy các con trưởng thành. Nhờ giáo dục gia đình, các cháu chăm chỉ học hành có việc làm ổn định, các con dâu cũng thế nên cuộc sống gia đình chị và em tôi không giàu nhưng không phải chạy ăn từng bữa. Do đó gia đình tràn đầy niềm vui và hạnh phúc, không độc tài gia trưởng. Muốn mua sắm gì thì vợ chồng cùng bàn bạc với nhau. Có lần vợ thích mua máy giặt, chồng thích mua tủ lạnh. Ai cũng đưa lý do chính đáng của mình, nhưng tiền không đủ để mua cả hai. Thế là vợ chồng thống nhất "bốc thăm", nhưng kèm theo điều kiện ai thua cũng không được buồn bực. Trong gia đình có sự bình đẳng và tôn trọng nhau, dù anh rể thu nhập hằng tháng nhiều hơn vợ. Ngược lại em gái tôi thu nhập nhiều hơn chồng cũng chẳng hề lên mặt "ta đây".

Nhờ sự giáo dục của ba mẹ và anh Cả ngày trước, chị dâu và các em chồng sống chung mà không tính toán thiệt hơn. Giờ chị dâu và hai con đã mất, chỉ còn ba chị em gái, ai cũng trên 80 tuổi, luôn thương yêu bảo bọc cho nhau. Thế là mãn nguyện rồi. Thỉnh thoảng chị em tôi rủ nhau về Bắc Ninh thăm quê cha đất tổ. Tôi thầm nghĩ, ba mẹ chắc hài lòng về con cháu mình. Chị em chúng tôi lòng dặn lòng, dù hoàn cảnh thế nào cũng phải sống tử tế, như ba mẹ đã dạy lúc sinh thời để vui lòng người đã về thế giới người hiền. Mỗi lần làm gì, chúng tôi luôn nhớ lời mẹ dặn: phục vụ dân phải chịu khó, ngọt ngào, yêu người, trong sạch. Chị tôi luôn nghĩ "mình là đầy tớ của dân", làm việc hết lòng chứ không hết giờ. Em tôi luôn tâm niệm: "Lương y như từ mẫu". Sau giải phóng là Tổ trưởng, Khu phố phó liêm khiết, chưa hề tơ hào của dân dù chỉ quả chuối, quả cam.

Chị và em tôi thì giấy khen bao la. Riêng tôi: "Khi một học sinh bị điểm thấp, ở đấy tấm lòng tôi thiếu hụt. Chấm điểm em, tôi nhận lỗi chính mình". Bây giờ chị em tôi đã ở tuổi "cổ lai hy", nhưng vẫn nặng lòng với đất nước. Mỗi khi đọc tin tiêu cực trên báo hay ngoài xã hội, chị em tôi lại nhìn di ảnh mẹ, anh Cả và thầm hứa: "Mẹ ơi, hai thế hệ, một ngọn cờ con tiếp bước mẹ đi".

MỘT GIA ĐÌNH(*)

Từ Tuyết Nhi(**)

Tôi may mắn được sinh ra trong sự mong chờ của ba mẹ, lớn lên qua những tháng ngày được tắm tưới bằng tình thương. Ngày còn thơ bé, cũng có lắm khi tôi nghịch ngợm, với bản tính hiếu kỳ về thế giới rộng lớn này, tôi thường hay làm cho ba mẹ phải lo lắng. Trong dân gian Việt Nam ta có câu: "Thương cho roi cho vọt", ba mẹ tôi cũng kế thừa tinh thần đó nhằm răn đe, dạy dỗ để tôi sợ mà ghi nhớ những bài học, từ đó mà nên người. Tôi rất trân quý và biết ơn đấng sinh thành, những bài học đầu đời mà họ đã nhọc công răn dạy luôn nằm trong tâm trí tôi. Ấy vậy mà không phải gia đình nào cũng thế. Ở đâu đó, bạo lực gia đình vẫn hiện diện như một con quỷ bòn rút tình thương, cắt hết mối dây gắn kết giữa các thành viên trong gia đình. Trong những năm gần đây, bạo lực gia đình liên tục làm rúng động dư luận cả nước như vụ "Mẹ ghẻ bạo hành bé gái 8 tuổi" ở Quận 1, Thành phố Hồ Chí Minh hay "Cha dượng đóng 9 chiếc đinh vào đầu bé gái 3

(*) Tác phẩm vào vòng chung kết Cuộc thi viết và thuyết trình chủ đề "Gia đình và Phòng, chống bạo lực gia đình" năm 2024.

(**) Đơn vị: Trường Tiểu học Đặng Thùy Trâm, Quận 7.

tuổi" ở Hà Nội. Những vụ án đó được đưa tin đầy rẫy trên các mặt báo lớn nhỏ, là một hồi chuông cảnh tỉnh đối với mỗi gia đình – những tế bào sống của một đất nước.

Tuy nhiên vẫn còn đó những câu chuyện về bạo lực gia đình khác nhan nhản ngoài kia. Dù chẳng được trang báo nào đưa tin nhưng nó cũng không ngừng phá hủy những hình ảnh tốt đẹp về một gia đình hạnh phúc, giẫm nát những tâm hồn non nớt của những đứa trẻ vô tội. Những câu mắng nhiếc nặng nề, những cái đánh răn dạy quá tay từ khi nào được xem như một chuyện hiển nhiên, "việc nhà ai nấy tỏ" và rồi dần biến thành những hậu quả nặng nề không thể cứu vãn? Như chuyện của gia đình bạn P.U.K. (26 tuổi, Tân Bình) là một điển hình. Dù giờ đây, bạn đã trưởng thành, nhưng đứa trẻ bên trong con người bạn vẫn mãi ánh lên nỗi đau từ quá khứ không thể chữa lành. Tôi thực sự đau đáu mãi trong lòng bởi câu chuyện được chia sẻ từ K., không quá đau thương, không quá nhẫn tâm, nhưng lại cứ nhức nhối như một cái dằm trong tay không lấy ra được. Nay tôi xin được thuật lại mảnh ký ức đau thương đó của bạn mình cho mọi người, thêm một góc nhìn, thêm một câu chuyện, có khi chúng ta sẽ cảnh tỉnh được một mầm mống bạo lực nào đó chăng...?

MỘT GIA ĐÌNH

- An nè, sao thấy mày siêng tập vậy? Trước giờ chẳng vắng buổi nào luôn?

Nghe câu hỏi của nhỏ Hoa, An chỉ mỉm cười mà không đáp. Từ khi lên cấp ba, nó đã đăng ký tham gia câu lạc bộ

Võ thuật. Đều đặn như vắt chanh, sau giờ học chính khóa, nó đều luyện tập rất chăm chỉ tại câu lạc bộ, dù có cảm nặng cũng không vắng mặt bao giờ. Là do nó rất yêu võ thuật sao? Cũng không hẳn là vậy...

"Ai cũng có một mái nhà chờ bạn trở về" - An đã bắt gặp câu nói này đâu đó trên mạng và ngay lập tức bị ấn tượng. Nhưng với An, mái nhà của nó không chờ đón bất cứ thành viên nào, tránh đi được lúc nào thì hay lúc đó thôi.

Tránh được một buổi, đâu thể tránh được một đời. Khi những tia nắng cuối ngày khuất bóng, hiện thực đó vẫn đang chờ nó đối mặt, "mái nhà" đó không thể không về. Trên con đường quen thuộc, ý nghĩ về một "gia đình" cứ thoáng đến rồi đi trong đầu nó theo mỗi nhịp đạp pedal của chiếc xe đạp cũ.

Ngày trước, mẹ An là một cô gái thôn quê, yêu ba nó, một thanh niên phố thị rồi cùng sinh sống ở thành phố. Ba An là một người ít nói và nghiêm khắc, nhưng trong ký ức của An, ba vẫn yêu thương nó theo cách của riêng mình. Chẳng hạn là một cái xoa đầu khi nó đạt điểm cao, hay là cây kẹo bông gòn ở đầu ngõ mỗi khi An làm nũng... Nhưng rồi chẳng biết từ khi nào, cả người trong cuộc cũng chẳng còn nhớ nổi lý do vì sao. "Mái nhà" của An xuất hiện những cái tát, những cú đấm không khoan nhượng của ba. Những lời to tiếng, những cái động tay động chân đã mon men hiện diện theo những cơn say của ba, cứ từ từ len lỏi, và rồi nuốt chửng cả gia đình bé nhỏ của nó...

Mẹ đi làm suốt ngày, làm đủ thứ từ buôn bán đến giúp việc. Mẹ An không ngại khổ, miễn là có người gọi thì đều nhận làm để có tiền nuôi sống cả gia đình. Ba cũng đi làm phụ hồ, nhưng ông thường hay say xỉn. Khi nào vui thì không sao. Nhưng hễ khi có việc buồn bực thì ông lại say men rồi lôi mẹ ra đánh trút giận. Những lần như vậy, hai chị em nó đều trốn sau xó bếp.

Là chị, nó chẳng thể làm gì khác ngoài việc vòng tay ôm lấy em mình, đôi mắt hồn nhiên ánh lên tia nhìn sợ sệt, hãi hùng.

"Bốp, bốp".

Môi thằng bé mấp mấy, run lên bần bật.

Là chị, nó cố giấu nhẹm nỗi sợ, ghì lấy thằng em trai mỗi lúc một chặt hơn.

"Không sao đâu, Bình đừng sợ!"

An cố an ủi em. Mùi rượu và hơi men nồng nặc nương theo gió len vào. Và rồi cả hai chị em cùng bật khóc. An là chị, nhưng nó cũng chỉ là một đứa con nít thôi. Ngoài việc ôm em và khóc cùng em, nó còn có thể làm gì khác đây?

Có lần An hỏi mẹ: "Ba đánh mẹ có đau không? Sao mình không dọn đi hở mẹ?". Mẹ nó đau đớn, vết bầm đã chuyển sang màu sẫm chợt nhói lên: "Chắc mẹ vẫn còn mắc nợ ba con. Nhẫn nhịn một chút cho hai đứa có ba cũng tốt mà con." Nghe sao thật chua xót. An cũng chẳng rõ là nó có thật sự cần một người ba như vậy hay không nữa.

Ngày bé, nó cứ nghĩ mãi, một gia đình và các thành viên trong gia đình tại sao không gắn bó với nhau bằng tình yêu

thương, chăm sóc quan tâm như trong mấy cuốn truyện nó đọc được? Tại sao lại chỉ có sự tàn bạo, cay nghiệt và những vết thương? Những vết thương ngoài da thì chỉ gây nhức nhối, đau đớn một vài tuần rồi lành lại như chẳng có một cơn bạo hành nào xảy ra. Nhưng còn những vết thương dai dẳng làm rướm máu, ủ dột tâm hồn con người ta từng giờ, từng phút thì sao? Thời gian sẽ chữa lành nó chứ? Hay lại chỉ khiến nó đau đớn và hằn sâu thêm?

Hai chị em nhà nó – An và Bình đã lớn lên trong một gia đình như thế đấy.

(Nguồn ảnh: Sưu tầm Internet)

Cánh cửa sắt tróc sơn lỗ chỗ màu trắng hiện ra trước mắt cũng là lúc tâm trí nó trở về với thực tại.

"Ngày hôm nay thật dài".

An bước nhanh vào nhà rồi thả mình xuống chiếc giường êm ái, nhanh chóng chìm vào giấc ngủ. Ngày mai sẽ là một ngày hệ trọng trong đời nó, nhưng chính nó cũng không ngờ rằng, dù tha thiết đến nhường nào, đó cũng là ngày mà suốt cuộc đời có lẽ nó chẳng thể nào quên đi.

Một sáng thứ Bảy khác thường lệ, An cưỡi chiếc xe đạp cà tàng đèo Hoa đến Trung tâm Thể thao quận, cả hai đứa đều tham gia thi đấu tranh giải Võ thuật cấp quận cho trường. Chẳng mấy chốc khán phòng đã chật ních người, tiếng cười nói râm ran lây động cả hội trường. Thầy Vũ đại diện bốc thăm thứ tự thi đấu cho đội, bọn nó thì hồi hộp ngồi đợi, hít thở đều để giữ bình tĩnh. Đội trường An sẽ đấu lượt thứ 4 bảng B. Vậy là còn lâu mới đến lượt. Nhưng chẳng thả lỏng được bao lâu thì An lại nhớ ra đã để quên thẻ dự thi mà thầy phát vào hôm trước để về nhà dán ảnh. Thầy Vũ tức tốc đèo An về nhà để lấy, cũng may mà nhà nó cách chỗ thi chỉ hơn 5 phút chạy xe máy. Nhà An nằm trong hẻm nhỏ, vào trong đường hẹp rất khó quay đầu xe nên thầy cũng chỉ đành để An đi bộ vào trong và đứng đợi ngoài đầu hẻm.

Vừa đến cửa nhà An đã nghe vọng lại những tiếng chửi mắng, tiếng roi rẽ gió vụt xuống xối xả, An linh cảm có chuyện chẳng lành, và tất nhiên cũng là chuyện như cơm bữa ở nhà nó. Nhưng giờ nó cũng lớn hơn trước rồi, không còn co ro sợ hãi như ngày bé nữa, có nó nói đỡ, có khi mẹ cũng đỡ chịu đòn hơn.

An không nghĩ nhiều liền lao vào ngồi chắn ngay chỗ mẹ, mẹ đang cuộn tròn, co người lại để chịu những đòn trời giáng. Nhưng ba không dừng lại, mặt ông đỏ bừng vì rượu, những lời mắng nhiếc đay nghiến vẫn tuôn như suối. An có can ngăn bao nhiêu cũng vô ích. Ông chộp được con dao gọt trái cây trên tủ, lưỡi dao sắc lẹm. Với con dao trong tay, ông càng trở nên hung hãn, tàn bạo, tay huơ dao nhắm vào người mẹ. Nó hét lên thật to rồi ôm chặt lấy chân ba, cố sức giữ ông lại để mẹ loàng choàng bò dậy. Nó không hiểu vì sao hôm nay ba nó lại say và tức giận đến như vậy. Dù cho vốn dĩ nó cũng chưa từng hiểu. Mẹ con An luôn miệng nài nỉ, van xin nhưng có vẻ như chỉ càng làm cho ba trở nên điên tiết. Ba đạp một cái thật mạnh vào ngực An, cái tiếp theo lại vào đầu. Mắt An như hoa hết cả lên, cả người đều đau điếng. An còn chẳng biết mình đang nói gì hay làm gì, chỉ quờ quạng giữ ba lại, khi không thành thì lại xoay sang ôm lấy mẹ che chắn. "Có lẽ mình chết mất" – An đã nghĩ vậy.

Rồi bỗng có tiếng "chát", "bốp, bốp" vang lên, tiếng con dao rơi leng keng xuống đất. Trước khi hoàn toàn mất đi ý thức, nó mơ màng thấy Bình - thằng em trai bé bỏng ngày nào đang tẩn cho ba một trận với đôi mắt long sòng sọc rất đáng sợ. Mắt An tối sầm đi và bất tỉnh.

(Nguồn ảnh: Sưu tầm Inetrnet)

- Thầy ơi....

Khi An mở mắt ra, thầy Vũ là người đầu tiên nó nhìn thấy. Không đợi nó phải cất công hỏi, thầy giải thích.

- Thầy thấy em đi lâu quá nên vào trong tìm em, rồi thầy chở em vào viện. Em phải ở lại để kiểm tra thêm do có nhiều chấn thương ở đầu.

- Dạ... Vậy còn cuộc thi?... Còn mẹ em?

- Em đừng lo, các bạn sẽ cố gắng cả phần của em. Mẹ em...

Thầy chưa kịp dứt lời thì em trai An bước vào, nhìn kỹ, giờ nó đã lớn và cao hơn An nhiều. Bình đưa mắt nhìn An với một vẻ mặt vừa ái ngại, vừa lo lắng. Không đợi nó hỏi em trai đã cất tiếng trước.

- Mẹ không sao...

Chỉ cần có thế, An liền thở dài nhẹ nhõm. Mái nhà và cảnh quen thuộc của hai chị em nó đó, có gì để xa lạ nữa đâu.

Còn sống là may rồi.

An thấy còn mệt lắm nên xin phép thầy được nghỉ ngơi. Nó nằm buông thõng, mắt nhìn vô định lên trần. Những ý nghĩ về "gia đình" và "mái nhà" lại thoáng đến trong tâm trí. Có lẽ từ sau hôm nay, ba nó sẽ chẳng còn dám giở trò bạo hành với mẹ và bọn nó nữa chăng? Vì đã bị tẩn cho một trận? Vì những đứa con của ông không vô dụng như ngày bé nữa? Hay là vẫn chẳng khác gì? Hay là sẽ còn tàn bạo hơn nữa?

Chẳng ai trả lời được băn khoăn của An cả.

Nhưng dù cho ba An ngừng lại thì sao? Ông đã làm một điều tệ hại hơn cả những trận đòn và những vết thương này. An nhìn sang Bình – em trai nó, Bình đang giúp nó sắp xếp những đồ dùng cần thiết vào tủ đầu giường. Nghĩ đến đó An liền chực khóc. Người mà cả hai gọi là ba đó đã gieo vào đứa em trai yêu quý và chu đáo của An mầm móng của sự bạo hành. Điều đó còn ghê gớm hơn bất kỳ cú tát hay cái đấm nào.

Liệu Bình có lại rơi vào vòng tròn nghiệt ngã của số phận? Nơi mà bạo lực lên ngôi thay cho lời nói, nơi mà nắm đấm giúp giải tỏa sự tức giận không tên?

Liệu An có lại suốt đời cam chịu và nhẫn nhịn những đau đớn đến với mình như mẹ không?

Bạo lực để dập tắt bạo lực có phải là điều đúng?

Hay nhẫn nhịn giữ hòa khí mới là điều đúng?

Tương lai rồi sẽ ra sao với hai đứa trẻ đầy vết thương lòng? Liệu An, Bình có bao giờ được bình an...?!

(Nguồn ảnh: Sưu tầm Inetrnet)

GIA ĐÌNH, NƠI ĐỂ TRỞ VỀ SAU NHỮNG DÔNG BÃO – NÓI KHÔNG VỚI BẠO LỰC GIA ĐÌNH(*)

Võ Thị Quỳnh Anh(**)

Mọi thứ thay đổi chúng ta, nhưng chúng ta luôn bắt đầu và kết thúc mọi thứ với sự quan tâm của gia đình. Gia đình là nơi ẩn chứa tình yêu thương. Nó giống như một cảng an toàn và yên bình sau những cơn bão cuộc đời, là thứ gì đó vô cùng quan trọng trong cuộc sống của mỗi người. Bởi chỉ có gia đình mới mang lại hạnh phúc cho chúng ta, và không có gì cao cả hơn việc xây dựng và gìn giữ hạnh phúc gia đình.

(*) Tác phẩm vào vòng chung kết Cuộc thi viết và thuyết trình chủ đề "Gia đình và Phòng, chống bạo lực gia đình" năm 2024.

(**) Đơn vị: Trường THCS Tân Thới Hòa, quận Tân Phú.

Gia đình là một khái niệm rất quen thuộc và gần gũi với cuộc sống của chúng ta. Gia đình là tế bào của xã hội, xây dựng gia đình hạnh phúc không chỉ đem lại cuộc sống ấm no cho mỗi cá nhân, gia đình mà còn đem lại sức sống cho toàn xã hội. Gia đình, nơi có cha mẹ, người thân yêu, những người dạy ta nhiều điều hay lẽ phải, dạy ta cách làm người, là nền tảng để ta vững bước trên con đường đời. Tình cảm gia đình như những tia sáng diệu kỳ dẫn dắt chúng ta. Tia sáng ấy sưởi ấm tâm hồn mỗi người, mang lại hạnh phúc đích thực. Chắc hẳn ai cũng rất hạnh phúc với một gia đình đầy đủ, nơi mỗi tiếng cười và tình yêu thương đều tràn đầy. Mỗi thành viên trong gia đình đều mang đến cho nhau một tình cảm đặc biệt.

Hạnh phúc gia đình là một trong những điều quan trọng nhất trong cuộc đời mỗi người. Tuy nhiên, để giữ gìn hạnh phúc gia đình không phải là điều dễ dàng. Ngày nay, khi chúng ta đang chung tay xây dựng một xã hội văn minh tiến bộ, gia đình hạnh phúc nhưng tình trạng bạo lực gia đình vẫn còn tồn tại và diễn ra phức tạp dưới nhiều hình thức, do đó chúng ta cần phải đấu tranh để hạn chế và từng bước xóa bỏ nó trong đời sống xã hội.

Vậy trước hết ta phải tìm hiểu gia đình hạnh phúc là gì? Một gia đình hạnh phúc là sự hài lòng của các thành viên gia đình về tổng hòa các yếu tố khách quan, chủ quan về đời sống vật chất, sức khỏe, đời sống tinh thần, mối quan hệ trong gia đình và mối quan hệ của gia đình với dòng họ, cộng đồng. Mỗi người được sinh ra, lớn lên và trưởng thành đều hưởng lợi từ giáo dục và truyền thống của gia đình. Trong gia đình,

chúng ta được sống trong tình thân mẫu, tình thân phụ, tình anh chị em ruột thịt, được che chở và yêu thương từ gia đình khi lớn lên đến khi trưởng thành. Gia đình là nguồn gốc giáo dục và nuôi dưỡng cho mỗi con người. Lời dạy dỗ, lời khuyên của gia đình sẽ luôn đồng hành với chúng ta suốt cuộc đời để tránh bất kỳ sự chán nản hay vấp ngã nào.

Hơn nữa, trong cuộc sống, chúng ta không tránh khỏi những rắc rối và khó khăn. Khi đó, gia đình là nơi trú ẩn bình yên, là chỗ để chúng ta thoát khỏi giông bão cuộc đời và là nơi để trở về khi mệt mỏi, căng thẳng. Gia đình đóng vai trò vô cùng quan trọng để giúp mỗi con người vượt qua những thử thách và khó khăn trong cuộc sống. Các gia đình đề cao các yếu tố tình cảm, mối quan hệ giữa các thành viên trong gia đình chứ không phải các yếu tố vật chất. Điều này cho thấy yếu tố vật chất có thể chỉ là điều kiện đảm bảo để xây dựng gia đình hạnh phúc. Khi điều kiện vật chất đáp ứng được những nhu cầu thiết yếu thì yếu tố quyết định gia đình hạnh phúc chính là các giá trị tinh thần có trong gia đình. Xây dựng gia đình hạnh phúc không chỉ chú trọng đến yếu tố vật chất của gia đình mà bỏ qua các yếu tố văn hóa, tinh thần, đặc biệt là chất lượng mối quan hệ giữa các thành viên trong gia đình.

Có một lần tôi đã đọc được trên báo về gia đình chị Đinh Thị Hương ở Hòa Bình. Có thể nói, gia đình chị là một gương sáng cho việc xây dựng gia đình hạnh phúc. Với chị Hương, để gia đình hạnh phúc thì việc cùng nhau nuôi dạy con cái là điều vô cùng quan trọng. Xuất phát từ nhận thức đúng đắn đó, mỗi thành viên trong gia đình chị Hương đều chung tay,

góp sức xây dựng gia đình văn hóa. Gia đình là một hình thức tổ chức đời sống cộng đồng của con người, một thiết chế văn hóa - xã hội đặc thù, được hình thành, tồn tại và phát triển trên cơ sở của quan hệ hôn nhân, quan hệ huyết thống, quan hệ nuôi dưỡng và giáo dục giữa các thành viên.

Ngay từ khi các con còn nhỏ, vợ chồng chị đã dạy cho con ý thức tự giác học tập, kiên trì kèm cặp, uốn nắn để việc học hành của các con đi vào nề nếp. Nghiêm khắc một cách đúng mực chứ không cứng nhắc, không để sự kỳ vọng của bố mẹ trở thành áp lực đối với con cái. Là bố, anh Niêng luôn giúp các con rèn luyện ý chí phấn đấu vươn lên và tự khẳng định mình. Còn với chị Hương, chị luôn gần gũi lắng nghe, nhẹ nhàng bồi đắp cho con đức tính cần cù, chịu khó. Ý thức rất rõ bố mẹ chính là người ảnh hưởng lớn đến quá trình hình thành nhân cách của con cái, nên anh chị luôn sống hòa hợp hạnh phúc, cư xử với mọi người xung quanh hòa nhã, đúng mực để làm gương cho con. Anh chị luôn tâm tình với con như những người bạn để các con sớm ý thức được hoàn cảnh gia đình, thấy được nỗi vất vả của ba mẹ, từ đó nỗ lực phấn đấu vươn lên trong học tập và rèn luyện.

Công việc chính của chị là làm nông nghiệp, hàng ngày dù bận rộn với công việc nhưng chị vẫn tranh thủ theo dõi đài, xem tivi và các chuyên mục hay về gia đình như cách nuôi dạy con cái, xây dựng gia đình văn hóa... để từ đó chị khéo léo lồng ghép giáo dục con cái của mình. Bữa cơm gia đình chị luôn đầy ắp những tiếng cười bởi những câu chuyện vui của chị làm cho các thành viên trong gia đình cảm thấy thoải mái. Chị chia sẻ cách nuôi dạy con cái của mình không phải

bằng roi vọt mà là nêu gương trong mỗi lời nói và từng việc làm của bố mẹ. Để các con lấy đó là tấm gương trước hết cha mẹ phải gương mẫu đi đầu, và thường xuyên kể những gương người tốt, việc tốt cho con cái học theo. Khi hỏi về động lực để chị làm tốt vai trò của mình trong gia đình, chị không ngần ngại nói: Động lực để tôi làm tốt công việc gia đình và công tác xã hội là nhờ sự quan tâm giúp đỡ của chồng con, động viên tinh thần khi tôi gặp khó khăn và trên hết là thành tích học tập mà các con tôi đạt được. Con trai lớn, hiện đang trên giảng đường Đại học, thường mang về tặng bố mẹ những bằng khen, giấy khen, đó có thể là nguồn động viên lớn nhất đối với những người làm bố, làm mẹ.

Gia đình chị Hương có trên 1 ha cao su đang bước vào năm thứ 8; 0,5 ha bời lời đã cho thu hoạch lần ba, gần 1 ha cà phê. Ngoài diện tích cà phê, cao su đang cho thu hoạch, anh chị còn có thêm 5 con lợn nái và máy xát lúa. Số lợn nái anh chị nuôi một phần để cung cấp giống cho bà con, phần anh chị để nuôi sinh sản. Thu nhập hàng năm của gia đình chị Hương khoảng gần 100 triệu đồng. Tuy bận rộn với công việc nhưng chị Hương vẫn tham gia công tác xã hội một cách nhiệt tình và say mê, là Chi hội trưởng Chi hội Phụ nữ thôn, tổ trưởng tổ vay vốn và kiêm nhiệm một số công tác khác trong thôn. Mặc dù đảm nhiệm nhiều công việc khác nhau nhưng chị rất nhiệt tình, hăng hái đi đầu trong mọi công việc. Năm 2011, chị được tín nhiệm bầu làm Chi hội trưởng Chi hội Phụ nữ thôn, ban đầu toàn chi hội có 40 hội viên đến nay tăng lên trên 80 hội viên, các phong trào ngày một đi lên, hàng năm Chi hội luôn được các cấp khen thưởng là Chi hội xuất sắc. Với hàng xóm láng giềng chị luôn cởi mở, vui vẻ

và giúp đỡ mọi người lúc khó khăn hoạn nạn. Gia đình chị là một gia đình điển hình về giữ gìn hạnh phúc của địa phương, bản thân chị Hương là một cán bộ hội năng nổ nhiệt tình trong mọi hoạt động. Chị là một người vợ, người mẹ đảm đang trong việc nuôi con ăn học thành tài. Từ những thành tích đạt được, gia đình chị nhiều năm liền đạt Gia đình văn hóa, Gia đình hiếu học. Nhiều người dân ở đây thường lấy gương học giỏi của các con chị để động viên con cháu noi theo. Với quan niệm của chị Hương, gia đình hạnh phúc là nơi hội tụ những nét đẹp văn hóa, cộng đồng và xã hội, nó được thể hiện qua thái độ, hành vi, cách cư xử trong gia đình. Cụ thể, trong quan hệ vợ chồng phải hòa thuận trên cơ sở tình yêu thương chung thủy và sự hiểu biết, tôn trọng lẫn nhau. Tuy nhiên, thực tế cho thấy không phải ai cũng có cơ hội sống trong một gia đình hạnh phúc, tốt đẹp. Ngày nay, vẫn còn rất nhiều tình trạng gia đình không hòa thuận, hạnh phúc. Bạo lực gia đình là hành vi cố ý của thành viên gia đình gây tổn hại về thể chất, tinh thần, tình dục, kinh tế đối với thành viên khác trong gia đình. Mỗi người có quan niệm khác nhau về gia đình. Có lần tôi đã đọc được một câu chuyện từ mạng xã hội về một nữ sinh sống trong một gia đình không hòa hợp. Bạn nữ này luôn chứng kiến ba mẹ cãi nhau, đánh nhau và đe dọa mạng sống lẫn nhau với những vật dụng sắc bén, trong nhà luôn cảm thấy ồn ào và căng thẳng. Gia đình từng khá giả nhưng vì những trò chơi may rủi, cờ bạc mà đã đi xuống và tình cảm của ba mẹ dần nhạt phai. Bạn nữ này đã có một tuổi thơ đen tối do áp lực cuộc sống gây ra, và ba mẹ thường xuyên phàn nàn và chửi rủa cô bằng những lời cay độc chỉ vì họ bực mình, không cần biết

đúng sai. Khi còn nhỏ, bạn ấy thường nghe ba mẹ cãi nhau và chỉ biết trốn vào một góc trong nhà để khóc trong nỗi sợ hãi và hoang mang. Khi có xung đột lớn hơn, bạn ấy chỉ dám đứng ở xa và cầu xin hai người dừng lại. Vì một tuổi thơ như vậy nên tính cách của bạn ấy khá nhút nhát và không dám tự quyết định việc gì, không biết đúng hay sai và luôn dựa vào sắc mặt người khác. Nếu sống như vậy, tôi tin rằng bạn ấy khó có thể thành công trong cuộc sống. Điều này không chỉ xảy ra trong gia đình của bạn ấy mà còn ở rất nhiều gia đình khác, thậm chí còn kinh khủng hơn. Những gia đình như vậy sẽ không tạo ra một môi trường tốt cho con cái và còn có thể gây tổn thương tâm lý. Nếu trẻ em không được chăm sóc và bị ảnh hưởng bởi các tệ nạn xã hội, tương lai của họ sẽ trở nên mù mịt và không có lối thoát. Chúng ta cần chỉ bảo, hướng dẫn và quan tâm đến trẻ em nhiều hơn từ gia đình để đảm bảo tương lai của xã hội. Gia đình chính là tế bào của xã hội, hãy cùng nhau đóng góp xây dựng tình cảm để tạo ra một môi trường gia đình tốt hơn cho tương lai phát triển của xã hội. Dù bạn không may mắn được sinh ra trong một gia đình hạnh phúc, hãy tìm kiếm một gia đình đúng nghĩa để cảm nhận hạnh phúc và ấm áp trong cuộc sống.

Thật đấy, để có được một gia đình hạnh phúc không phải khó, nhưng không phải ai cũng được sống trong điều đó. Vì vậy hãy lên tiếng và lên án những hành động bạo hành con cái, phản đối việc không cho con đi học và bắt đi làm kiếm tiền để ăn chơi bê tha. Cũng như phản đối những đứa con bất hiếu, tham gia chơi bời với các nhóm bạn xấu, ăn cắp và đánh đập đấng sinh thành của mình. Ngoài ra, các tranh chấp tài sản cũng gây ảnh hưởng đến tình cảm gia đình và chúng ta

cần phải mạnh mẽ tố cáo và lên án những hành động này để tạo nên một xã hội cân bằng và văn minh hơn.

Việc phát hiện, ngăn chặn và xử lý kịp thời các hành vi bạo lực gia đình có ý nghĩa quan trọng, vì nếu không kịp thời ngăn chặn và xử lý nghiêm khắc thì có thể trở thành thói quen, được chấp nhận với cả nạn nhân và người vi phạm; hành vi bạo lực càng kéo dài sẽ gây ra nhiều tổn thương cho nạn nhân, tổn thương tới mối quan hệ gia đình, xã hội. Chúng ta có thể áp dụng những biện pháp để xây dựng và giữ gìn hạnh phúc gia đình, dựa trên các câu chuyện thực tế của các gia đình. Đầu tiên, là ý thức cá nhân của mỗi người trong gia đình. Chúng ta không nên xem thường những vấn đề nhỏ trong gia đình và cần tôn trọng quan điểm của người thân để đạt được sự cân bằng hạnh phúc. Cần xây dựng và vun đắp cho tình cảm gia đình bằng cách quan tâm và chia sẻ với nhau về những vấn đề xảy ra trong cuộc sống, lắng nghe ý kiến của mọi người và trao đi yêu thương nhiều hơn. Chúng ta có thể tổ chức các hoạt động gia đình như cùng ăn tối, cùng xem tivi, cùng đi du lịch, leo núi, đạp xe, và nhiều hoạt động khác để tạo bầu không khí gần gũi, ấm áp trong gia đình. Mỗi gia đình cũng nên dành thời gian để chăm sóc và quan tâm đến con trẻ, dạy dỗ con mình đúng cách, hay trở thành một người bạn thân với con để lắng nghe tâm sự tuổi mới lớn của con, hướng dẫn và ủng hộ con trên mọi nẻo đường hợp lý, đúng đắn. Chúng ta không nên ngăn cấm ước mơ hay dập tắt hy vọng của con mình về một vấn đề nào đó, mà nên hỗ trợ và khuyến khích con phát triển đam mê và khả năng của mình.

Gia đình có vai trò rất lớn trong việc hình thành và phát triển của xã hội, góp phần xây dựng, tô thắm, làm rạng rỡ thêm bản sắc văn hóa dân tộc; là nơi giữ gìn, vun đắp, phát huy những giá trị truyền thống quý báu của con người Việt Nam. Chúng ta nên cảm thấy rất may mắn vì có gia đình và có cơ hội để mang đến hạnh phúc cho họ. Trên thế giới này có rất nhiều người không có gia đình hoặc chưa từng trải qua tình cảm gia đình. Gia đình đóng vai trò quan trọng và là nơi để mỗi người có thể dựa vào. Tình cảm trong gia đình có thể giúp một người cảm thấy tươi vui, rực rỡ và lạc quan hơn trong cuộc sống. Tuy nhiên, để xây dựng một gia đình hạnh phúc, mỗi cá nhân cần có tình cảm, biết chăm sóc, chia sẻ và đặc biệt là sẵn sàng hy sinh. Ngoài ra, vai trò của mỗi gia đình rất quan trọng trong việc tạo nên xã hội văn minh và phát triển hơn trong tương lai. Để từng gia đình là hạt nhân tốt của xã hội, thiết nghĩ bên cạnh sự chăm lo của Đảng, Nhà nước và các tổ chức xã hội thì vai trò của từng gia đình và các thành viên trong gia đình là hết sức quan trọng và có tính quyết định. Toàn xã hội quan tâm đến công tác xây dựng gia đình, nhưng từng gia đình và các thành viên biết quan tâm đến nhau, sống có trách nhiệm là xây dựng gia đình hạnh phúc bền vững, góp phần làm cho cuộc sống cộng đồng tốt đẹp hơn.

Trong cuộc sống, chúng ta không thể tránh khỏi những khó khăn, thử thách và thất bại. Nhưng khi có một gia đình đứng sau lưng, chúng ta sẽ cảm thấy yên tâm và đầy đủ sức mạnh để vượt qua mọi trở ngại. Gia đình không chỉ là nơi để ta trở về sau một ngày dài mệt mỏi, mà còn là nơi để ta học hỏi, trưởng thành và trân trọng những giá trị cuộc sống. Vì

vậy, hãy luôn trân trọng, yêu thương và gìn giữ hạnh phúc gia đình của mình, bởi đó chính là nguồn động lực lớn nhất để chúng ta tiếp tục vươn lên trong cuộc sống.

"Có một nơi để về, đó là nhà. Có những người để yêu thương, đó là gia đình. Có được cả hai, đó là hạnh phúc".

QUYỀN TÌNH DỤC TRONG QUAN HỆ HÔN NHÂN; PHÒNG, CHỐNG BẠO LỰC GIA ĐÌNH VỀ TÌNH DỤC(*)

Đặng Ngọc Huyền Vy(**)

"Gia đình" là một đơn vị xã hội cơ bản được đặc trưng bởi các mối liên hệ tình cảm, huyết thống hoặc pháp lý giữa các thành viên. Nó là một nhóm người được liên kết với nhau thông qua quan hệ ông bà cha mẹ, con cái và anh chị em, hoặc thông qua hôn nhân hoặc nhận con nuôi.

Gia đình sẽ mang các đặc điểm cơ bản như sau:

(*) Tác phẩm vào vòng chung kết Cuộc thi viết và thuyết trình chủ đề "Gia đình và Phòng, chống bạo lực gia đình" năm 2024.

(**) Đơn vị: Bệnh viện Nhân Ái, Sở Y tế TP. HCM.

+ Tính thân mật: Gia đình được đặc trưng bởi sự gần gũi tình cảm và sự gắn bó giữa các thành viên.

+ Sự phụ thuộc lẫn nhau: Các thành viên gia đình dựa vào nhau về mặt tình cảm, vật chất và xã hội.

+ Sự xã hội hóa: Gia đình đóng vai trò quan trọng trong việc xã hội hóa trẻ em, truyền đạt các giá trị, chuẩn mực và hành vi được chấp nhận xã hội.

+ Sự bảo vệ: Gia đình cung cấp sự bảo vệ và an toàn cho các thành viên của mình.

+ Tính linh hoạt: Khái niệm gia đình liên tục thay đổi và thích ứng với các điều kiện xã hội và văn hóa khác nhau.

Mỗi một gia đình trong lòng xã hội này đều có tầm quan trọng và đóng góp vai trò cung cấp nền tảng cho sự phát triển thể chất, tình cảm và xã hội của trẻ em; Sự hỗ trợ và an toàn cho người lớn; Sự ổn định và liên tục cho cộng đồng. Ngoài ra, còn mang lại giá trị và hướng dẫn đạo đức cho cộng đồng. Chính vì vậy, mỗi một gia đình phát triển tốt sẽ đem lại lợi ích cho quốc gia. Tuy nhiên, giá trị chất lượng và chỉ số hạnh phúc của mỗi gia đình tại Việt Nam đang cần được chú ý và quan tâm hơn nữa bởi vấn nạn bạo lực gia đình đang diễn ra ở mức báo động.

Theo Luật Phòng, chống bạo lực gia đình 2022 định nghĩa bạo lực gia đình như sau: Bạo lực gia đình là hành vi cố ý của thành viên gia đình gây tổn hại hoặc có khả năng gây tổn hại về thể chất, tinh thần, tình dục, kinh tế đối với thành viên khác trong gia đình.

Trong 4 hình thức của bạo lực gia đình (bạo lực thân thể; bạo lực tinh thần; bạo lực tình dục; bạo lực kinh tế), bạo lực tình dục là một vấn đề nghiêm trọng nhưng thường bị bỏ qua và ít được nghiên cứu, chú trọng. Để giải quyết vấn đề này, cần tăng cường các hoạt động tuyên truyền và nâng cao nhận thức.

Một số nghiên cứu tại Việt Nam chỉ ra rằng:

+ Nghiên cứu thực trạng bạo lực gia đình đối với phụ nữ và trẻ em gái tại Việt Nam (2018) của Tổng cục Phòng ngừa Tội phạm, Bộ Công an Việt Nam: Nghiên cứu này định nghĩa bạo lực gia đình qua hình thức bạo lực tình dục là: *"Mọi hành vi tình dục cưỡng ép hoặc không mong muốn xảy ra trong bối cảnh gia đình hoặc mối quan hệ thân mật."*

+ Báo cáo nghiên cứu "Quyền tình dục của phụ nữ và trẻ em gái ở Việt Nam" (2018) của Trung tâm Nghiên cứu và Ứng dụng Khoa học về Giới - Viện Khoa học Xã hội Việt Nam. Báo cáo này định nghĩa bạo lực gia đình qua hình thức bạo lực tình dục là: *"Mọi hành vi tình dục cưỡng ép, cưỡng bức hoặc không mong muốn xảy ra trong bối cảnh gia đình hoặc mối quan hệ thân mật."*

Bạo lực gia đình qua hình thức bạo lực tình dục thường có những đặc điểm sau:

+ Thường xuyên và có tính lặp lại.

+ Gây ra nỗi sợ hãi, đau đớn hoặc tổn thương về thể chất hoặc tình cảm.

+ Được sử dụng như một công cụ để kiểm soát hoặc thống trị.

+ Xảy ra trong mối quan hệ được cho là thân mật và đáng tin cậy.

Bạo lực gia đình qua hình thức bạo lực tình dục có thể gây ra nhiều hậu quả nghiêm trọng về thể chất, tình cảm và xã hội cho nạn nhân, bao gồm:

+ Tổn thương thể chất (ví dụ: bầm tím, trầy xước, đau đớn).

+ Rối loạn căng thẳng sau chấn thương.

+ Trầm cảm và lo lắng.

+ Lạm dụng chất gây nghiện.

+ Vấn đề về sức khỏe sinh sản.

Nguyên nhân dẫn đến bạo lực gia đình qua hình thức tình dục ít được quan tâm và đấu tranh, tìm ra giải pháp giải quyết vấn đề:

+ Sự kỳ thị và xấu hổ: Các nạn nhân của bạo lực tình dục trong gia đình thường cảm thấy xấu hổ và kỳ thị vì những gì đã xảy ra với họ. Họ có thể sợ bị đổ lỗi, phán xét hoặc không được tin tưởng.

+ Sợ hãi bị trả thù: Những kẻ gây bạo lực tình dục trong gia đình thường đe dọa hoặc hành hung nạn nhân nếu họ báo cáo hành vi của mình. Điều này có thể khiến các nạn nhân quá sợ hãi để tìm kiếm sự giúp đỡ.

+ Phụ thuộc tài chính hoặc tình cảm: Nhiều nạn nhân bạo lực tình dục trong gia đình phụ thuộc tài chính hoặc tình cảm vào kẻ gây bạo lực. Điều này có thể khiến họ khó khăn trong việc rời bỏ mối quan hệ hoặc báo cáo hành vi bạo lực.

+ Thiếu hiểu biết: Một số người có thể không nhận ra rằng hành vi tình dục mà họ đang trải qua là một hình thức bạo lực. Họ có thể tin rằng đó là một phần bình thường của mối quan hệ hoặc rằng họ không có quyền từ chối.

+ Sự thiếu hỗ trợ: Các nạn nhân bạo lực tình dục trong gia đình có thể không biết ai có thể giúp họ hoặc có thể không tin rằng hệ thống tư pháp sẽ đứng về phía họ. Điều này có thể khiến họ không muốn tìm kiếm sự giúp đỡ.

Ngoài ra, bạo lực tình dục trong gia đình thường xảy ra trong các mối quan hệ thân mật, nơi nạn nhân có thể tin tưởng và phụ thuộc vào kẻ gây bạo lực. Điều này có thể khiến việc báo cáo hành vi bạo lực trở nên khó khăn hơn nữa. Bạo lực tình dục trong gia đình là một vấn đề nghiêm trọng có thể gây ra những hậu quả lâu dài về thể chất, tình cảm và tâm lý cho các nạn nhân. Điều quan trọng là phải nâng cao nhận thức về vấn đề này, phá vỡ sự im lặng và khuyến khích các nạn nhân tìm kiếm sự giúp đỡ.

QUY ĐỊNH VỀ QUYỀN TÌNH DỤC TRONG QUAN HỆ HÔN NHÂN THEO PHÁP LUẬT VIỆT NAM

Quyền tình dục là một tập hợp các quyền con người liên quan đến tình dục, bao gồm:

+ Quyền được tự do lựa chọn và quyết định về cơ thể, tình dục và sức khỏe sinh sản của mình.

+ Quyền được tự do khỏi mọi hình thức phân biệt đối xử hoặc bạo lực dựa trên khuynh hướng tình dục hoặc bản dạng giới.

+ Quyền được hưởng một cuộc sống tình dục lành mạnh, thỏa mãn và an toàn.

+ Quyền được tiếp cận thông tin và dịch vụ về sức khỏe tình dục và sinh sản.

Quyền tình dục có tầm quan trọng đối với sức khỏe, hạnh phúc và sự phát triển toàn diện của mỗi cá nhân. Bằng cách bảo vệ quyền tình dục, chúng ta có thể tạo ra một xã hội công bằng và tôn trọng hơn, nơi mọi người đều được đối xử bình đẳng và có thể tận hưởng một cuộc sống tình dục lành mạnh và thỏa mãn. Quyền tình dục không chỉ là quyền được quan hệ tình dục, mà còn bao gồm quyền được kiểm soát cơ thể, bản dạng giới và biểu hiện giới của mình. Quyền tình dục cũng bao gồm quyền được đưa ra các quyết định tự chủ về sức khỏe tình dục và sinh sản, bao gồm quyền được tiếp cận các dịch vụ chăm sóc sức khỏe toàn diện. Quyền tình dục là một phần không thể thiếu của quyền con người và cần được tôn trọng, bảo vệ và thực hiện đầy đủ tại Việt Nam.

Hiện nay, quyền tình dục trong quan hệ hôn nhân theo pháp luật Việt Nam được tiếp nhận dưới dạng các quyền liên quan đến tình dục đã được quy định tại các văn bản quy phạm pháp luật khác nhau. Mặc dù quyền tình dục chưa được chính thức ghi nhận nhưng thực tế quyền tình dục đã dựa trên nền tảng phát triển là nguyên tắc bình đẳng, không phân biệt đối xử giữa các chủ thể với nhau trong quan hệ hôn nhân gia đình và quyền sinh sản. Ngoài ra, còn có một số văn bản quy phạm pháp luật đáng chú ý như: Hiến pháp năm 2013; Bộ luật Dân sự năm 2015; Bộ luật Hình sự năm 2015 sửa đổi và bổ sung 2017; Luật Bình đẳng giới năm 2006; Luật Phòng, chống bạo lực trong gia đình năm 2022; Luật Người khuyết tật năm 2010.

Luật Hôn nhân và gia đình năm 2014 có các quy định liên quan đến quyền tình dục như quy định cấm người đang có vợ, có chồng mà kết hôn hoặc chung sống như vợ chồng với người khác hoặc chưa có vợ, chưa có chồng mà kết hôn hoặc chung sống như vợ chồng với người đang có chồng, có vợ; quy định quyền nhân thân giữa vợ chồng về tình nghĩa vợ chồng, quy định một trong các căn cứ ly hôn là sự vi phạm nghiêm trọng quyền, nghĩa vụ của vợ, chồng làm cho hôn nhân lâm vào tình trạng trầm trọng, đời sống chung không thể kéo dài, mục đích của hôn nhân không đạt được, quy định nguyên tắc giải quyết tài sản của vợ chồng khi ly hôn theo đó tài sản chung của vợ chồng được chia đôi nhưng có tính đến yếu tố lỗi của mỗi bên trong vi phạm quyền, nghĩa vụ của vợ chồng.

Trong lĩnh vực pháp luật hình sự, quyền tình dục là một nội dung được thể hiện rất rõ, các hành vi xâm hại quyền

tình dục của con người bị coi là tội phạm và bị áp dụng chế tài rất nghiêm khắc. Bộ luật Hình sự năm 2015 đã có những sửa đổi, bổ sung trong từng điều luật đối với nhóm các tội xâm phạm tình dục đáp ứng yêu cầu thực tiễn hiện nay, trong đó có nhiều quy định thể hiện cách tiếp cận mới trong việc thừa nhận và bảo vệ quyền tình dục. Theo quy định của Bộ luật này, hành vi giao cấu không còn là hành vi duy nhất để tội phạm thực hiện các tội xâm phạm tình dục mà còn quy định thêm về hành vi quan hệ tình dục khác. Việc quy định "hành vi tình dục khác" là hành vi phạm tội trong một số tội xâm phạm tình dục thể hiện sự tiến bộ trong tiếp cận quyền tình dục ở các góc độ khác nhau của quyền này bao gồm quyền tự do tình dục, quyền được hưởng khoái lạc tình dục và quyền được bày tỏ xúc cảm tình dục, từ đó tránh bỏ lọt tội phạm.

Bên cạnh mở rộng về hành vi phạm tội, Bộ luật Hình sự năm 2015 còn mở rộng về chủ thể thực hiện hành vi và nạn nhân. Trước đây, chủ thể thực hiện hành vi phạm tội trong Tội hiếp dâm tại các Bộ luật Hình sự cũ được hiểu là nam giới. Nữ giới không thể trở thành chủ thể của Tội hiếp dâm thông thường bởi đi ngược với bản chất của hành vi giao cấu. Nữ giới chỉ có thể trở thành chủ thể của Tội hiếp dâm trong trường hợp đồng phạm với vai trò người giúp sức. Tuy nhiên, với Bộ luật Hình sự năm 2015, do công nhận các hành vi quan hệ tình dục khác nên chủ thể của Tội hiếp dâm có thể là nam giới hoặc nữ giới. Ngoài mở rộng chủ thể thực hiện hành vi thì việc mở rộng đối tượng là nạn nhân của Tội hiếp dâm cũng xuất phát từ thực tiễn đấu tranh phòng chống tội phạm hiện nay, cũng như đáp ứng yêu cầu của cải cách tư pháp và phòng

ngừa tội phạm. Đây chính là việc thừa nhận và đảm bảo quyền tự do tình dục của con người, không bị bó hẹp ở việc chỉ bảo vệ quyền tự do tình dục của nữ giới như trước đây.

Đối với các tội xâm phạm chế độ hôn nhân và gia đình, Bộ luật Hình sự năm 2015 đã tội phạm hóa hai hành vi có tính chất xâm hại đến quyền tình dục, cụ thể là quyền tự do tình dục trong quan hệ hôn nhân gồm Tội cưỡng ép kết hôn, ly hôn hoặc cản trở hôn nhân tự nguyện, tiến bộ, cản trở ly hôn tự nguyện. Đối với tội vi phạm chế độ một vợ, một chồng, Bộ luật đã cụ thể hóa tình tiết định tội như tình tiết "gây hậu quả nghiêm trọng" trước đây thành các hậu quả như "làm cho quan hệ hôn nhân của một hoặc hai bên dẫn đến ly hôn", "làm cho vợ, chồng hoặc con của một trong hai bên tự sát", hoặc tình tiết "gây hậu quả nghiêm trọng".

Từ những cơ sở pháp lý trên, chúng ta có thể hiểu "Quyền tình dục trong hôn nhân" là một tập hợp các quyền con người liên quan đến tình dục và tình dục trong bối cảnh hôn nhân.

Trong hôn nhân, quyền tình dục được hiểu là quyền của mỗi cá nhân được tôn trọng sự tự chủ về cơ thể, mong muốn và nhu cầu tình dục của mình. Điều này bao gồm quyền được:

+ Từ chối quan hệ tình dục mà không bị cưỡng ép hoặc trừng phạt.

+ Đưa ra quyết định về sức khỏe sinh sản của mình, bao gồm việc sử dụng biện pháp tránh thai và phá thai.

TÌNH HUỐNG PHÁP LÝ - CÂU CHUYỆN TỪ THỰC TẾ

Ngày 13/3/2013, anh N.K.A và chị H.T.T đã kết hôn với nhau và thực hiện đầy đủ thủ tục pháp lý theo quy định pháp luật. Trước khi đi đến kết hôn, anh chị đã có thời gian tìm hiểu về đối phương là 3 năm, vì thấy phù hợp nên quyết định tiến tới hôn nhân. Tuy nhiên, sau khi bắt đầu mối quan hệ hôn nhân gia đình, vì phát sinh các điều kiện về kinh tế và cách dung hòa mối quan hệ hai bên gia đình vợ - chồng, họ xảy ra sự bất đồng quan điểm trên nhiều phương diện, dẫn đến không có tiếng nói chung trong cuộc hôn nhân. Khoảng từ tháng 8/2014, liên tiếp những cuộc bạo hành thể chất, tinh thần, tình dục diễn ra đối với chị T cho đến thời điểm hiện tại.

Về nghề nghiệp, anh A làm quản lý thuộc chuyên ngành marketing, là người có điều kiện kinh tế quyết định 80% thu nhập trong gia đình. Chị T là nhân viên của một cơ quan đơn vị sự nghiệp công lập, yếu tố kinh tế chiếm 20% thu nhập còn lại của gia đình. Mặc dù, anh A và chị T không xảy ra vấn đề bạo lực gia đình hình thức kinh tế nhưng vô hình chung chị T đang phụ thuộc kinh tế từ anh A. Chị sợ tố cáo các vấn đề bạo lực của chồng thì sẽ không đủ điều kiện kinh tế nuôi dưỡng hai con và bị dư luận xã hội có những vấn đề kỳ thị nên đã chấp nhận chịu đựng.

Trong suốt quá trình làm việc, anh A thường xuyên sử dụng rượu bia khi thực hiện ký kết giao dịch hợp đồng và mời

khách hàng. Đến khi quay trở lại gia đình, những bức xúc tồn tại không được giải quyết triệt để, anh A đã có những hành vi như sau:

+ Đánh đập, tát, đá, dùng vũ khí cụ thể là dùng các vật sắc nhọn để đe dọa sẽ giết chết nếu không phục tùng nhu cầu của anh A hoặc chị T có sự phản kháng và báo cơ quan chức năng chính quyền địa phương. Ngoài ra, anh A dùng thắt lưng để đánh đập, liên tục nắm tóc đập đầu chị T vào tường khi không đạt được mục đích như sai khiến, bắt xem những clip video đồi trụy, thực hiện các hành động khiêu dâm theo yêu cầu anh A. Anh A đã có những hành vi hiếp dâm, tấn công tình dục, ép buộc quan hệ tình dục, quấy rối tình dục chị T. Các hành vi đó, hoàn toàn trái với mong muốn của chị T, để lại các hậu quả đau đớn trên người chị T.

+ Trong suốt hơn 10 năm qua, chị T đã phải chịu đựng cảnh anh A quan hệ qua đường hậu môn chỉ vì sở thích của anh A. Không chỉ đau đớn về thể xác, chị còn bị mắc phải một số bệnh lây nhiễm qua đường tình dục. Trước và sau kết hôn, chị T chưa từng quan hệ với ai ngoài anh T, đảm bảo yếu tố chung thủy tuy nhiên chị vẫn mắc một số bệnh lây nhiễm qua đường tình dục, các bệnh xã hội. Về vấn đề này vì chị T chưa có đủ chứng cứ để cáo buộc và chưa thể phát hiện được hành vi ngoại tình của anh A.

+ Tháng 10/2014, chị T bắt đầu mang thai, trong suốt quá trình mang thai chị vẫn luôn bị bạo hành tình dục. Mặc dù, điều kiện sức khỏe không đáp ứng nhưng chị T vẫn luôn bị anh A dùng vũ lực, đe dọa dùng vũ lực, lợi dụng tình trạng không thể tự vệ được của chị T vì đang mang thai

để thực hiện hành vi quan hệ tình dục khác trái với ý muốn của chị T.

+ Anh A đã lăng mạ, sỉ nhục, đe dọa, hù dọa, làm suy yếu lòng tự trọng, cô lập chị T khỏi bạn bè và gia đình của chị T. Không cho phép chị về thăm gia đình chị T khi chưa có sự đồng ý, nếu bị phát hiện sẽ bị đánh đập.

Từ sự việc trên, chúng ta có thể thấy hành loạt hành vi vi phạm pháp luật của anh A. Anh A sẽ phải chịu trách nhiệm hình sự sau khi chị T tố cáo và cơ quan chức năng điều tra, xét xử, kết án. Sau khi chị T đến đồn công an trình báo vụ việc, cảnh sát sẽ tiến hành điều tra, thu thập bằng chứng bao gồm: Lời khai của chị T; Báo cáo giám định tỉ lệ thương tật; Bằng chứng ngoại phạm của anh A (nếu có). Tiếp đến, tòa án sẽ xét xử và kết án truy tố về tội hiếp dâm trong hôn nhân và luận tội phù hợp cho bị cáo.

Tác động của vụ án:

+ Đối với chị T: Vụ việc gây ra hậu quả nghiêm trọng về thể chất và tinh thần. Chị T cần được điều trị y tế và hỗ trợ tâm lý lâu dài.

+ Đối với anh A: Anh A phải chịu trách nhiệm hình sự về hành vi của mình. Bản án tù giam sẽ ngăn cản anh ta tiếp tục gây hại cho nạn nhân hoặc người khác.

+ Đối với xã hội: Vụ việc góp phần nâng cao nhận thức về bạo lực gia đình và tầm quan trọng của việc bảo vệ những người dễ bị tổn thương khỏi các hành vi lạm dụng.

Từ đó, chúng ta có thể thấy lợi ích của phòng, chống bạo lực gia đình:

⧫ Đối với nạn nhân:

+ Cứu sống và bảo vệ sức khỏe: Phòng, chống bạo lực gia đình có thể ngăn ngừa tử vong, thương tích và các vấn đề sức khỏe thể chất và tinh thần liên quan đến bạo lực.

+ Tạo ra môi trường an toàn và lành mạnh: Phòng, chống bạo lực gia đình giúp tạo ra những ngôi nhà và cộng đồng an toàn hơn cho phụ nữ, trẻ em và các thành viên khác trong gia đình.

+ Trao quyền cho nạn nhân: Các chương trình phòng, chống bạo lực gia đình cung cấp cho nạn nhân các nguồn lực và hỗ trợ cần thiết để thoát khỏi tình trạng bạo lực và đấu tranh xây dựng cuộc sống mới.

+ Phá vỡ chu kỳ bạo lực: Phòng, chống bạo lực gia đình có thể giúp phá vỡ chu kỳ bạo lực liên thế hệ bằng cách cung cấp các chương trình giáo dục và hỗ trợ cho cả nạn nhân và những kẻ gây bạo lực.

⧫ Đối với gia đình và cộng đồng:

+ Cải thiện sức khỏe cộng đồng: Bạo lực gia đình có thể có tác động tiêu cực đến sức khỏe và hạnh phúc của cả gia đình và cộng đồng. Phòng, chống bạo lực gia đình có thể giúp giảm tỉ lệ các vấn đề sức khỏe liên quan đến bạo lực, chẳng hạn như chấn thương, trầm cảm và lo lắng.

+ Tăng cường sự gắn kết xã hội: Các chương trình phòng, chống bạo lực gia đình có thể giúp xây dựng các cộng đồng gắn kết hơn bằng cách thúc đẩy sự tôn trọng, bình đẳng và không bạo lực.

+ Giảm chi phí xã hội: Bạo lực gia đình gây ra chi phí đáng kể cho xã hội, bao gồm chi phí chăm sóc sức khỏe, dịch vụ xã hội và thực thi pháp luật. Phòng, chống bạo lực gia đình có thể giúp giảm những chi phí này.

⧫ Đối với nền kinh tế:

+ Tăng năng suất: Bạo lực gia đình có thể ảnh hưởng đến năng suất của mỗi công dân trong lực lượng lao động. Phòng, chống bạo lực gia đình có thể giúp tăng năng suất và thúc đẩy tăng trưởng kinh tế.

+ Giảm chi phí sử dụng các loại dịch vụ: Bạo lực gia đình có thể dẫn đến mất việc, nghỉ ốm và các vấn đề khác có thể làm tăng chi phí sử dụng các loại dịch vụ của gia đình. Phòng, chống bạo lực gia đình có thể giúp giảm những chi phí này và tăng cường phát triển kinh tế của mỗi gia đình.

Nhìn chung, phòng, chống bạo lực gia đình là một khoản đầu tư có lợi mang lại nhiều lợi ích cho nạn nhân, gia đình, cộng đồng và nền kinh tế. Chính vì vậy, phòng, chống bạo lực gia đình rất quan trọng. Đặc biệt, cần có chiến dịch truyền thông đến mỗi công dân về bạo lực và phòng, chống bạo lực gia đình nhằm xây dựng một đất nước có chỉ số hạnh phúc cao.

Tất cả như dấy lên một hồi chuông cảnh tỉnh mỗi công dân có trách nhiệm hơn nữa trong cuộc đấu tranh phòng, chống bạo lực gia đình và nhận thức cao vai trò của việc tạo dựng một gia đình hạnh phúc thật sự. Mỗi cá nhân sống trong gia đình của chính mình đều nhận được giá trị của tình yêu thương thực sự. Đồng thời cũng không vì bất cứ lý do

gì mà cam chịu sống trong đau khổ, chịu đựng sự dằn vặt, chà đạp tinh thần lẫn thể xác. Tất cả chúng ta mỗi công dân đều có quyền mưu cầu hạnh phúc, lấy giá trị hạnh phúc làm cốt lõi của tình yêu, hôn nhân và gia đình. Dù là cuộc chiến phòng, chống bạo lực gia đình nói chung hay phòng, chống bạo lực gia đình qua hình thức tình dục nói riêng thì góc nhìn nhận, tầm quan trọng và vai trò đều không thay đổi. Không chỉ mỗi cá nhân công dân mà các cấp, các ngành, mỗi gia đình và toàn xã hội đều đã đang và ngày càng nỗ lực phòng, chống bạo lực gia đình; góp phần xây dựng gia đình no ấm, tiến bộ, hạnh phúc, văn minh.

Tuy nhiên, ngoài những hành vi bạo lực gia đình bị lên án, thì xung quanh chúng ta cũng có rất nhiều tấm gương về gia đình tiêu biểu, hạnh phúc. Luôn gương mẫu giữ gìn và phát huy những phẩm chất tốt đẹp trong gia đình, vừa quan tâm nuôi dạy con ăn học thành tài, tích cực tham gia công tác xã hội, hoàn thành tốt nhiệm vụ được giao, tiếp tục chung tay xây dựng gia đình văn hóa thời kỳ mới, "Gia đình hạnh phúc thì xã hội bình yên".

Đúng như cái tên bài thơ *Ngày Gia đình* của tác giả Kim Loan. Đây là ngày mà mỗi chúng ta cùng nhau nhìn lại tầm quan trọng của gia đình trong cuộc sống của mỗi người. Mỗi người trong gia đình đều có vai trò riêng và sức ảnh hưởng lẫn nhau. Nhờ đó mà tạo nên không khí vui vẻ, đầm ấm trong mỗi nhà.

Ngày Gia đình đến thật vui
Cả nhà hạnh phúc ngọt bùi sẻ chia
Bến yêu thương chẳng xa lìa
Bờ vai nồng ấm sớm khuya cận kề.

GIA ĐÌNH TÔI(*)

Nguyễn Thị Phương Thơm Em(**)

Ngày 7/5/1954.

Ngày này bảy mươi năm trước: Với khí thế sục sôi - toàn dân đi theo con đường đúng đắn của Đảng đã vạch ra - mặc dù nhân dân ta ở trong "thế trận kinh tế" nghèo nàn nhưng đã làm nên lịch sử, thiên sử vàng của dân tộc đã nở hoa:

Anh vẫn hành quân
Trời Điện Biên mây trắng
Gió lưng đèo chiến thắng
Tưng bừng trong ánh nắng
Dù thời gian phai sắc
Đất nước vẫn còn chia cắt
Vẫn bước anh không ngừng

(*) Tác phẩm vào vòng chung kết Cuộc thi viết và thuyết trình chủ đề "Gia đình và Phòng, chống bạo lực gia đình" năm 2024.

(**) Đơn vị: Hội Liên hiệp Phụ nữ phường Tân Thuận Đông, Quận 7.

Anh vẫn hành quân,
Tiêu diệt hết quân thù
Súng cầm tay tiến bước,
Anh đi khắp chiến trường
Anh vẫn hành quân,
Đêm về qua vách núi
Có Bác Hồ chỉ lối,
Mắt anh thêm sáng ngời.

(Sáng tác: Huy Du,
Lời: phỏng thơ Trần Hữu Thung)

Đi dọc theo chiều dài tháng ngày gian khổ: Quân dân ta đã đoàn kết một lòng, giành được độc lập, thống nhất đất nước. Đánh thắng nhiều kẻ thù đầu sỏ, hùng mạnh về vũ khí, giàu có về tiền bạc. Nhờ có Bác kính yêu, vị lãnh tụ vĩ đại - một nhân cách lớn, một danh nhân văn hóa được thế giới nể phục.

Nay tôi được vinh dự là con dân nước Việt, tôi tự hào được là cháu con của Bác Hồ kính yêu - Vui với niềm tin tất thắng: Ta đã thắng! Không ngủ quên trên chiến thắng! Nhưng ta lạc quan, yêu đời, yêu cuộc sống, yêu nghệ thuật với nhiều thể loại mỹ thuật để làm đẹp con người Việt Nam về thể lực, phong phú cho tâm hồn - như người nghệ sĩ tài hoa.

Trên cương vị giáo viên nghỉ hưu - Giã từ ngành nghề mình yêu thích: Giáo viên, nghề của tôi, không oai như hai tiếng kỹ sư, nhưng nghề của tôi vẫn là kỹ sư - thiết kế vạn tâm hồn!

Tôi học mãi một điều trong năm điều Bác Hồ dạy thiếu niên nhi đồng: "Yêu Tổ quốc, yêu đồng bào". Tình yêu - đề

tài rộng lớn bao la, nhưng gần gũi ở quanh ta "hàng thông, bờ cỏ, con đường quen". Tôi liên hệ thực tế bản thân mình với các nhiệm vụ được địa phương phân công cho như: Chi hội trưởng Chi hội Phụ nữ, Phó ban Công tác Mặt trận, thành viên của Tổ Tư vấn cộng đồng, Hội Người cao tuổi...

Tôi nghĩ đến lòng biết ơn chính quyền địa phương đã tín nhiệm, yêu thương tôi mới giao việc cho một người hưu trí như tôi. Tôi luôn nghĩ đến việc trả ơn bằng cách đầu tư suy nghĩ về phương pháp thực hiện công việc một cách cụ thể, hợp lòng dân.

Gia đình là nền tảng của xã hội.

Trẻ em - mầm mống tương lai của đất nước.

Tôi dạy dỗ, chăm sóc trẻ em ở xóm lao động nghèo của tôi như mầm xanh tươi đẹp trên quê hương mình.

Nghệ thuật trong tiếng đàn, âm thanh trong lời ca tiếng hát, vẻ đẹp trong bức tranh sẽ đưa các em về với gia đình hạnh phúc, mặc dù đời sống vật chất hiện tại của các em, các cháu, các chị còn chưa giàu nhưng rất giàu có về tình cảm yêu thương của Chi hội Phụ nữ khu phố 13, phường Tân Thuận Đông, Quận 7, Thành phố Hồ Chí Minh.

Thật xúc động, nghẹn lời! Tôi có được ngày hôm nay: Có nhà cửa để ở. Có xe để đi. Các con tôi nên người tử tế. Có cơm ngon, canh ngọt.

Tôi nhớ ơn người thân trong gia đình hai bên nội, ngoại: Tôi dạy con cháu về lòng biết ơn.

Mẹ tôi:

Lặn lội thân cò khi quãng vắng
Eo sèo mặt nước buổi đò đông!

(Thương vợ - Tú Xương)

Mẹ tôi, người nuôi dưỡng mấy chị em tôi nên vóc nên hình, nên người đầy đủ trí, thể, mỹ. Thương lắm mẹ ơi!

"Áo đỏ đi về trong ngõ trưa
Chiều nay lành lạnh gió sang mùa!"

Mẹ làm ngành y, thương mẹ tôi miền Trung mưa lũ sụt sùi! Thương mẹ!

Năm tôi 4 tuổi (sinh năm 1953, Quý Tỵ), tôi đã biết phụ giữ và chăm sóc hai đứa em. Tôi không hiểu nghị lực nào khiến tôi làm được điều không thể trở thành có thể.

Cha tôi, nghề giáo ba đời trong dòng họ. Tôi tự tin, tự hào về truyền thống gia đình. Nhớ ơn, phía nội của các con tôi: Cha của chồng tôi, cha đi tập kết năm 1954. Cha nghèo tiền nhưng cha sang trọng và thanh cao trong bộ áo quần quân phục. Mẹ của chồng tôi, mẹ tuy nghèo nhưng đã nuôi dưỡng được năm người con trưởng thành nên người tử tế.

Ơn nghĩa sinh thành. Tôi luôn trân trọng, ghi nhớ... Tôi luôn dạy các con: Ta cần phải nên người tử tế, sống phải rõ ràng, minh bạch. Vì mình là con trong gia đình, tôn trọng lễ nghĩa và gia giáo Nho học.

Tôi tự hào về các con, các cháu của tôi. Tôi nói một câu thâm thúy, các con luôn khắc ghi. Tôi nói bằng câu chuyện kể:

"Mẹ ngồi lên chiếc ghế nha khoa, mẹ sợ lắm! Nhưng có cô bác sĩ nha khoa nói một câu nói nhẹ nhàng như gió thoảng:

"Ráng đi cô!" - Mẹ hết đau răng luôn!".

Phương pháp dạy:

"Lời nói chẳng mất tiền mua." "Lương y như từ mẫu" nha con!

Một chuyện kể và một lời khuyên nhủ nhẹ nhàng, trìu mến và yêu thương nhân loại - Con gái cũng miệt mài rèn trí não trong giảng đường Đại học Y.

Hồi tưởng những năm tháng qua:

Ky cóp mỗi ngày từ thời con học cấp 1, cấp 2, cấp 3 trường chuyên với chiếc xe đạp 18 năm trời, rồi con cũng tốt nghiệp ngành Y, nay nâng cấp chuyên môn chuyên khoa 1 - Tôi thương con quá! Mẹ nhớ những ngày con còn thơ bé, con cũng luyện chữ viết cho đẹp, con cũng tập tễnh viết văn và đạt giải ở Báo *Mực tím* - tờ báo tuổi đến trường. Con đem phần thưởng về cho mẹ, mẹ rớt nước mắt!

Cũng chỉ vì một lời khuyên: "Bác sĩ cũng rất cần viết chữ đẹp, viết rõ ràng khi ghi toa thuốc cho đồng bào, bà con đọc không rõ sẽ uống nhầm thuốc tội nghiệp nhé con".

Nay mẹ làm Chủ nhiệm câu lạc bộ Xây dựng gia đình hạnh phúc khu phố. Mặc dù mẹ chưa làm được gì nhiều cho địa phương, nhưng gia đình mình làm nền tảng, nền vững thì nhà yên.

Viết cho con gia đình hạnh phúc

Viết cho trẻ con lối xóm quê mình.

Nay suy ngẫm lại, mẹ thấy mẹ là người ít học nhất so với mọi người thân trong gia đình. Nhưng mẹ được mọi người yêu thương, trân quý, xóm giềng nể trọng, vì sao? Vì mẹ là kỹ sư tâm hồn, mẹ thiết kế vạn tâm hồn cao đẹp.

Hạnh phúc không ở đâu xa, hạnh phúc ở quanh ta. Mẹ biến hoa cỏ dại thành lẵng hoa vô giá - mẹ tặng con.

Hòa niềm vui chung với dân tộc Việt Nam, tự hào về truyền thống gia đình, chia sẻ với bà con xóm giềng trong những ngày lễ lớn của đất nước, hôm nay mẹ tặng gia đình mình mấy câu thơ nhỏ mẹ viết 34 năm trước (1990 - 2024):

"Gia đình hạnh phúc
Truyền thống dân tộc Việt
Tình yêu quê hương đất nước
Trong tim ta mãi mãi trường tồn!

Em sẽ đứng trên đôi chân tuổi trẻ
Đôi gót đỏ lại trở về quê mẹ
Em sẽ đi trên đường ấy thênh thang
Như những ngày xưa rực rỡ sao vàng

Tự tin nhớ về truyền thống giữ nước
Bồi dưỡng thế hệ cách mạng cho đời sau".

HẠNH PHÚC GIA ĐÌNH(*)

Cao Hồng Sương(**)

Mỗi con người sinh ra trên thế giới này điều đầu tiên mong ước trước nhất là "Hạnh phúc gia đình". Câu nói tuy rất giản đơn nhưng đi vào thực tế thì lại muôn vàn khó khăn. Để có một gia đình hạnh phúc không phải chỉ một người hay vài người mà phải là tất cả các thành viên trong gia đình cùng nhau vun đắp. Chính những sự chùn bước, không kiên trì, khó kiềm chế được bản thân của một hay vài thành viên trong gia đình từ đó đã dẫn đến nhiều trường hợp "bạo lực gia đình" rất đáng tiếc mà nạn nhân đa phần là phụ nữ và trẻ em. Bạo lực gia đình là hành vi cố ý của thành viên trong gia đình gây tổn hại về mặt thể chất, tinh thần, kinh tế hay tình dục đối với thành viên khác trong gia đình. Có rất nhiều nguyên nhân dẫn đến các loại "bạo lực gia đình" khác nhau.

(*) Tác phẩm vào vòng chung kết Cuộc thi viết và thuyết trình chủ đề "Gia đình và Phòng, chống bạo lực gia đình" năm 2024.

(**) Đơn vị: Ủy ban nhân dân phường 6, Quận 5.

Để trả lời cho câu nói trên, thì mỗi người chúng ta hãy dành một ít thời gian ngẫm nghĩ lại chính mình xem "Mình đã sống tốt với mọi người xung quanh chưa? Đã buông bỏ được những dục vọng của bản thân chưa? Tha thứ được cho những lỗi lầm dù to hay nhỏ chưa?" Thật sự là còn rất nhiều cái để nhìn lại chính bản thân của mình. Nhân tiện đây tôi cũng xin phép kể về một câu chuyện được xem là "bạo lực gia đình" nhỏ nhưng hậu quả để lại tôi nghĩ sẽ rất lớn đối với người bị bạo lực trong câu chuyện này.

Năm 2010 gia đình nhỏ của vợ chồng tôi mong chờ thành viên mới đầu tiên, thời gian dần trôi qua, rồi niềm hạnh phúc nhất của đại gia đình cũng đã đến, con lớn tôi chào đời một cách thuận lợi và nhận được sự chào đón nồng nhiệt đầy yêu thương từ hai bên gia đình nội ngoại, đặc biệt là tình yêu thương từ cha mẹ. Con được tất cả mọi người dành hết tình thương, nuông chiều hết mực, từ đồ chơi, quần áo, đồ ăn, đi chơi... đều theo ý muốn của con.

Cuối năm 2012 gia đình tôi lại một lần nữa mong chờ thêm thành viên thứ hai ra đời, điểm ấn tượng của bé thứ hai đã dành hết tình thương của mẹ là bạn ấy biết nghe lời mẹ dạy từ lúc còn trong bụng. Thêm điểm cộng rất nhiều cho bạn này là khi sinh ra mặt sáng như trăng, cốt cách con người chính trực, lập trường vững, vui vẻ hòa đồng, rất lễ phép với người lớn, thương yêu các em nhỏ, nói chung là bạn ấy 100 điểm. Và câu chuyện bắt đầu từ khi gia đình có thêm bé thứ hai, vì sự thông minh, lém lỉnh của bạn thứ hai mà tình thương của tất cả mọi người trong gia đình điều nghiêng nặng về bạn ấy. Bạn ấy luôn làm cho người lớn vui và bật cười

vì những câu nói thông minh và hóm hỉnh, bạn luôn tranh với anh Hai khi thấy ba mẹ yêu thương anh Hai, bao giờ bạn ấy cũng muốn giành hết thảy tình thương của mọi người trong nhà. Khi người lớn đi làm về thì bạn ấy đều thưa bằng giọng dõng dạc làm cho người lớn vui vẻ và ôm lấy bạn ấy. Còn anh Hai thì khẽ trộm nhìn một cái nhanh và lẩm bẩm trong miệng nếu người lớn không để ý sẽ không nghe được là bạn đã thưa, xong bạn quay đi chơi đồ chơi mà bạn thích. Anh Hai tính ít cười, ít nói, khi nói thì lại rất nhỏ nên ông bà sẽ không nghe rõ, đôi khi ba mẹ cũng lúc nghe lúc không. Khi hai anh em cãi nhau hay giành đồ chơi thì anh Hai lại khóc to hơn em, về khía cạnh người lớn thì hay la "anh Hai lớn thì phải nhường em", vì thế nên bạn nhỏ ngày càng lấn áp anh Hai hơn, gần như mọi thứ bạn đều giành ưu thế. Thời gian dần trôi qua, hai con cũng đã lớn, vợ chồng tôi nhờ ông bà ngoại nấu cơm chiều và ông nội rước hai bé đi học về. Mỗi lần đi làm về vừa mở cửa thưa "Dạ, ông nội con mới về" thì sau câu đó đa phần là câu ông nội phàn nàn về anh Hai thế này, anh Hai thế kia. Chồng tôi thì lại cộc tính, đi làm về mệt mà nghe ông nội nói vậy bèn cáu gắt, la mắng anh Hai. Do tôi làm việc cho công ty Nhật nên tính chất và trách nhiệm công việc của tôi cũng nặng, lại thường xuyên phải đi công tác tỉnh kể cả thứ Bảy và Chủ nhật, thời gian gặp con trong một ngày chỉ vỏn vẹn khoảng một tiếng trước khi đi ngủ. Vào một dịp đi chơi cùng trường của hai bạn, tôi nghe được một tin như sét đánh, một cô bảo mẫu nói: "Chị có hai đứa con cưng quá, nhưng có một bé bị bệnh, thương quá!" Sau chuyến đi chơi đó trong lòng tôi rối bời, đặt rất nhiều câu hỏi cho bản thân,

con mình được sinh ra bình thường, cũng tiêm chủng đủ vacxin phòng chống đầy đủ, bé chưa từng bị tai nạn hay bệnh nặng gì ảnh hưởng đến thần kinh. Sau một thời gian tôi cũng để ý xem hai bạn như thế nào, thì phát hiện ra cả hai lại mang hai cá tính hoàn toàn trái ngược nhau, bạn lớn thì trầm tính, ít cười, ít nói, còn bạn nhỏ thì năng động, hoạt bát, vui vẻ. Ban đầu tôi nghĩ là do bạn nhỏ quá năng động nên cô giáo sẽ nhầm tưởng là bạn ấy bị tăng động. Tôi mang các hình chụp của hai bé theo từng năm ra để xem thì thấy năm lớp 1, anh Hai vẫn bình thường nhưng từ năm lớp 2 trở đi trong hình chụp mắt anh Hai không còn nhìn trực diện vào người chụp hình nữa. Anh Hai gần như cũng không thích chụp hình với gia đình, mỗi khi bắt anh Hai chụp hình thì anh Hai sẽ núp sau con "Doraemon" hay "Conan". Mỗi khi bị ba la thì anh Hai sẽ có những cử chỉ phản kích mạnh, khóc thật to rồi trốn vào góc im thin thít cùng con gấu mà bạn thích, ôm ấp vuốt ve, và nói lẩm bẩm với nó, dần dần con gấu lại là người bạn thân nhất của anh Hai. Không chỉ riêng chồng tôi mà ngay cả tôi cũng là người làm cho con rơi vào vực sâu không đáy. Năm 2021 tôi quyết định nghỉ việc bằng mọi cách, dù rất khó khăn cho công ty và mọi người trong giai đoạn đó, nhưng tôi đã quyết định chọn ở nhà cùng con, sau thời gian nghiên cứu tìm ra được vấn đề bắt đầu từ đâu. Tôi xin phép được ngồi lại với ông nội "ba chồng" và chia sẻ những vấn đề hiện tại mà gia đình đang gặp phải, nhất là với đứa con lớn của tôi. Ba chồng tôi là người điềm tĩnh, suy nghĩ thấu đáo nên khi ba nghe tôi chia sẻ thì ba liền biết phải làm gì. Còn về chồng tôi và tôi thì đã hiểu được tầm quan trọng của vấn đề nên cũng

tự thay đổi cách hành xử với con. Tôi cũng thì thầm cho bạn nhỏ biết tình hình của anh Hai, bạn trầm ngâm và cũng thầm hiểu là phải thương yêu anh Hai hơn, không cà khịa anh Hai nữa, không kiếm chuyện vô cớ. Từ đó bạn nhỏ luôn nhường anh Hai, hay chơi cùng anh Hai, giờ đây hai anh em ngày càng thương yêu và bênh vực lẫn nhau khi làm sai. Đặc biệt là từ khi nhà tôi nuôi thêm chú mèo Su, anh Hai lại rất thích Su nên tâm trạng cũng vui hơn. Rồi ngày qua ngày gia đình tôi gắn kết và quan tâm lẫn nhau hơn, cùng nhau chia sẻ vui buồn trong công việc và học tập. Cứ bắt đầu năm học mới tôi thường hay tâm sự với giáo viên chủ nhiệm lớp về tình trạng của anh Hai, nhờ vậy mà con đường học tập của anh Hai diễn ra suôn sẻ, tính đến thời điểm này anh Hai đã dần trở lại bình thường hòa nhập với gia đình. Cảm ơn đời đã cho tôi cơ hội sửa sai và cũng thầm cảm ơn câu chuyện này mà gia đình tôi chợt tỉnh giấc sau cơn mơ tiền bạc, chạy theo mức sống tất bật của thời hiện đại. Đây là một bài học thật sự rất đau đớn cho gia đình tôi, chúng tôi đã in vào tâm trí của con một đứa trẻ thơ đã từng rất đỗi bình thường, giờ đây đứa bé ấy rụt rè, lo lắng, sợ hãi mỗi khi nhìn vào ánh mắt hay nghe giọng nói to từ người lớn. Người lớn chưa bao giờ thấu hiểu con trẻ, không có sự công bằng, không nghe tâm tư của con, "con phải làm sao?" có lẽ đó là câu hỏi mà bạn lớn tôi thường hay hỏi chính bản thân. Gần như người lớn chưa bao giờ ngồi lại, nhìn nhận vấn đề sau những câu chuyện của các bé, ai đúng hay ai sai, đúng thì làm sao, sai thì làm gì, người lớn chỉ biết nói đúng một câu "con lớn thì phải nhường em" và bao nhiêu lời trách móc, hay la mắng đều đổ vào bé lớn.

Với tôi đây là "bạo lực gia đình" rất nghiêm trọng nếu chúng ta không kịp thời phát hiện. Sau gần ba năm tôi theo hai con và cũng hỗ trợ nhiều bạn học cùng lớp của hai con, tôi thấy vấn đề tâm lý của các con gần giống như con lớn tôi lúc trước, khi hỏi về gia đình thì đa phần các bạn đều là con lớn và cũng có em nhỏ. Tôi nghĩ đây là "bạo lực gia đình" về tinh thần rất nghiêm trọng đối với trẻ em ngày nay, là một vấn nạn đang tồn tại trong xã hội hiện đại, nó âm thầm giết đi tuổi thơ của các con và gieo mầm cho các căn bệnh về trầm cảm, tự kỷ... ngày càng lớn rộng. Tôi mong rằng tất cả các gia đình dù ở nơi đâu trên đất nước Việt Nam đều biết được tầm quan trọng của Luật Phòng, chống bạo lực gia đình. Tôi cũng rất mong muốn các cấp lãnh đạo, các cơ quan ban ngành tăng cường tuyên truyền, tổ chức các chuyên đề về phòng, chống bạo lực gia đình và xử phạt nghiêm minh các hành vi "bạo lực gia đình" dù lớn hay nhỏ.

Riêng tôi đây là một bài học đau đớn trong cuộc đời và cũng là vết thương không thể lành của con, tôi không biết làm gì hơn cho con. Tôi luôn lắng nghe những chia sẻ của con, rồi cùng con đưa ra những khía cạnh tích cực của một sự việc nào đó, giải tỏa tâm lý cho con khi con gặp khó khăn trong học tập, luôn khích lệ tinh thần cho con dù con học không tốt, cùng con chơi, cùng con học. Dẫu biết rằng đã hơi muộn nhưng tôi chỉ biết phải cố gắng hết sức, sống thật tốt và truyền đạt những điều tốt đẹp nhất đến cho con, mong sao được mãi là chỗ dựa tinh thần cho con mỗi khi con chùn bước. Cầu chúc cho con sau này có được một "gia đình hạnh phúc" yêu thương, chia sẻ, thấu hiểu và đùm bọc lẫn nhau.

Tôi sẽ luôn cố gắng vun đắp và xây dựng một "gia đình hạnh phúc" như mong ước. Chúc cho tất cả gia đình trên thế giới này đều được hạnh phúc!

HẠNH PHÚC GIA ĐÌNH(*)

Nguyễn Hoàng Tuấn(**)

Lục bát mộc mạc dễ gần
Cùng nhau ta kể chuyện gần chuyện xa
Chuyện về gia đình, quê nhà
Ân nghĩa đong đầy, chan hòa yêu thương

Nhưng mà bạo lực như sương
Len lỏi vào những con đường ấm êm
Khiến cho mái ấm dịu êm
Hóa thành bão tố, sóng thêm vỗ bờ

(*) Tác phẩm vào vòng sơ khảo Cuộc thi viết và thuyết trình chủ đề "Gia đình và Phòng, chống bạo lực gia đình" năm 2024.

(**) Đơn vị: Trường THPT Nguyễn Huệ, thành phố Thủ Đức.

Bạo lực chẳng phải tình thơ
Là đau thương, nước mắt mờ lệ cay
Những đôi bàn tay chua cay
Gieo hằn vết sẹo, nỗi này khó phai

Trẻ con ngây ngô sợ hãi
Nghe tiếng mắng chửi đêm ngày khôn nguôi
Người lớn đâu biết sự đời
Bạo lực gieo rắc những lời đắng cay

Vợ chồng yêu nhau đắm say
Sao để bạo lực lại dây dưa vào?
Hãy ngồi tâm sự ngọt ngào
Sẻ chia, hiểu biết làm sao yêu đời

Phụ nữ ơi! Hãy ngẩng lên trời
Đừng để đau đớn dập vùi đời ta
Mạnh mẽ, tự tin vươn xa
Hạnh phúc sẽ đến, chan hòa niềm vui

Đàn ông cũng phải thấu rồi
Yêu thương, tôn trọng là lời khuyên chân
Không dùng vũ lực, côn đồ
Hãy dùng tình cảm, lòng người cảm thông

Gia đình là mái nhà chung
Không gian hạnh phúc mịt mùng bão giông
Mỗi người hãy giữ tấm lòng
Vì một cuộc sống ấm nồng yên vui

Phòng chống bạo lực mọi nơi
Xây dựng cuộc sống ngời ngời tươi vui
Cùng nhau ta kết mạch đời
Xây dựng hạnh phúc muôn nơi êm đềm

Đoàn kết, ta bước thật hiền
Phòng chống bạo lực, gia đình nêu gương
Vì tương lai sáng tỏ hơn
Gia đình hạnh phúc, nhà nhà an yên

Cùng nhau ta hãy tuyên truyền
Đừng để bạo lực, ưu phiền chen ngang
Trẻ em hạnh phúc vui đùa
Vợ chồng gắn kết, chan hòa yêu thương

Hãy để tình yêu tỏa lan
Thắp sáng niềm tin, muôn nhà bình an
Phòng chống bạo lực chẳng hoang
Là xây dựng cuộc sống tràn niềm vui

Cùng nhau ta nắm tay nhau
Phòng chống bạo lực, giữ màu yêu thương
Vì một thế giới bình thường
Gia đình hạnh phúc, mãi là yêu thương

Hạnh phúc là điều thiêng liêng
Cùng nhau giữ lấy mái nhà bình yên
Bạo lực xin hãy lùi xa
Yêu thương đong đầy, muôn nhà nở hoa

Hãy nhớ, phòng chống bạo lực
Là bảo vệ hạnh phúc, đời an nhiên
Gia đình là nơi yêu thương
Mãi mãi hạnh phúc, bình yên vô cùng

Hãy cùng nhau quyết tâm hơn
Để bạo lực chẳng còn vương nơi nhà
Giữ gìn tổ ấm gần xa
Bằng tình yêu thương, bằng lòng cảm thông

Chia sẻ, thấu hiểu, bao dung
Để tình cảm mãi mặn nồng, bền lâu
Gia đình là chốn thân quen
Mỗi người giữ lấy ấm êm ngọt ngào

Trẻ con, người lớn dạt dào
Sống trong yên vui, không còn đau thương
Bạo lực hãy xóa khỏi đường
Để nhà mãi mãi yêu thương tràn đầy

Bảo vệ phụ nữ mỗi ngày
Trẻ em lớn lên trong vòng tay yêu
Người già yên vui sớm chiều
Mọi người hạnh phúc, đời thêm tươi hồng

Phòng, chống bạo lực gia đình
Là trách nhiệm mỗi chúng mình, chẳng riêng
Cùng nhau xây dựng niềm tin
Để đời thêm đẹp, gia đình vẹn nguyên

Lòng người chung bước tiến lên
Vì một xã hội bình yên, đẹp giàu
Mỗi ngày thêm một bước chân
Xa rời bạo lực, đến gần yêu thương

Hãy để mái ấm thân thương
Là nơi trở về, an lành, ấm no
Bạo lực lùi xa thật xa
Niềm vui nở rộ, chan hòa trong tim

Phòng, chống bạo lực hãy làm
Từ những hành động thật gần, thật hay
Gia đình hạnh phúc đong đầy
Là điều quý giá, ta cùng dựng xây

Cuộc sống sẽ mãi đẹp tươi
Nếu ta biết giữ lấy đời bình yên
Gia đình là chốn yêu thương
Hãy cùng nhau giữ vững niềm tin yêu

Cùng nhau lan tỏa điều hay
Phòng, chống bạo lực mỗi ngày tiến lên
Hạnh phúc gia đình vững bền
Yêu thương gắn kết, thuyền đời xuôi êm

Mỗi người đều góp tay thêm
Xây dựng mái ấm ngày đêm an lành
Để cho tình cảm trong xanh
Gia đình hạnh phúc, muôn phần yêu thương

Gia đình hạnh phúc yên bình
Không còn bạo lực, nghĩa tình trao tay
Chúng ta cùng bước hôm nay
Chung tay xây dựng, ngày mai tươi hồng

Mỗi lời chia sẻ mặn nồng
Là sợi dây nối yêu thương vững bền
Phòng chống bạo lực thành công
Gia đình mãi mãi đẹp thêm mỗi ngày.

BÉ QUÈ(*)

Phạm Thị Thanh Nhàn(**)

"Mừng sinh nhật con gái lớn tròn 10 tuổi, ba mẹ chúc con gái Thanh Tuyền luôn khỏe mạnh, chăm ngoan, học giỏi. Ba mẹ yêu các con".

"Mừng con gái út tròn 9 tuổi, mẹ dâng lễ vật cầu mẹ sanh mẹ độ phù hộ cho Thanh Thúy của mẹ được khỏe mạnh, chăm ngoan, học giỏi".

Những lời chúc thật giản dị của người mẹ dành cho con, ước mơ của người mẹ, tình thương của người mẹ dành cho con trong bài viết này chẳng có gì khác biệt, càng không có gì đặc biệt. Thật bình thường! Thật giản dị! Vậy mà tôi luôn rơi nước mắt hạnh phúc khi đọc được những dòng chữ rất đỗi bình thường này. Cảm xúc dâng trào, kỷ niệm những năm tháng tuổi thơ lớn lên cùng người chị họ bị liệt chân tràn về...

(*) Tác phẩm vào vòng sơ khảo Cuộc thi viết và thuyết trình chủ đề "Gia đình và Phòng, chống bạo lực gia đình" năm 2024.

(**) Viết tặng cho chị họ Phạm Kim Thành.

Nhà nội tôi có hai chị em cùng tuổi, cùng được sinh ra trong những năm nghèo khó nhất của đất nước, mẹ chúng tôi cũng như hầu hết các bà mẹ khác lúc ấy thường ăn bo bo thay cơm. Hai chị em tôi cũng như bao đứa trẻ khác cùng xóm gầy nhom. Tôi đen ròm, cao gầy giống cây tre, ham chơi thích chạy nhảy, lội ao tắm sông, đánh chõng, bắn ná thun, ra rạch trèo cây đua rồi hái trái bần rạch ăn với muối hột, hái trái mây làm súng bắn chim... Tôi còn dại dột theo bọn trẻ thiếu hiểu biết đi lượm vỏ lựu đạn bán ve chai. Nguy hiểm khôn lường. May mắn là không gặp phải mìn, chưa bị mìn nổ. Tương phản với hình ảnh đứa con gái chẳng giống con gái của tôi, chị Bé tôi trắng xinh như hoa sứ, chị hay cười hay nói hay hỏi thăm, chị hay chơi những trò nhảy dây, đánh đũa, chơi đồ hàng và có nhiều bạn gái hiền ngoan giống chị... Chị em chúng tôi tuy tính cách khác nhau nhiều, được cái quý mến nhau, và tôi lâu lâu cũng tham gia những trò chơi con gái cùng với chị.

Gia đình tôi, bác tôi và các gia đình nơi đây đều sống dựa vào việc canh tác trên mảnh đất nông nghiệp. Mùa mưa chúng tôi trồng lúa, trồng rau, trồng ngô khoai... Mùa nắng làm cỏ, phơi đất; những đêm trăng trẻ con, người lớn, người già rủ nhau ra ruộng nhổ rạ mang về làm rẫy và trồng nấm rơm... Cuộc sống tự cung tự cấp trên mảnh đất chua phèn ngập mặn năng suất cây trồng thấp. Những năm thất mùa thì thiếu thốn lương thực, năm hạn thì thiếu cả nước sinh hoạt... Những ngày tháng đói khổ ấy, người dân nghèo quê tôi san sẻ với nhau từng củ khoai, lon gạo, cả con cá, nước ngọt giếng làng... Cuộc sống vùng kinh tế mới chan chứa nghĩa tình, tình xóm làng, tình máu mủ, cưu mang, đùm bọc, giúp đỡ

nhau. Tuy gian lao vất vả nhưng tràn đầy tình yêu thương sẻ chia. Có lẽ chính môi trường ấy đã dạy chúng tôi biết sống yêu thương, biết chia sẻ, lấy giá trị đạo đức làm nền tảng. Thế hệ chúng tôi có tinh thần trách nhiệm với xã hội rất cao, ít khi đòi hỏi quyền lợi cá nhân trước quyền lợi chung của tập thể. Sự hòa thuận, đồng tâm hợp lực là niềm hạnh phúc, là mục đích sống của chúng tôi.

Sáu tuổi, bọn trẻ cùng trang lứa với tôi, đứa khóc, đứa lo lắng nắm tay ba mẹ không rời trong ngày khai giảng. Rồi cũng quen nhanh, học sinh lớp 1 cũng nhanh hòa nhập với môi trường mới, tung tăng đến trường, có nhiều bạn bè thật vui. Tôi và chị Bé học lớp 1, lớp 2 cùng nhau. Có chị có em, có những ngày cùng học tập cùng vui chơi.

Cơn mưa đầu mùa báo hiệu mùa hè sắp bắt đầu, mùa của trẻ con được vui chơi thỏa thích, bọn trẻ tập trung học bài thi, mừng vui khi được cô chủ nhiệm báo được lên lớp. Buồn thay, mùa hè năm nay, chị Bé bị sốt và sau cơn sốt chân chị dần teo lại... Từ đó, chị tôi bước vào cuộc sống khác, đầy gian lao khổ cực, gắn cuộc đời cùng đôi nạng. Cái tên "Bé què" trở thành cái tên của chị, cái tên làm chị tổn thương nhất, trở thành cái tên mà nhiều người gọi chị nhất, nhiều người nhắc đến nhất.

Ngày khai giảng năm học mới đã đến, bạn bè trong lớp gặp lại nhau mừng vui khôn tả, ai cũng nói cười huyên thuyên, giờ ra chơi tung tăng như ong vỡ tổ, cùng nhau chơi đủ trò. Lớp 3 giống lớp 2, đám bạn cũ, chỗ ngồi cũ, trò chơi cũ... Lớp 3 khác lớp 2, thầy chủ nhiệm mới - hai năm trước học với cô giáo, năm nay học với thầy giáo, bọn tôi thấy run run. Lớp 3

khác lớp 2, không thấy bạn Thành đến lớp. Lớp 3 khác lớp 2, hai chị em giờ chỉ có một. Giờ chơi, nhóm bạn chơi nhảy dây thiếu một bạn, nhóm bạn chơi năm mười cũng không thấy bạn hay bị bắt nhầm nữa... Mỗi ngày các bạn đến trường tiếp tục việc học, viết tiếp ước mơ. Mỗi ngày, chị tôi cắn răng rơi nước mắt đau đớn với những bài tập vật lý trị liệu, không ngừng nuôi ước mong phục hồi hoạt động của các cơ bị ảnh hưởng sau trận sốt bại liệt. Cuộc sống tiến về phía trước, tất cả đều tiếp bước trên con đường mưu sinh. Bao nhiêu giọt nước mắt đã rơi, bao đau đớn chị tôi vẫn kiên trì tập luyện, chị khát khao ngày được đi đứng trở lại trên đôi chân của mình. Cha mẹ cũng không thể nói thật với chị là mọi thứ không thể quay về như cũ, chỉ có thể cùng chị vượt qua nỗi đau, giúp đỡ chị bắt đầu cuộc sống mới.

Dưới nỗ lực chữa trị của gia đình, nỗ lực vươn lên của bản thân, chị tôi giờ có thể bước vài bước ngắn khi có hai cây nạng gỗ hỗ trợ, chị cũng dần chấp nhận mất mát cơ thể này, nhưng chị rất muốn được đi học. Xã Tân Nhựt bốn phía giáp sông lớn, trường Tiểu học Tân Nhựt 4 gần bến đò chợ Đệm, gần nhà nội chúng tôi - trong chiến tranh quân Mỹ đã dồn dân lại một khu gọi là ấp chiến lược, lính canh gác cẩn thận không cho dân tiếp tế cho bộ đội đang hoạt động trong vùng cách mạng - khu ổ cu kiến vàng, cầu ông Đức... Hòa bình lập lại, để thuận tiện canh tác ruộng lúa, gia đình bác Sáu tôi ra riêng về phần ruộng ở gần cầu ông Đức lập nghiệp, khu ruộng nằm giữa đồng hoang mênh mông, hiu quạnh. Để đến trường, đến chợ, phải theo hơn 500m đường bờ ruộng ra được đường đê mới, đi thẳng trục đường chính (bây giờ là đường Tân Long) khoảng 2.500m, trên đường đi phải qua hai cây cầu gỗ lắc lư

dài hơn 60m bắc qua rạch. Với một người có đôi chân khỏe mạnh, qua hết quãng đường này ngày hai buổi cũng mất hơn hai giờ. Làm sao một đứa trẻ đi nạng, đi vài ba bước tìm chỗ dựa có thể đi được.

Nhà nghèo đông con, hai bác làm lụng vất vả ngày đêm, anh chị lớn được đi học vài năm biết đọc biết viết rồi, chị Năm tiếp tục đi học, còn anh Tư nghỉ học đi làm thuê phụ giúp cha mẹ nuôi em. Anh Tư có sức khỏe tốt, rất thương em.

Khi tôi học lớp 5, chị tôi được trở lại trường Tiểu học và học lớp 3. Ngày nắng nóng hay ngày mưa sình bùn lầy lội, hình ảnh anh trai ướt đầm mồ hôi, trên lưng cõng đứa em gái liệt chân, đi bộ hơn 3km đưa em đến trường dần trở nên thân thuộc. Ngày ngày, hình ảnh cô học trò nhỏ xinh đẹp ngồi đầu bàn với hai cây nạng, chăm chỉ học tập trở nên thân thuộc. Ngày ngày, giờ ra chơi có bạn học lớp lớn không chơi cùng bạn lớp 5 mà lại qua lớp 3 chơi cùng chị họ trở nên thân thuộc... Thầy cô, bạn bè đều thương mến cô học trò hiếu học, hiền ngoan. Tình thương vô bờ bến của gia đình đã giúp chị vượt lên số phận nghiệt ngã, chị hạnh phúc vì được đến lớp mỗi ngày như bao đứa trẻ khác, mùa xuân đã trở lại. Môi trường tràn ngập tình yêu thương, niềm tin vào cuộc sống đã giúp chị vượt qua những khó khăn để hướng về phía trước. Giờ chị không còn mặc cảm khi mọi người gọi chị hai tiếng "Bé què" nữa, chị nói chị xem đó là hai từ mô tả đặc điểm nhận dạng chứ không phải trêu chọc. Hình ảnh mới của chị, cuộc đời mới của chị cũng trở nên quen thuộc ở ngôi trường làng này. Tình thương của gia đình giúp chị một lần nữa đứng lên để tiếp tục cuộc sống. Con chữ chị học được

là những giọt mồ hôi ướt đẫm lưng gầy giữa trời nắng cháy, những cơn run lên vì lạnh buốt những ngày mưa dầm tháng Tám, là tình thương vô hạn, là sự hy sinh cao cả của người anh trai. Bút mực không diễn tả hết tình thương bao la mà anh trai đã dành cả cho em gái nhỏ kém may mắn. Tình thương của gia đình cho chị đôi chân đến lớp, nghị lực vươn lên của chính bản thân giúp chị biết được con chữ, biết làm những phép tính căn bản, vượt qua mọi khó khăn để tiếp tục đứng lên. Những con chữ ít ỏi trong hai năm ấy đã cho chị tri thức để học nghề, phát triển nghề nghiệp sau này.

Khi chị học hết lớp 5, anh họ tôi bị rắn độc cắn và không còn nữa, chị Bé cũng nghỉ học chữ ở trường từ đó. Lúc ấy, chị còn nhỏ, yếu ớt và đi nạng, nên chị chỉ có thể quanh quẩn quanh nhà, tự chăm sóc bản thân, trông chừng nhà và làm mấy việc lặt vặt. Không thể đi học tiếp ở trường, ở nhà chị vẫn kiên trì rèn chữ, đọc sách, học thêm chữ và phép toán để lớn thêm chút nữa chị sẽ học nghề.

Thời gian thấm thoát trôi nhanh, chị em tôi cùng lớn nhanh, tôi đi học xa ở thành phố. Chị tôi quyết định học nghề may. Với người khuyết tật, tìm nghề phù hợp để làm thật không dễ. Công việc may vá cần đôi tay khéo léo, chị tôi có. Công việc may vá cần đôi chân để đạp máy may, cơ thể cân bằng sẽ thuận lợi hơn, đường kim mũi chỉ thẳng đẹp hơn, chị tôi không thể có. Chị nói, không đạp được máy, không sao cả, không phải có motor máy may rồi sao? Mình còn có đôi tay, tập dùng tay thay chân điều chỉnh motor là được. Thế là chị luyện tập cho đôi tay. Sau nhiều nỗ lực, bao nhiêu mồ hôi nước mắt, chị tôi đã điều khiển được đường may khéo

đẹp. Chị khéo léo, cần mẫn, tỉ mỉ, chịu học hỏi, biết tiếp thu ý kiến, biết lắng nghe, có năng khiếu nghệ thuật nên nhanh chóng học được nghề may. Nhận được sự khen ngợi từ khách hàng, chị dần tự tin. Làm thợ phụ một thời gian, chị quyết định thuê căn nhà gần chợ gần trường để mở tiệm may nhỏ.

Được sự ủng hộ của người thân, với tinh thần cầu tiến ham học hỏi, mỗi sản phẩm làm ra chị đều rút kinh nghiệm, dần dần chị có tay nghề giỏi, nhiều người biết đến, tiệm may nhỏ Kim Thành lúc nào cũng có hàng để làm. Tiền kiếm được vất vả, chị trân trọng cất giữ để dành về già có dùng, chị gửi tiết kiệm. Như con ong chăm chỉ, gần mười năm lao động vất vả và tích góp, chị tích lũy được số tiền kha khá, cũng có phần may mắn, chị tôi mua được căn nhà mặt tiền đối diện trường học. Nghị lực sống, tình yêu lao động, tình thương của gia đình, người thân và bạn bè, những người đồng cảm với người khuyết tật... tất cả những điều đó đã giúp chị được sống, được lao động, trở thành người công dân có ích cho xã hội.

Năm chị 32 tuổi, chị gặp anh, người có tật ở chân giống chị. Anh cũng có nghề may giày để nuôi sống bản thân. Sự đồng cảm sâu sắc của hai con người cùng số phận, tình yêu thương là sợi dây gắn kết hai con người xa lạ, họ đã quyết định xây hạnh phúc cùng nhau, yêu thương chia sẻ buồn vui trong quãng đời còn lại. Ngày chị khoác áo cô dâu ai cũng khen chị là cô dâu xinh đẹp nhất trên thế giới, từ ánh mắt khóe môi nụ cười, niềm hạnh phúc không thể che giấu được, bác trai bác gái của tôi vừa khóc vừa cười.

Có chồng có con là lẽ thường. Cũng như tất cả những người phụ nữ trên thế gian này, chị cũng khao khát có con.

Chị nói hơn ba mươi năm qua chị không ngại khó khăn nào cả, không sợ mình không làm được, nhưng giờ quyết định làm mẹ, chị rất sợ. Chị sợ không thể làm được người mẹ tốt, không biết chăm con, không chăm được con. Và điều chị lo sợ nhất là các con lớn lên mặc cảm về cha mẹ tật nguyền của chúng. Là người phụ nữ khuyết tật, quyết định sinh là quyết định nhiều trăn trở nhất trong đời. Nỗi lo sợ đến như những cơn ác mộng về đêm, cô đơn, trơ trọi, không lối thoát. Chị lại mất tự tin vào bản thân, tự ti không biết làm thế nào. Nhưng khao khát được làm mẹ ngày đêm vẫn cháy bỏng như ngọn lửa sống.

Ngày chị lấy chồng, mẹ chị đã ngoài thất tuần, bệnh tật già yếu không còn giúp đỡ được con gái. May mắn thay, còn có chị Năm rất thương em, dù bận bịu việc gia đình riêng, chị Năm vẫn thường xuyên động viên và quan trọng nhất là thu xếp thời gian, chia nhau giúp đỡ lúc chị non ngày tháng để anh chị vượt qua rào cản là người khuyết tật mạnh dạn quyết định có con, xây dựng gia đình hạnh phúc trọn vẹn như bao nhiêu gia đình bình thường khác. Hai cô con gái xinh đẹp chào đời trong niềm hân hoan của đại gia đình. Bác trai, bác gái tôi gặp ai cũng khoe cháu ngoại. Sự giúp đỡ của người thân, sự hỗ trợ của gia đình, sức mạnh to lớn của tình mẫu tử đã giúp chị - cũng như bao nhiêu người cha, người mẹ khuyết tật vượt qua mọi khiếm khuyết về hình thể, mọi khó khăn thử thách để chăm sóc và nuôi dạy con mình một cách tốt nhất, đầy đủ nhất, hoàn hảo nhất.

Hơn 13 năm anh chị về chung nhà, cùng chung vai xây đắp hạnh phúc, ngày ngày chị chăm chỉ may áo quần, anh

chăm chỉ may giày, làm việc nhà, chăm con, đưa rước con đi học... Nhà có mặt bằng, anh bán thêm tạp hóa, nấu nước sâm, xay nước mía bán thêm... Anh chị có phúc phận, hai cô con gái hiền lành, ngoan ngoãn, chăm học, biết thương yêu và phụ giúp ba mẹ. Hè năm nay, con gái lớn học hết lớp 3, được nhận thưởng học sinh xuất sắc, con gái nhỏ cũng được nhận thưởng học sinh xuất sắc.

"Mẹ cha yêu quý của chúng con! Con muốn nói với mẹ rất nhiều điều nhưng con vẫn chưa nói được lời yêu thương nào dành cho mẹ cha. Con và em gái con thật diễm phúc khi được làm con của cha mẹ. Khi mới bắt đầu đi học, có nhiều bạn bè, con và em gái thường bị bạn bè trêu ghẹo, chê mẹ chúng con đẹp mà què quặt, cả hai chân đều bị liệt, cha đã xấu mà còn bị thọt chân... Thật lòng chúng con không tránh khỏi những lúc buồn phiền, nóng giận, phản kháng... Không biết đã bao lần chúng con ước mong mình có cha mẹ lành lặn như bao người khác. Con ước có phép mầu cho mẹ con đôi chân chạy nhảy cùng chúng con. Con ước có phép mầu cho đôi chân của cha mạnh hơn, con rất đau lòng khi thấy những vết xây xát sau những lần gặp vật gì đó mà cha vấp ngã, mẹ ngã..." - Con gái Thanh Tuyền.

"Ba mẹ yêu quý của chúng con! Hôm nay con lại được nhận thưởng học sinh xuất sắc, con vui lắm, con cám ơn mẹ cha nhiều lắm. Mẹ cha ngày đêm vất vả, tần tảo kiếm từng đồng tiền nhỏ bé để nuôi sống gia đình chúng ta. Con yêu mẹ, con yêu ba, yêu gia đình chúng ta. Con hứa với ba mẹ chăm chỉ học tập và sống tốt để sau này có thể nuôi sống bản thân, gia đình và chăm sóc mẹ cha già yếu. Ba mẹ là người duy

nhất trên thế giới này yêu chúng con không điều kiện. Ba mẹ không phải là người hoàn hảo, nhưng tình yêu của ba mẹ là hoàn hảo nhất" - Con gái Thanh Thúy.

Bằng sự nỗ lực không ngừng của bản thân, chị Bé què của chúng ta sống rất tốt, sống bằng sức lao động của chính mình, hạnh phúc với gia đình ấm êm của mình.

Gia đình chính là cái nôi, là nơi tiếp thêm cho chúng ta sức mạnh, niềm tin để có thể vững bước trên con đường. Tình yêu vợ chồng, tình thân, tình máu mủ là nguồn suối mát nuôi sống hạnh phúc. Câu chuyện của chị, cuộc đời thật của chị là ngọn đuốc soi sáng, giúp tôi và những người xung quanh sống tích cực hơn. Nguồn năng lượng tích cực lan tỏa rộng khắp, một niềm tin bất diệt vào giá trị cao đẹp của bản thân, chăm chỉ lao động, tiếp tục phấn đấu, vươn lên vượt qua mọi khó khăn trong cuộc sống, hạnh phúc luôn mỉm cười với người biết trân trọng, biết xây dựng. Xương rồng sẽ nở hoa.

BA TÔI NGƯỜI "TRUYỀN LỬA" VÀ GÌN GIỮ "NẾP NHÀ"(*)

Võ Thị Thanh Thảo(**)

"Ba là cây nến vàng, mẹ là cây nến xanh, con là cây nến hồng, ba ngọn nến lung linh. Thắp sáng một gia đình...".

Vâng! Thế gian có đẹp đến đâu, có thú vị đến đâu, thì nơi bình yên nhất vẫn là nhà, có đủ mẹ cha, có gia đình, ấy là hạnh phúc. Đến với cuộc thi viết về gia đình và phòng, chống bạo lực gia đình năm 2024, tôi xin giới thiệu về ông Võ Văn Tròn, sinh năm 1931, cư ngụ tại ấp 3, xã Tân Quý Tây, huyện Bình Chánh, đó chính là ba tôi "Người truyền lửa và gìn giữ nếp nhà".

Câu chuyện về ý chí vượt khó của ba tôi như sau: Ba tôi sinh ra trong một gia đình bần nông, với 9 anh chị em. Năm ba tôi lên 14 tuổi, căn bệnh dịch tả đã cướp đi người mẹ tần

(*) Tác phẩm vào vòng sơ khảo Cuộc thi viết và thuyết trình chủ đề "Gia đình và Phòng, chống bạo lực gia đình" năm 2024.

(**) Đơn vị: Phòng Văn hóa và Thông tin huyện Bình Chánh.

tảo của ba tôi (khi đó cô Út tôi vừa tròn 9 tháng tuổi), ba tôi cùng người chị Cả của mình bồng bế các em đến nhà người thân ở tạm, ba tôi đi ở mướn, làm thuê cùng ông nội tôi nuôi các chú, các cô tôi khôn lớn, dựng vợ, gả chồng.

Năm 1952, ba mẹ tôi cưới nhau, lần lượt sinh ra 8 người con. Với trách nhiệm của người chồng, người cha và bản chất của người nông dân Việt Nam cần cù, chịu khó, ba tôi làm đủ nghề từ cày thuê, cuốc mướn, trồng rau, chăn nuôi gia súc, gia cầm... để cùng mẹ tôi nuôi dạy anh chị em tôi khôn lớn. Từ nhỏ ba đã dạy chúng tôi biết phụ giúp việc nhà. Hàng ngày, trong bữa cơm gia đình, ba tôi dạy bảo anh chị em chúng tôi rằng ai lớn làm việc lớn, ai nhỏ làm việc nhỏ, không được so bì, tị nạnh nhau; hoặc ba nói anh chị em phải thương nhau, "chị ngã, em nâng", "giấy rách phải giữ lấy lề", dù gia đình mình nghèo nhưng cũng không được tham lam bất kỳ thứ gì của ai, dù đó là cọng hành, trái ớt. Và một suy nghĩ hết sức tiến bộ của ba, mẹ tôi thời điểm đó là dù gia đình có khó khăn đến mấy cũng ráng cho con đi học (thời thơ ấu của anh chị em tôi là những buổi sáng cắp sách đi bộ đến trường với cái bụng rỗng tuếch) cùng với ý chí "truyền lửa" của ba cho chúng tôi là: "Quyết tâm học để thoát nghèo, học để có tương lai tươi sáng". Tôi còn nhớ như in lời ba dạy anh chị em tôi rằng: "Ba, má nghèo không có của cải để lại cho các con; ba má chỉ biết cố sức làm để cho các con được đi học, có chữ để sau này tự thân lập nghiệp và góp sức cho đời".

Trong kháng chiến chống Mỹ, chính quyền Mỹ - ngụy đã thực hiện kế hoạch dồn dân, lập ấp chiến lược hòng cắt đứt liên lạc và sự tiếp tế của người dân với chiến sĩ cộng sản; nhưng với tinh thần yêu nước và lòng căm thù đế quốc xâm lược, cùng sự

thông minh, nhạy bén của mình – ba má tôi đi làm lái lúa (mua lúa, bán gạo) đồng thời nắm bắt, cung cấp thông tin, tiếp tế lương thực, thuốc men cho chiến sĩ cách mạng trong vùng căn cứ. Khi thời cơ chín muồi, dưới sự lãnh đạo của các chiến sĩ cách mạng, má tôi thì dự trữ, tiếp tế xăng, còn ba tôi dùng búa cùng các chú, các anh đốt, phá đồn ấp 3 (gây tổn thất cho giặc và bọn ngụy quyền). Với những đóng góp của mình cho sự nghiệp giải phóng dân tộc ba, má tôi được Chủ tịch nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam phong tặng Huân chương kháng chiến hạng Ba và Huy chương chiến công hạng Nhất.

Với nhiệt huyết và tấm gương vượt khó của mình, ba tôi đã truyền lửa cho anh chị em tôi rằng phải luôn luôn cố gắng, luôn luôn nỗ lực vượt qua mọi khó khăn, thử thách trong học tập cũng như trong công tác (trong 8 anh chị em tôi: có 7 người là Đảng viên, có 3 người có văn bằng Thạc sĩ, 3 người có bằng Cử nhân và 2 người có bằng Cao đẳng), có 14 cháu đang học Đại học, Cao đẳng. Để gìn giữ "nếp nhà" và động viên các con, cháu học tập, mỗi năm vào dịp nghỉ hè và vào đêm giao thừa, ba má tôi họp mặt gia đình (các con, cháu, dâu rể có mặt đầy đủ, báo cáo kết quả học tập, kết quả công tác hoặc kinh doanh và định hướng tương lai của mình). Sau đó ba má tôi lì xì, biểu dương thành tích và động viên các con, cháu cố gắng phát huy thành tích đạt được, rút kinh nghiệm những hạn chế. Và một câu nói của ba tôi rất hay về học tập tấm gương của Chủ tịch Hồ Chí Minh là: "Các con còn đi làm là còn phải phấn đấu học tập để phục vụ nhân dân, đừng làm khó dễ người dân để tư lợi cá nhân là mang tội; Các con thấy cuộc đời của Bác Hồ có gia đình riêng, có tư lợi cá nhân đâu, cả cuộc đời Bác Hồ vẫn hết lòng vì nhân dân".

Hiện nay, ba tôi đã ngoài 90 tuổi, dù chúng tôi đã trưởng thành, mỗi người đều có gia đình riêng với nhiều mối quan hệ, nhưng chúng tôi vẫn giữ được gia đình "Tứ đại đồng đường", giữ vững "nếp nhà", vẫn có những bữa cơm gắn kết thành viên trong gia đình, họp mặt gia đình ngày lễ tết. Thông qua lao động, qua việc xử lý các mối quan hệ hằng ngày, các thành viên lớn tuổi trong gia đình đã truyền dạy cho con trẻ những nét đẹp của truyền thống gia đình, dòng họ, truyền thống văn hóa dân tộc. Từ đó, mỗi cá nhân trong gia đình tôi dần hình thành nhân cách, được bồi dưỡng tinh thần yêu nước, lòng tự hào dân tộc, tính cộng đồng, lòng nhân ái, tinh thần tự lực, tự cường, tinh thần yêu tự do, hòa bình, anh hùng trong công cuộc xây dựng và chiến đấu bảo vệ Tổ quốc, chăm chỉ trong học tập, cần cù trong lao động sản xuất...

Qua câu chuyện này, theo tôi, gia đình là nơi để mình được chữa lành, gia đình là nền tảng, là gốc rễ của mọi yêu thương mà chúng ta phải vun trồng cho thật vững chắc. Học cách yêu thương người thân của mình cũng là học cách yêu thương người khác. Yêu thương gia đình không phải chỉ là trách nhiệm, mà là cơ hội của mỗi người. Người nào không yêu thương được ba, mẹ hay người thân của mình thì mọi yêu thương khác cũng chỉ là hình thức.

Trên thực tế, trong xã hội hiện nay, do yêu cầu công việc, áp lực kinh tế, cuộc sống gia đình chúng ta thay đổi nhiều: bữa cơm gia đình ngày càng ít đi, cha mẹ quá bận rộn với công việc của mình nên đôi khi không quan tâm đến con trẻ (điều đó khiến các bé dễ bị tủi thân, cô đơn, lạc lõng ngay cả trong căn nhà của mình). Trẻ con thì được tiếp cận thường xuyên với tivi, mạng xã hội... (thích xem điện thoại, mê chơi game...), các thành viên

trong gia đình thiếu sự quan tâm, chia sẻ công việc, tâm tư tình cảm với nhau gây bất hòa trong gia đình. Một số trường hợp sa vào tệ nạn xã hội, cờ bạc, rượu chè... dẫn đến tình trạng bạo lực gia đình, gây mất an ninh trật tự, làm ảnh hưởng đến tinh thần, thể xác của các nạn nhân bị bạo lực gia đình.

Nhằm góp phần trong công tác phòng, chống bạo lực gia đình, từ cuộc sống thực tế của gia đình mình, tôi xin chia sẻ một số giải pháp trong việc xây dựng gia đình hạnh phúc như sau:

1. Quan tâm lẫn nhau.

Để tạo nên sự kết nối bền chặt giữa các thành viên trong gia đình, chúng ta cần sự quan tâm lẫn nhau. Cha, mẹ dành thời gian quan tâm, trò chuyện, chăm sóc con cái. Thành viên trong gia đình tâm sự, trò chuyện với nhau, hàng ngày sắp xếp ít nhất một bữa ăn tối chung gia đình hay thỉnh thoảng tổ chức một chuyến du lịch gia đình để thêm hiểu và yêu thương nhau nhiều hơn.

2. Hoàn thành tốt trách nhiệm với gia đình.

Mỗi thành viên trong gia đình đều có nghĩa vụ và trách nhiệm riêng. Con cái đi học, ngoan ngoãn, hiếu thảo với ông bà, bố mẹ, vợ và chồng cùng nhau làm việc, chăm sóc, nuôi dạy con cái, báo hiếu cha mẹ.

Nếu mỗi thành viên trong gia đình đều hoàn thành tốt trách nhiệm của mình thì những thành viên còn lại mới có thể yên tâm để làm tốt công việc của họ. Hãy nghĩ đơn giản như việc con cái ngoan ngoãn, học giỏi thì cha mẹ mới toàn tâm toàn ý phát triển sự nghiệp để mang lại cho con một cuộc sống đầy đủ hơn.

Ngoài ra, mỗi thành viên cũng đều phải biết cách tự chăm sóc bản thân. Chỉ khi nào bạn biết yêu thương, trân trọng chính mình thì bạn mới nhận được sự trân trọng của người khác.

3. Tôn trọng và bình đẳng.

Trong gia đình thì ai cũng cần được tôn trọng. Sự thiếu tôn trọng sẽ gây ra những tổn thương cho người khác. Dù trình độ dân trí ngày càng được cải thiện, tuy nhiên tư tưởng "trọng nam khinh nữ" vẫn chưa được xóa bỏ hoàn toàn, điều này rất dễ dẫn đến sự thiếu tôn trọng của người chồng đối với người vợ.

Hay trong mối quan hệ của cha mẹ với con cái, nhiều bậc cha mẹ luôn bắt ép con phải làm theo những gì mình đã sắp xếp mà không cần biết con có thích hay không. Suy nghĩ cho rằng cha mẹ có quyền quyết định cả tương lai của con có thể dẫn đến việc con cái lúc nào cũng cảm thấy bất mãn và tìm cách chống đối, tách biệt khỏi cha mẹ.

4. Đảm bảo nguồn tài chính.

Để xây dựng cuộc sống hạnh phúc, tài chính đóng góp vai trò không nhỏ. Tài chính vững mạnh là tiêu chí giúp các thành viên trong gia đình có đủ điều kiện để học tập, phát triển toàn diện, thực hiện những ước mơ, dự định của mình.

Chúng ta nên lên kế hoạch quản lý tài chính hiệu quả cho gia đình, dạy con cái biết sử dụng tiền đúng cách, dành ra một khoản thu nhập gửi tiết kiệm để đề phòng những trường hợp khẩn cấp và suy xét cẩn thận trước khi chi tiêu.

5. Cùng chia sẻ niềm vui, nỗi buồn, đối diện khó khăn.

Cuộc sống của bất kỳ ai cũng đều có điều vui sự buồn xen kẽ với nhau. Để gia đình hạnh phúc thì yếu tố quan tâm, chia sẻ là điều không thể thiếu.

Sự chia sẻ không nên chỉ dừng lại ở những lời nói suông mà hãy biến chúng thành những hành động thiết thực, chẳng hạn như nêu ra vấn đề khó khăn để cùng nhau giải quyết. Hoặc nếu như một thành viên đang khủng hoảng tâm lý, đối mặt với nhiều đau đớn khổ sở, các thành viên còn lại có thể tìm cách làm cho người kia khuây khỏa bớt bằng những cử chỉ quan tâm, những chuyến du lịch hoặc đơn giản là một lời động viên khích lệ.

Để phòng, chống bạo lực gia đình, chúng ta hãy thực hiện thông điệp: Tất cả chúng ta hãy yêu thương và trân quý "gia đình mình", bởi vì "...Gia đình là tế bào của xã hội, gia đình tốt thì xã hội mới tốt...", gia đình là nơi tiếp thu, giữ gìn và lưu truyền các giá trị văn hóa truyền thống của dân tộc.

Nhân Ngày Gia đình Việt Nam 28/6, tôi xin gửi đến tất cả những người cha, người mẹ trên thế gian này lời tri ân sâu sắc, xin chúc mừng những ai còn đủ cha, mẹ để khi chúng ta mỏi mệt, vấp ngã, bon chen trên đường đời... trở về nhà sẽ được chia sẻ, động viên, vỗ về yêu thương. Và hơn thế nữa là để chúng ta được học bài học "chữ Hiếu" yêu thương, chăm sóc, phụng dưỡng cha mẹ mình.

HẠNH PHÚC GIẢN ĐƠN(*)

Lương Thị Minh Nguyệt(**)

Tôi là một đứa trẻ không được may mắn như những bạn bè cùng trang lứa, vì mẹ tôi đã rời xa tôi mãi mãi khi tôi vừa lên 7. Trong ký ức tôi không thể nào quên đám tang của mẹ tôi, tất cả mọi thành viên trong gia đình, bà con, hàng xóm ai nấy đều đau buồn, xót thương vì chứng kiến chị em chúng tôi còn quá nhỏ. Khi tang lễ của mẹ hoàn thành, em trai tôi - cậu bé mới chỉ 5 tuổi nói rằng: "Thôi em ở với ba, còn chị Hai về ở với ngoại cho ngoại đỡ buồn". Kể từ đó hai chị em tôi mỗi người một nơi. Lúc bấy giờ ba tôi còn quá trẻ (chưa tròn 30) nên ông ấy lại đi bước nữa. Rồi thời gian dần trôi, với sự bảo bọc, chăm sóc của gia đình bên ngoại và sự nỗ lực của bản thân, tôi đã đỗ vào khoa Sư phạm tiếng Anh trường Đại học Ngoại ngữ Đà Nẵng. Sau khi tốt nghiệp, tôi đã vượt qua gần 700 thí sinh trong cuộc thi tuyển dụng giáo

(*) Tác phẩm vào vòng sơ khảo Cuộc thi viết và thuyết trình chủ đề "Gia đình và Phòng, chống bạo lực gia đình" năm 2024.

(**) Đơn vị: Trường THPT Bình Chiểu, phường Bình Chiểu, thành phố Thủ Đức.

viên do Sở Giáo dục và Đào tạo tỉnh Quảng Nam tổ chức, tôi được phân công công tác tại trường THPT Huỳnh Thúc Kháng, thị trấn Tiên Kỳ, huyện Tiên Phước, tỉnh Quảng Nam - nơi tôi được học hỏi nhiều kinh nghiệm từ các thầy cô rất nhiệt huyết, chân tình, sẵn sàng giúp đỡ đồng nghiệp. Chính nơi này, tôi đã gặp gỡ và làm việc cùng chị Phan Thị Chiến - giáo viên môn Ngữ văn, chị đã giới thiệu tôi với em trai của mình - một người vô cùng chất phác, thật thà và có một trái tim nhân hậu.

Rồi một ngày đẹp trời giáp Tết năm 2004, có một thầy giáo từ Thành phố Hồ Chí Minh về quê ăn Tết gặp cô giáo ở trường huyện. Có lẽ là do duyên số, vừa gặp tôi anh đã ấn tượng và thích ngay. Đến ngày 6/6/2004 chúng tôi quyết định về chung một nhà. Chia tay gia đình, người thân, bạn bè lên đường theo chồng đến một thành phố xa hoa, nhộn nhịp với biết bao bỡ ngỡ. Thuở ban đầu, hai chúng tôi chỉ có bốn bàn tay trắng nơi đất khách quê người, thuê nhà ở đi dạy. Không có nhà, cũng không có hộ khẩu thành phố, chúng tôi chỉ được dạy ở các trường dân lập. Vì cuộc sống, chúng tôi làm việc miệt mài, không biết mệt mỏi. Anh và tôi luôn đồng hành cùng nhau trên mọi nẻo đường, cố gắng phấn đấu vì tương lai của đôi vợ chồng trẻ, thiếu thốn nhiều thứ lại không nhận được bất kỳ sự hỗ trợ nào từ hai bên gia đình đến mức chúng tôi không dám sinh con.

Đến năm 2006, chúng tôi mới quyết định sinh con, vì mẹ chồng tôi lúc bấy giờ đã xấp xỉ tuổi 80. Bà rất trông chờ cháu nội của cậu con trai út. Đây cũng là thời điểm mà em trai tôi vừa hoàn thành nghĩa vụ quân sự từ Tây Nguyên trở về. Vì

tương lai của em mình, vợ chồng tôi quyết định đưa cậu ấy vào Thành phố Hồ Chí Minh sống cùng. Chính chồng tôi là người hỗ trợ cả vật chất lẫn tinh thần cho em tôi. Anh đã trực tiếp ôn luyện, động viên cậu ấy thi vào khoa xây dựng của Đại học Bách khoa Thành phố Hồ Chí Minh. Chúng tôi phải cố gắng tiết kiệm hết mức có thể để vừa nuôi con, vừa lo cho em học hành. Sau khi ra trường, chính chúng tôi cũng là người lo việc thành gia lập thất cho cậu ấy. Tôi luôn thầm cảm ơn anh vì nếu không có anh thì chắc em trai không thể trở thành một kỹ sư xây dựng dày dạn kinh nghiệm, yên bề gia thất như bây giờ.

Trải qua bao tháng ngày gian khó, cùng với số tiền tiết kiệm vợ chồng tôi quyết định vay mượn bạn bè mua được căn nhà cấp 4 ở vùng ngoại thành của Thành phố. Rồi vợ chồng tôi lại quần quật làm việc hết sức để kiếm tiền trả nợ. Tôi phải dạy một lúc ba trường dân lập (THCS - THPT Nguyễn Khuyến, THCS - THPT Hồng Đức, THPT Hòa Bình), vừa đi dạy, vừa chăm con nhỏ. Ngày nào con tôi cũng là người đến lớp sớm nhất và được mẹ đón trễ nhất. Còn anh thì vừa làm công tác giảng dạy, vừa làm giáo viên quản nhiệm tại một trường THPT dân lập. Từ thứ Hai đến thứ Bảy, 6h sáng anh đã ra khỏi nhà, mãi đến 23h anh mới về đến nhà. Con gái chúng tôi càng ngày càng lớn nhưng cha và con cứ như mặt trăng và mặt trời. Lúc con ngủ dậy ba đã đi làm, lúc ba về nhà con đã say giấc. Rồi khi con tôi vào lớp 1, anh quyết định chia tay trường dân lập - nơi anh từng gắn bó hơn một thập kỷ và được Sở Giáo dục và Đào tạo Thành phố Hồ Chí Minh tuyển dụng vào một trường THPT công lập gần nhà để vừa đi dạy, vừa có thời gian phụ tôi đưa đón con. Năm 2012, chúng tôi

chào đón thêm thiên thần thứ hai. Gia đình lúc nào cũng rộn ràng tiếng cười, tràn đầy hạnh phúc. Ngoài thời gian đi dạy, anh cùng tôi chăm sóc hoa, rau trong vườn, xung quanh nhà lúc nào cũng hoa trái đầy cành. Cuộc sống của nhà giáo tuy mộc mạc, đơn sơ nhưng như thế là đã quá hạnh phúc đối với chúng tôi.

Bỗng dưng một ngày tháng 3/2019, trong lần khám sức khỏe định kỳ, bác sĩ phát hiện tôi bị u tuyến giáp. Nghe tin như sét đánh ngang tai, cả bầu trời u ám bủa vây lấy gia đình tôi bởi lẽ đây là trường hợp đầu tiên trong dòng tộc có người bị như vậy. Thật sự tôi cực kỳ lo lắng nhưng để anh yên tâm, lúc nào tôi cũng tỏ ra mình rất ổn. Tôi biết tuy anh không nói ra nhưng trong lòng vô cùng lo lắng và âm thầm tìm bác sĩ giỏi chữa trị cho tôi. Anh có rất nhiều bạn bè, nhiều mối quan hệ xã hội tốt đẹp. Cuối cùng anh đã gửi gắm tôi cho một người bạn cùng lớp Đại học của anh, lúc này anh ấy đang là Phó trưởng khoa Xạ trị chất lượng cao của bệnh viện Ung bướu Thành phố Hồ Chí Minh. Ngày ký giấy cam đoan để mổ, trong lòng tôi ngổn ngang những suy nghĩ tích cực xen lẫn cả tiêu cực, nhưng phần lớn là tiêu cực. Khi biết bác sĩ phẫu thuật cho tôi là một vị bác sĩ nhiều năm kinh nghiệm, rất tận tâm với nghề và rất tốt bụng, tôi yên tâm hơn và sự lo lắng cũng vơi dần. May mắn thay, sau khi phẫu thuật kết quả xét nghiệm tôi bị K giáp nhưng mới chỉ là giai đoạn đầu nên không cần sử dụng bất cứ liệu trình chuyên sâu nào. Trong thời gian tôi nằm viện, anh phải xin nghỉ phép vì vừa phải chăm tôi, vừa phải đưa đón con đi học. Những khoảnh khắc anh bón cho tôi từng thìa cháo, muỗng sữa vẫn hằn sâu trong tâm trí của tôi.

Nhiều lúc tôi nghĩ rằng có thể ở nơi xa xôi nào đó, mẹ tôi đã chọn anh cho tôi bởi vì anh là người luôn truyền năng lượng tích cực và sẵn sàng hy sinh vô điều kiện để tôi học tập nâng cao trình độ chuyên môn và hoàn thành tốt tất cả các nhiệm vụ cấp trên giao phó. Trong những ngày cuối năm học như thời điểm này, mặc dù rất bận rộn với việc ôn luyện chuẩn bị cho học sinh khối 12 thi tốt nghiệp THPT nhưng anh vẫn luôn sẵn sàng chia sẻ công việc gia đình để tôi có thể chuyên tâm làm việc và cùng đội nhảy Flashmob của nhà trường tập luyện, để tham gia cuộc thi nhảy Flashmob "Vũ điệu tháng Tư" do Công đoàn ngành tổ chức. Có một hôm tôi tình cờ đọc được những dòng thơ anh viết trên Zalo làm tôi cảm động và hạnh phúc vô cùng:

"Tháng năm về vợ họp hành đi miết
Anh ở nhà kho thịt nấu canh
Nhưng em cứ yên tâm công tác
Việc trong nhà cứ để anh lo".

Đặc biệt khi bà ngoại - người chăm sóc, nuôi dưỡng tôi từ tấm bé đến lúc trưởng thành lìa xa tôi mãi mãi, anh cảm nhận được đó là mất mát quá lớn đối với tôi nên anh luôn động viên, an ủi, kề vai sát cánh bên tôi. Anh không phải là một thầy giáo dạy môn Ngữ văn nhưng có những bài thơ của anh đã khiến tôi không cầm được nước mắt, trong đó có bài thơ *"Anh sẽ bù"* làm tôi thao thức, trằn trọc nhiều nhất. Trước mặt anh, tôi cố tỏ ra mình rất mạnh mẽ để anh yên tâm, nhưng lúc anh ngủ say, tôi lại nức nở khi nghĩ về những vần thơ anh viết tặng cho mình.

Anh sẽ bù

Anh sẽ bù cho em tất cả
Bù cho em thiếu mẹ lúc còn thơ
Và lại bù nỗi thiếu thốn tình cha
Anh sẽ bù cho em nỗi thiếu những ngày qua
Bù lại những gì anh có thể
Anh sẽ bù cho em những bữa ăn thiếu mẹ
Bù cho em hết cả tuổi thanh xuân
Anh bù cho em đến khi tóc bạc
Cùng nắm tay nhau đi hết đoạn đường đời
Anh sẽ bù, sẽ bù mãi cho em
Cho đến khi nào anh không thể...
Sẽ hết bù khi hóa thành mây.

(Sài Gòn ngày 19/12/2023)

Ở trường, anh là một người thầy nhiệt huyết, vô cùng thương yêu học trò nhưng rất hài hước và được phụ huynh, học sinh tin yêu, được đồng nghiệp quý mến nhưng ở nhà anh lại là người cha cực kỳ nghiêm khắc nhưng vô cùng tâm lý với hai cô con gái. Anh luôn là một tấm gương tốt để các con noi theo, vì anh nghĩ rằng bố mẹ là những người có ảnh hưởng lớn nhất đến cách suy nghĩ và hành động của con. Con cái có xu hướng học hỏi theo hành động và cũng như suy nghĩ của bố mẹ. Anh dạy cho các con tính tự giác, tự lập nhưng không bao giờ hành động như một cái máy mỗi khi con mình gặp vấn đề. Thái độ cứng rắn có chừng mực của anh là yếu tố cần thiết để dạy các con trở thành người có nguyên tắc, có kỷ luật. Anh thường dạy cho các con tự tin vào khả năng và

không nên sợ thất bại, tự tin đối mặt với những thăng trầm, nhưng không được để nỗi sợ hãi làm mình dừng bước. Với anh, gia đình là số 1 nên anh thường dạy con biết cách bảo vệ gia đình mình, biết bảo vệ bản thân, bảo vệ những người các con yêu quý. Anh và tôi luôn đồng quan điểm trong cách dạy con, không đè nặng áp lực học hành thi cử lên đôi vai của con mà ngược lại còn tạo cho con môi trường học tập thoải mái nhất, tốt nhất có thể. Chúng tôi chủ yếu dạy cho con các kỹ năng ứng xử, giao tiếp chuẩn mực với người xung quanh, kỹ năng thích nghi xã hội, kỹ năng hình thành những hành vi, thói quen lành mạnh, tích cực; loại bỏ những hành vi, thói quen tiêu cực. Đồng thời, giúp các con nhận biết và ứng phó phù hợp, linh hoạt, tự điều chỉnh bản thân theo các chuẩn mực chung của xã hội trong các tình huống của cuộc sống hằng ngày. Qua đó, các con có thể thực hiện làm chủ bản thân, khả năng ứng xử, nhận thức thế mạnh, định hướng phát triển bản thân, ứng phó phù hợp, tích cực trước các tình huống và ứng dụng các kỹ năng này để định hướng học tập tích cực, cân bằng cuộc sống, thích ứng với môi trường xung quanh. Bên cạnh đó anh cũng dành rất nhiều thời gian để dạy các con lòng khoan dung, độ lượng, vị tha, những chuẩn mực giá trị đạo đức mà con người phải sống theo và tôn trọng. Anh cùng tôi xây dựng gia đình trở thành tổ ấm hạnh phúc, nơi sum vầy chia sẻ yêu thương, nơi bộc lộ cảm xúc tâm hồn của mỗi thành viên.

Cảm nhận tình yêu thương vô bờ bến cùng với sự dạy dỗ vừa nghiêm khắc, vừa khoa học, tâm lý của cha mẹ đã tạo được nền tảng vun đắp ước mơ cho các con. Nhìn lại chặng đường 20 năm qua, tôi cảm thấy mình là người mẹ vô cùng

hạnh phúc bởi lẽ các con của chúng tôi chưa bao giờ khiến tôi thất vọng vì bất cứ một lý do gì. Các con luôn mang về những thành tích rất đáng tự hào mà ở lứa tuổi như các con chúng tôi không thể có được. Các con đã không ít lần khiến vợ chồng tôi phải rơi nước mắt vì quá hạnh phúc.

Ông trời đã ban tặng cho chúng tôi hai cô con gái nhỏ nhắn, xinh xắn. Mặc dù các con học tập giỏi giang, đa tài nhưng rất khiêm tốn, luôn lấy thành tích làm nguồn động lực để cố gắng phấn đấu, không tự mãn, không kiêu căng. Chị Hai 12 năm liền là học sinh giỏi, đạt giải cuộc thi hùng biện tiếng Anh dành cho học sinh Tiểu học, lập nhiều Kỷ lục Guiness và đạt giải Nhì cuộc thi "Chỉ huy đội giỏi" cấp Thành phố Hồ Chí Minh, đạt danh hiệu "Dũng sĩ nhỏ cần kiệm" cấp Thành phố Hồ Chí Minh, huy chương Vàng bóng đá nữ, giải Nhì học sinh giỏi môn Ngữ văn cấp Thành phố Hồ Chí Minh, và còn rất nhiều giải thưởng khác. Học tập theo gương của chị, cô em gái 6 năm liền đạt học sinh xuất sắc, đạt giải Ba cuộc thi "Dự án sống xanh" toàn quốc. Cả hai chị em đều chơi piano giỏi, chị Hai đã nhận chứng chỉ piano của Nhạc viện Thành phố Hồ Chí Minh khi mới 13 tuổi. Đặc biệt các con có tấm lòng nhân hậu, luôn biết nghĩ đến người khác, thấu hiểu được sự đau đớn và thiếu thốn của những người xung quanh. Với phương châm "Tuổi nhỏ làm việc nhỏ, tùy theo sức của mình", các con đã tự nguyện cắt tóc tặng cho bệnh nhân ung thư khi chứng kiến sự đau đớn của các bệnh nhân lúc các con đến thăm bệnh viện Ung bướu trong hành trình làm thiện nguyện. Mặc dù học tập chăm chỉ nhưng chị Hai đã dành không ít thời gian tham gia các hoạt động xã hội cùng với Câu lạc bộ Tre - Câu lạc bộ

thiện nguyện của trường THPT Gia Định làm các món ăn, nước uống bán lấy kinh phí mua quà đến thăm trẻ mồ côi tại các mái ấm ở thành phố Thủ Đức. Ngoài ra, con còn cùng nhóm bạn thân nuôi heo đất để mỗi khi Tết đến các con mua bánh chưng và một số nhu yếu phẩm khác tặng cho những người lang thang cơ nhỡ ở quận Bình Thạnh... Chính những thành tích và những hành động thiết thực của các con đã tiếp thêm sức mạnh, động lực để chúng tôi không ngừng phấn đấu vươn lên trong cuộc sống.

Có lẽ năm 2024 là năm vô cùng đặc biệt đối với gia đình chúng tôi. Đây là năm đánh dấu cột mốc hành trình 20 năm vượt qua biết bao gian nan, vất vả của vợ chồng tôi, cũng là năm con gái lớn vừa tròn tuổi 18. Mặc dù giữa những bộn bề công việc cuối năm học nhưng chính những điều này đã tạo nên sức mạnh, thôi thúc tôi viết bài dự thi. Đối với tôi - một đứa trẻ vốn dĩ không may mắn, thiếu thốn tình thương từ bé, tôi cảm thấy mình vô cùng hạnh phúc vì luôn được anh che chở, yêu thương; được chứng kiến sự ngoan ngoãn, hiếu thảo, chín chắn, tự lập, trưởng thành của các con, luôn được các con thương yêu, kính trọng. Mỗi sớm mai thức dậy, tôi có thêm một ngày nữa để được yêu thương. Với tôi có một nơi để về, đó gọi là nhà; có những người để yêu thương, đó gọi là gia đình - thì đó chính là hạnh phúc - một hạnh phúc thật giản đơn.

CHỌN HẠNH PHÚC, XÓA BẠO HÀNH(*)

Phạm Thị Thu Trang(**)

Tôi năm nay 38 tuổi và mới có 14 năm học bài "Xây dựng hạnh phúc gia đình". Nói với những người kết hôn ít hơn con số mười bốn thì cũng coi như có... chút kinh nghiệm. Nhưng nói với những người kết hôn hơn con số mười bốn thì đó quả là... "múa rìu qua mắt thợ". Bài học tôi học được mới chỉ đủ cho tôi và gia đình tôi đi đến ngày hôm nay. Không ai biết con đường phía trước sẽ ra sao? Ngày mai như thế nào? Tôi sẽ còn nhiều bài cần học về hạnh phúc cho đến khi trái tim ngừng đập và hơi thở không còn nữa.

Không có ai dám tự vỗ ngực khoe rằng: "Gia đình tôi hạnh phúc lắm!", "Vợ chồng tôi hòa thuận lắm!", "Con cái tôi ngoan lắm, giỏi lắm!", "Gia đình vợ/chồng tôi tôn trọng và yêu thương tôi lắm!"... Nếu ai nói điều đó thì thật là... giả

(*) Tác phẩm vào vòng sơ khảo Cuộc thi viết và thuyết trình chủ đề "Gia đình và Phòng, chống bạo lực gia đình" năm 2024.

(**) Đơn vị: Trung tâm Hỗ trợ phát triển giáo dục hòa nhập quận Tân Bình.

dối. Con người ta có muôn hình vạn trạng các loại suy nghĩ, cảm xúc khác nhau. Tư tưởng, suy nghĩ thay đổi trong từng sát na, từng giây, từng phút... và hành động cũng theo đó mà đổi thay. "Không ai nắm tay được từ tối đến sáng". Đó cũng có nghĩa là, mọi thứ trong chúng ta là luôn luôn vận động. Những cảnh vật, con người trước mắt chúng ta cũng luôn đổi thay. Gia đình nay hạnh phúc, mai tan vỡ. Vợ chồng hôm nay hòa thuận, mai lại đánh nhau, cãi lộn. Con tôi hôm nay ngoan lắm, ngày mai bỗng trở thành một đứa trẻ bướng bỉnh, lì lợm, không nghe lời... Suy cho cùng thì "Nhà ai cũng có hũ mắm thối". Vậy hạnh phúc gia đình là gì đây? Tại sao ai cũng bàn luận đến? Và tại sao mà ai cũng cứ mòn mỏi đi tìm? Thực ra thì, hạnh phúc phải do chính bạn cảm nhận, do chính bạn tạo ra chứ không phải do chồng bạn cho bạn, con bạn cho bạn hay gia đình vợ/chồng bạn cho bạn đâu. Và hạnh phúc chính là sống trân trọng từng phút giây hiện tại. Hạnh phúc là con đường, không phải đích đến.

Chúng ta thường chẳng nhận ra hạnh phúc ở trong chính bản thân mình. Mà chúng ta thường thấy hạnh phúc khi được người khác mang đến. Có phải, bạn hạnh phúc vì hôm nay, chồng bạn rửa chén cho bạn không? Bạn hạnh phúc có phải vì học kỳ này, con bạn đứng hạng nhất? Hoặc có phải là vì, hôm nay, mẹ chồng đã chuyển cho bạn mấy chục triệu để đưa các con đi du lịch mùa hè?... Ồ, vậy bạn hãy thử nghĩ xem: ngày mai, chồng bạn đi làm về với tâm trạng mệt mỏi và quát bạn: "Vì sao vẫn chưa rửa chén?". Con bạn bỗng mải chơi game và tụt hạng, thậm chí còn chẳng có trong top 10. Rồi gia đình chồng bạn bỗng nhiên có biến cố, vợ chồng bạn phải gom tiền để cùng lo chung?... Chắc chắn, lúc ấy, bạn sẽ chẳng còn thấy

hạnh phúc nữa. Vậy, hạnh phúc do ngoại cảnh mang đến có phải là hạnh phúc bền vững không? Chắc chắn là không rồi!

Tệ hơn, chúng ta còn chẳng nhìn thấy những điều kiện hạnh phúc mà chúng ta đang có. Chúng ta chỉ dễ dàng thấy hạnh phúc của người khác thôi. Mạng xã hội Facebook, Zalo là hai nền tảng mà chúng ta dễ dàng nhìn thấy hạnh phúc của người khác nhất. "Cô ấy sướng thế! Được đi du lịch khắp mọi nơi.". "Chị ấy sướng thế! Được chồng tặng túi hàng hiệu ngày Quốc tế Phụ nữ kìa!". "Nó sướng thật đấy! Lấy được chồng giàu, có nhà chung cư cao cấp."... Lòng đố kỵ thường khiến chúng ta quên mất hạnh phúc của chính mình. (Ngẫm nghĩ thêm, chúng ta không khoe khoang bản thân mình lên mạng xã hội có khi lại có ích một phần, giúp bạn bè mình nhìn vào bên trong và tự thấy hạnh phúc của họ nhỉ?).

Cũng từ việc nhìn thấy hạnh phúc của người khác, không nhận ra hạnh phúc của chính mình mà cuộc sống vợ chồng nảy sinh nhiều mâu thuẫn và dẫn đến bạo hành gia đình.

- Chồng người ta tặng quà cho vợ ngày Lễ tình nhân kìa! Thế mà anh chẳng bao giờ tặng cho vợ được cái gì!

- Thì lương anh nộp hết cho em rồi còn đâu! Em thích gì thì cứ tự mua đi!

- Kiểu gì anh chẳng có quỹ đen! Anh còn đi nhậu được kia mà!

- Thì đôi khi em cũng phải để anh giao lưu bạn bè tí xíu chứ!

- Giao lưu xong thì anh lại đi đâu? Karaoke, mát-xa hay lại có con nào bên ngoài rồi?...

- Bốp!!!

Vậy là có bạo hành rồi đấy! Điều các bạn vừa thấy là bạo hành gì đây? Và ai bị bạo hành?... Bạo hành thể chất và phụ nữ bị bạo hành, đúng không? Xem ra thì chúng ta cần phải bàn luận thêm rồi! Nói rằng, cô vợ đã bạo hành anh chồng trước, bạn có tin không? Chắc chắn sẽ có bạn nói rằng: "Cô vợ có đánh đập gì anh chồng đâu mà kêu là bạo hành chồng?". Thực tế thì, anh chồng đã bị bạo hành tư tưởng. Những lời nói trách móc, xéo xắt của cô vợ, sự nghi ngờ làm tổn hại đến danh dự của người chồng khi chưa rõ thực hư đã làm sức khỏe tâm thần của người chồng bị tổn thương. Sự tổn thương về tâm thần sẽ dẫn đến những lệch lạc trong hành vi khiến anh ta không kiềm chế được cảm xúc mà tác động vật lý với vợ. Và rồi, anh ta lại tổn thương thêm một lần nữa. Mang danh "bạo hành vợ". Nghĩ thì cũng oan ức nhỉ!? Tôi không có ý bảo vệ cho hành vi đánh vợ của những người đàn ông đâu. Nhưng cái gì cũng đều có nguyên do của nó. Các cụ đã dạy:

"Chồng nóng thì vợ bớt lời
Cơm sôi bớt lửa biết đời nào khê".

Chúng ta sống với ba mẹ, mang ơn ba mẹ mà còn có những lúc giận dỗi, huống chi là sống với một người không cùng văn hóa gia đình, không cùng văn hóa vùng miền thậm chí là văn hóa dân tộc. Chúng ta vẫn là cần nhìn nhau, nhịn nhau mà sống và vun đắp thôi.

Bạo hành trong gia đình không đơn thuần chỉ là bạo hành về thể chất mà còn là bạo hành tinh thần. Những lời nói cay nghiệt, chửi mắng, xúc phạm danh dự đối phương và gia đình đối phương... cũng là một loại bạo hành. Có những lời nói

trong lúc nóng giận đã làm tổn thương khiến đối phương bị ghim mắc trong lòng, khó mà gỡ bỏ. Có những kiểu bạo hành qua tin nhắn, qua việc đăng hình ảnh không đẹp lên mạng xã hội để bêu rếu, vạch trần những điều xấu của người vợ/chồng cũng là một kiểu bạo hành đáng sợ. Có nhiều trường hợp còn dẫn đến những điều đáng tiếc, ảnh hưởng đến tính mạng người bị xúc phạm vì họ không chịu được áp lực từ dư luận xã hội. Không phải ai cũng mạnh mẽ để vượt qua. (Những việc này, chúng ta lại cần đến sự trợ giúp của các chuyên gia tâm lý trị liệu, những nhà công tác xã hội, các bác sĩ khoa tâm lý... giúp đỡ người bị bạo hành vượt qua). Thế mới thấy, bạo hành thể chất còn không đáng sợ bằng bạo hành tinh thần. Thể chất có thể chữa lành, nhưng tâm hồn thì có thể bị tổn thương mãi mãi.

Bạo hành trong gia đình không chỉ là giữa vợ với chồng. Mà bạo hành gia đình còn xảy ra giữa ba mẹ và con cái. Cuộc đời của con người chúng ta trải qua tám giai đoạn: thai nhi, nhũ nhi, ấu nhi, thiếu nhi, vị thành niên, thanh niên, trung niên và tuổi già. Giai đoạn tuổi nhỏ và tuổi già là giai đoạn dễ bị bạo hành trong mối quan hệ cha mẹ và con cái.

Giai đoạn tuổi nhỏ, các em bé thường bị ba mẹ bạo hành với các hành vi hành hạ, ngược đãi, đánh đập, đe dọa khi không làm theo ý ba mẹ hoặc đôi khi là do ba mẹ "Giận cá chém thớt". Bạo lực với các con ở đây còn là sự phân biệt đối xử hình thể, giới tính, không quan tâm chăm sóc, bỏ rơi con cái, phá thai... (Theo Luật số 13/2022/QH15 về Phòng, chống bạo lực gia đình).

Nhìn nhận về bản thân mình, trong quá trình nuôi dạy con cái, quả thật tôi cũng gặp nhiều khó khăn trong dạy dỗ, chăm sóc các con. Nhất là tuổi vị thành niên. Cái tuổi lớn chưa lớn, nhỏ không nhỏ, nói gì cũng cãi, nói nhiều lại lì khiến các bậc cha mẹ như tôi quả thật là bực bội. Các con bỗng dưng ít quan tâm đến những thành viên trong gia đình, thường quan tâm đến thế giới của riêng mình, ít sẻ chia với ba mẹ, ít chơi thể thao, ham điện thoại và máy tính... Chẳng biết các anh chị có bị sốc như tôi không? Mặc dù đã được cô giáo, anh chị em chia sẻ về cái tuổi ẩm ương (lớp 7, lớp 8) nhưng tôi cũng thật vất vả kìm nén cảm xúc của bản thân để không xảy ra bạo hành. Tôi cùng hai đứa con tuổi vị thành niên đã cùng nhau bàn bạc như ba người lớn về thời gian biểu, phân chia việc nhà. Lên kế hoạch đi dạo chơi hằng tuần để con bớt xem điện thoại, máy tính, chơi game; cùng các con làm món ăn mà con đã học được trên Youtube để gắn kết tình cảm...

Chồng tôi là bộ đội ở đơn vị sẵn sàng chiến đấu, anh lại công tác xa nhà nên hầu như không thể bên cạnh chăm sóc dạy dỗ con thường xuyên được. Mặc dù vậy, mỗi tối, dù trên bàn làm việc, anh vẫn gọi điện về trò chuyện với con... Sự nghiệp nuôi dạy con cái quả là khó khăn muôn phần. Con ở giai đoạn nào là phải tìm hiểu, học hỏi đến giai đoạn đó. Con càng lớn thì tôi càng cần kìm mình lại, bớt nói, tôn trọng ý kiến và quyết định của con, chia sẻ và bàn bạc như một người bạn. Chỉ cần tôi có ý dạy dỗ, trịch thượng là tôi lập tức bị "out" khỏi danh sách bạn bè của con.

Có khi nào các anh chị nghĩ về tuổi già của mình chưa? Quy luật "sinh, lão, bệnh, tử" là bất biến. Ai cũng phải bệnh

và già thôi. Có lúc tôi thấy tuổi già thật đáng sợ. Bệnh nằm liệt giường vất vả cho người chăm sóc. Trên mạng xã hội cũng lan truyền nhiều vụ việc con cái bạo hành ba mẹ khi về già như bỏ rơi, không chăm sóc, thậm chí là đánh đập khi chăm sóc ba mẹ bệnh... Tuổi già, chúng ta lại trở thành những người yếu thế. Cả một đời cống hiến cho gia đình con cái, cho xã hội nhưng lúc bệnh, già yếu lại như trở thành gánh nặng cho gia đình và xã hội vậy. Tôi đang bước vào độ tuổi trung niên thôi. Tuổi già thì chưa tới. Chuyện chưa tới thì không cần nghĩ nhiều nhỉ? Nhưng mà, chúng ta có thể tin vào giáo dục không? Tôi tin vào giáo dục. "Tiên học lễ, hậu học văn". Những lễ giáo căn bản để xây dựng nên một con người cần được giáo dục đầu tiên để có một con người có tâm. Đó là điều cần được học đầu tiên tại gia đình. "Gia đình là trường học đầu tiên của lòng nhân ái". Dân gian có câu: "Sóng trước đổ đâu, sóng sau đổ đấy". Vậy, chúng ta muốn trải qua tuổi già thảnh thơi, hạnh phúc thì bây giờ chúng ta phải là tấm gương chăm sóc, quan tâm đến ba mẹ của mình. Vợ chồng tôi công tác xa ba mẹ nội ngoại nên chỉ có hè và Tết mới có dịp về thăm. Còn lại, hằng tuần, hay lúc ba mẹ bệnh, vợ chồng tôi cùng các con luôn gọi về hỏi thăm động viên ông bà. Tôi luôn tin tưởng vào những điều tốt đẹp và luôn dạy con tin vào những phép mầu yêu thương.

Trái tim không đủ dung lượng yêu thương, lòng đố kỵ hẹp hòi với điều kiện vật chất và tinh thần của người khác, sự thù ghét, ham hư vinh đã khiến người ta không có cảm giác vui vẻ, hạnh phúc. Từ đó, họ sẽ có những hành vi bạo hành thể chất và tinh thần đến vợ/chồng, con cái, bố mẹ của mình để đòi hỏi những người đó mang hạnh phúc cho mình. Nói như

thế, khi ta biết hạnh phúc với những thành tựu, hạnh phúc của người xung quanh, giúp người xung quanh vui vẻ thì ta đã là người hạnh phúc rồi! Bởi chính ta đã được sống trong trường năng lượng tích cực, phải không?

Tôi chẳng dám nói từ giữ gìn hạnh phúc đâu! Tôi chỉ dám nói là: Giữ gìn cuộc sống gia đình thôi ạ. Để vợ chồng còn đi được với nhau đến ngày hôm nay, dù cuộc sống lúc này lúc khác nhưng phải giữ mục tiêu cao nhất là: quyết không ly hôn. Cả hai cũng cần phải nhìn nhau để sống: người này tăng thì người kia giảm để luôn giữ được không khí bình hòa trong gia đình. Từ nền tảng của tình yêu để tôn trọng, để lắng nghe nhau và nhìn vào cái lỗi bên trong của mình. Luôn luôn "tự trách mình" để thấy cái sai của mình mà thương người còn lại. Kể cả tự trách "vì tôi đã chọn anh". Tự trách mình để thấy nỗi vất vả, hy sinh của vợ/chồng mình. Thấy được điều đó rồi thì sẽ cảm thông, yêu thương để rồi gia đình sẽ bền vững và ai cũng hạnh phúc thôi.

Hạnh phúc là ngay lúc này, là ở đây. Hạnh phúc là bằng lòng với những gì mà ta đang có. Hạnh phúc phải là cảm nhận từ tận bên trong tâm hồn bạn. Bạn đang có rất nhiều điều kiện để hạnh phúc, chẳng qua bạn chưa nhìn thấy mà thôi. Những khó khăn đến với bạn chính là hoàn cảnh để bạn nhận ra bạn đang hạnh phúc nhường nào. Cũng như vũng bùn lầy hôi tanh không ai muốn sống, nhưng đó mới chính là môi trường để đóa sen tinh khôi thơm mát được nở hoa. Không có bùn thì sen không nở. Không có khó khăn thử thách trong cuộc sống thì chúng ta không nhận thấy mình đã tuyệt vời thế nào đâu! Cho nên, chúng ta cũng nên cám ơn nghịch

cảnh. Vì có nghịch cảnh, chúng ta mới nhận diện được hạnh phúc đang hiện hữu. Cũng như cuộc sống gia đình có lúc khó khăn muôn phần vì con ốm bệnh, ba mẹ già yếu, rồi cãi vã vì bất đồng quan điểm giáo dục con... Những khó khăn đó chỉ là gia vị để vợ chồng thấu hiểu nhau hơn, để sống với nhau không chỉ bằng Tình mà còn bằng Nghĩa.

Nếu như chúng ta đều giản dị, đều hạnh phúc từ những điều rất nhỏ, đều biết cho đi, biết hạnh phúc với hạnh phúc của người... thì chúng ta đều có được hạnh phúc. Vợ chồng đồng tâm, đồng lòng thì chắc chắn là vợ chồng đó có cuộc sống hôn nhân hạnh phúc. "Thuận vợ thuận chồng tát biển Đông cũng cạn". Hạnh phúc gia đình không phải là không cãi vã, không giận dỗi đâu. Mà hạnh phúc gia đình là khi có bất hòa, cả hai đều hạ cái tôi, nhìn nhận vào đối phương mà thấu hiểu, cảm thông cho nhau, tôn trọng nhau và vì nhau.

Nếu ai cũng làm được như vậy thì chắc chắn mỗi người đều thấy hạnh phúc, nhà nhà đều êm ấm hạnh phúc và bạo hành gia đình sẽ không xảy ra.

Luật Phòng, chống bạo lực gia đình 2022 đã giúp người dân hiểu rõ hơn về bạo lực gia đình. Từ đó, giảm thiểu được những hành vi bạo hành trong xã hội. Tuy nhiên, vì luật pháp là khô cứng nên vẫn chưa dễ dàng đi sâu vào tư tưởng người dân. Phong tục, tập quán, văn hóa của con người Việt Nam vẫn hằn sâu trong tư tưởng người dân nên việc tố giác vẫn còn hạn chế, việc bạo hành trong gia đình vẫn được coi là dạy vợ, dạy con. Là một người giáo viên có kỹ năng Sư phạm, tôi sẽ cố gắng tuyên truyền cho những người xung quanh tôi hiểu về Luật Phòng, chống bạo lực gia đình 2022 thông qua

những câu chuyện hằng ngày, hay lồng ghép trong những tình huống thực tế mà tôi được thấy.

Tôi luôn cầu chúc cho mọi người thấy được hạnh phúc của chính mình. Ai ai cũng lạc quan, tích cực và không có bạo hành trong từng tế bào của xã hội.

MẸ TÔI(*)

Nguyễn Thị Lý(**)

Trong những ngày Thành phố cuối mùa khô nóng bức, cả nhà đang ăn cơm, bất ngờ trời đổ mưa, cậu con trai tôi nói như reo lên: "Mẹ ơi mưa rồi!" Như một phản xạ có điều kiện, tôi chạy ra kéo cánh cửa sổ xuống để ngăn những giọt mưa bay vào nhà. Những giọt mưa phả lên tóc làm cho tôi nhớ đến những cơn mưa xa xưa cũng bất chợt đổ xuống trong những bữa cơm trưa của gia đình. Cơn mưa đã gợi lại trong tôi bao nhiêu ký ức của những ngày thơ bé bên mẹ, người tôi yêu thương và cũng là người yêu thương tôi nhất trên đời này.

Một ngày ảm đạm đầu năm 1979, trong ký ức non nớt của một đứa trẻ, tôi vẫn còn nhớ như in hai người đàn bà (nội tôi và mẹ tôi) đã ôm nhau khóc nức nở. Tôi đang bận rộn với những món đồ hàng cũng linh cảm thấy có điều gì đó không lành đã ập đến vì tôi chưa từng thấy bà hay mẹ đớn đau đến

(*) Tác phẩm vào vòng sơ khảo Cuộc thi viết và thuyết trình chủ đề "Gia đình và Phòng, chống bạo lực gia đình" năm 2024.

(**) Đơn vị: Trường THPT Lương Thế Vinh, Quận 1.

thế! Mẹ ôm tôi vào lòng và nói: "Bố con hy sinh rồi!" Với một đứa bé hơn 3 tuổi, thật sự không thể hiểu hết những mất mát, những đau thương của hai người đàn bà, một người mất đi đứa con trai, một người mất đi người chồng, là bố của hai đứa trẻ. Tôi và anh trai trở thành những trẻ mồ côi cha, mẹ trở thành góa phụ. Từ đó gánh nặng gồng gánh nuôi dạy hai đứa trẻ, vừa làm mẹ, vừa làm cha chất nặng trên đôi vai gầy của mẹ.

Nhớ những buổi sáng thức dậy không thấy mẹ đâu, chỉ thấy mảnh giấy: "Mẹ vừa nấu cháo trên bếp trấu, hai anh em dậy lấy cháo ăn rồi đi học". Những trưa nắng gắt mẹ còn chưa về, hai anh em nấu cơm, ra vườn hái rau nấu canh đợi mẹ. Có bữa mẹ về với vài con cá, bữa vài con cua, bữa một mớ hến và nhiều khi là những con cào cào châu chấu. Nhiều hôm tối mò vẫn chưa thấy mẹ về, tôi thường ngồi ngủ gật bên đầu hè chờ mẹ. Có những ngày anh trai về trễ, tôi vì vừa mải chơi vừa nấu cơm nên nồi cơm lúc cháy, lúc nhão, lúc đầy tro, trấu. Nhưng khi về, mẹ không hề la mắng, chỉ nhỏ nhẹ nói con cần phải làm xong việc rồi mới chơi, đang nấu nướng mà bỏ đi chơi dễ gây hỏa hoạn lắm (bếp nhà tôi lúc đó là bếp tranh và thường nấu cơm bằng rơm, rạ).

Những ngày giáp hạt, tháng Ba ngày tám, nhiều bữa ăn của gia đình độn nhiều khoai sắn. Mẹ luôn lấy cơm cho mẹ trước, đến anh trai rồi mới đến lượt tôi. Một lần tôi nhìn vào bát mẹ, gần như không thấy có hạt cơm nào mà chỉ toàn là khoai. Tôi hỏi mẹ sao bát của mẹ chỉ toàn khoai không thế, mẹ nói mẹ thích ăn khoai hơn ăn cơm. Cái thích đó triền miên trong những ngày thiếu thốn của gia đình. Sau này tôi mới hiểu, mẹ lấy khoai, sắn trước cho mình để những hạt cơm lọt xuống dưới nhường lại cho anh em tôi.

Những ngày mùa, thường trực những bữa cơm là những cơn mưa bất chợt của mùa hạ. Nhiều khi trời đang nắng chang chang bỗng đổ xuống những cơn mưa rào xối xả. Rất nhiều hôm mưa vào ngay những lúc cả nhà đang quây quần bên mâm cơm. Lúc đó, không ai bảo ai mọi người đều buông bát, buông đũa chạy ra sân nhanh nhất có thể để thu dọn nông sản. Thu dọn xong, cả nhà lại tiếp tục ngồi vào bữa cơm dở dang đó. Hình ảnh của mẹ trong tôi lúc đó là mái đầu vương lại những hạt lúa, hạt ngô, đôi khi cả rơm rạ ướt đẫm mồ hôi và nước mưa, đôi khi cả nước mắt.

Những ngày vất vả thiếu thốn như vậy nhưng tôi chưa từng thấy mẹ than thân trách phận, kêu ca phàn nàn hay trút giận lên anh em chúng tôi. Trong mẹ vẫn thường trực là người đàn bà lam lũ, kiên cường, yêu con đến quên cả bản thân mình. Tôi nhớ có lần anh trai xin mẹ nghỉ học để đi làm phụ mẹ nuôi em ăn học nhưng mẹ kiên quyết không cho. Mẹ nói mẹ không có gì để cho các con cả, chỉ có tình thương và cho các con cái chữ để nên người. Mẹ đã hứa với bố các con như thế trong ngày truy điệu bố, vì thế con đừng bao giờ bỏ học. Có lẽ vì tình yêu với mẹ, vì lời hứa mẹ đã hứa với cha nên anh em chúng tôi học hành rất tiến bộ. Có nhiều khoảng thời gian tôi phải xa nhà đi học khi còn rất nhỏ, nhiều lúc nhớ nhà, nhớ mẹ tôi hay khóc, mẹ lại động viên tôi cố gắng lên, bên con lúc nào cũng có mẹ. Những khi đạt thành tích học tập cao tôi khoe với mẹ, mẹ đều nói chắc ở trên trời bố luôn dõi theo và phù hộ cho con đấy. Vì tình yêu của mẹ dành cho tôi, vì niềm tin của mẹ dành cho bố tôi nên trong những tháng ngày khó khăn của mình tôi đã vững vàng vượt qua tất cả để trưởng thành hơn, để sống tử tế hơn...

Người đàn bà góa chồng từ khi mới 29 tuổi, cũng có đôi ba người đàn ông, có người từng là đồng đội của cha, có người góa vợ đến ngỏ lời san sẻ gánh nặng với mẹ nhưng có lẽ lúc đó tôi còn quá nhỏ, lại nghe lời gièm pha nên tôi và anh trai đều phản đối, lẫy hờn. Mẹ lặng lẽ giấu đi nỗi niềm của mình, toàn tâm toàn ý lo cho con, cho gia đình chồng. Sau này khi lớn lên, có đôi lần tôi nhắc đến chuyện này, mẹ đều gạt đi và nói mẹ không có giận các con, chỉ là mẹ không có duyên với ai khác ngoài bố các con. Bố tôi mất ở chiến trường biên giới Tây Nam năm 1979, nên mộ bố lúc đầu ở An Giang, sau này mới quy tập về nghĩa trang liệt sĩ Cần Thơ. Năm 2007, lần đầu tiên mẹ tôi và các con đến thăm mộ bố sau 39 năm xa cách. Nghe cái cách mẹ tôi lúng túng gọi bố là "anh", rồi là "ông" tôi đau xót vô cùng. Tôi hiểu những dồn nén của nhớ nhung, của yêu thương, của giận hờn, của mất mát và cả tự hào trong tiếng nức nở của mẹ. Chắc hẳn cha cùng đồng đội của cha nằm lại bên dòng Hậu Giang cũng rất đỗi vui mừng, hạnh phúc khi thấy mấy mẹ con chúng tôi đến dâng hương tưởng nhớ. Chắc hẳn cha tôi cũng đã yên lòng và tự hào về người vợ đảm đang, tần tảo của mình.

Biến cố cuộc đời một lần nữa lại xảy đến với tôi khi bố của hai đứa con tôi ra đi vì bạo bệnh. Trong những ngày đau thương vất vả đó, tôi đã luôn có mẹ ở bên. Tôi đã hiểu những nỗi đau mà mẹ từng phải gánh chịu và mẹ thì hiểu nỗi đau, nỗi trăn trở mà tôi đang phải trải qua. Trong những ngày đớn đau, tuyệt vọng, tôi đã luôn có hình ảnh của mẹ để làm động lực cho mình bước tiếp.

Giờ thì nội tôi đã đi xa (nội được công nhận là Bà mẹ Việt Nam Anh hùng), chúng tôi cũng đã ổn định cuộc sống, mẹ đã ngoài 70 tuổi nhưng vẫn còn minh mẫn, khỏe mạnh, vẫn thường phụ con cháu việc đồng áng, nhà cửa và tham gia các phong trào văn nghệ của địa phương dành cho người cao tuổi.

Tôi chợt nhận ra, người phụ nữ lạc quan, giàu tình yêu thương và kiên cường ấy vẫn luôn có trong mẹ dù ở độ tuổi nào. Nhờ có những đức tính ấy mà gia đình tôi như con thuyền vẫn có thể cập đến bến bờ bình yên dù cuộc sống có rất nhiều sóng gió.

Cơn mưa làm tôi nhớ đến những cơn mưa xa xưa, nhưng hình bóng mẹ, tình yêu của mẹ, lời dạy và đức tính kiên cường, nhân hậu của mẹ luôn hiện hữu ở trong tôi. Tôi cảm ơn cuộc đời vì tôi có mẹ!

Sinh nhật lần thứ 51 của mình, qua cuộc gọi video, tôi muốn lắm nói lời YÊU MẸ, nhưng tôi đã không thể nói ra vì tôi vốn rất ít khi nói lời yêu thương với mẹ. Cảm ơn Ban tổ chức đã tổ chức cuộc thi này để qua đó, tôi có thể gửi đến mẹ lời yêu thương mẹ vô bờ bến của mình. Cảm ơn vì đã đưa con đến thế giới này, cảm ơn vì đã nuôi dưỡng và luôn ủng hộ con, đã luôn bên con trên mọi bước đường của mình. Mong mẹ mãi luôn mạnh khỏe, sớm hôm vui vầy bên con cháu!

BỐ TÔI(*)

Doãn Thúy Ngân(**)

Có thể nói người có tầm ảnh hưởng nhất trong lối sống, nếp suy nghĩ của tôi có lẽ đó chính là bố.

Ngay từ bé tôi luôn "bám dính" lấy bố. Đi đâu cũng đi cùng và không biết vì sao những ký ức từ tầm lúc tôi 2, 3 tuổi vẫn nhớ như in đến tận bây giờ.

Bố đã kể cho tôi nghe, trước khi đi bộ đội bố là thầy giáo dạy toán ở trường làng. Tuổi trẻ của bố với biết bao kỷ niệm đẹp và hoài bão. Xếp lại những trang giáo án, bố đi theo tiếng gọi của Tổ quốc. Cuộc chiến đấu trải qua bao khó khăn, gian khổ và thiếu thốn. Sốt rét rừng, bom đạn và ngay cả khi chứng kiến đồng đội hy sinh ngay trước mặt đã được bố tôi kể cho tôi nghe trong suốt những tháng năm tuổi thơ. Những ký ức ấy, những hồi ức và những kỷ niệm ấy là những bài học sinh động mang giá trị, mang tính giáo dục sâu sắc. Tôi càng hiểu biết, tôi càng thấy thấm thía... Tình

(*) Tác phẩm vào vòng sơ khảo Cuộc thi viết và thuyết trình chủ đề "Gia đình và Phòng, chống bạo lực gia đình" năm 2024.

(**) Đơn vị: Trường Tiểu học Lương Thế Vinh 1, thành phố Thủ Đức

đồng chí đồng đội, tình yêu quê hương, Tổ quốc. Lý tưởng cách mạng... được bố truyền tải gửi gắm vào những dòng thơ dạt dào cảm xúc:

Tâm sự người lính già (trích)

"Mỗi xuân qua cuộc đời người
Mà nay tuổi đã bảy mươi còn gì
Nhớ thời trai trẻ ra đi
Mấy ai đã nghĩ đến khi nào về?
Bao năm chiến đấu xa quê
Vẫn luôn giữ vẹn lời thề nước non
Ngày nay nhiệm vụ đã tròn
Tuy vui lòng vẫn hãy còn vấn vương
Nhớ đồng đội, nhớ chiến trường
Nhớ bao đồng đội thân thương không về
Bần thần buồn chuyện không về
Từ trong sâu thẳm nhiều bề ngổn ngang
Rằng ai yên ổn nghĩa trang
Còn ai vương vấn xương tàn nơi đâu?
Mượn thơ xin khấn nguyện cầu
Nghĩa tình đồng đội bạc đầu không phai".

Do sức khỏe yếu, bố tôi nghỉ hưu rất sớm, nhưng dù cuộc sống có vất vả, khổ cực, bố luôn giữ tinh thần lạc quan, yêu đời. Hằng ngày bố thay mẹ vào bếp nấu cơm cho cả nhà. Đối với một số gia đình, khi cuộc sống khó khăn, thiếu thốn... mâu thuẫn gia đình thường xuyên xảy ra. Một số gia đình người chồng không biết chia sẻ việc nhà, chăm sóc con cái,

dạy dỗ con cái cùng vợ. Chỉ có người vợ vừa lo kinh tế, vừa lo chuyện chăm sóc, dạy dỗ con. Thậm chí có gia đình xảy ra bạo lực: chồng đánh vợ, cha đánh đập, hành hạ con... gây ảnh hưởng tâm lý rất lớn cho con cái sau này. Nhưng gia đình tôi thật may mắn khi có bố. Bố sống rất tiết kiệm, tiền lương hưu dù ít nhưng bố đều đưa cả cho mẹ. Bố không giữ "quỹ riêng" dù chỉ vài đồng. Bố tôi rất cẩn thận, gọn gàng. Bố bảo đều do được rèn luyện trong môi trường quân đội. Bố hướng dẫn cho tôi gấp chăn, màn sao cho thật ngay ngắn, vuông vức, gọn gàng. Bố cũng chính là người đầu tiên dạy cho tôi từng nét chữ, nét vẽ. Tuy là đàn ông nhưng bố tôi khéo tay lắm! Bố dạy tôi cả thêu và khâu vá, dạy tôi chơi cờ, dạy tôi biết đánh sơ sơ vài nốt nhạc. Bố thường hay bảo: "Cái gì mình cũng nên biết một ít con ạ!". Từ đó, tôi học được từ bố - đó là tinh thần ham học hỏi.

Bởi mới nhận thấy rằng gia đình có vai trò rất quan trọng trong việc giáo dục, định hướng và giúp hình thành tính cách cho một đứa trẻ.

Theo Bác, một gia đình mới, một gia đình tốt trong xã hội chủ nghĩa là một gia đình mà trong đó các thành viên trong gia đình phải biết yêu thương, tôn trọng lẫn nhau, chia sẻ những khó khăn trong công việc cùng nhau, nam nữ bình đẳng...

Bác từng nói: "Hạt nhân của xã hội là gia đình. Chính vì muốn xây dựng chủ nghĩa xã hội mà phải chú ý hạt nhân cho tốt".

Bố mẹ tôi giáo dục chúng tôi bằng những trải nghiệm, những kỷ niệm và câu chuyện thực tế về cuộc đời của bố mẹ.

Tôi vẫn luôn tự hào với mọi người về cách giáo dục mà bố mẹ dành cho tôi. Dân chủ, bố mẹ không bao giờ ép buộc tôi phải làm theo bố mẹ. Gia đình tôi luôn cùng lắng nghe nhau. Những ý kiến đều mang tính chất tham khảo, nhưng dân chủ có kỷ luật và có sự tôn trọng. Điều đặc biệt nữa đó chính là bố mẹ chưa bao giờ đánh tôi kể cả khi tôi mắc lỗi. Bố mẹ thường phân tích để tôi nhận ra lỗi sai và điều chỉnh.

Bố dạy dỗ, làm gương cho con mình là thế. Trong đạo vợ chồng, bố cũng lại là một người chồng chuẩn mực. Bố chia sẻ việc nhà cùng mẹ, dạy dỗ con cái. Khi lên chức ông ngoại, bố lại đỡ đần chăm nom cháu. Những bài hát ru đưa cháu mình vào giấc ngủ say. Bố tôi yêu các làn điệu dân ca của các "liền anh, liền chị". Các con tôi cũng yêu những làn điệu dân ca kể từ khi lọt lòng.

Bố còn truyền cho cháu tình yêu lịch sử và lòng tự hào dân tộc. Bố tôi thường giảng cho con gái tôi nghe về lịch sử mỗi khi có dịp. Tôi luôn thầm biết ơn bố vì điều ấy! Chính bố đã truyền cho con gái tôi tình yêu sử Việt. Cháu trở thành học sinh giỏi Sử và tham gia các cuộc thi học sinh giỏi. Có lẽ đối với nhiều gia đình bộ môn này không quan trọng. Nhưng đối với bố và đối với gia đình nhỏ của chúng tôi thì lịch sử thật quan trọng, đáng tự hào, đáng gìn giữ.

Trong lá thư *"Lời dặn dò trước lúc đi xa"* của bố, bố dặn dò cháu mình: "...Cháu cố gắng học tốt môn lịch sử, nó là hồn cốt dân tộc. Sau này ra đời vận dụng được nhiều lắm đấy. Kinh nghiệm của ông mà".

Ngay cả khi mắc căn bệnh nan y giai đoạn cuối, cơ thể đau đớn nhưng chưa bao giờ bố than vãn, nổi cáu với mọi người.

Bố chịu đựng thật giỏi! Có lẽ bố tôi không muốn những người bố yêu thương phải buồn, phải rơi lệ vì bố. Lần nào hỏi bố: "Hôm nay bố thấy sao? Đau nhiều không bố?", tôi đều nhận được câu trả lời là "Không".

Bố mạnh mẽ, bố vững vàng, tâm lý đến mức mỗi ngày bố đều chuẩn bị một ít cho "chuyến đi xa" của mình. Thật đau khổ cho một con người khi biết mình sắp chết, quỹ thời gian đang cạn dần... Không biết bố tôi "lấy" dũng khí ở đâu ra để tự mình vượt qua? Bố sắp xếp các thứ: quần áo mang theo, thư dặn dò cho người ở lại, chuẩn bị và dặn con cháu cụ thể việc xây cất cho bố...

Tôi vẫn thầm nghĩ, chắc có lẽ khi mọi người đi ngủ, bố sẽ rất buồn, bố sẽ khóc... Dù biết "sinh, lão, bệnh, tử" nhưng ai lại không ham muốn được sống thêm nữa bên cạnh những người thân yêu? Nghĩ đến đây nước mắt tôi đã tuôn rơi, tim tôi thắt lại...

Bố sợ nhà tôi không có tiền, sợ mẹ con tôi, cháu bố khó khăn khi thăm viếng bố, nên bố tôi chọn Sài Gòn (nghĩa trang chính sách Củ Chi) là "nhà" của bố. Dù rằng, bởi lẽ ai cũng muốn "lá rụng về cội" - Nơi đó là quê hương, là nơi người thân của mình chôn cất, yên nghỉ.

Sau khi bố mất đi, tôi tìm đọc được những bài thơ dạt dào cảm xúc và chất chứa đầy tâm sự của bố. Tôi nâng niu, gìn giữ như tài sản vô giá mà bố đã để lại cho tôi.

Bài học mà bố dành cho tôi là tình yêu gia đình, yêu quê hương, Tổ quốc, tinh thần lạc quan và sự hy sinh lợi ích, tất cả vì những người thân yêu.

Cảm ơn Ban tổ chức đã tổ chức Cuộc thi viết bài với chủ đề "Gia đình và Phòng, chống bạo lực gia đình" năm 2024 để tôi có cơ hội chia sẻ về bố, chia sẻ những bài học mà bố đã dành cho tôi và cách bố tôi sống cho gia đình, cho đất nước mình. Đây như một món quà thay lời cảm ơn, tôi kính gửi đến bố, người mà tôi yêu quý hơn tất cả mọi thứ trên cuộc đời.

TÔN VINH CÁC GIÁ TRỊ TỐT ĐẸP CỦA GIA ĐÌNH(*)

Đỗ Thảo Nguyên(**)

Gia đình là tế bào của xã hội, là môi trường quan trọng hình thành, nuôi dưỡng và giáo dục nhân cách con người, bảo tồn và phát huy văn hóa truyền thống tốt đẹp, chống lại các tệ nạn xã hội, tạo nguồn nhân lực phục vụ sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc. Đối với sự phát triển của xã hội trong bất kỳ giai đoạn phát triển nào, sự vững vàng bền bỉ của nền tảng gia đình cũng sẽ là yếu tố quyết định đến sự giàu mạnh, thịnh vượng của đất nước. Cho nên, việc quan tâm coi trọng đến yếu tố gia đình chính là hướng đi đúng đắn cho việc tạo dựng một xã hội phát triển ổn định và bền vững. Điều này càng thấy rõ khi chúng ta nhìn nhận đầy đủ vị trí, vai trò, chức năng của gia đình trong xã hội hiện nay.

(*) Tác phẩm vào vòng sơ khảo Cuộc thi viết và thuyết trình chủ đề "Gia đình và Phòng, chống bạo lực gia đình" năm 2024.

(**) Đơn vị: Trường Mầm non Ngọc Lan, phường Đông Hưng Thuận, Quận 12.

Như Chủ tịch Hồ Chí Minh đã khẳng định: "Nhiều gia đình cộng lại mới thành xã hội, gia đình tốt thì xã hội mới tốt, xã hội tốt thì gia đình càng tốt. Hạt nhân của xã hội là gia đình". Chính vì điều đó việc xây dựng nhiều gia đình tốt luôn là mục đích phấn đấu, là niềm mong muốn của mỗi người nói riêng cũng như của cả xã hội nói chung.

Vậy như thế nào là gia đình tốt, là gia đình hạnh phúc? Có nhiều định nghĩa khác nhau tùy theo quan điểm và cách nhìn nhận của mỗi người. Theo quan điểm cá nhân thì tôi cho rằng một gia đình hạnh phúc là gia đình mà các thành viên trong gia đình luôn yêu thương, gắn bó, quan tâm, lắng nghe nhau và sống hòa thuận không có bạo lực... Đó là một tổ hợp người thân thương liên kết chặt chẽ dựa trên tình thân. Sự hạnh phúc của gia đình không chỉ là niềm hạnh phúc trọn vẹn của mỗi người trong gia đình, mà còn là động lực tinh thần quan trọng cho sự phát triển cá nhân và cộng đồng.

Gia đình bà Nguyễn Thị Nga, ngụ tại 38/1L, Xuân Thới Đông 2, xã Xuân Thới Đông, Hóc Môn, Thành phố Hồ Chí Minh chính là một minh chứng rõ nét về một gia đình hạnh phúc. Gia đình gồm 12 thành viên, cuộc sống của họ rất bình dị nhưng ấm áp và hạnh phúc. Họ hạnh phúc đơn giản chỉ vì họ vẫn còn được bên cạnh nhau và nhìn thấy nhau mỗi ngày, nhìn thấy những người thân yêu của mình vui cười và khỏe mạnh. Họ hạnh phúc vì có ông bà hiền hậu; luôn sống mẫu mực; luôn nhẹ nhàng khuyên bảo những điều hay lẽ phải cho con cháu, có con cháu hiếu thảo, biết kính trên nhường dưới, cư xử lễ phép, anh em thì hòa thuận, yêu thương nhau.

Trong thời điểm kinh tế khó khăn, ảnh hưởng đến cuộc sống của hầu hết mọi gia đình và gia đình họ cũng không ngoại lệ, thậm chí điều tệ hại hơn đã đến với gia đình họ. Họ đã từng mất tất cả, không còn nơi ở, chỉ còn hai bàn tay trắng, khiến họ chán nản và tuyệt vọng. Khi gia đình bị rơi vào hoàn cảnh khó khăn con người thường dễ sinh ra những cảm xúc và hành vi tiêu cực như căm ghét, trách móc, anh em không nhìn mặt nhau, đổ lỗi, tranh cãi, mắng chửi hoặc đánh nhau giữa các thành viên trong gia đình, bạo lực trong lời nói và hành động, điều này sẽ ảnh hưởng nghiêm trọng đến tâm lý và cả thể chất, một số cá nhân sẽ rơi vào trầm cảm hoặc nghĩ quẩn dẫn đến gia đình có nguy cơ đổ vỡ, tan nát. Tuy nhiên, mọi thứ đều khác ở gia đình bà Nguyễn Thị Nga, gia đình họ đối diện với hoàn cảnh khó khăn ấy bằng sự bình tĩnh, bằng sự bao dung, tha thứ, bằng tình yêu thương và sự đùm bọc nhau, họ động viên nhau cố gắng làm lại từ đầu. Dẫu hành trình vượt khó phía trước còn gian nan, vất vả nhưng với sự đồng lòng chung sức của tất cả các thành viên thì nay cuộc sống của gia đình họ đã ổn định hơn, gia đình họ vẫn ngập tràn tiếng cười.

Gia đình hạnh phúc còn thể hiện qua việc các thành viên trong gia đình biết sống quan tâm, hỏi han, trò chuyện, chăm sóc cho nhau mỗi ngày. Khó khăn này vừa qua thì khó khăn khác lại đến với gia đình bà. Cách đây gần một năm, huyết áp của ông tăng cao đột ngột, khiến ông bị đột quỵ liệt nửa người, hở van tim và viêm phổi nặng, bác sĩ cho biết rằng thể trạng của ông ốm yếu khó mà hồi phục được. Nhưng gia đình không bỏ cuộc, mỗi ngày những người con đều nói những lời an ủi, động viên ông vì không muốn ông suy sụp tinh thần,

công việc làm ăn bận rộn họ vẫn sắp xếp thời gian thay nhau đưa ông đi chạy chữa khắp nơi, chăm chỉ tập luyện tại nhà cùng ông để mong ông sớm hồi phục.

Trong suốt thời gian chăm ông bệnh, bà Nguyễn Thị Nga dù cao tuổi nhưng vẫn không ngại khó ngại khổ, luôn kiên trì bên ông mỗi phút giây, hy sinh chịu đựng những khi ông khó chịu, rên la hay cằn nhằn, bà vẫn lặng lẽ bên cạnh ân cần chăm sóc không một tiếng kêu than. Ngay cả khi mệt bà vẫn không an tâm để ông cho bất kỳ ai chăm sóc, bà chỉ muốn chính tay mình lo cho ông, ở cạnh ông. Có lẽ vì tình yêu của bà và các con trong gia đình đã tiếp thêm sức mạnh cho ông nên giờ đây tình trạng của ông đã tốt hơn rất nhiều, ông đã có thể chống gậy đi lại được.

Hình ảnh của bà là đại diện cho hình ảnh của những người bà, người mẹ, người vợ trong gia đình biết sống yêu thương, hy sinh, lo cho gia đình, dạy bảo con cháu những điều hay lẽ phải, là tấm gương đạo đức để cho các con của bà nhìn thấy đó mà noi theo học cách sống tốt, giáo dục thế hệ sau những giá trị tích cực, từ đó ươm mầm và hình thành những nhân cách tốt; không chỉ sống tốt trong gia đình mình mà còn sống bác ái, nhân hậu, quan tâm, giúp đỡ mọi người xung quanh.

Trong tình hình xã hội hiện nay, vì cuộc sống cơm áo gạo tiền mà người lớn thì lao vào công việc quên cả gia đình, người trẻ thì bị lôi kéo bởi những thú vui không lành mạnh, trẻ nhỏ thì chỉ thích xem tivi, điện thoại... nên những cuộc trò chuyện của các thành viên trong gia đình với nhau trở nên "cạn dần", cha mẹ con cái sống vô cảm với nhau nhiều

hơn... dẫn đến việc các thành viên trong gia đình không hiểu nhau, dễ gây bất hòa, chia rẽ, gia tăng hành vi bạo lực khi xảy ra xung đột, mâu thuẫn. Thế nhưng với gia đình bà Nguyễn Thị Nga dù cuộc sống cũng nhiều bộn bề, ấy thế mà họ vẫn tranh thủ sắp xếp thời gian dành cho nhau, cha mẹ chơi cùng, học cùng con cái, lắng nghe con cái để gần gũi, thấu hiểu nhau hơn; con cháu chơi cùng ông bà, thấu hiểu, kính trọng ông bà để ông bà luôn vui cười không thấy buồn tủi, cô đơn khi về già.

Và điều thật sự đáng quý là đến tận bây giờ gia đình họ vẫn giữ được bữa cơm gia đình mỗi ngày. Bà Nga nói: "Bữa cơm tối của gia đình sẽ giúp giữ được lửa hạnh phúc gia đình, lửa mà tắt thì hạnh phúc gia đình cũng sẽ nguội dần nên dù thế nào cũng phải giữ lửa". Vì thế gia đình bà vẫn luôn giữ thói quen cùng ăn cơm tối với nhau hàng ngày, đây cũng là một trong những nét đẹp truyền thống của văn hóa gia đình Việt Nam. Nét đẹp văn hóa còn được thể hiện qua những kỷ niệm đẹp mỗi khi tổ chức sinh nhật rất giản dị cho các thành viên trong gia đình; hoặc mỗi dịp Tết đến Xuân về, họ quây quần bên nhau, dành cho nhau sự quan tâm, trò chuyện, chúc nhau những lời chúc ý nghĩa, tốt đẹp... Không khí vui vẻ, hạnh phúc cứ thế luôn ngập tràn trong gia đình bà.

Có thể nói gia đình bà Nguyễn Thị Nga là một đại diện thực tế cho hình ảnh gia đình hạnh phúc, họ xây dựng hạnh phúc gia đình không dựa trên sự giàu có mà họ xây dựng bằng tình yêu thương, sự quan tâm, hy sinh, đùm bọc, lắng nghe, thấu hiểu... là những yếu tố tích cực cần có để tạo nên một

gia đình hạnh phúc. Ngược lại nếu gia đình xây dựng trên những yếu tố tiêu cực sẽ tạo ra bạo lực gia đình, từ đó nuôi dưỡng những nhân cách không tốt và điều này sẽ làm nguy hại đến xã hội. Do đó, xã hội cần tuyên dương những tấm gương gia đình hạnh phúc giống như gia đình bà Nguyễn Thị Nga, nhằm tôn vinh và lan tỏa các giá trị tích cực, nhân rộng mô hình gia đình hạnh phúc trong xã hội.

Như vậy, gia đình là nơi để yêu thương, là điểm tựa vững chắc và là chốn về ấm áp, bình yên của mỗi người. Không ai có thể phủ nhận được giá trị thiêng liêng của hạnh phúc và tình yêu thương gia đình. Gia đình không chỉ là nơi trú ngụ, mà còn là chiếc nôi nuôi dưỡng tình yêu thương, vun đắp, giáo dục và hình thành nhân cách của con người. Gia đình hạnh phúc chính là tường thành vững chắc để ngăn chặn tình trạng bạo lực gia đình, mỗi cá nhân là một viên gạch tạo nên tường thành hạnh phúc, do đó mỗi cá nhân hãy cùng ý thức chung tay xây dựng nhiều gia đình hạnh phúc đẩy lùi bạo lực gia đình giúp xã hội ngày càng tiến bộ, đất nước ngày càng phát triển và giàu mạnh.

Nhưng hiện nay đâu đó ở một số gia đình lại xuất hiện hành vi bạo lực đáng thương tâm. Như chúng ta đã biết bạo lực là hành vi xấu gây tổn thương đến người khác bằng hành động hoặc lời nói. Bạo lực gia đình là ngược đãi, đánh đập, gây áp lực khiến những thành viên khác trong gia đình bị tổn thương về mặt tâm lý và sức khỏe. Cuộc sống không phải lúc nào cũng diễn ra một cách suôn sẻ, tốt đẹp, không phải gia đình nào cũng có được tổ ấm hạnh phúc, tràn đầy tình yêu thương; nhiều gia đình cũng không tránh khỏi đau

xót khi bị ám ảnh bởi bạo lực gia đình; nhiều đứa trẻ đã bị sang chấn tâm lý, có những hành động tiêu cực do ảnh hưởng của chính bạo lực gia đình mình gây ra. Dù ở bất cứ nơi đâu, trong bất cứ hoàn cảnh nào, bạo lực gia đình không chỉ để lại hậu quả về thể chất, tinh thần mà còn về mặt kinh tế - xã hội, là vấn đề nhức nhối khiến dư luận, xã hội đặc biệt quan tâm. Bạo lực gia đình làm xói mòn các giá trị chuẩn mực, truyền thống tốt đẹp của dân tộc, phá vỡ sự bền vững của gia đình.

Gia đình là hạt giống nuôi dưỡng tâm hồn mỗi con người. Gia đình, âm thanh thiêng liêng nhất mỗi con người. Đó chính là quê hương tinh thần nhỏ bé của chúng ta, nơi mà bất kỳ người nào cũng khao khát trở về để ôm ấp gia đình thân yêu, như Chủ tịch Hồ Chí Minh, đã từng nói: "Gia đình là tế bào của xã hội". Lời này thật sự ý nghĩa, vì gia đình chính là nơi ấp ủ, che chở chúng ta từ khi còn nhỏ cho đến khi trưởng thành. Gia đình giống như một bức tranh đầy màu sắc với cha, mẹ, ông bà và anh em. Gia đình không chỉ là nơi chúng ta được sống, mà còn là môi trường nuôi dưỡng tâm hồn. Gia đình là nơi có những người thân yêu nhất, nơi ấm áp và đầy tình thương.

Đối mặt với thực tế có những gia đình không may thiếu mất hình ảnh của mẹ, cha, điều đó thật đau lòng. Tuy nhiên, không thể phủ nhận rằng gia đình luôn là nơi chúng ta cảm thấy an toàn nhất, nơi chúng ta lấy sức mạnh để tự tin bước vào cuộc sống, đối mặt với những thách thức và khó khăn. Mỗi khi buồn bã, thất bại hay gặp phải sai lầm, gia đình vẫn luôn chào đón chúng ta với tình yêu thương nhất.

Bản thân tôi luôn suy ngẫm về các giá trị cuộc sống và thầm cảm ơn cuộc đời vì đã cho tôi một gia đình hạnh phúc. Cha, người thường dạy tôi về cuộc sống và cách trở thành người có ích, cha luôn khuyến khích tôi vượt qua mọi điều kiện khó khăn, cha cũng nhắc tôi phải có ước mơ, vì nó là động lực để học tập và phát triển. Hãy mơ ước và hãy cố gắng thực hiện chúng. Ngược lại, mẹ mang lại sự ấm áp và gần gũi nhất. Tôi may mắn có một người mẹ tuyệt vời. Mẹ thường như một người bạn thân, lắng nghe chia sẻ với tôi và động viên khi tôi gặp khó khăn, mẹ luôn khích lệ tôi vượt qua mọi thách thức. Mặc dù mọi thứ có thể thay đổi, tình cảm của tôi dành cho gia đình và của gia đình dành cho tôi sẽ không bao giờ thay đổi. Gia đình là nơi tôi yêu thương, cảm nhận sự quan tâm và chia sẻ. Gia đình không chỉ là hai tiếng giản đơn, mà là tình cảm chân thành: Một phút xa cách, vạn phút nhớ thương. Một lần gặp gỡ, vạn lần mơ ước.

Tôi luôn yêu quý gia đình và nỗ lực học tập để không làm đau lòng cha mẹ. Gia đình, hai tiếng thiêng liêng nhất trong trái tim, luôn nhắc nhở tôi cố gắng hết mình để đạt được thành công trong tương lai. Hạnh phúc gia đình không chỉ tạo nên văn minh cho xã hội mà còn là ước mơ của mỗi thành viên trong cộng đồng.

Vai trò của hạnh phúc gia đình rất lớn. Gia đình là không gian gắn kết của mỗi người, là nơi chúng ta ra đời, lớn lên và hình thành nhân cách con người. Hành vi và cách ứng xử của chúng ta chịu sự ảnh hưởng lớn từ cuộc sống và sinh hoạt gia đình. Gia đình hạnh phúc là nguồn động viên, là đích cuối cùng của cuộc sống mà mọi người không ngừng phấn đấu

đạt đến. Vì vậy, việc xây dựng gia đình hạnh phúc là trách nhiệm của tất cả chúng ta, đặc biệt là đối với thế hệ trẻ - là nền tảng của gia đình và xã hội trong tương lai.

TẤM GƯƠNG ĐIỂN HÌNH TRONG VIỆC PHÒNG, CHỐNG BẠO LỰC GIA ĐÌNH "TỎA SÁNG GIỮA ĐỜI THƯỜNG"(*)

Nguyễn Thị Ngọc Hải(**)

Trong thời đại Công nghiệp hóa - hiện đại hóa hiện nay, với sự phát triển mau chóng của nhịp sống hiện đại thì vai trò của gia đình ngày càng quan trọng. Người ta vẫn thường nói gia đình là tế bào của xã hội; tế bào có bền vững thì xã hội mới ổn định và phồn thịnh. Một gia đình hạnh phúc bao gồm các nhân tố trong gia đình ấy phải thống nhất, hòa hợp thành một thể. Nhưng xã hội ngày nay, một phần nhỏ tế bào gia đình ngày càng tách rời và sa vào những tệ nạn đáng tiếc, điển hình trong đó là tệ nạn bạo lực gia đình - một trong những vấn đề nhức nhối của thời đại hiện nay.

(*) Tác phẩm vào vòng sơ khảo Cuộc thi viết và thuyết trình chủ đề "Gia đình và Phòng, chống bạo lực gia đình" năm 2024.

(**) Đơn vị: Trường Tiểu học Tân Nhựt 6, xã Tân Nhựt, huyện bình Chánh.

Bạo lực gia đình là hành vi cố ý của thành viên gia đình gây tổn hại hoặc có khả năng gây tổn hại về thể chất, tinh thần, kinh tế đối với các thành viên khác trong gia đình (khoản 2 - Điều 1, Luật Phòng, chống bạo lực gia đình 2022). Theo Nghiên cứu Quốc gia về Bạo lực gia đình đối với phụ nữ ở Việt Nam được Tổng cục Thống kê (GSO) và Liên Hợp Quốc (UNCEF) tại Việt Nam công bố thì có tới 58% phụ nữ Việt Nam được hỏi cho biết, họ từng là nạn nhân của ít nhất một trong số các hình thức bạo lực gia đình: thể xác, tình dục, tinh thần...

Nhưng vấn đề nào cũng phải có nguyên nhân của nó, thường nguyên nhân có hai mặt chủ quan và khách quan. Trước hết nguyên nhân chủ quan là do nhận thức về giới và sự bình đẳng giới còn hạn chế, hay do quan niệm phong kiến "trọng nam khinh nữ", tư tưởng gia trưởng, nam quyền còn nặng. Sự nhìn nhận, đấu tranh của người phụ nữ trước nạn bạo hành gia đình còn hạn chế, thiếu thẳng thắn, thiếu tự tin, còn cam chịu. Do đó, yếu tố được coi là nguyên nhân sâu xa của bạo lực gia đình và là yếu tố cơ bản nhất gây ra nạn bạo lực gia đình là: nhận thức về vấn đề bình đẳng giới rất hạn chế, bất bình đẳng giới là gốc rễ của bạo lực gia đình. Ảnh hưởng của nền văn hóa phong kiến với những quan niệm mang đậm màu sắc định kiến giới, đó là những định kiến nằm ngay trong truyền thống văn hóa, phong tục tập quán, chuẩn mực đạo đức bấy lâu nay trong xã hội: tư tưởng trọng nam, khinh nữ; chồng chúa, vợ tôi; tư tưởng gia trưởng; định kiến giới: phụ nữ là người giữ gìn hạnh phúc gia đình - một điều nhịn là chín điều lành... Những quan niệm này đã khiến cho người nam giới cho rằng họ có vai trò trụ cột trong gia đình,

có quyền định đoạt mọi việc, họ luôn có tư tưởng mình là tiếng nói trong gia đình nên có thể mắng chửi vợ một vài câu là điều bình thường, thậm chí tát vợ một vài cái cũng không sao, theo quan niệm:

Dạy con từ thuở còn thơ,
Dạy vợ từ thuở bơ vơ mới về.

Hay do hiểu sai mục đích của biện pháp nghiêm khắc trong giáo dục con cái theo quan niệm "thương cho roi cho vọt", dẫn đến nhiều bậc cha mẹ tự cho mình quyền được đánh đập, hành hạ con cái mình. Đây là nhận thức của chính bản thân của người phụ nữ bị bạo lực. Sự nhìn nhận, đấu tranh của người phụ nữ trước bạo hành gia đình còn hạn chế, thiếu thẳng thắn, còn cam chịu; họ mang tư tưởng "xấu chàng hổ ai", họ sợ vạch áo cho người xem lưng, hay sợ hàng xóm, bạn bè chê cười... Tuy nhiên, hiện cũng nảy sinh khuynh hướng mới, đó là mặt trái của nền kinh tế thị trường, là hệ quả tất yếu của xã hội hiện đại – bạo lực tinh thần. Bạo lực tinh thần, thường diễn ra trong những nhóm có kinh tế gia đình khá giả và giàu có, trình độ học vấn tương đối cao, nghề nghiệp ổn định...

Nguyên nhân khách quan là trình độ học vấn, năng lực nghề nghiệp, đặc biệt là tình trạng chênh lệch về nghề nghiệp giữa vợ và chồng là một trong những yếu tố khách quan gây nên nạn bạo hành trong gia đình. Năng lực tự chủ tài chính của người đàn ông trong gia đình bị hạn chế, hình thành ở họ tư tưởng tự ti, hẹp hòi. Đây cũng là nguyên nhân gây nên nạn bạo hành gia đình đối với người phụ nữ. Tác động của các chất kích thích, của men bia, rượu, ma túy, của thói trăng hoa...

Có nhiều ý kiến cho rằng vấn đề bạo lực gia đình là chuyện thông thường, chuyện riêng của mỗi gia đình. "Đèn nhà ai nhà nấy rạng", sự can thiệp, lên án của cộng đồng, làng xóm, chính quyền địa phương chỉ mang tính chất nhất thời, mờ nhạt. Liệu ý kiến này có đúng chăng? Trong xã hội này vẫn có rất nhiều bà tiên, ông bụt giữa đời thường làm phao cứu sinh cho các gia đình khi ngọn lửa bạo lực gia đình nhen nhóm. Ở đây xin nói đến một tấm gương phụ nữ điển hình ở xã Tân Nhựt, huyện Bình Chánh, Thành phố Hồ Chí Minh là bà Mỹ. Bà đã làm công tác hòa giải cho các vụ bạo lực gia đình hơn 10 năm nay. Nhiều gia đình đã được bà hòa giải kể lại. Vợ chồng anh V và chị P lâu nay vốn sống yên lành, bỗng đâu chiều hôm đó, sau khi "lai rai" với chiến hữu về, trong hơi men ngà ngà, anh V lè nhè với vợ, chì chiết những chuyện không đâu. Bực mình vì tự dưng bị chồng nói nặng nói nhẹ, chị P nói lại. Cho rằng vợ nói lại là hỗn, anh V đánh mấy cái, may mà sự thể không quá nghiêm trọng. Nhưng như để thỏa uất ức, chị P la lối om sòm lên. Cũng vừa buông đũa cơm chiều, nghe tin, bà Mỹ tức tốc chạy đến. Bà không khuyên giải nhiều, chỉ nói chị P cố gắng nhịn, vì một sự nhịn là chín điều lành, nhất là trong lúc chồng đang say, dễ bị kích động. Nhờ vậy mà đêm ấy, gia đình này yên bình trở lại. Nhưng qua hôm sau, mặc dù thấy tình hình có vẻ ổn nhưng bà Mỹ vẫn tiếp tục đến nhà để phân tích đúng sai. Cho đến khi vợ chồng anh P nhận thấy cái sai của mình, bà Mỹ mới yên tâm ra về.

Một thành viên trong tổ chia sẻ, bà Mỹ là một tổ trưởng năng động và nhiệt huyết. Bất cứ vụ việc gì, xảy ra trong thời gian nào, hễ nhận được tin là bà nhanh chóng có mặt. Nói về điều này, bà Mỹ cho biết: "Người ta tin tưởng mình mới bầu

làm tổ trưởng hòa giải. Do đó mình phải hăng hái đi đầu để các thành viên noi theo". Bà Mỹ cho hay, trung bình mỗi năm bà giải quyết 5 - 8 vụ bất hòa liên quan đến bạo lực gia đình. Riêng trong năm nay, đến thời điểm hiện tại bà đã hòa giải được 4 vụ việc như thế.

Khi được hỏi vì sao dành nhiều thời gian, tâm huyết để giải quyết các vụ việc liên quan đến bạo lực gia đình, bà Mỹ cười xòa bảo: "Vì gia đình họ cũng như gia đình mình. Sống mà ngột ngạt quá, làm sao sống cho nổi, đó là chưa nói đến tội nghiệp con cái, người thân. Vả lại, mình đã có tuổi, đã trải sự đời nên chín chắn hơn các đôi vợ chồng trẻ. Mình hiểu rất rõ những khó khăn mà họ gặp phải khi không thể tìm được tiếng nói chung. Hơn nữa, gốc rễ bình yên của xã hội vốn từ gia đình mà ra. Thường con cái dễ hư hỏng là do gia đình có mâu thuẫn. Chỉ khi nào gia đình thực sự "yên", xã hội mới "lành" được. Để có được điều đó, phải hạn chế bạo lực gia đình". Bà Mỹ cũng chia sẻ, muốn làm tốt công tác hòa giải, không chỉ dựa vào sức mình, mà còn phải biết kết hợp với các thành viên trong tổ và các tổ chức, đoàn thể liên quan. Phải chọn những thành viên trong tổ hòa giải là người có kiến thức, kỹ năng giao tiếp, ý thức kỷ luật và quan trọng là sự nhiệt huyết. Trong quá trình hòa giải, phải tranh thủ tiếng nói của những người có uy tín; với những vụ việc nghiêm trọng, cần phải có sự hỗ trợ từ chính quyền. Sau mỗi vụ việc, là các thành viên trong tổ ngồi lại với nhau, họp bàn rút kinh nghiệm. Đồng thời lên kế hoạch tiếp tục theo dõi vụ việc đó, thường xuyên đến nói chuyện để các đôi vợ chồng thật sự hiểu rõ vấn đề.

Anh H.V.T., người từng được bà Mỹ khuyên giải chia sẻ, xem bà Mỹ như cứu tinh của vợ chồng anh. Hồi mới có con nhỏ, do vấn đề kinh tế, vợ chồng cứ cãi nhau mãi, lâu ngày âm ỉ dẫn đến bùng phát. May mà được bà Mỹ kịp thời can thiệp, giải thích đúng sai. Còn ông Thanh - Phó Chủ tịch UBND xã cho biết, trong nhiều năm trở lại đây, tình trạng bạo lực gia đình ở địa phương, nhất là ở tổ 6 giảm rõ rệt, mức độ nghiêm trọng của vụ việc cũng không đáng lo ngại. Có được điều này, là nhờ sự đóng góp không nhỏ của bà Mỹ.

Thật vậy trong xã hội hiện nay, không chỉ riêng gì tấm gương điển hình của bà Mỹ trong việc can thiệp, hòa giải những vụ bạo lực gia đình, mà đâu đó còn có rất nhiều người tỏa sáng giữa đời thường. Những con người ấy không chỉ trực tiếp xây dựng các tế bào gia đình ổn định mà họ còn góp phần tạo nên xã hội phồn thịnh. Khi đề cập đến gia đình thì ai cũng có thể nói ngay rằng "gia đình là tế bào của xã hội", nhưng xin nhắc lại và nói rộng ra một chút, gia đình không những là tế bào của xã hội, mà còn là nơi duy trì nòi giống, là môi trường quan trọng hình thành, nuôi dưỡng và giáo dục nhân cách con người. Đồng thời, gia đình cũng là nơi bảo tồn và phát huy truyền thống tốt đẹp, chống lại các tệ nạn xã hội, góp phần ổn định, phát triển kinh tế - xã hội bền vững và tạo nguồn nhân lực phục vụ sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc. Trách nhiệm quản lý gia đình, thực hiện công tác gia đình và nhiệm vụ phòng, chống bạo lực gia đình là theo quy định của pháp luật và là nhiệm vụ đặc biệt quan trọng của cả hệ thống chính trị, của các cấp, các ngành và của cả cộng đồng xã hội.

Gia đình là niềm vui, mái ấm của mọi nhà, là chỗ dựa tinh thần ấm áp cho ta tìm về khi vấp ngã. Hạnh phúc đong đầy khi ta tìm được chốn bình yên bên mái ấm gia đình thân yêu, nhung nhớ. Ấm lòng biết bao khi bên cạnh ta luôn có những người thân yêu để ôm ấp, sẻ chia. Lời ca ngọt ngào trong bài hát "*Ba ngọn nến lung linh*" của nhạc sĩ Dương Ngọc Lễ gợi ta nghĩ về hạnh phúc bên một mái ấm gia đình. "*Gia đình, gia đình, ôm ấp ta những ngày thơ, cho ta bao nhiêu niềm thương mến. Gia đình, gia đình bên nhau mỗi khi đơn độc, bên nhau đến suốt cuộc đời*." Chúng ta hãy sống bằng tình yêu, sự tha thứ cho nhau để gia đình mãi là chốn bình yên, hạnh phúc của mọi nhà.

Để góp phần ngăn chặn bạo lực gia đình, cần phải tuyên truyền sâu rộng pháp luật về gia đình và phòng, chống bạo lực gia đình, nâng cao hiệu quả thực hiện các mô hình phòng, chống bạo lực gia đình ở địa phương, làm cho mỗi gia đình hiểu rõ vai trò, trách nhiệm của mình để xây dựng gia đình ấm no, hạnh phúc, bền vững. Cần xem đây là trách nhiệm của toàn xã hội chứ không của riêng ai.

GIA ĐÌNH – NƠI ƯƠM MẦM CHO THẾ HỆ TƯƠNG LAI(*)

Phạm Vũ Thùy Vân(**)

"Gia đình là mái chở che
Những khi sương gió, trưa hè, đêm đông
Tương lai đẹp tựa bông hồng
Phải nhờ công sức vun trồng hôm nay

Lời qua tiếng lại gió bay
Để cho hòa khí, vận may vào nhà
Trải qua sóng gió phong ba
Tình chồng nghĩa vợ mặn mà thêm xuân".

(Bài thơ Mái ấm - Tác giả Nguyễn Xuân Viện)

(*) Tác phẩm vào vòng sơ khảo Cuộc thi viết và thuyết trình chủ đề "Gia đình và Phòng, chống bạo lực gia đình" năm 2024.

(**) Đơn vị: Trường Tiểu học Lê Văn Việt, thành phố Thủ Đức.

Trong cuộc sống, gia đình đóng một vai trò vô cùng quan trọng. Đặc biệt, môi trường gia đình bao giờ cũng có tác động hai mặt tới sự hình thành nhân cách của chúng ta. Gia đình là một trong ba môi trường của xã hội, quyết định trực tiếp tới mặt tự nhiên và xã hội trong mỗi con người. Là nơi để các thành viên sống chân thành với nhau, san sẻ lòng yêu thương, niềm vui, là điểm tựa vững chắc nhất những lúc chúng ta gặp khó khăn, hay thất bại trong cuộc sống. Gia đình là những người cùng chung sống dưới một mái nhà, gắn bó với nhau bằng quan hệ hôn nhân và huyết thống, thường gồm có ông bà, cha mẹ, con cái và cháu chắt.

Thời thơ ấu: Gia đình là nơi để chúng ta phát triển về thể chất và tâm hồn. Là nơi bảo vệ những tác động xấu, uốn nắn kịp thời những biểu hiện lệch lạc để cho nhân cách ta phát triển hoàn thiện. Là trường học đầu tiên để hình thành những kỹ năng cơ bản cho một cuộc sống tốt đẹp.

Khi trưởng thành: Gia đình là nơi mà ta trở về sau những bôn ba vất vả của cuộc sống. Là nơi ta được san sẻ tình yêu thương cùng với ý thức trách nhiệm, bổn phận của mình. Là sự bao dung, che chở và tha thứ khi ta gặp phải lầm lạc hay những bất trắc của cuộc đời. Là sự động viên khích lệ cho những thành quả, thành công...

Khi về già: Gia đình là nơi để ta nghỉ ngơi sau một quãng đời phấn đấu, lao động mệt nhọc. Là nơi đem lại niềm vui sống vào tuổi xế chiều. Là nơi tìm được ý nghĩa cuộc sống, răn dạy cháu con những kinh nghiệm cuộc sống ngay cả khi đã sức tàn lực kiệt.

Gia đình là tế bào của xã hội. Gia đình góp phần quan trọng cho sự phát triển chung về mọi mặt của toàn xã hội, cùng với xã hội xây dựng môi trường sống và hoàn thiện con người. Chúng ta phê phán những biểu hiện lệch lạc tạo mầm mống cho sự rạn nứt, tan vỡ của các quan hệ gia đình. Đó có thể là nạn bạo hành gia đình, con cái bất hiếu với cha mẹ. Cha mẹ thiếu nghĩa vụ nuôi dưỡng, chăm sóc con cái nên người. Một hiện tượng dễ thấy trong xã hội hiện đại là tình trạng ly hôn ngày càng nhiều, mà thiệt thòi nhất vẫn là trẻ em và phụ nữ. Mỗi con người là một kiểu cá tính, tâm lý, có một nhu cầu, ý muốn khác nhau. Để tạo nên mối quan hệ bền vững và tốt đẹp trong gia đình, mỗi người cần biết cân bằng, điều chỉnh bản thân và có trách nhiệm yêu thương, chăm sóc các thành viên khác. Gia đình hạnh phúc thì đòi hỏi mọi thành viên phải bình đẳng, có tâm huyết, có tình cảm và đức hy sinh. Giữ được sự yên ấm và vun đắp hạnh phúc cho gia đình là tạo một nền tảng cho sự phát triển bền vững của con người, của xã hội.

Theo ông Bùi Hoài Sơn - Ủy viên thường trực Ủy ban Văn hóa Giáo dục của Quốc hội chia sẻ: "Giáo dục trong gia đình là giáo dục làm gương, những ứng xử, hành vi của cha mẹ không đơn thuần là hành vi thông thường mà còn ảnh hưởng nhiều tới con cái. Đó là lý do tại sao chúng ta luôn mong muốn cha mẹ là tấm gương tốt cho con cái. Trong trường hợp ngược lại, khi cha mẹ không có ứng xử phù hợp, nó sẽ ảnh hưởng nghiêm trọng đối với các thành viên khác trong gia đình. Đó là điều chúng ta lo ngại khi mong muốn xây dựng, phát triển văn hóa từ những tế bào của nó, tức là gia đình".

Nhiều người cho rằng trẻ chỉ đang học khi đọc sách nhưng thực tế quá trình tiếp thu kiến thức của trẻ diễn ra liên tục trong quá trình tương tác với môi trường xung quanh. Chúng thu vào tầm mắt mọi hành vi của cha mẹ. Có những người không hiểu vì sao con trẻ có hành vi thiếu chuẩn mực. Nhưng nếu tự soi chiếu những thói xấu của con trẻ vào hành vi ứng xử của những người xung quanh, nhất là cha mẹ, có thể họ sẽ tìm thấy câu trả lời. Trẻ con như một miếng bọt biển, thấm hút mọi thứ trong tầm mắt. Chính vì vậy, cha mẹ nêu gương được xem là một trong những phương pháp giáo dục hữu hiệu nhất, giúp trẻ định hướng bản thân một cách tự nhiên, hài hòa.

Những điều cha mẹ dạy và những điều cha mẹ làm trong nhiều trường hợp trái ngược nhau. Không phải thầy cô, cha mẹ mới là người thầy đầu tiên của con cái. Tuy nhiên, trong xã hội ngày nay, nhiều bậc cha mẹ đã thực sự trở thành tấm gương tốt cho con?

Cổng trường giờ tan học, trong lúc chờ con tan học, bố mẹ xếp hàng dưới lòng đường chen chúc, lộn xộn, để xe hết lòng đường. Ở bệnh viện, nơi đề cao tính quy củ vẫn có những người dắt tay con phá hàng, chen lên trên. Đặc biệt, khi bố mẹ gây gổ, đánh nhau trước mặt con..., những hình ảnh như vậy tác động đến tâm lý của trẻ. Một mặt gây tổn thương về tình cảm của trẻ, mặt khác ảnh hưởng đến hành vi của trẻ khi lớn lên. Ai có thể chắc sau này những em bé phải chứng kiến bạo lực gia đình sẽ không có ứng xử tương tự.

Cùng với giáo dục nhà trường và xã hội, giáo dục gia đình là then chốt trong việc hình thành nhân cách của trẻ. Nếu cha mẹ nuôi dạy con cái theo hướng tích cực sẽ giúp trẻ phát triển

khả năng nhận thức, kỹ năng giải quyết các vấn đề gặp phải trong cuộc sống.

Trẻ sinh ra thường xuyên tiếp xúc nhiều với cha mẹ và có khả năng bắt chước, thể hiện lại tất cả những biểu hiện, lời nói, cử chỉ, cảm xúc tích cực hay tiêu cực từ cha mẹ. Đặc biệt, những năm đầu đời, trẻ có khả năng học hỏi rất nhanh. Chúng thu nạp những kiến thức từ những thói quen rất đơn giản trong gia đình nên cha mẹ đóng vai trò rất quan trọng trong việc hình thành tính cách của trẻ.

Nhà tâm lý trị liệu Meri Wallace, Giám đốc Trung tâm Phát triển Tâm lý Người lớn và Trẻ em (Mỹ), cho rằng: "Tính cách của trẻ ảnh hưởng một phần bởi cách cha mẹ đối xử với con. Mà cách cha mẹ đối xử với con lại phụ thuộc vào thứ tự sinh của trẻ".

Định hình tính cách của trẻ từ cha mẹ.

Mỗi đứa trẻ có mỗi tính cách khác nhau. Là cha mẹ, tôi luôn nghĩ mình có vai trò rất quan trọng trong việc tham gia định hướng tính cách của con. Vì vậy, tôi luôn theo dõi, quan sát từng hành động, cử chỉ của con để có thể uốn nắn theo từng độ tuổi. Chẳng hạn, khi còn nhỏ, nếu con có các biểu hiện như ăn vạ, nhõng nhẽo đòi đồ chơi, lúc đó tôi thường ít khi chiều theo bé và có thể làm lơ hoặc đi chỗ khác cho đến khi bé tự nín và chạy lại ôm mẹ. Sau đó, tôi giải thích cặn kẽ cho bé hiểu. Không phải cái gì bé đòi thì tôi cũng mua, mà chỉ mua những cái cần thiết. Tuy nhiên, khi con làm được nhiều việc tốt, có ích, thì tôi sẽ thưởng cho con một món đồ con thích.

Tôi cùng chồng sẽ luôn dành thời gian để trò chuyện với con và tranh thủ cuối tuần đưa con đi chơi, khám phá những nơi gần gũi thiên nhiên để con biết về thế giới xung quanh, biết yêu thương, chia sẻ với mọi người để bé hoạt bát và tự tin hơn; khuyến khích con làm những việc tốt như giúp mẹ chăm em hay tự giác ngồi vào bàn học.

Con tôi hiện bé gái hơn 8 tuổi và bé trai hơn 4 tuổi, đây là độ tuổi đang dần hình thành tính cách, nhân cách với những nếp sống, thói quen. Chính lúc này, vai trò của cha mẹ rất quan trọng. Để động viên bé, tôi thường thưởng tạo thêm động lực học tập cho con như là một buổi đi nhà sách, đi khu vui chơi nếu có sự tiến bộ trong học tập. Nếu thầy cô có phát động các phong trào như vẽ tranh, múa hát, làm thiệp hoặc tham gia các cuộc thi trên internet tôi sẽ đồng hành, động viên, khuyến khích con tham gia trải nghiệm. Đặc biệt, trẻ con thường không có tính kiên trì, khi lắp ghép đồ chơi mãi không được thì hay có thái độ bực dọc, thậm chí ném đồ chơi đi. Lúc đó, tôi bình tĩnh giải thích cho con hiểu. Nhiều lần như vậy, tôi thấy bé dần kiên nhẫn hơn.

Trở thành một bậc cha mẹ tốt để con bạn noi gương.

Con cái là bản sao của cha mẹ, bậc cha mẹ không nên yêu cầu con cái họ phải làm việc chăm chỉ, họ nên tự mình chứng minh cho con cái họ thấy sự chăm chỉ thực sự là như thế nào. Bản thân tôi khi còn nhỏ đã không có một gia đình trọn vẹn nhưng bù lại tôi được bù đắp tình yêu thương từ ông ngoại thay cho ba, từ các dì các bác trong gia đình. Vì thế tôi luôn cố gắng bồi dưỡng kiến thức cho bản thân hằng ngày bằng việc hỏi hỏi trau dồi kiến thức cho bản thân và gắn kết các thành

viên trong gia đình. Tôi luôn mong các con có tấm lòng rộng mở, bao dung, trách nhiệm; biết chia sẻ và trao đi những giá trị tốt đẹp cho cộng đồng.

Khi con được 10 điểm trong bài kiểm tra và vui mừng chạy về phía bố mẹ với tờ giấy, những lời động viên, khen ngợi của bố mẹ dành cho con sẽ khiến con cái cảm thấy rằng bố mẹ rất yêu thương mình. Tuy nhiên, khi học lực của con không tốt, không làm được những việc theo ý muốn của cha mẹ, nhiều bậc cha mẹ sẽ tức giận: "Tại sao mẹ lại sinh ra con như vậy, con muốn chọc giận mẹ à?".

Nếu tình yêu của chúng ta dành cho con cái là có điều kiện, thì đó không phải là tình yêu thực sự dành cho con cái, mà là tình yêu dành cho chính bản thân bạn. Bạn mong rằng mình có một đứa con ngoan để thỏa mãn sự phù phiếm của mình, bạn mong rằng con bạn có thể thực hiện được ước mơ mà mình không thể thực hiện được.

Tình yêu thương con cái thật sự là vô điều kiện, tất nhiên không phải là chiều chuộng mà chỉ vì con là bố mẹ của con mà thôi, tình yêu thương này là bẩm sinh xuất phát từ tình yêu của cha mẹ, không cần thêm bất cứ điều kiện nào.

Cha mẹ làm cho con cái của họ cảm thấy xứng đáng.

Cha mẹ hãy làm cho con cái của họ cảm thấy xứng đáng, hạnh phúc và an toàn được yêu thương và có thể chia sẻ. Trẻ nhỏ rất thích làm việc cùng bố mẹ, khi người lớn làm công việc nhà, trẻ muốn lại gần để giúp đỡ. Có rất nhiều ông bố, bà mẹ sẽ từ chối, trong khi nói: "Con không thể làm được".

Khi bị từ chối trẻ sẽ rất buồn. Một số cha mẹ sẽ nghiêm khắc chỉ trích trẻ, nhìn con của người khác rồi nhìn con mình "Sao con ngốc thế?".

Khi trẻ muốn giúp làm một việc, hãy cho phép trẻ làm việc gì đó, chúc mừng và khẳng định, khen ngợi sự thành công của trẻ. Khi trẻ thất bại, đừng vu khống và bỏ qua, hãy cho trẻ biết rằng thất bại không có gì ghê gớm, thất bại là mẹ của thành công.

Mái ấm gia đình là sự chung tay gìn giữ bảo vệ không chỉ của cha mẹ mà đó còn là trách nhiệm, bổn phận của những đứa con. Được sống trong mọi điều kiện thuận lợi mà cha mẹ dành cho thì người con phải chăm ngoan, học giỏi, lễ phép và phải biết yêu thương mọi người bằng cả trái tim nhân ái để gia đình mãi là một bờ bến vững chắc của tâm hồn.

Cha mẹ học tập và trưởng thành cùng con cái của mình.

Khi con lớn hơn, chúng ngày càng ít nghe lời, một số phụ huynh rất lo lắng, nếu con mình không học được thì mình có thể làm gì? Một số bậc cha mẹ rất may mắn rằng con tôi cuối cùng đã trưởng thành và nó có ý kiến riêng của mình. Cha mẹ không nên lúc nào cũng dùng tư duy cố định để suy nghĩ về các vấn đề và vấn đề giáo dục, chúng ta phải có quyết tâm thay đổi bản thân và phải có sự kiên trì học hỏi, để chúng ta trở thành người sẵn sàng thay đổi và sẵn sàng đồng hành cùng con cái để cùng nhau học hỏi và trưởng thành.

Mỗi cá nhân chúng ta luôn cảm thấy thật may mắn khi có được mái ấm gia đình, bởi ngoài kia còn có biết bao nhiêu người bất hạnh không có gia đình. Nhìn vào họ, ta hãy cố

gắng gìn giữ hạnh phúc gia đình, nâng cao trách nhiệm của bản thân với những người thân trong gia đình, không nên vì bất cứ lý do gì mà làm tổn hại đến chính mái nhà hạnh phúc và những người yêu thương mình, để gia đình luôn là một chốn bình yên, là nơi để chúng ta trở về. Xây dựng gia đình phát triển bền vững, phát huy giá trị truyền thống dân tộc, tiếp thu tinh hoa văn hóa hiện đại là hướng đi đúng đắn hướng tới sự phát triển lành mạnh, vì một xã hội tiến bộ, văn minh.

GIA ĐÌNH HẠNH PHÚC CÙNG BỐN THẾ HỆ(*)

Nguyễn Thị Oanh(**)

Với những đại gia đình có cùng bốn thế hệ sống chung một nhà là rất hiếm có tại các thành phố lớn, bởi vì không phải ai cũng may mắn được sống cùng ông, bà, bố, mẹ, con, cháu vui vẻ, hạnh phúc trong một mái nhà... Tuy nhiên gia đình bốn thế hệ của ông Nguyễn Hồng Thắng ở địa chỉ số 62 đường 14, khu phố 6, phường 8, quận Gò Vấp là một trường hợp khá đặc biệt và đầy thú vị.

"Công cha như núi Thái Sơn,
Nghĩa mẹ như nước trong nguồn chảy ra.
Một lòng thờ mẹ, kính cha,
Cho tròn chữ hiếu mới là đạo con".

Câu chuyện về gia đình có bốn thế hệ của ông Nguyễn Hồng Thắng năm nay 73 tuổi, vợ là bà Lâm Thị Hương năm

(*) Tác phẩm vào vòng sơ khảo Cuộc thi viết và thuyết trình chủ đề "Gia đình và Phòng, chống bạo lực gia đình" năm 2024.

(**) Đơn vị: Trường Mầm non Quỳnh Hương, phường 17, quận Gò Vấp.

nay 71 tuổi. Năm 1989, hai ông bà cùng bốn người con đã quyết định rời vùng quê Hà Tĩnh vào Sài Gòn lập nghiệp cùng bố mẹ (bố ông Thắng là bộ đội vào Sài Gòn sau giải phóng năm 1975 nên được cấp miếng đất và ông sang lại cho ông Thắng một miếng nhỏ làm nhà). Bước vào vùng đất mà ông bà chọn làm quê hương thứ hai tại phường 9, quận Phú Nhuận, Thành phố Hồ Chí Minh với hai bàn tay trắng không có nghề nghiệp trong tay, bốn đứa con đang tuổi ăn tuổi học, hai ông bà đã phải làm lụng vất vả với đủ thứ nghề như: Bốc vác xi măng, buôn bán rau ngoài chợ, bán bánh mì, nuôi heo, nuôi gà hay đi nhặt ớt khô... Có những lúc ông đi bốc vác xi măng cả ngày tới khuya mới về cũng chỉ được dăm ba chục ngàn đồng, nhưng cũng không có việc thường xuyên để làm. Những người con của ông kể: Mỗi lần bố đi làm về và tắm, các con lại cùng nhau xúm lại dùng chanh chà, kỳ cọ mãi mới hết bột xi măng. Do quá trình vác xi măng trên vai mồ hôi chảy ra nên bột xi măng càng dính chặt vào làn da. Còn bà đi nhặt và phân loại quả ớt khô cho một công ty xuất khẩu, mỗi tối về tới nhà hai bàn tay của bà đau rát vì độ cay của ớt. Mấy đứa con thấy mẹ cứ ngồi đưa hai bàn tay khua khua trước quạt và xuýt xoa, mấy con không biết chuyện gì cứ vô tư hỏi: "Mẹ làm gì vậy?", mẹ nhẹ nhàng từ tốn trả lời: "Do cả ngày mẹ nhặt ớt nên giờ về rửa tay thì đau và rát quá, do ớt đã ngấm vào da tay của me, mẹ để tay trước quạt cho đỡ đau". Mấy đứa con nhanh nhảu chạy đi lấy cục đá bỏ vào thau nước và nói mẹ ơi mẹ, ngâm tay vào nước lạnh là hết đau, mẹ cũng nghe theo lời các con ngâm tay vào thau nước lạnh. Bỗng mẹ la lên và rụt tay lại thật nhanh. Thì ra đối với ớt khi ngấm vào tay đau rát nếu ngâm vào nước lạnh sẽ sàng đau hơn. Hai ông

bà cứ loay hoay đủ thứ công việc nhưng cũng chỉ đủ ăn qua ngày cho cả gia đình sáu người.

Đến năm 1991, gia đình ông bán căn nhà tại đường Hồ Văn Huê, phường 9, quận Phú Nhuận chuyển về sinh sống tại phường 12, quận Gò Vấp, nay là phường 8. Truyền thống của phường 12 lúc bấy giờ là trồng rau màu, hai ông bà mua căn nhà và có được ít đất để canh tác rau màu. Lại thêm một lần nữa mưu sinh với nghề mới là nghề trồng rau. Những ngày đầu vất vả đi học nghề, cả nhà cùng xúm nhau đào đào, cuốc cuốc rồi trồng, nhưng không hiểu sao vườn rau hàng xóm từng luống tươi tốt và đều răm rắp, còn vườn rau nhà mình thì cây còn cây mất, đó là do chưa có kinh nghiệm trồng và chăm sóc. Rồi từ từ ông bà cũng có chút kinh nghiệm với nghề trồng rau. Mùa nắng thu hoạch rau cũng tàm tạm, gọi là đủ sống, nhưng mùa mưa thì khó trồng hơn, có khi thu hoạch một tháng chỉ được vài ba trăm ngàn. Bên cạnh trồng rau màu, ông bà còn chăn nuôi heo, bà còn đi nhổ rau thuê... nhưng cuộc sống vẫn không khá hơn là bao. Mặc dù kinh tế thiếu thốn, phải chạy ăn từng bữa nhưng ông bà luôn động viên các con phải cố gắng học hành để sau này có cái nghề giúp ích cho bản thân cũng như xã hội. Đến năm 1996, phong trào xây phòng trọ cho công nhân thuê ở nổi lên, hai ông bà chuyển hướng xây phòng trọ, nhưng không có kinh phí để xây một lúc, cứ chắt góp được dăm ba triệu là ông bà lại xây một phòng, ông làm thợ xây, bà phụ hồ cứ như vậy đến năm 1999 ông bà xây được hơn chục phòng trọ cho công nhân thuê. Lúc này kinh tế có phần nào đỡ hơn chút xíu, nhưng lúc nào ông bà vẫn cứ muốn cho con cái biết gia đình mình vẫn còn rất khó khăn để cho các con phải nỗ lực học tập và phấn đấu.

Năm 2012, gia đình có biến cố xảy ra, người bố kính yêu của ông Thắng bị tai nạn và qua đời. Trước đó bố mẹ ông ở riêng trên đường Hồ Văn Huê, phường 9, quận Phú Nhuận, nhưng từ lúc bố của ông mất, còn mẹ, ông đã đón mẹ về ở cùng để tiện chăm sóc. Lúc đó bà 86 tuổi, tuy bà vẫn còn minh mẫn nhưng do sức khỏe giảm sút vì tuổi già cộng với cú sốc ông ra đi đột ngột nên bà suy sụp, chủ yếu chỉ nằm một chỗ ít đi lại. Từ thời gian này, gia đình bốn thế hệ sống cùng nhau sum vầy trong ngôi nhà 62 đường số 14, phường 8, quận Gò Vấp. Hằng ngày chăm sóc mẹ chủ yếu là vợ chồng ông Thắng, các con đi làm, các cháu đi học. Đến cuối tuần thứ bảy, chủ nhật được nghỉ thì các cháu cùng nhau phụ giúp ông bà chăm sóc bà cố rất vui vẻ, hạnh phúc... Hằng ngày bà Hương nấu cháo và xay nhuyễn cho mẹ dễ ăn. Ông Thắng tuy đã hơn 73 tuổi, nhưng vẫn lấy việc đút cho mẹ mình hơn 98 tuổi ăn là niềm vui mỗi ngày. Tấm lòng hiếu thảo của ông Thắng, bà Hương đã làm lay động các con, cháu và hàng xóm láng giềng.

Vào mỗi buổi sáng, ông thường bế mẹ ra trước sân nhà để tắm nắng, ngắm trời đất và nghe ông đọc báo tin tức thời sự trong và ngoài nước.

Các cháu, chắt vào những ngày nghỉ ngoài việc hỗ trợ bố mẹ chăm sóc bà, còn ngồi trò chuyện cùng bà nhằm giúp bà khuây khỏa.

Ngoài chăm sóc mẹ của mình, để các con yên tâm công tác và học tập, hàng ngày hai ông bà còn chăm sóc các cháu nhỏ.

Với truyền thống gia đình luôn đoàn kết, thương yêu nhau và luôn sẵn sàng giúp đỡ hàng xóm láng giềng, nên ông

được người dân trong tổ dân phố 44, khu phố 6, phường 8, quận Gò Vấp tín nhiệm bầu làm tổ trưởng dân phố từ năm 1993 đến hết tháng 3 năm 2024. Khi không còn phân cấp tổ dân phố nữa ông mới nghỉ. Những năm tháng làm tổ trưởng, ông đã cống hiến sức mình cho địa phương, giúp đỡ bà con hàng xóm, láng giềng, chia sẻ, động viên bà con những lúc vui cũng như những lúc buồn. Với trách nhiệm là một tổ trưởng, ông luôn làm gương và dạy các con cháu phải biết quan tâm đến mọi người và sống phải chấp hành tốt pháp luật của Nhà nước. Bà Hương vợ ông Thắng, trước đây là một giáo viên Mầm non tại xã Thượng Thượng, huyện Can Lộc, tỉnh Hà Tĩnh. Năm 1989 bà vào Thành phố Hồ Chí Minh và không theo nghề nữa, do thời điểm đó phải có hộ khẩu tại Thành phố Hồ Chí Minh mới xin vào dạy được. Với tình yêu trẻ thơ và tấm lòng của cô giáo dạy trẻ, bà đã dạy dỗ các con nên người. Đến thời điểm hiện tại, bốn người con của ông bà đã tốt nghiệp Đại học, Thạc sĩ và đều có công ăn việc làm ổn định. Đặc biệt, hai cô con gái đã tiếp nối nghề giáo viên Mầm non của mẹ, một cô con dâu là giáo viên Tiểu học, một người rể giáo viên Trung học cơ sở, còn lại đều làm trong các cơ quan Nhà nước và doanh nghiệp.

Các con công tác ở địa phương khác, vào mỗi cuối năm, khi các con về nơi cư trú xin xác nhận Đảng viên 213. Bác Bí thư chi bộ khu phố cứ trêu ông: "Nhà bác thành lập chi bộ được rồi đấy!". Vì hiện tại con, dâu, rể có tới 6 người là đảng viên Đảng Cộng sản Việt Nam. Ông bà có 7 cháu nội, cháu ngoại. Các con cháu cùng ở chung nhà và ở gần bên cạnh nhưng luôn yêu thương, quan tâm, giúp đỡ và nhường nhịn nhau. Với truyền thống của gia đình văn hóa, nên các cháu

rất lễ phép... Đi thưa, về chào ông bà, bố mẹ, chào khách, ra đường gặp người lớn đều biết chào hỏi. Khi ăn uống luôn kính trọng mời người lớn trước rồi mới ăn. Các con cháu, được bố mẹ dạy phải biết thương yêu, nhường nhịn, không được cãi nhau, vì nếu các con cháu, không vâng lời thì người buồn nhất chính là bố mẹ. Với truyền thống gia đình hiếu học, có nhiều giáo viên trong nhà, nên các cháu rất ngoan ngoãn, chăm chỉ học hành và đạt nhiều thành tích, kết quả học tập tốt. Nối tiếp truyền thống gia đình, cháu ngoại là Trần Thái Bảo, là con trai lớn của người con gái cả, hiện đang là sinh viên năm 3 của trường Đại học Kiến Trúc Thành phố Hồ Chí Minh, hai năm liền cháu Bảo là sinh viên giỏi của trường nên được các thầy cô, bạn học quý mến.

Thừa hưởng tinh thần thể thao, chăm rèn luyện sức khỏe của hai ông bà, mặc dù tuổi cao nhưng đều đặn mấy chục năm nay mỗi sáng sớm hai ông bà dậy từ bốn giờ sáng đi bộ ra công viên tập thể dục dưỡng sinh, nên các con cháu rất chăm chỉ tập luyện, cả nhà rất yêu thích tham gia các môn thể thao. Đặc biệt nhất là bóng đá, nên những ngày nghỉ cuối tuần, các anh chị em, con cháu trong nhà thường xuyên tập trung cùng nhau đi đá bóng. Hiện nay, trong gia đình có ba cháu nội, ngoại là cầu thủ của đội bóng đá năng khiếu quận Phú Nhuận.

Với tấm lòng luôn bao dung và yêu thương, tuy tuổi của ông đã lớn, lại có nhiều bệnh nền như tiểu đường, huyết áp, Gout, nhưng trong thời gian dịch bệnh COVID-19 hoành hành những năm 2019 - 2020 - 2021, ông Thắng vẫn xông pha tham gia chống dịch, đi phân phát nhu yếu phẩm cho bà

con trong tổ. Ông được ưu tiên tiêm vacxin, nhưng bản thân ông đã nhường lại cho bà con trong tổ được tiêm trước.

Con cháu trong nhà cũng đồng hành cùng ông tham gia chống dịch COVID-19, với tinh thần tương thân tương ái, giúp đỡ cho bà con đang ở thuê tại khu nhà trọ trong thời gian bị phong tỏa, ông đã cùng gia đình giảm tiền phòng trọ, hỗ trợ lương thực, thực phẩm, đồ dùng cho nhiều hộ trong khu trọ...

Với tấm gương của ông bà đã giúp cho các con cháu noi theo và được bà con hàng xóm rất quý mến, nể phục. Gia đình ông nhiều năm liền được địa phương ghi nhận và biểu dương "Gia đình văn hóa", "Gia đình hiếu học" và "Gia đình ông bà cháu hiếu thảo".

Từ câu chuyện của gia đình ông Thắng - bốn thế hệ cùng chung sống vui vẻ hạnh phúc, cũng là tấm gương để tất cả chúng ta cùng hướng về cội nguồn, về người thân. Qua đó, nuôi dưỡng những tình cảm đẹp, những giá trị văn hóa cao quý của dân tộc. Từ đó sẽ phòng, chống được bạo lực gia đình, xây dựng gia đình ấm no hạnh phúc, góp phần xây dựng đất nước phồn vinh - quốc gia thịnh vượng. Cho dù có đi đâu, làm gì, gia đình vẫn là nơi để nhớ, để yêu thương và để trở về.

CHA TÔI(*)

Lại Phát Tài(**)

Một buổi chiều mưa mang nhiều tâm trạng sau khi đọc dòng cảm xúc từ cậu học trò là nạn nhân của bạo lực gia đình. Cũng đã từng ở trong hoàn cảnh của cậu và một người thầy như tôi không giấu được cảm xúc thương cảm với cảnh ngộ của cậu. Mong rằng việc chia sẻ câu chuyện của chính mình với cậu học trò nhỏ sẽ giúp cậu bé vượt qua những khó khăn này.

Cha tôi là một người lính giải phóng quân đã xuất ngũ, ông đến từ vùng đất nghèo khó. Được Nhà nước khuyến khích nên ông cùng mẹ tôi vào Nam xây dựng kinh tế mới từ những năm 80. Hồi ấy, kinh tế còn nhiều khó khăn, lại tay ngang đi xây dựng kinh tế, ông loay hoay đủ loại ngành nghề: trồng trọt, chăn nuôi, phát rừng, làm rẫy, khi lại đi rà sắt, đồng, thau, nhôm; lúc sửa xe, làm mướn... đủ mọi loại nghề để xoay xở lo toan cho gia đình nhỏ; vất vả là thế nhưng

(*) Tác phẩm vào vòng sơ khảo Cuộc thi viết và thuyết trình chủ đề "Gia đình và Phòng, chống bạo lực gia đình" năm 2024.

(**) Đơn vị: Trường THPT Tây Thạnh, quận Tân Phú.

do ít kiến thức về trồng trọt, giá cả mùa màng lại thất bát nên thành ra gia đình cũng lâm vào cảnh nợ nần, túng thiếu.

Có nhiều lúc, cha tìm đến rượu như để tìm quên đi cảnh sống cơ cực hiện tại, chắc vì thế mà cái thứ tai hại ấy nó đã làm ông nghiện rồi dẫn tới cảnh bê tha, không kiểm soát được hành vi và lời nói với vợ con. Lúc không có rượu, ông là một người tuy thẳng tính nhưng hiền lành, chất phát. Nhưng cứ như thế mỗi lần rượu say, "rượu vào lời ra" ông lại trút lên vợ con những lời chua chát, khi thì đập đồ, khi thì lại đánh đuổi gia đình ra đường mà ngày thường ông yêu thương hết mực. Mỗi lần như thế, bốn mẹ con lại ôm lấy nhau chịu trận hoặc là chạy tán loạn thoát thân. Tôi và hai đứa em đã phải chịu cảnh ấy trong nhiều năm, mẹ vẫn hay an ủi: "Tính ba nóng, lúc say ba có la mắng thì ngoan không được cãi cố và làm phiền". Một mình mẹ muốn tìm cho ba đứa con sự an toàn, đôi khi mẹ cam chịu một mình.

Thời ấy, anh em tôi còn nhỏ chẳng biết việc lớn, việc nhỏ cứ hay ghẹo nhau, khóc hu hu. Vào lúc đó cha tôi lại lôi cả đám ra đánh cho thỏa, hai đứa em tôi sợ đòn nên mỗi lần như thế lại xin lỗi líu quíu. Riêng tôi cứ đứng im nhận lấy những đòn roi mỗi khi làm sai, vì tôi nghĩ rằng sai thì phải chịu phạt. Dần dà, cha tôi còn quy ước vi phạm lỗi gì thì nhận mấy roi, bọn tôi cứ thuộc như in trong đầu.

Lúc chúng tôi hiểu chuyện cũng là lúc kinh tế gia đình tôi khá lên nhưng cha tôi thì vẫn không bỏ được rượu. Nhưng đòn roi thì cũng thưa thớt và ít đi. Nhưng có một trận đòn làm tôi nhớ nhất đó là tôi bị vu oan lấy trộm xoài nhà bà Tư.

Bà Tư bị mất xoài thế là cứ khăng khăng chúng tôi ăn trộm. Mẹ tôi có việc đi ra ngoài, cha tôi vào bếp thấy một bịch xoài thì càng như chứng cứ khẳng định lời bà Tư nói là thật, thế là anh em chúng tôi chưa kịp giải thích thì một trận mưa cây trút xuống mông và chân của hai anh em, cậu em đau và xót chạy quanh nhà la hét mà cha tôi vẫn đuổi cùng. Tôi cũng như mọi lần cứ đứng như trời trồng, đánh bao nhiêu cũng được nhưng lần này tôi khóc. Khóc không phải vì đau mà tôi khóc vì cha không tin mình, vì tôi bị oan. Mẹ tôi về hỏi ra thì mới biết đó là xoài mẹ mua chứ không phải xoài ăn trộm. Hôm ấy, trong bữa cơm cha tôi chẳng nói câu nào, ăn vội rồi lấy xe đi đâu tới tận khuya. Lúc tối, mẹ tôi có hỏi vì sao con không chạy hoặc không giải thích, sao con khờ vậy, hay là ăn đòn quen rồi! Rồi cứ ôm chúng tôi vào mà khóc cho tới lúc chúng tôi ngủ thiếp đi. Vì mẹ tôi trong những lúc như thế luôn lo rằng chúng tôi sẽ bị tổn thương tâm lý, rồi lại nghĩ quẩn. Nhất là tôi đứa vốn lầm lì lại ảnh hưởng tâm lý mà làm điều đáng tiếc. Những trận đòn roi ấy cứ theo tôi nhiều năm tháng, không biết có phải xung quanh nơi tôi sinh sống người ta xem chuyện đánh con là bình thường và đó là cách duy nhất dạy con hay không mà nhà ai nấy quanh xóm cũng có roi vọt sẵn trong nhà hòng răn đe nếu chúng tôi nghịch ngợm. Sau những trận đòn, đứa nào cũng lằn mấy con lươn ở mông và lưng, những lúc cởi trần bọn tôi đều kể với nhau thành ra quen nên cũng thấy bình thường.

Bỏ lại những năm tháng khó khăn, gia đình nhà tôi làm ăn khấm khá hơn, anh em tôi cũng ra sức học tập đỗ đạt thành tài. Không biết có phải do hết gặp áp lực từ kinh tế hay vì một

nguyên nhân nào khác mà cha tôi không còn sử dụng đòn roi để giải quyết vấn đề nữa. Và lâu nay, tôi cũng chẳng nhớ trận đòn gần nhất đã từ bao lâu, chỉ biết giờ này cha tôi khi cần dạy chúng tôi điều gì đều thủ thỉ to nhỏ, tuy kiệm lời nhưng chúng tôi đều nhận thấy lỗi sai và sửa ngay sau đó. Hồi đợt tâm sự với mẹ, hỏi ra mới biết từ cái ngày đánh oan anh em tôi, cha tôi dường như có chút hối hận, nhưng chẳng biết phải bù đắp cho chúng tôi thế nào. Cha tôi không còn đánh anh em tôi nữa, bực mình quá thì chỉ la rồi giao cho mẹ tôi xử lý. Tôi rướn cổ cao làm vẻ mặt hãnh diện như lập chiến công với mẹ và các em khi nghe được câu chuyện đó. Tôi cứ tự hào như thế.

Năm tôi nhận giấy báo nhập học Sư phạm, cha tôi mừng lắm. Tôi mang theo sự kỳ vọng của cha mẹ lên Sài Gòn vừa học vừa làm thấm thoắt bốn năm. Cha tôi kể từ ngày ấy tính khí chợt thay đổi, chẳng mấy khi thấy ông dùng từ đệm, chẳng mấy khi thấy ông quát mắng vợ con, chẳng mấy khi cha tôi quá chén để mẹ tôi nước mắt lưng tròng. Bạn có tin khi người ta gặp biến cố hay khi người ta nhận điều tốt đẹp người ta sẽ thay đổi không. Không biết sự thay đổi đến từ khi cha tôi rơi vào cửa thập tử nhất sinh (ông bị ung thư dây thanh quản đã điều trị khỏi) hay khi cha tôi nhận ra đôi khi dạy con cũng không cần tới sự bạo lực và đòn roi. Chẳng biết đến từ đâu, tôi chỉ thấy bây giờ ông sống lối sống lành mạnh và tích cực. Cha tôi tham gia Hội Cựu chiến binh của xã. Ông tham gia công tác dân vận của thôn xóm. Cứ khi thôn xóm cần đến người hỗ trợ làm đường, trường, trạm, tổ chức tiệc liên hoan... ông đều có mặt để ra sức chung tay. Mẹ tôi vẫn còn hay ghẹo cha tôi: "Chà chà! Bố của công nhân viên chức

Nhà nước với cán bộ xã hăng hái nhỉ! Thế hôm nay ăn cơm nhà hay cơm xã báo còn cắt thế?" Rồi nhận lấy nụ cười hiền từ, khuôn mặt rạng rỡ của cha.

Cái danh xưng trưởng ban hòa giải của xóm tôi tự phong cho cha mỗi khi hàng xóm có gia đình ai to tiếng ra đời. Ông hay đứng ra dàn xếp, can ngăn mọi người khi họ bất hòa. Không biết những lời nói qua cái máy nói (máy nói trợ thanh cho bệnh nhân ung thư) nhỏ quá mà mọi người phải lắng nghe hay vì ông là người từng trải mà các cặp vợ chồng trong xóm cũng nghe lời rồi chuyện lớn hóa nhỏ, chuyện nhỏ hóa lành. Ở xóm đều tôn trọng và biết ơn ông vì ông luôn hỗ trợ, giúp đỡ mọi người.

Có một đợt, có một thanh niên ở trọ gần nhà tôi say xỉn rồi về đánh đập vợ con. Nghe tiếng loảng xoảng nồi niêu, xoong chảo biết là chuyện chẳng lành, cha tôi vội qua dàn xếp. Tay này chả vừa, chốt cửa khóa trong, đuổi cha tôi ra ngoài. Mọi người đều lắc đầu vì anh này càn quấy quá. Cha tôi quyết không để thêm được nữa, chạy ngay lên xã mời cán bộ xuống xử lý. Vợ con của anh ta được giải nguy, còn anh ta nhận ngay một biên bản và kiểm điểm. Mấy hôm sau khi đã tỉnh rượu, anh Huy lại qua tìm cha tôi uống trà. Cha tôi lại làm công việc như mọi lần giảng hòa và khuyên nhủ...

Tôi cũng tới tuổi lập gia đình, cũng có cho mình gia đình nhỏ. Cha luôn là người tôi chia sẻ mỗi lúc tôi gặp vấn đề với gia đình nhỏ của mình. Lắm lúc con quấy, công việc gấp, vợ chồng đôi lúc chưa hiểu lại lời qua tiếng lại. Biết việc, cha tôi lại gọi về khuyên can và chia sẻ. Những lúc như thế tôi trông cha mình thật khác nhiều so với trước kia. Tôi vui mừng chứ

không bất ngờ vì tôi đã chứng kiến sự thay đổi đó theo thời gian. Được lên chức ông, cha tôi vui lắm, ôm cháu rong ruổi khắp làng trên xóm dưới. Ông chăm cháu rất khéo và cẩn thận. Lắm lúc tôi sơ ý chăm con chưa tốt ông còn nhắc nhở chúng tôi. Nhìn cái cách lũ trẻ vây lấy ông mỗi khi đi nhà trẻ về lại thấy ông hiền từ đến lạ. Hình ảnh bạo lực năm nào từ ông nó đã ở lại sau ngày hôm ấy. Tôi tin rằng sự thay đổi của cha cũng xuất phát từ sự hiểu chuyện và cố gắng từ mọi thành viên trong gia đình. Mọi người đều muốn thay đổi để bỏ lại sau lưng những quá khứ còn khó khăn, những hành vi bạo lực được chấm dứt. Đôi khi chỉ vì cuộc sống vội vã con người ta hay bị cuốn theo rồi khi có những áp lực khiến cho hành động sai, suy nghĩ chưa thật sâu sắc. Tôi động viên cậu học trò nhỏ của mình hãy cố gắng học tập tốt để không làm cha mẹ phiền lòng... Biết đâu chúng ta thay đổi thì cuộc sống lại đổi thay.

Xã hội đã tiến bộ hơn, văn minh hơn, dần dần mọi người cũng đã tiếp cận thông tin đại chúng chắc hẳn cũng ít nhiều hiểu và nhận thức được bạo lực gia đình ảnh hưởng đến tâm lý những đứa trẻ và gia đình như thế nào. Nhưng thật không vui khi đâu đó ngoài kia, còn len lỏi nơi nào đó những vụ việc bạo lực gia đình để lại vết hằn trong trái tim của bao đứa trẻ và gia đình tội nghiệp. Một trong những lý tưởng cả đời tôi theo đuổi là được làm công tác giáo dục để được tiếp cận với nhiều thế hệ trẻ và phụ huynh lan tỏa những giá trị tích cực làm nhịp cầu để loại bỏ đi nạn bạo lực gia đình. Tôi tin chắc nếu mọi người chịu thay đổi thì cuộc sống có khó khăn áp lực bao nhiêu thì cũng sẽ ổn cả thôi. Trái tim sẽ đến gần trái tim. Thay vì dùng đòn roi làm tổn thương đến thể xác và tâm

hồn con trẻ để giáo dục, ta hãy yêu thương, lắng nghe và chia sẻ với con.

Mái ấm gia đình là điểm tựa, là cái nôi nuôi dưỡng và dạy dỗ con người. Nhà luôn là nơi yên bình và cho ta những tình cảm chân thật nhất. Chỉ khi ở nhà ta mới cảm thấy yên bình, bao lo âu mỏi mệt bỗng chốc tan biến. Gia đình luôn là niềm tự hào và đáng trân trọng trong tim mỗi người. Gia đình với con người rất quý giá và đáng trân trọng, đừng để xảy ra hành vi bạo lực gia đình làm phá vỡ đi tổ ấm ấy. Hãy lắng nghe và thay đổi nếu bạn đang có hành vi bạo lực!

"Trái tim đau thương, nỗi đau không lời
Bạo lực gia đình, một cơn mưa rơi
Trái tim nhỏ bé, tràn đầy nỗi sợ
Những trận say sưa, ác quỷ từng giờ
Nào trận đòn roi, những lời nguyền rủa
Để lại vết thương, hằn lâu khó chữa
Nhưng hãy tin rằng, ánh sáng cuối đường
Có một tình yêu màu xanh hy vọng
Hãy dũng cảm, đừng chấp nhận đau thương
Cố gắng vì nhau, yêu thương chia sẻ
Bạo lực gia đình không còn chốn nương".

ĐỪNG ĐỂ YÊU THƯƠNG THÀNH BẠO LỰC(*)

Trần Thị Bích Chi(**)

"Bạo lực gia đình", cụm từ có lẽ quá quen thuộc với mỗi con người trong xã hội. Vốn dĩ, nhắc đến gia đình, chúng ta nghĩ ngay đến không gian của tình yêu thương, sự quan tâm, chia sẻ giữa những người cùng huyết thống. Gia đình là nơi không ai bỏ rơi ai và yêu thương vô điều kiện. Chính vì thế, "bạo lực" và "gia đình", hai khái niệm trái ngược nhau lại đứng cạnh nhau, chứa đựng những ngang trái bất lực. Nơi đáng lẽ phải yêu thương lại trở thành nơi bạo lực, còn gì chua xót hơn thế?

Chúng ta ai cũng căm phẫn trước sự bạo lực, đặc biệt là bạo lực gia đình. Một người chồng đánh vợ mỗi lúc say xỉn, chúng ta căm phẫn. Một người mẹ dùng đòn roi thô bạo với con, chúng ta căm phẫn. Một phụ huynh chì chiết đứa con vừa rớt tốt nghiệp Trung học phổ thông khiến đứa trẻ nghĩ

(*) Tác phẩm vào vòng sơ khảo Cuộc thi viết và thuyết trình chủ đề "Gia đình và Phòng, chống bạo lực gia đình" năm 2024.

(**) Đơn vị: Trường THPT Phong Phú, huyện Bình Chánh.

quẫn chọn cách giải thoát tiêu cực, chúng ta căm phẫn... Con người ta ai cũng có tính tốt, biết ghét cái xấu và yêu cái thiện. Những hành vi tôi vừa kể trên, hẳn nhiên, chẳng ai chấp nhận. Thế nhưng có những sự việc chúng ta lại coi nó là bình thường, cho rằng đó là biểu hiện của sự dạy dỗ, sự quan tâm, chứ không thể nào là bạo lực gia đình. Có khi nào một người mẹ nghĩ việc trách mắng, dạy dỗ đứa con ngoài đường là bạo lực gia đình? Có khi nào một người cha đánh vài roi đứa con vì bị giáo viên mắng vốn là bạo lực gia đình? Có khi nào chúng ta cho rằng việc bắt con học ngày đêm vì cha mẹ mong muốn cho con vào trường điểm để có cơ hội học tập tốt hơn là bạo lực gia đình? Có khi nào ai đó cho rằng việc ngăn cản đứa con vào trường nghệ thuật yêu thích để học quản trị kinh doanh vì cha mẹ cho rằng đó mới chính là cơ hội thành công là bạo lực gia đình?... Chúng ta tự hào đang dọn sẵn con đường tốt nhất cho con, chúng ta quan niệm rằng làm thế mới là biểu hiện cho tấm lòng bao la trời biển của cha mẹ. Tất cả những điều đó không thể nào là bạo lực gia đình. Nếu là một trong số những người đã suy nghĩ như thế, chắc chắn chúng ta đã sai lầm. Theo Luật số 13/2022/QH-15 về phòng, chống bạo lực gia đình: *"Bạo lực gia đình là hành vi cố ý của thành viên gia đình gây tổn hại hoặc có khả năng gây tổn hại về thể chất, tinh thần, tình dục, kinh tế đối với thành viên khác trong gia đình"*. Như vậy, theo định nghĩa này, tất cả những hành vi nêu trên là những biểu hiện khác nhau của bạo lực gia đình. Ranh giới giữa yêu thương và bạo lực cũng thật mong manh!

Câu chuyện mà tôi muốn chia sẻ hôm nay là bài học của chính bản thân tôi. Tôi đã từng e ngại khi nhắc đến, bởi lẽ cũng chẳng phải điều gì hay ho. Nhưng có lẽ, nếu cứ giữ mãi trong

lòng, nó cũng sẽ là tảng đá vô hình đè nặng chính bản thân tôi. Tôi là một người mẹ nghiêm khắc. Tôi coi trọng việc giáo dục, răn đe con cái. Tôi muốn rèn cho con trai tôi bản lĩnh mạnh mẽ, đủ ý chí để đương đầu với sự khắc nghiệt của cuộc sống. Nghe đến đây, có thể rất nhiều người cho rằng tôi là một người mẹ tốt, thậm chí còn vĩ đại, tất cả những gì tôi mong muốn là những điều chính đáng mà một người mẹ muốn dành cho đứa con bé bỏng yêu quý của mình. Và tất nhiên, tôi cũng từng nghĩ thế...

Mẹ tôi, anh chị tôi và tôi là nạn nhân của bạo lực gia đình.

Tôi sinh ra và lớn lên trong một gia đình nông dân ở một thôn quê nhỏ. Nơi ấy có dòng sông Lại trong xanh nằm yên bình vỗ về tưới mát những vườn đu đủ, những ruộng đậu phộng, rau muống ven sông. Tôi là con út được cưng chiều, yêu thương... Tuổi thơ, có những chuyện tôi chứng kiến tận mắt, nhưng cũng có chuyện tôi chỉ được nghe. Theo lời má tôi và anh chị kể lại, ba tôi là một người rất gia trưởng. Ba yêu thương con nhưng vô cùng khó tính. Má tôi đi làm giáo viên trường Tiểu học, vì lý do riêng mà ba bắt má phải nghỉ việc ở nhà nhưng má không được ý kiến thêm. Còn các chị gái tôi, khi bước vào tuổi dậy thì, nếu hôm nào bạn bè đến chơi nhà mà chưa kịp rửa chén, thì ba cũng chẳng nể nang mà mang cả mâm chén chưa rửa đặt hẳn giữa bàn. Các chị vừa xấu hổ với bạn vừa giận ba, nhưng cũng chỉ biết âm thầm mang mâm chén đi rửa chẳng dám hó hé. Tôi nhớ một lần, khi ấy tôi học lớp hai, tôi theo các anh chị đi tát nước ruộng. Các anh chị lo mải mê tát nước, tôi ham chơi theo mấy đứa trẻ ra mương nước gần đó tắm. Nào ngờ lúc ấy bác hàng xóm đi ngang qua nhìn thấy, về gặp ba tôi, bác nhắc nhở việc tôi tắm mương nguy hiểm. Thế là, khi các anh chị vừa về đến,

ba bắt các anh chị ra quỳ trước nhà, ngay đường cái lớn vì cái lỗi không trông nom, nhắc nhở em. Khi ấy, anh tôi nhỏ nhất cũng đã mười bốn tuổi, còn chị gái lớn nhất cũng đã tuổi hai mươi. Ba gái một trai quỳ ngoài đường. Người qua kẻ lại không ai không nhòm ngó. Đến nay cũng đã gần ba mươi năm trôi qua nhưng khi kể lại, trong ánh mắt các chị vẫn còn chút bất bình ba không thể nguôi ngoai, dẫu rằng các chị biết ba tôi rất yêu thương vợ con.

Những câu chuyện kể kia là miền ký ức không vui mà má và những anh chị tôi đã trải qua. Lúc ấy, tôi chưa hiểu lắm, chỉ thấy bình thường chứ không có gì là bạo lực gia đình, bởi phần vì tôi được ba cưng chiều, phần vì tôi còn nhỏ. Nỗi đau tinh thần của tôi bắt đầu năm tôi học lớp 3, khi ba tôi mất. Những ngày tháng đau khổ của tôi và gia đình mới thực sự bắt đầu. Ba tôi là anh lớn trong gia đình đông anh em. Lúc sinh thời, ba tôi là người có tiếng nói trong gia đình nhà nội, tất cả cô chú của tôi không dám cãi ba nửa lời. Thế mà khi ba tôi mất đi, gia đình mẹ góa con côi lập tức bị cô lập. Chú Út tôi muốn chiếm mảnh đất ông bà nội đã chia cho ba tôi nên tìm đủ mọi cách. Bà nội cưng chú Út cũng chì chiết má con tôi. Tôi không cảm nhận tình yêu thương của nội dành cho mình. Tất cả sự cưng chiều của nội dành cho con chú Út. Nội gặp chị em tôi không la mắng thì cũng nói bóng gió má tôi. Lắm lúc tủi thân, chúng tôi vừa khóc vừa kể má nghe, má cũng chỉ biết an ủi: "Bà nội lớn tuổi rồi, các con đừng làm nội giận". Năm nào đến giỗ ba tôi, chú Út cũng tìm cớ này, cớ nọ chửi bới má con tôi trong đám giỗ, thậm chí quăng ném đồ đạc. Và mỗi lần như thế, đứa trẻ hơn mười tuổi đầu như tôi chỉ biết tìm một góc xó nhà trốn khóc.

Tôi còn nhớ như in một lần chú Mười, một người em trai khác của ba tôi, bảo anh trai tôi chặt nhánh trứng cá trước nhà chú Út vì tán cây ngả nhánh um tùm qua nhà chú Mười. Chỉ có thế mà khi chú Út về, chú đã vác dao ra tận nhà tôi, rượt anh tôi chạy thục mạng. Ít lâu sau, khi bà nội tôi hấp hối, má bảo anh em chúng tôi vào thăm nội. Vừa trông thấy chúng tôi, chú đã lập tức chửi bới, đòi chém đòi giết. Nhờ có các cô ngăn lại, chúng tôi mới được vô thăm nội trong tiếng hậm hực chửi rủa của chú ở bên ngoài. Tối hôm đó, sau khi thăm nội ra về, hai anh em chúng tôi nắm tay nhau đi trong bóng tối, vừa đi vừa khóc. Nỗi uất ức dâng trào không thể kìm nén nhưng sợ bị đánh nên chỉ biết im lặng. Một lần khác, chị gái tôi vào vườn cắt rau lang - mảnh vườn sát nhà chú mà ông bà nội đã chia, chú lập tức sấn sổ ra chửi rủa, với lý do chị tôi để rau lang ngay mép của mảnh đất nhà chú. Chú bằm nát mớ lang mà chị vừa mới cắt. Chị tôi tức tưởi khóc đi về méc má. Má cũng vừa khóc vừa an ủi: "Ráng nhịn đi con!". Rồi lại một lần, tôi chơi đùa với con chú Út. Buổi tối hôm đó, thím Út qua nhà tôi nói con thím bị mất đôi dép mới mua, hỏi cạnh khóe tôi có lỡ lấy giấu đâu không. Kết quả là tôi bị một trận đòn nhừ tử trước mặt thím, thím mới chịu ra về sau khi buông thõng một câu: "Em hỏi cháu nó không lấy thì thôi, chị làm gì dữ vậy?". Dáng thím vừa khuất, má tôi ôm tôi vào lòng khóc đau xót: "Má biết con không lấy, nhưng má đánh con để người ta thấy!". Tôi thấu hiểu nỗi đau của má, những lằn roi cứa trên da thịt tôi là cứa vào tim má. Một người đàn bà mất chồng nuôi năm đứa con trong cô độc chỉ còn có thể chọn cách làm đau con để bảo vệ con. Hai má con cứ thế lặng lẽ ôm nhau mà khóc. Những lằn roi trên da thịt tôi đã lành, nhưng những vết roi hằn lên trong trái tim tôi vẫn còn rỉ máu.

Tôi và gia đình tôi đã trở thành nạn nhân của bạo lực bởi chính những người thân thích của cha tôi. Và khi ngồi viết lại những dòng hồi ức này, ngực tôi lại rung lên từng chập... nghẹn ngào, xót xa và đau đớn...

Cũng có lẽ những gì đã trải qua trong những năm tháng tuổi thơ đã kiến tạo tôi thành người mạnh mẽ, bản lĩnh của hiện tại. Tôi gan góc, chai lì và không chấp nhận đầu hàng. Mục đích của tôi là phải chứng minh cho những người từng chèn ép mình thấy tôi thành công hơn con cái của họ. Dầu bị chà đạp, vùi dập tôi vẫn sẽ đứng thẳng lên mà chiến đấu. Tôi giấu những tổn thương của mình vào bên trong, tôi khóc cũng không cho người khác thấy. Và từ những tổn thương của chính mình, tôi nghiêm khắc trong cách dạy con. Tôi mong chúng là những đứa trẻ mạnh mẽ, bản lĩnh để không ai có thể vùi dập, không để người khác ức hiếp như anh chị em tôi lúc trước. Chính vì thế mà ngay từ lúc chúng còn bé, tôi đã nhắc bản thân không nuông chiều con. Tôi có hai đứa con trai, anh lớn lớp 5 còn cậu nhỏ lớp 2. Tôi dạy chúng cách tự làm việc nhà, quản giáo nghiêm khắc theo "thiết quân luật". Khi con làm sai, tôi có thể phết vào mông mấy roi. Khi chúng tỏ vẻ yếu đuối, tôi lập tức trợn ngược mắt lên, giọng nói rít lại, nhỏ nhưng đanh. Tôi điều khiển chúng bằng những điều tôi cho là đúng. Thậm chí có lần, chồng tôi mới mua cho con phần ăn sáng, cậu con lớn lười ăn lén vứt vào sọt rác. Lúc phát hiện ra, tôi đã cho bé nghỉ học ngày hôm đó, bắt đi nhặt ve chai đến khi nào đủ tiền của phần ăn sáng kia. Tôi dắt con đi lang thang các ngõ hẻm, bắt lục từng thùng rác để nhặt ve chai. Tôi bắt con bán hết năm tờ vé số tôi vừa mua mới được về nhà. Người này chỉ người kia trỏ, có người tưởng tôi chăn

dắt trẻ em, tôi phớt lờ mặc kệ. Tôi muốn con thấy sự khó khăn, vất vả để kiếm ra tiền. Hai mẹ con đi lang thang hơn ba tiếng đồng hồ, khi hai chân đã rã rời tôi mới cho bé về nhà. Từ đó bé không dám vứt đồ ăn vào thùng rác.

Trong suốt một thời gian dài, tôi đã từng rất tự hào về điều đó. Tôi cho rằng cách giáo dục của tôi hiệu quả, con cái nghe lời. Thế mà suy nghĩ của tôi đã bị lung lay. Một lần, trong cơn tức giận vì con không làm bài tập về nhà, tôi đã lập tức "xù lông" lên. Tôi lôi con xềnh xệch, tôi nắm xốc cánh tay bé nhỏ của con, dí sát mặt vào khuôn mặt con, giọng rít lên: "Bây giờ con có muốn nghỉ học đi bán vé số không?". Con sợ hãi co rúm cả người lại, và trong khoảnh khắc mặt sát mặt ấy, tôi bất chợt nhìn thấy đôi mắt tròn xoe đen láy của con sự lo lắng tột độ, thậm chí có phần hoảng loạn. Con không nói được lời nào, chỉ có đôi mắt to tròn đen láy nhìn tôi. Đôi mắt mà tôi từng tự hào khoe với mọi người là rất đẹp. Đôi mắt ấy giờ đây không hiện lên sự mạnh mẽ như tôi mong đợi mà đổi lại là sự tuyệt vọng, cầu cứu. Trớ trêu thay sự tuyệt vọng, hoảng hốt ấy lại bắt nguồn từ tôi - mẹ nó. Tôi nhìn sâu trong ánh nhìn của con. Và tôi hoảng hốt chợt nhận ra ánh nhìn của mình khi chú Út cầm dao rượt anh tôi chạy thục mạng, hay khi chú quăng đồ đạc ngày giỗ ba tôi. Tôi đã từng bất lực, cũng từng hoảng sợ cầu cứu tìm sự chở che. Tôi từng cầu Trời khấn Phật chú đừng la hét vào chúng tôi như thế. Tôi lại nhớ đến lời kể của các anh chị khi bị ba tôi phạt, không căm ghét nhưng ám ảnh. Liệu con tôi khi lớn lên có bị ám ảnh bởi những gì tôi đang làm với chúng? Tôi mong muốn con hạnh phúc, nhưng giờ đây tôi lại đẩy con vào nỗi sợ hãi bị bạo lực của tôi năm nào. Tôi lập tức buông con ra và bỏ lên lầu, tôi cần thời gian tìm sự bình tâm cho tâm

hồn mình. Con tôi tưởng tôi giận, vừa khóc vừa xin tôi tha lỗi. Con vẫn rất yêu tôi. Còn tôi, tôi đang làm gì với nó? Tôi vinh danh tình yêu thương mà đẩy con vào sợ hãi. Tôi đang giáo dục con bằng bạo lực hà khắc. Những thước phim quá khứ cứ chầm chậm tua về, nước mắt tôi cứ mặc sức chảy dài. Tôi ôm chầm lấy con, nghẹn ngào: "Con đừng sợ, mẹ xin lỗi...".

Mỗi bậc làm cha làm mẹ chúng ta, ai cũng yêu thương con, cũng mong muốn dành cho con những điều tốt nhất. Chúng ta nhất định sẽ không để ai làm tổn hại đến đứa con thân yêu của mình. Thế nhưng lắm lúc vô tình, chúng ta lại chính là người làm tổn thương con. Chúng ta áp chế suy nghĩ của con cái và của cả chính mình rằng đó là thương, thương mới phải cho roi cho vọt. Chúng ta có hiểu rằng, đôi khi, chỉ một lời nói, một ánh mắt, một cử chỉ... nếu làm tổn thương đến người khác đã gọi là bạo lực. Câu chuyện về cách giáo dục con cái ở trên là câu chuyện của tôi, nhưng chắc chắn là không chỉ riêng tôi. Tôi mong muốn chia sẻ để mỗi người làm cha mẹ có thể nhìn lại cách giáo dục của mình. Điều chúng ta muốn có thực sự là điều con cái cần? Điều chúng ta vui có thực sự là điều con hạnh phúc? Đừng vô tình chủ quan biến yêu thương trở thành bạo lực, hậu quả xảy ra dẫu hối hận chỉ là vô nghĩa. Richard L. Evans đã từng nói: *"Chẳng bao giờ có một loại thuốc bổ chữa được những căn bệnh xã hội hữu hiệu tốt hơn một mái ấm khỏe khoắn và hạnh phúc. Chẳng bao giờ có nguồn xã hội tốt hơn một gia đình yêu thương và biết cảm thông. Chẳng bao giờ có cách giúp trẻ em hạnh phúc hơn lời tâm tình của bậc cha mẹ sáng suốt và trìu mến "*. Tôi đã thay đổi. Còn bạn thì sao?

GIA ĐÌNH NƠI BÃO DÔNG DỪNG SAU CÁNH CỬA (*)

Phan Thị Thúy Hằng(**)

"Gia đình là nơi cuộc sống bắt đầu và tình yêu không bao giờ kết thúc". Gia đình là tiếng gọi thân thương và thiêng liêng hơn hết thảy mọi ngôn từ trên thế giới, là tổ ấm, là bến đỗ bình yên của mỗi người sau những bộn bề cuộc sống. Là nơi ta được yêu thương, được che chở, là nơi mọi bão giông dừng chân ngoài cánh cửa.

Gia đình là tế bào của xã hội. Gia đình có hạnh phúc mới có những đứa trẻ hạnh phúc, những mầm xanh hạnh phúc ấy mới tạo nên xã hội hạnh phúc, đẩy lùi những bất công, khổ đau, bạo lực. Vì "những đứa trẻ hạnh phúc sẽ đem tuổi thơ ôm ấp cuộc đời, còn những đứa trẻ bất hạnh sẽ dùng cuộc đời để chữa lành tuổi thơ". Vì vậy, việc giữ gìn hạnh

(*) Tác phẩm vào vòng sơ khảo Cuộc thi viết và thuyết trình chủ đề "Gia đình và Phòng, chống bạo lực gia đình" năm 2024.

(**) Đơn vị: Trường THPT Trần Quang Khải, Quận 11.

phúc gia đình là điều vô cùng quan trọng, giúp mọi người tránh xa bạo lực.

Lướt qua một loạt trang báo mạng, nhìn thấy đâu đó những hệ lụy đau lòng của bạo lực gia đình, bạo lực xã hội. Có những hành vi bạo lực xảy ra giữa những người thân trong gia đình, những người bạn đồng trang lứa, có những hành vi bạo lực diễn ra cả giữa những người thân đã lớn tuổi ở tuổi ông bà, như vụ việc đau lòng vừa qua ở Nghệ An, người em 60 tuổi sát hại anh mình 75 tuổi, hay vụ việc cậu bé lớp 8 bị hai anh em lớp 10 và lớp 6 đánh thương vong chỉ vì chút cự cãi ở sân bóng... Tôi bỗng thấy rùng mình, tự hỏi một bộ phận xã hội ngày nay đã tệ đến thế rồi ư? Tôi cho rằng những hành vi bạo lực ấy bộc phát do họ sinh ra trong những gia đình bạo lực, bạo lực có thể ở phương diện tinh thần, có thể ở phương diện thể xác. Họ đã không thể trao đổi, thấu hiểu, chia sẻ, và không biết cách giải quyết mâu thuẫn trong hòa bình...

Tháng 12 năm 2021 cả xã hội rúng động vì bé V.A (8 tuổi) bị cha ruột và người tình tra tấn dã man đến chết. Một bé gái xinh như thiên thần, ngoan ngoãn đã bị "răn dạy" bằng roi, cán chổi, cây sắt lau nhà, không cho mặc quần áo bị nhốt vào chuồng chó... Và tận cùng của nỗi đau đó, bé đã ra đi... Nhưng đau đớn hơn, khi dịch dã mọi người đều ở nhà, nhưng theo quản lý tòa nhà, không hề có bất cứ báo cáo nào về tình trạng bé bị bạo hành, hàng xóm đã ngó lơ trước tiếng khóc của đứa trẻ... Tôi đã tự hỏi, vì đâu nên nỗi? Vì hàng xóm sợ phiền hà đến bản thân khi báo cáo tình trạng của người khác, vì người cha vô tâm khi để

mặc bé vùng vẫy trong đòn roi vợ hờ của ba... Ai cho người lớn quyền vô tâm và độc ác đến thế, đứa bé ra đi tại nơi văn minh bậc nhất đất nước, tại một chung cư cao cấp ở Thành phố Hồ Chí Minh?

Cách đây một tháng, tại Hải Phòng, cậu bé 15 tuổi sát hại bạn gái lớp 8 đã sinh con cho mình và chôn bạn gái ngay tại vườn chuối, không ghê tay và không run sợ trước tội ác mà chúng ta nghĩ con người không thể nào làm được. Về nhân thân, hung thủ được sinh ra trong trại giam khi cha và mẹ đều vướng vòng lao lý. Bất hạnh nối tiếp bất hạnh cho đứa con của hung thủ...

Bạo lực gia đình là cơn ác mộng dành cho người yếu thế, phụ nữ và trẻ em được coi là đối tượng yếu đuối đáng được nâng niu, trân trọng, lại là nạn nhân chính của bạo lực gia đình...

Một ngày nọ vừa đi làm về, đang mở cửa và bóc món hàng mua từ sàn thương mại điện tử, "Bốp", tai tôi vang lên tiếng tát cách mình mấy mét mà điếng người, rồi tiếng khóc của người phụ nữ, tiếng quát của người đàn ông nhà hàng xóm "Ai cho mày mua cái này... Mày khóc đi, mày khóc to vào, tao đánh cho mày chết"... Tay chân run lập cập, tôi chạy vội vào nhà lên google tìm số của Hội Liên hiệp Phụ nữ Thành phố, công an khu vực... Nhà bên im lặng, tôi buông máy, nhưng trong lòng đầy ngổn ngang, thổn thức... Sao người ta có thể đối xử với vợ mình như thế? Chẳng phải phụ nữ là để yêu thương? Gia đình là tổ ấm hay sao? Hai con tôi tuy còn nhỏ, nhưng sau sự việc đó đã thể hiện sự bất bình là không chào

chú hàng xóm nữa, tôi hỏi sao con không chào? Cháu nói nhỏ vào tai tôi: tại chú là người xấu...

Bạo lực gia đình để lại bao hậu quả đáng tiếc, vì nó đau lòng quá nên tôi không thể liệt kê ra đây những vụ việc trẻ em bị chính cha mẹ ruột bạo hành đến thương tật vĩnh viễn, thậm chí tử vong, chồng giết vợ trước mặt con trẻ nhan nhản đầy trên báo... Tôi chỉ tự hỏi những nạn nhân bạo lực ấy rồi sẽ đi về đâu, những đứa trẻ chứng kiến cảnh cha giết mẹ ấy sẽ lớn lên như thế nào để trở thành người.

Điều đó cần sự chung tay của toàn xã hội...

Cần phải có những trung tâm bảo trợ cho những người phụ nữ và trẻ em bị bạo hành ngược đãi, có những trung tâm trị liệu tâm lý cho họ để họ vượt qua nỗi đau và có niềm tin vào cuộc sống, có trung tâm dạy nghề khi họ không có công ăn việc làm, có nơi cho họ cảm giác an toàn và được an ủi... Chỉ có tình yêu thương của mọi người, của xã hội mới có thể giúp những nạn nhân của bạo lực gia đình được tiếp thêm nghị lực, tiếp thêm niềm tin và hy vọng vào ngày mai tươi sáng, giúp họ tái hòa nhập và đi con đường đúng đắn...

Tạm gác lại những câu chuyện đau thương về bạo lực gia đình, tôi trôi về miền ký ức tuổi thơ...

Viết về gia đình, tôi luôn nhớ về bố mẹ, về bà, về gia đình, về chòm xóm nơi tôi sinh ra và lớn lên. Ở cái thời mới xóa bỏ bao cấp, đời sống người dân còn nhiều khổ cực, cái nghèo đeo bám, nhưng không vì thế mà tình người xung quanh tôi bị ảnh hưởng.

Ông nội mất sớm, một mình bà nội lam lũ vất vả nuôi các cô các chú vào đại học, bố tôi 16-17 tuổi đi bộ đội chống Mỹ cứu nước khi đang ở tuổi cắp sách đến trường. 10 năm chiến đấu, hòa bình lập lại, bố được về quê hương, cưới mẹ và sinh ra chúng tôi. Biết bao nhiêu vất vả, kể sao cho hết, 10 năm bom đạn ở tuổi thanh niên, ngày trở về người cựu chiến binh sức khỏe sa sút, năm chị em lần lượt ra đời, cuộc sống có nhiều gian khó, thiếu thốn, có thời gian cơm phải lo từng bữa nhưng chưa bao giờ tôi thấy cha mẹ cãi nhau, chưa từng to tiếng... Bố từng dạy chúng tôi, không thể lấy hoàn cảnh ngụy biện cho hành vi sai trái, đó mới là bản lĩnh.

Bố tôi sức khỏe yếu, nhưng trong lòng mẹ và các con, bố thật là siêu nhân. Mọi việc chỉ cần trao đổi với bố thì mọi khó khăn có thể giải quyết được hết, bố bản lĩnh dìu dắt cả nhà, mẹ thì chăm chỉ và hay cười, bà thì yêu thương con cháu, các cô chú cũng yêu thương bao bọc chúng tôi. Gia đình lúc nào cũng rộn ràng tiếng cười, hạnh phúc, khó khăn thiếu thốn về vật chất có những lúc làm mọi người thấy mệt nhưng không khi nào thiếu hạnh phúc. Những ngày tháng đầu hết bao cấp vất vả cứ êm đềm trôi qua trong ký ức của cả nhà.

Không chỉ gia đình tôi, cả cái xóm nhỏ của công ty Thương nghiệp ngày ấy mọi nhà đều vậy, thiếu thốn vật chất là có nhưng chan chứa niềm vui. Nhà ai có gì ngon đều chia cho mỗi nhà trong xóm một ít, đi đâu xa về đều có quà ở miền xa cho bà con chòm xóm.

"Nhà lá đơn sơ, tấm lòng rộng mở
Nồi cơm nấu dở, bát nước chè xanh
Ngồi vui kể chuyện tâm tình bên nhau..."

(Sưu tầm)

Tôi nhận ra cội nguồn của hạnh phúc là mọi người trong gia đình có thể đồng cảm, thấu hiểu những vất vả của nhau, yêu thương và bao dung cho lỗi lầm của nhau. Có một bệ đỡ hạnh phúc, không ai lại hành động nông nổi, thiếu suy nghĩ, vị kỷ, cá nhân... Và khi mỗi người hạnh phúc thì mới có gia đình hạnh phúc, xóm làng hạnh phúc thì đất nước mới hạnh phúc. Sẽ không còn những hình ảnh bạo lực gia đình như ta thấy hiện nay ở đâu đó trong xã hội.

Gìn giữ gia đình hạnh phúc là truyền thống tốt đẹp của dân tộc ta, đòi hỏi mỗi người mỗi nhà phải có ý thức nhường nhịn, thấu hiểu.

"Còn tình yêu ấy, lỗi lầm sẽ qua."

Tôi tin rằng có yêu thương đong đầy và tính kỷ luật thì xã hội sẽ ngày càng tốt đẹp, con người sẽ tránh xa cái xấu. Mỗi cá nhân được khích lệ và động viên để phát huy tính sáng tạo, làm việc hiệu quả. Xây dựng đất nước ngày càng phồn vinh, giàu đẹp, xã hội ngày càng ấm no, hạnh phúc.

"Gia đình là mái chở che
Những khi sương gió, trưa hè, đêm đông
Tương lai đẹp tựa bông hồng
Phải nhờ công sức vun trồng hôm nay

Lời qua tiếng lại gió bay
Để cho hòa khí, vận may vào nhà
Trải qua sóng gió phong ba
Tình chồng nghĩa vợ mặn mà thêm xuân".

(Sưu tầm)

"HƯƠNG VỊ GIA ĐÌNH"(*)

Kim Thị Trang(**)

Gia đình – nơi tôi sinh ra và lớn lên, nơi có cha, có mẹ.

Gia đình – nơi đầy ắp tình yêu và hạnh phúc. Nơi tôi luôn muốn trở về...

Gia đình có hương vị gì mà lại khiến cho không chỉ riêng tôi mà hàng triệu trái tim đều thổn thức mỗi khi nhắc đến?

Gia đình tôi có 5 người: bố, mẹ, anh trai, em gái và tôi. Tôi sinh ra và lớn lên trong một miền quê nghèo của tỉnh Nam Định. Năm 2015 – một năm sau khi tốt nghiệp Đại học Sư phạm, tôi quyết định một mình vào Sài Gòn lập nghiệp. Sau một thời gian miệt mài ôn luyện, tôi thi đỗ công chức và trở thành giáo viên trường Trung học cơ sở Bình Đông.

9 năm sống xa gia đình khiến cho mỗi giây phút trôi qua tôi đều trân quý, yêu và nhớ gia đình nhỏ nhưng đầy ắp tình thương của mình. Có lần, tôi được nghe tâm sự của một em

(*) Tác phẩm vào vòng sơ khảo Cuộc thi viết và thuyết trình chủ đề "Gia đình và Phòng, chống bạo lực gia đình" năm 2024.

(**) Đơn vị: Trường THCS Bình Đông, Quận 8.

học sinh về cảm nhận, nỗi đau của em khi là nạn nhân của hành vi bạo lực gia đình. Trái tim tôi quặn thắt lại, vừa buồn, vừa thương. Đâu đó bên ngoài kia, vẫn còn những hành vi bạo lực, gây tổn thương về cả thể xác lẫn tinh thần lên chính những người thân yêu nhất trong gia đình của họ. Thế mới hiểu được, bố mẹ đã vun đắp cho tôi một không khí gia đình ấm áp và yêu thương đến nhường nào.

Nếu ví gia đình là một món ăn thì có lẽ, đó là món ăn tuyệt vời nhất mà mỗi người lại có một cảm nhận khác nhau. Với tôi, gia đình có vị mặn, vị ngọt.

Vị mặn trong gia đình là bố tôi. Bề ngoài trông bố khô khan, cứng nhắc và thật nghiêm nghị. Đó là minh chứng cho một đời dãi nắng dầm sương, trải bao đắng cay của bố. Tuy vậy, sẽ thật sai lầm khi đánh giá bố qua vẻ bề ngoài. Bố tôi từng là bộ đội tham gia kháng chiến. Có lẽ, cái nếp sống nơi quân ngũ đã tạo nên nét nghiêm nghị trên khuôn mặt và sự chỉn chu trong mọi việc của bố. Bố đã dùng chính hành động của mình để dạy cho chúng tôi bài học về lối sống giản dị và yêu thương. Bố không bao giờ dùng đòn roi để đánh mắng, mà luôn nhẹ nhàng khuyên nhủ mỗi khi anh em tôi mắc lỗi. Bố giải quyết mọi việc nhẹ nhàng lắm! Mọi chuyện dù phức tạp đến mấy, bố cũng đều giải quyết ổn thỏa. Thế nên, tôi luôn yên tâm và vững tin vì có bố bên cạnh. Khi gặp khó khăn, người tôi nghĩ đến đầu tiên là bố. Bố luôn dang rộng vòng tay để bao bọc và chở che cho tôi bất kể ngoài kia là sóng to, gió lớn của cuộc đời.

Một ngày về quê, tôi được bố đón từ bến xe về nhà. Ngồi sau lưng bố, tôi thấy bờ vai của bố như rộng thêm, như gồng

gánh cả thế giới nhỏ trên vai. Lòng tôi chợt nghẹn ngào. Bố tôi đã sống một đời quá vất vả. Gần 60 tuổi vẫn làm thợ xây, chân tay gầy guộc, trời trở lạnh đầu gối lại đau. Lâu lâu, căn bệnh tim tái phát lại làm bố phát phiền. Quần áo cả mấy năm nay, bố vẫn mặc nguyên vài bộ đó, có áo đã sứt chỉ, quần đã bạc màu, nhưng chẳng hề thấy bố thay mới. Bữa cơm hàng ngày chỉ có một bữa thịt, còn lại toàn là rau.

Ngày trước, bố lạ lắm – chẳng thích ăn thịt cá. Tôi cứ ngây thơ nghĩ đó là sự thật. Lớn lên, tôi mới vỡ lẽ: bố luôn muốn dành tất cả những điều tốt nhất cho chúng tôi, từ đồ ăn, thức uống, quần áo đến "cái chữ" làm người, làm nghề.

Không chỉ riêng bố, mẹ cũng dành cho tôi một tình yêu bao la. Mẹ tôi là một người nông dân nên con người mẹ cũng mang nét giản dị, mộc mạc nhưng lại vô cùng sâu sắc. Mẹ luôn tất bật lo toan mọi thứ cho gia đình nhỏ của mình. Từ bữa ăn, bộ quần áo, đôi dép của chúng tôi đều là do mẹ cẩn thận chọn lựa. Dù cuộc sống có bộn bề, mẹ vẫn không quên dạy cho anh em tôi những lời hay thông qua việc nhỏ. Mẹ luôn là người gắn kết cuộc nói chuyện của các thành viên trong gia đình. Mỗi khi có cuộc cãi vã, mẹ sẽ là người lắng nghe câu chuyện của mỗi người và đưa ra hướng giải quyết tốt nhất. Có lẽ cũng vì vậy mà gia đình tôi chẳng bao giờ có những lần cãi vã to tiếng hay những hành vi bạo lực đáng buồn như tại một số gia đình hiện nay. Mẹ tôi luôn thấu hiểu những nét tính cách, tâm tư, tình cảm của mỗi người. Nếu ví với gia vị, mẹ chính là những hạt đường cát làm nên vị ngọt ngào trong cuộc sống gia đình.

Tôi không nghĩ điều hạnh phúc nhất trong cuộc đời là tiền bạc, danh vọng hay địa vị cao sang. Mà có lẽ, hạnh phúc đến

từ việc biết yêu và được yêu. Tôi hạnh phúc vì được sinh ra và nuôi dưỡng trong vòng tay gầy guộc nhưng đầy yêu thương của bố mẹ: người vững chắc, đầy kiên định; người mềm mại, khoan dung. Đó chính là những điều nhỏ tạo nên gia đình lớn, góp phần nuôi dưỡng tâm hồn và nhân cách của tôi hôm nay và mai sau. Dẫu cuộc sống nơi Sài Gòn nhộn nhịp, dẫu lòng người luôn vội vã, thì tôi luôn có một điểm tựa vững vàng là bố mẹ. Cái nôi yêu thương ấy đã dạy tôi biết yêu đời, yêu người, đặc biệt là yêu các em học sinh của mình. Và có lẽ, cũng như bố mẹ, tôi sẽ mang tình yêu không đòn roi mà giáo dục và nuôi dạy con cái sau này.

CÔNG ƠN CHA MẸ(*)

Âu Thành Lâm(**)

Cha mẹ cho con sự sống này,
Còn lo hạnh phúc ở tương lai.
Công ơn trời biển con luôn nhớ,
Ghi khắc trong lòng chẳng nhạt phai.

Giá trị truyền thống của gia đình Việt Nam, nhất là những giá trị đạo đức, chuẩn mực ứng xử vẫn tiếp tục được gìn giữ và phát huy. Tình cảm gia đình là tình cảm thiêng liêng, tha thiết nhất trong trái tim mỗi người. Con thật sự rất hạnh phúc khi được sống trong vòng tay ấm áp, thương yêu của cha mẹ. Cha là chỗ dựa tinh thần vững chắc, là trụ cột trong gia đình. Mẹ dịu dàng, chịu thương chịu khó. Tình thương yêu của cha mẹ dành cho chúng con thật bao la và tồn tại mãi mãi.

"Trong vũ trụ có lắm kỳ quan, nhưng kỳ quan đẹp nhất là trái tim người mẹ". Đó là câu nói đầy ý nghĩa của Bersot

(*) Tác phẩm vào vòng sơ khảo Cuộc thi viết và thuyết trình chủ đề "Gia đình và Phòng, chống bạo lực gia đình" năm 2024.

(**) Đơn vị: Chi đoàn Thanh niên khu phố 14, phường 4, Quận 8.

đã để lại ấn tượng sâu sắc trong lòng con. Thật là cảm động. *"Lòng mẹ bao la như biển Thái Bình"*. Tình yêu thương, trìu mến của mẹ đối với chúng con như biển rộng, sông dài. Bên cạnh đó, cha cũng là một người quan trọng trong gia đình mà chúng con vô cùng biết ơn. *"Đi khắp thế gian không ai tốt bằng mẹ, Gánh nặng cuộc đời không ai khổ bằng cha"* (Ca dao). Công ơn của cha mẹ thật to lớn. Nhớ thuở nằm nôi, quãng đời thơ ấu, cha mẹ rất vất vả, chịu đựng gian lao để chăm sóc nuôi con cho đến ngày khôn lớn. Biết bao công sức mà cha mẹ nào quản chi khó nhọc. Từ giọt sữa đầu đời đến bước đi chập chững, cha mẹ dạy con tập ăn, tập nói, tập gói, tập mở. Lời hay ý đẹp, điều thiện, điều lành, cha mẹ chỉ dạy cho con làm người lương thiện để trở thành tế bào tốt trong xã hội tiến bộ, đạo đức, văn minh.

Làm sao có thể nói hết công ơn của đấng sinh thành? Chín tháng cưu mang, ba năm bồng ẵm và biết bao giọt nắng, giọt mưa phủ lên cuộc đời của cha, của mẹ. Đó là quãng đường dài cha mẹ đã săn sóc, chăm nom con với tấm lòng thương yêu vô bờ bến. Nhớ những lần con bị bệnh, cha mẹ lo lắng không sao ngủ được và quên cả sức khỏe của mình để săn sóc cho con. Cha mẹ xem con như là bảo vật của mình. Tất cả mọi thứ cha mẹ đều dành hết cho con. Bây giờ con đã lớn, đến lớp đến trường, lòng cha mẹ vui như mở hội. Con nhìn thấy ánh mắt cha mẹ vui tươi, đôi môi cha mẹ cười, con vô cùng sung sướng. Con thấu hiểu nỗi vất vả mà cha mẹ phải chịu đựng. Hình bóng thân thương ấy vẫn luôn hiện hữu trong con. Cha luôn chịu khó, hết lòng vì gia đình. Cha có quá nhiều thứ để lo toan trong cuộc sống. Ban ngày cha đi làm ở cơ quan, ban đêm cha là giáo viên Tiếng

Anh dạy ở trung tâm ngoại ngữ. Cha làm mọi việc với mong muốn có một cuộc sống đầy đủ, tốt đẹp hơn cho gia đình. Cha âm thầm hy sinh chịu đựng, là người rất có trách nhiệm với những gì mình đã làm. Đôi lúc, con nhận thấy cha quá mệt mỏi nhưng trước mặt những người thân thương trong gia đình, cha vẫn giữ nụ cười trên khuôn mặt nhân hậu. Cha chưa bao giờ than vãn về bất cứ điều gì. Giống như cha, con biết mẹ rất vất vả khi vừa đi làm, vừa lo việc nhà nhưng không bao giờ mẹ than phiền, luôn nói những lời nói nhẹ nhàng dù có mệt đến đâu đi nữa. Buổi sáng, trong lúc con và em gái còn say ngủ thì mẹ dậy thật sớm để chuẩn bị bữa ăn sáng cho cả nhà. Mỗi lần gia đình mình quây quần bên bữa cơm do chính tay mẹ nấu, con cảm thấy thật ấm áp, đầy ắp tình thương. Mẹ là biên dịch viên nên mẹ thường nhận thêm chương trình về nhà làm. Có những đêm con tỉnh giấc lúc nửa khuya nhưng vẫn thấy mẹ ngồi miệt mài bên máy tính để hoàn thành các bản dịch. Những lúc ấy, con cảm thấy thật thương mẹ. Lúc nào mẹ cũng tất bật và không có thời gian để nghỉ ngơi. Những tháng ngày vất vả trôi qua, trên gương mặt cha mẹ lại hằn lên những nếp nhăn, những sợi tóc bạc khiến con buồn xót xa.

Cha mẹ dạy con điều hay, lẽ phải. Nhờ có cha mẹ ở bên cạnh, con như được tiếp thêm sức mạnh để vượt qua khó khăn. Con đã học được ở cha mẹ nhiều điều tốt đẹp về cách làm người, về sự mạnh mẽ, bước lên từ những thất bại và thế nào là người thành công. Cha mẹ rất yêu thương con nhưng khi con mắc lỗi, cha mẹ luôn nghiêm khắc nhắc nhở, bình tĩnh ôn tồn phân tích chứ không hề lớn tiếng la mắng và chưa bao giờ dùng đến đòn roi vì cha mẹ sợ làm tổn thương tâm lý

các con của mình. Đối với con, cha mẹ rất quan trọng, luôn động viên, khích lệ những khi con thành công, nhắc nhở khuyên nhủ mỗi khi con sai phạm và là người tuyệt vời nhất thế gian. Cha mẹ rất thân thiện và luôn tôn trọng mọi người. Vì thế, hàng xóm láng giềng đều rất quý mến. Cha mẹ luôn nhắc nhở và dạy con cách ứng xử với những người trong gia đình cũng như với những người xung quanh. Con đã học được nhiều điều hay từ lời nói và việc làm của cha mẹ. Thật đáng ngưỡng mộ.

Con cảm nhận được tình thương yêu vô bờ bến của cha mẹ dành cho con. Suốt đời, mẹ hy sinh cho chồng, cho con không hối tiếc. Mẹ như cô tiên trong thần thoại. Mẹ chăm sóc bảo vệ con trước hiểm nguy, gian khó. Trong gia đình, mẹ tạo được tình thương yêu đằm thắm, âu yếm ngọt ngào, luyến lưu trìu mến, chăm sóc nhiệt tình. Đó là bóng mát của tàng cây hạnh phúc mà mẹ dành cho mái ấm gia đình mình. Cũng như mẹ, cha luôn dành mọi thứ cho con. Cha là người đầy nghị lực, gánh vác hết những chuyện lớn nhỏ trong gia đình. Mẹ không thể chạy xe gắn máy nên cha là người duy nhất đưa rước hai anh em con đi học. Cha lúc nào cũng tất bật, vội vã. Những buổi trưa nắng gắt, ngồi phía sau xe, nhìn thấy áo cha ướt đẫm mồ hôi. Hay những ngày mưa lớn, đường ngập nước, cha cẩn thận che áo mưa cho con, cứ sợ con bị ướt nước mưa. Những lúc ấy, con cảm thấy thương cha vô cùng. Con thật may mắn khi được sống trong vòng tay yêu thương của cha mẹ.

Dù rất bận rộn nhưng mẹ vẫn dành thời gian quan tâm đến việc học của con. Hôm nào mẹ cũng dành thời gian để

kiểm tra bài, giải thích những gì con chưa hiểu. Thỉnh thoảng, mẹ còn đưa ra những ví dụ vui nhưng lại giúp con nhớ bài rất nhanh. Nhớ những lần con tham gia thi học sinh giỏi, mẹ luôn động viên, khích lệ tinh thần. Con có thêm động lực và hăng say học tập, cuối cùng con đạt giải cao. Con thầm cảm ơn mẹ. Không chỉ quan tâm đến việc học, mà rèn luyện sức khỏe hàng ngày cũng rất quan trọng. Cha hướng dẫn con tham gia thể thao. Cứ mỗi buổi chiều, cha và hai anh em con cùng đánh cầu lông. Nhờ vậy mà con có được thể lực rất tốt. Cha còn chỉ chúng con các kỹ thuật để có thể trở thành người chơi cầu lông giỏi.

Ngoài việc học, cha mẹ luôn quan tâm đến năng khiếu của chúng con và động viên, ủng hộ khi con đứng trên sân khấu để hát, dẫn chương trình hay tham gia các chương trình của Đoàn. Nhớ có lần con hát trong ngày Vu Lan, đứng trên sân khấu con đã hát bằng cảm xúc thật sự của mình và con gửi gắm tình cảm chân thành vào từng câu, từng chữ trong lời bài hát về công ơn cha mẹ. Không những thế, cha mẹ tạo điều kiện để chúng con thực hiện niềm đam mê nghệ thuật và đã sắp xếp công việc để đi cùng chúng con trong những chuyến lưu diễn ngoài tỉnh trong thời gian nghỉ hè. Con và em gái mình đã tham gia các kỳ liên hoan "Búp Sen Hồng" các cung, nhà thiếu nhi, Trung tâm hoạt động Thanh thiếu nhi khu vực phía Nam tại Đà Nẵng, Bình Dương, Thành phố Hồ Chí Minh, Huế, Đắk Lắk và Festival thiếu nhi toàn quốc tại Nha Trang, tỉnh Khánh Hòa. Tấm lòng của cha mẹ thật bao la, con thầm cảm ơn cha mẹ đã chỉ dẫn và luôn đồng hành cùng con trên mọi nẻo đường.

Chúng con luôn biết ơn công cha nghĩa mẹ. Con và em gái của mình luôn nhắc nhở nhau cố gắng học thật tốt. Kết quả những năm học vừa qua chúng con đều là học sinh giỏi. Em gái con nhận phần thưởng là học sinh nhất khối về học tập. Chúng con còn đạt giải cao khi tham gia nhiều phong trào. Thành tích đó chính là quà tặng mà chúng con dâng lên cha mẹ. Gia đình nhỏ gồm bốn người của mình cùng nhau cố gắng cho dù mỗi người thực hiện một nhiệm vụ riêng. Cũng có lúc khó khăn hay gặp phong ba bão tố nhưng gia đình con vẫn kiên cường vì trong mỗi người đều có một trái tim yêu thương, tin tưởng, quan tâm, chăm sóc lẫn nhau. Gia đình con luôn tràn ngập tiếng cười khi có đủ các thành viên. Đó là nơi nuôi dưỡng tâm hồn tuổi thơ và chắp cánh cho những ước mơ hoài bão của con trong tương lai.

Hàng ngày, con vẫn nhận tình yêu thương vô điều kiện của cha mẹ. Từ lúc còn bé thơ, chập chững tập đi tập nói, cha mẹ luôn chở che, mang đến cho con một tuổi thơ bình yên và ấm áp. Rồi khi con lớn lên từng bước vào đời, cha mẹ vẫn âm thầm dõi theo con. Dù có đi đâu, con vẫn nhớ về gia đình của mình. Bởi nơi đó đầy yêu thương, hòa thuận, chia ngọt sẻ bùi, cùng nhau gìn giữ và phát huy nét đẹp truyền thống của gia đình Việt Nam trong thời đại mới.

Tình cảm cha mẹ dành cho chúng con thật sâu đậm và da diết. Đối với con, cha mẹ là tất cả. Cha luôn là người tuyệt vời nhất, là tấm gương sáng để con noi theo. Mẹ là biểu tượng của hạnh phúc vô biên. Công ơn của cha mẹ thật là to lớn. Để đền đáp công ơn này, con nguyện sẽ cố gắng chăm ngoan, học giỏi, thực hiện những điều chân thiện mỹ để trở thành

nhân tố tốt trong xã hội. Con mong sao cha mẹ luôn khỏe mạnh và sống mãi với con. Mặc dù con đã lớn, nhưng mỗi khi ở bên cha mẹ, con cảm thấy mình thật nhỏ bé, luôn cần vòng tay yêu thương, chở che của đấng sinh thành. Cha mẹ như lá chắn bảo vệ cho con được bình an. Con rất yêu cha mẹ. Cha mẹ luôn là thần tượng trong trái tim con.

BỘ TIÊU CHÍ XÂY DỰNG GIA ĐÌNH HẠNH PHÚC TRÊN ĐỊA BÀN THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH

ỦY BAN NHÂN DÂN
THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH

CỘNG HÒA XÃ HỘI CHỦ NGHĨA VIỆT NAM
Độc lập - Tự do - Hạnh phúc

BỘ TIÊU CHÍ
XÂY DỰNG GIA ĐÌNH HẠNH PHÚC
TRÊN ĐỊA BÀN THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH

(Ban hành kèm theo Quyết định số 1306/QĐ-UBND ngày 15 tháng 4 năm 2021 của Ủy ban nhân dân Thành phố Hồ Chí Minh)

I. MỤC ĐÍCH - YÊU CẦU

- Đề cao vai trò, trách nhiệm và các giá trị văn hóa tốt đẹp của gia đình trong việc nuôi dưỡng, giáo dục, hình thành nhân cách, đạo đức các thành viên gia đình.

- Góp phần xây dựng, phát triển con người Việt Nam - Thành phố Hồ Chí Minh phát triển toàn diện theo hướng chân – thiện – mỹ, hài hòa giữa đời sống vật chất và đời sống tinh thần ngày càng đầy đủ.

- Góp phần xác định và từng bước đưa vào cuộc sống các chuẩn mực giá trị đạo đức, văn hóa con người Việt Nam trong thời kỳ công nghiệp hóa, hiện đại hóa và hội nhập quốc tế.

- Tạo môi trường an toàn, lành mạnh để mọi thành viên gia đình được hạnh phúc, trẻ em phát triển toàn diện, người già được chăm sóc và phụng dưỡng.

- Sự hài lòng của người dân Thành phố Hồ Chí Minh là thước đo hạnh phúc gia đình.

II. TIÊU CHÍ CỤ THỂ

1. Tiêu chí về ứng xử trong gia đình

- Các thành viên trong gia đình thực hiện nguyên tắc: Tôn trọng - Bình đẳng - Yêu thương - Chia sẻ - Gương mẫu.

- Các mối quan hệ ứng xử trong gia đình được đảm bảo:

+ Ứng xử vợ chồng: Nghĩa tình, yêu thương, chia sẻ, bình đẳng, tôn trọng;

+ Ứng xử của cha mẹ với con, ông bà với cháu: Gương mẫu, yêu thương, bình đẳng, tôn trọng;

+ Ứng xử của con với cha mẹ, cháu với ông bà: Hiếu thảo, lễ phép, tôn trọng;

+ Ứng xử của anh, chị, em: Hòa thuận, chia sẻ, tôn trọng.

2. Tiêu chí về điều kiện vật chất

- Các thành viên trong gia đình có việc làm.

- Gia đình có thu nhập ổn định và đảm bảo cuộc sống.

- Có nơi ở/ nhà ở đủ đáp ứng nhu cầu; Có các tiện nghi sinh hoạt thiết yếu.

3. Tiêu chí về điều kiện tinh thần

- Các thành viên trong gia đình thể hiện sự tôn trọng lẫn nhau, đảm bảo quyền tự do, bình đẳng giữa các thành viên.

- Quyền tự do tín ngưỡng được tôn trọng.

- Gia đình được sum vầy, đoàn tụ.

- Các thành viên trong gia đình yêu thương, đùm bọc lẫn nhau, cùng có trách nhiệm.

- Có điều kiện để tham gia các không gian công cộng dành cho việc vui chơi giải trí.

- Quan hệ họ hàng, nội ngoại tốt; Quan hệ láng giềng và cộng đồng tốt; Quan hệ bạn bè, đồng nghiệp tốt.

4. Tiêu chí về giáo dục

- Các thành viên gia đình trong độ tuổi đi học đều được đến trường.

- Gia đình luôn đề cao việc học hành, nâng cao hiểu biết bản thân.

5. Tiêu chí về y tế và chăm sóc sức khỏe

- Các thành viên trong gia đình tham gia bảo hiểm y tế và được chăm sóc sức khỏe.

- Được khám sức khỏe định kỳ và được điều trị khi bệnh.

- Mỗi cặp vợ chồng có đủ 2 con.

- Các thành viên tham gia rèn luyện thể dục, thể thao.

- Trẻ vị thành niên, thanh niên, công nhân, cặp đôi tiền hôn nhân được tiếp cận thông tin, trang bị kiến thức về tiền hôn nhân, giới tính, tình dục, sức khỏe sinh sản, bình đẳng giới trong gia đình.

MỤC LỤC

LỜI NÓI ĐẦU 3

- CHỊ TÔI
  Võ Thị Lan Duyên 13
- HẠNH PHÚC KHI TA BẰNG LÒNG VỚI THỰC TẠI!
  Bùi Thị Huệ 22
- NHỮNG DẤU LẰN ROI
  Lê Thị Bích Hà 31
- GIA TÀI CỦA MÁ CHỒNG TÔI
  Lê Thị Rỉ 39
- BẾP LỬA GIA ĐÌNH YÊU THƯƠNG
  Trần Thị Thủy Linh 44
- BA, MẸ VÀ GIA ĐÌNH
  Nguyễn Lương Lệ Ái 52
- CẬU ÚT VÀ HÀNH TRÌNH YÊU THƯƠNG!
  Trần Thị Tuyết Mi 65
- VẾT SẸO THỜI GIAN
  Nguyễn Thị Lan Châu 70
- NHÀ ẤM – THẤM TÌNH
  Nguyễn Đình Lài 85

- NÓI VỚI EM
  Đào Đức Thiện 94
- CHỊ TÔI...
  Lâm Ngọc Hạnh 101
- NGƯỜI PHỤ NỮ 15 NĂM TRỌN VẸN "KIẾP TÒNG PHU"
  Đặng Thị Kim Ngân 109
- HẠNH PHÚC GIỮA ĐỜI THƯỜNG CỦA NGƯỜI THƯƠNG BINH
  Đặng Thị Lý 115
- "BẠO LỰC TRONG GIA ĐÌNH TRÍ THỨC – NỖI ĐAU SAU VỎ BỌC HẠNH PHÚC"
  Dương Đỗ Thục Quyên 124
- GIA ĐÌNH LÀ TẾ BÀO CỦA XÃ HỘI, BA THẾ HỆ SỐNG CHUNG GỒM ÔNG BÀ, CHA MẸ, DÂU, CON, CHÁU NỘI, CHÁU NGOẠI
  Trần Thị Trảng 139
- MỘT GIA ĐÌNH
  Từ Tuyết Nhi 146
- GIA ĐÌNH, NƠI ĐỂ TRỞ VỀ SAU NHỮNG DÔNG BÃO - NÓI KHÔNG VỚI BẠO LỰC GIA ĐÌNH
  Võ Thị Quỳnh Anh 156
- QUYỀN TÌNH DỤC TRONG QUAN HỆ HÔN NHÂN; PHÒNG, CHỐNG BẠO LỰC GIA ĐÌNH VỀ TÌNH DỤC
  Đặng Ngọc Huyền Vy 166

- GIA ĐÌNH TÔI
  Nguyễn Thị Phương Thơm Em 182
- HẠNH PHÚC GIA ĐÌNH
  Cao Hồng Sương 188
- HẠNH PHÚC GIA ĐÌNH
  Nguyễn Hoàng Tuấn 195
- BÉ QUÈ
  Phạm Thị Thanh Nhàn 202
- BA TÔI NGƯỜI "TRUYỀN LỬA"
  VÀ GÌN GIỮ "NẾP NHÀ"
  Võ Thị Thanh Thảo 210
- HẠNH PHÚC GIẢN ĐƠN
  Lương Thị Minh Nguyệt 219
- CHỌN HẠNH PHÚC, XÓA BẠO HÀNH
  Phạm Thị Thu Trang 228
- MẸ TÔI
  Nguyễn Thị Lý 238
- BỐ TÔI
  Doãn Thúy Ngân 243
- TÔN VINH CÁC GIÁ TRỊ TỐT ĐẸP
  CỦA GIA ĐÌNH
  Đỗ Thảo Nguyên 249
- TẤM GƯƠNG ĐIỂN HÌNH TRONG VIỆC
  PHÒNG, CHỐNG BẠO LỰC GIA ĐÌNH
  "TỎA SÁNG GIỮA ĐỜI THƯỜNG"
  Nguyễn Thị Ngọc Hải 258

- GIA ĐÌNH - NƠI ƯƠM MẦM CHO THẾ HỆ TƯƠNG LAI
  Phạm Vũ Thùy Vân 265
- GIA ĐÌNH HẠNH PHÚC CÙNG BỐN THẾ HỆ
  Nguyễn Thị Oanh 274
- CHA TÔI
  Lại Phát Tài 281
- ĐỪNG ĐỂ YÊU THƯƠNG THÀNH BẠO LỰC
  Trần Thị Bích Chi 288
- GIA ĐÌNH - NƠI BÃO DÔNG DỪNG SAU CÁNH CỬA
  Phan Thị Thúy Hằng 296
- "HƯƠNG VỊ GIA ĐÌNH"
  Kim Thị Trang 303
- CÔNG ƠN CHA MẸ
  Âu Thành Lâm 307

BỘ TIÊU CHÍ XÂY DỰNG GIA ĐÌNH HẠNH PHÚC TRÊN ĐỊA BÀN THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH 314

Ở đâu có Gia đình Ở đó có Tình yêu

TUYỂN CHỌN CÁC TÁC PHẨM TIÊU BIỂU
TẠI CUỘC THI VIẾT VÀ THUYẾT TRÌNH
Chủ đề: **"GIA ĐÌNH VÀ PHÒNG, CHỐNG BẠO LỰC GIA ĐÌNH"**
NĂM 2024

SỞ VĂN HÓA VÀ THỂ THAO
THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH

Chịu trách nhiệm xuất bản
Phó Giám đốc - Phó Tổng Biên tập
TRẦN ĐÌNH BA

Biên tập: Trần Thị Hoàng Tân
Sửa bản in: Mai Hoàng
Bìa: Nguyên Uyên
Trình bày: Hoàng Trung

NHÀ XUẤT BẢN TỔNG HỢP THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH
62 Nguyễn Thị Minh Khai, Quận 1, TP. Hồ Chí Minh
ĐT: (028) 38 225 340 - 38 296 764 - 38 247 225 - Fax: (028) 38 222 726
Email: tonghop@nxbhcm.com.vn - Website: www.nxbhcm.com.vn - Ebook: www.sachweb.vn

NHÀ SÁCH TỔNG HỢP 1
62 Nguyễn Thị Minh Khai, Quận 1, TP. Hồ Chí Minh.
ĐT: (028) 38 256 804

NHÀ SÁCH TỔNG HỢP 2
86 - 88 Nguyễn Tất Thành, Quận 4, TP. Hồ Chí Minh.
ĐT: (028) 39 433 868

NHÀ SÁCH TỔNG HỢP 3
88 - 90 Ký Con, Quận 1, TP. Hồ Chí Minh, ĐT: (028) 38 216 009

GIAN HÀNG M01 - ĐƯỜNG SÁCH TP. HỒ CHÍ MINH
Đường Nguyễn Văn Bình, Quận 1, ĐT: (028) 38 238 191

GIAN HÀNG 13 - ĐƯỜNG SÁCH THÀNH PHỐ THỦ ĐỨC
Đường Hồ Thị Tư, P. Hiệp Phú, TP. Thủ Đức, TP. Hồ Chí Minh
ĐT: (028) 35 356 804

Thực hiện liên kết
Sở Văn hóa và Thể thao Thành phố Hồ Chí Minh
Địa chỉ: Số 164 Đồng Khởi, phường Bến Nghé, Quận 1, TP.HCM

In lần thứ nhất, số lượng 800 cuốn, khổ 15 x 23 cm
Tại: Công ty Cổ phần in Khuyến học phía Nam
Địa chỉ: Lô B5 - 8, đường D4, KCN Tân Phú Trung, xã Tân Phú Trung, Củ Chi, TP. HCM
XNĐKXB số: 4789-2024/CXBIPH/03-249/THTPHCM
QĐXB số: 669/QĐ-THTPHCM-2024 ngày 23/12/2024
ISBN: 978-604-483-956-1
In xong và nộp lưu chiểu năm 2024

Ở ĐÂU CÓ GIA ĐÌNH Ở ĐÓ CÓ TÌNH YÊU...
ISBN: 978-604-483-956-1
9 786044 839561
SÁCH KHÔNG BÁN
www.sachweb.vn